

**Cynulliad Cenedlaethol Cymru
The National Assembly for Wales**

**Cofnod y Trafodion
The Record of Proceedings**

**Dydd Mawrth, 8 Chwefror 2011
Tuesday, 8 February 2011**

Cynnwys Contents

3	Cwestiynau i'r Prif Weinidog Questions to the First Minister
32	Datganiad a Chyhoeddiad Busnes Business Statement and Announcement
43	Datganiad am Bolisi Dŵr Statement on Water Policy
55	Cynnig Cydsyniad Deddfwriaethol mewn perthynas â'r Mesur Seneddol ynghylch Lleoliaeth Legislative Consent Motion in respect of the Localism Bill
60	Cynnig Cydsyniad Deddfwriaethol ynghylch Darpariaethau sy'n Ymwneud â Phwerau Ymafael, Cadw a Fforffedu o dan Is-ddeddfau Rheoli Da a Llywodraethu yn Rhan 4 o'r Mesur Seneddol ynghylch Diwygio'r Heddlu a Chyfrifoldeb Cymdeithasol Legislative Consent Motion in respect of Provisions relating to Seizure, Retention and Forfeiture Powers under Good Rule and Government Bye-laws in Part 4 of the Police Reform and Social Responsibility Bill
61	Cynnig Cydsyniad Deddfwriaethol ynghylch Darpariaethau sy'n Ymwneud â Phanelau'r Heddlu a Throseddau yn Rhan 1 o'r Mesur Seneddol ynghylch Diwygio'r Heddlu a Chyfrifoldeb Cymdeithasol Legislative Consent Motion in respect of Provisions relating to Police and Crime Panels in Part 1 of the Police Reform and Social Responsibility Bill
74	Y Gyllideb Derfynol The Final Budget
106	Cyfnod Pleidleisio Voting Time
109	Pwynt o Drefn Point of Order

Yn y golofn chwith, cofnodwyd y trafodion yn yr iaith y llefarwyd hwy ynndi yn y Siambr. Yn y golofn dde, cynhwyswyd cyfieithiad.

In the left-hand column, the proceedings are recorded in the language in which they were spoken in the Chamber. In the right-hand column, a translation has been included.

*Cyfarfu'r Cynulliad am 1.30 p.m. gyda'r Llywydd (Dafydd Elis-Thomas) yn y Gadair.
The Assembly met at 1.30 p.m. with the Presiding Officer (Dafydd Elis-Thomas) in the Chair.*

Y Llywydd: Trefn ar gyfer cwestiynau i'r Prif Weinidog.

The Presiding Officer: Order for questions to the First Minister.

Cwestiynau i'r Prif Weinidog Questions to the First Minister

Darpariaeth Addysg yn Nyffryn Clwyd

I. Ann Jones: A wnaiff y Prif Weinidog ddatganiad am ddarpariaeth addysg yn Nyffryn Clwyd. OAQ(3)3404(FM)

The First Minister (Carwyn Jones): Education in the Vale of Clwyd continues to develop in response to the 'One Wales' agenda and 'The Learning Country: Vision into Action'.

Ann Jones: I am glad that you recognise that Denbighshire's education system is now improving. That is down to the hard work of the recovery board. Jane Hutt took the decision to establish the recovery board so that children in Denbighshire could have a proper education. Will you join me in congratulating the teachers and pupils at Ysgol Emmanuel Primary School and Rhyl High School, who, through their hard work, have turned things around, and have been rewarded with positive inspections? Rhyl High School was a failing school. Ysgol Emmanuel is close to my heart, and has done extremely well. Do you agree that we should continue to drive up education standards? That is in stark contrast to the Welsh Conservatives' approach. If they were setting the budget today, they would cut education by at least 20 per cent.

The First Minister: I join you in congratulating Ysgol Emmanuel and Rhyl High School on the good work that has been done by them. We also have the Rhyl Sixth, which opened in September, which is a wonderful investment for the people of the town and beyond. It was my pleasure to visit that college two or three weeks ago. I very much enjoyed that visit. We intend to continue to focus our efforts on improving

Education Provision in the Vale of Clwyd

I. Ann Jones: Will the First Minister make a statement on education provision in the Vale of Clwyd. OAQ(3)3404(FM)

Y Prif Weinidog (Carwyn Jones): Mae addysg yn Nyffryn Clwyd yn parhau i ddatblygu mewn ymateb i 'Cymru'n Un' ac 'Y Wlad sy'n Dysgu: Gweledigaeth ar Waith'.

Ann Jones: Rwyf yn falch eich bod yn cydnabod bod system addysg Sir Ddinbych yn awr yn gwella. Mae hynny oherwydd gwaith caled y bwrdd adfer. Cymerodd Jane Hutt y penderfyniad i sefydlu'r bwrdd adfer fel y gallai plant yn Sir Ddinbych gael addysg briodol. A wnewch chi ymuno â mi i longyfarch yr athrawon a'r disgyblion yn ysgol gynradd Ysgol Emmanuel ac Ysgol Uwchradd y Rhyl, sydd, drwy eu gwaith caled, wedi troi pethau o gwmpas, ac wedi cael eu gwobrwyo ag arolygiadau cadarnhaol? Roedd Ysgol Uwchradd y Rhyl yn methu. Mae Ysgol Emmanuel yn agos at fy nghalon, ac mae wedi gwneud yn dda iawn. A gytunwch y dylem barhau i godi safonau addysg? Mae hynny mewn gwrthgyferbyniad llwyr i ymagwedd y Ceidwadwyr Cymreig. Pe byddent yn gosod y gyllideb heddiw, byddent yn torri addysg gan o leiaf 20 y cant.

Y Prif Weinidog: Rwyf yn ymuno â chi i longyfarch Ysgol Emmanuel ac Ysgol Uwchradd y Rhyl ar y gwaith da a wnaed ganddynt. Mae gennym hefyd Chweched y Rhyl, a agorodd ym mis Medi, sydd yn fuddsoddiad gwych ar gyfer pobl y dref a thu hwnt. Yr oedd yn bleser ymweld â'r coleg ddwy neu dair wythnos yn ôl. Mwynheais yr ymweliad hwnnw'n fawr iawn. Rydym yn bwriadu parhau i ganolbwyntio ein

education in Wales and ensure that sufficient money is made available for schools to be able to run themselves, in contrast to the Conservative Party.

Mark Isherwood: I join Ann in congratulating teachers, governors, pupils and parents on the great improvements that have been made. Denbighshire County Council has also played its part, working on a coalition, cross-party basis. I understand that four school inspections since September, under the new Estyn framework, have been very positive. You mentioned Rhyl High School, which is no longer subject to special measures, and its prospects for GCSE results, based on mock examination results in January, are excellent. There are also very good reports for the autistic spectrum disorder schools—Ysgol Plas Brondyffryn, and its residential facility, Gerddi Glasfryn. Bearing all that in mind, do you agree that, as a Government, you should respond positively to the bids that Denbighshire council will now be submitting for the twenty-first century schools programme, including remodelling secondary provision, faith provision, and Welsh-medium provision in the northern part of the county?

The First Minister: Three proposals were submitted by Denbighshire council in December last year. One of those bids, namely progressing detailed design work for Ysgol Glan Clwyd, has been considered, as have the commissioning projects for improvements to Ysgol Twm o'r Nant, Ysgol Dewi Sant, and Ysgol y Lllys. Approval has been given in principle to that first project, for which funding was sought.

Janet Ryder: When Denbighshire was first formed, in 1995, it had a good education record, and schools across the county were producing very good results. However, even then, teachers would tell you that it was not down to the amount of funding that they were receiving, because they always felt that Denbighshire had been underfunded per head. We have heard a great deal of debate lately, comparing a Welsh funding formula with an English one. Would you like to make it clear on record how the inclusion of PFI moneys in England can skew that funding

hymdrechion ar wella addysg yng Nghymru a sicrhau, yn wahanol i'r Blaid Geidwadol, bod digon o arian ar gael i ysgolion allu cynnal eu hunain.

Mark Isherwood: Rwyf yn ymuno ag Ann i longyfarch athrawon, llywodraethwyr, disgyblion a rhieni ar y gwelliannau mawr sydd wedi eu gwneud. Mae Cyngor Sir Ddinbych hefyd wedi chwarae ei rhan, gan weithio fel clymblaid ac yn drawsbleidiol. Rwy'n deall fod pedwar arolygiad ysgol ers mis Medi, o dan fframwaith newydd Estyn, wedi bod yn gadarnhaol iawn. Soniasoch am Ysgol Uwchradd y Rhyl, nad yw bellach dan reolaeth mesurau arbennig, ac mae ei ragolygon ar gyfer canlyniadau TGAU, yn seiliedig ar ganlyniadau arholiadau ffug ym mis Ionawr, yn ardderchog. Mae adroddiadau da iawn hefyd ar gyfer yr ysgolion anhwylder sbectrw m awtistig—Ysgol Plas Brondyffryn, a'i gyfleuster preswyl, Gerddi Glasfryn. Gan gadw hyn oll mewn cof, a gytunwch, fel Llywodraeth, y dylech ymateb yn gadarnhaol i'r cynigion y bydd Cyngor Sir Ddinbych yn awr yn eu cyflwyno ar gyfer rhaglen ysgolion yr unfed-ganrif-ar-hugain, gan gynnwys ailfodelu darpariaeth uwchradd, darpariaeth ffydd, a darpariaeth cyfrwng Cymraeg yng nngledd y sir?

Y Prif Weinidog: Cyflwynwyd tair cynnig gan Gyngor Sir Ddinbych ym mis Rhagfyr y llynedd. Ystyriwyd un o'r ceisiadau hynny, sef cynyddu gwaith dylunio manwl ar gyfer Ysgol Glan Clwyd, ynghyd â phrosiectau comisiynu ar gyfer gwelliannau i Ysgol Twm o'r Nant, Ysgol Dewi Sant, ac Ysgol y Lllys. Rhoddwyd cymeradwyaeth mewn egwyddor i'r prosiect cyntaf, lle gofynnwyd am gyllid.

Janet Ryder: Pan ffurfiwyd Sir Ddinbych yn gyntaf, yn 1995, roedd ganddi gofnod addysg da, ac yr oedd ysgolion ar draws y sir yn cynhyrchu canlyniadau da iawn. Fodd bynnag, hyd yn oed wedyn, byddai athrawon yn dweud wrthyhch nad oedd o ganlyniad i'r swm o arian yr oeddent yn ei dderbyn, gan eu bod bob amser yn teimlo bod Sir Ddinbych wedi cael digon o gyllid y pen. Rydym wedi clywed llawer iawn o ddadlau yn ddiweddar, yn cymharu fformiwla ariannu Cymreig gydag un Seisnig. A hoffech gofnodi'n glir sut y gall cynnwys cyllid PFI yn Lloegr

comparison, and what effect that would have had on our funding formula, had you taken the step of ring-fencing the health budget?

The First Minister: There is no doubt that a significant amount of education expenditure in England goes on servicing private finance initiative contracts. That is an element of the £600 disparity in funding per head between Wales and England. A good chunk of that is purely going to pay PFI contracts, rather than being spent on children's education. Unfortunately, it is not possible to disaggregate, from the data that are collected in England, what contribution PFI makes to English expenditure figures in a way that is comparable with expenditure in Wales. However, there is no doubt that PFI in England means that a lot of money gets spent on paying private companies, as opposed to educating children.

Amseroedd Aros Adran Damweiniau ac Achosion Brys Ysbyty Treforys

2. David Lloyd: A wnaiff y Prif Weinidog ddatganiad am amseroedd aros Adran Damweiniau ac Achosion Brys Ysbyty Treforys. OAQ(3)3392(FM)

Y Prif Weinidog: Mae Bwrdd Iechyd Lleol Prifysgol Abertawe Bro Morgannwg wedi ymrwymo i wella mynediad at ofal brys ac mae'n rhoi cynlluniau gwella manwl ar waith i wireddu hyn. Mae'r Gweinidog dros Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol yn monitro'r sefyllfa yn ofalus.

David Lloyd: Nid oes dwywaith nad yw adran ddamweiniau Ysbyty Treforys yn lle prysur iawn. A fyddech yn cytuno fod gweithgaredd llawn yr adran a'r gwasanaeth meddygon teulu tu allan i oriau arferol sydd ar yr un safle yn dibynnu ar nifer sylweddol o feddygon teulu, arbenigwyr yr adran ddamweiniau a nyrsys arbenigol ac y dylid gwneud popeth posibl i sicrhau presenoldeb cynifer o feddygon arbenigol a nyrsys arbenigol ag sy'n bosibl?

Y Prif Weinidog: Mae'n iawn dweud bod uned yr ysbyty yn delio â phroblemau pobl sydd ddim yn haeddu bod yn yr adran ddamweiniau. Mae'n bwysig dros ben bod

ogwyddo'r gymhariaeth cyllid honno, a pha effaith byddai wedi ei chael ar ein fformiwla ariannu, pe baech wedi cymryd y cam o neilltuo'r gyllideb iechyd?

Y Prif Weinidog: Nid oes amheuaeth bod swm sylweddol o wariant addysg yn Lloegr yn mynd ar wasanaethu contractau menter cyllid preifat. Mae hynny'n elfen o'r £600 o wahaniaeth mewn cyllid y pen rhwng Cymru a Lloegr. Aiff talp da o hynny at dalu contractau menter cyllid preifat yn unig, yn hytrach na chael ei wario ar addysg plant. Yn anffodus, nid yw'n bosibl gwahanu, o'r data sy'n cael eu casglu yn Lloegr, pa gyfraniad y mae PFI yn ei wneud i'r ffigurau gwariant Seisnig mewn ffordd y gellir ei gymharu â gwariant yng Nghymru. Fodd bynnag, nid oes amheuaeth bod PFI yn Lloegr yn golygu bod llawer o arian yn cael ei wario ar dalu cwmnïau preifat, yn hytrach nag addysgu plant.

Accident and Emergency Waiting Times at Morriston Hospital

2. David Lloyd: Will the First Minister make a statement on Accident and Emergency waiting times at Morriston Hospital. OAQ(3)3392(FM)

The First Minister: Abertawe Bro Morgannwg University Local Health Board is committed to improving access to emergency care and is implementing detailed improvement plans to achieve this. The Minister for Health and Social Services is monitoring the situation closely.

David Lloyd: There is no doubt that the accident and emergency department at Morriston Hospital is a very busy place. Would you agree that the full activity of the department and the out-of-hours GP service that is on the same site depend on there being a substantial number of GPs, accident and emergency specialists and specialist nurses and that everything possible should be done to ensure that as many specialist doctors and nurses are in attendance as possible?

The First Minister: It is right to say that the hospital unit deals with the problems of people who should not be at the accident and emergency department by rights. It is very

meddygon ar gael i staffio'r uned honno. Mae'n bwysig hefyd bod pobl yn sylweddoli pryd y dylent alw ambiwlans a phryd y dylent fynd i'r adran ddamweiniau—dyna mae meddygon yn ei ddweud wrthyf i. Un ffordd o sicrhau nad yw pobl yn mynd i adran ddamweiniau pan nad oes angen iddynt wneud hynny yw sicrhau bod uned ar gael lle mae meddygon yn gweithio y tu allan i'r oriau arferol.

The Leader of the Opposition (Nick Bourne): Dai Lloyd is right to focus on the issue of accident and emergency waiting times at Morrision Hospital. You will be aware that, for the thirteenth month in a row, in December 2010, Morrision Hospital did not meet its target for the four-hour response time. In fact, in December, only 69 per cent of patients were seen within that target time. This is a serious situation that has arisen despite the professionalism of the people who work there. Is this the right time, with that as a backdrop, to be taking £1 billion out of the health service in three years? What are you doing to rectify the situation at Morrision?

The First Minister: As I have said, the improvement programme is already under way, despite the significant cuts that your party, in cahoots with the Lib Dems, has imposed on the National Assembly for Wales and the Welsh Assembly Government. We have shown our dedication to continuing with this programme despite the pressures put on us from elsewhere. Nick, it is like watching a fly continually hitting its head against a glass pane as, again, we have returned to this point. You keep on plucking this figure of £1 billion out of the air; it varies of course from week to week. You have now settled on £1 billion without explaining where the money would come from to pay for all this. We know that you would cut school spending by 20 per cent. In fairness, you complained to me that you had not said that on *Wales Today*, so I went back and watched it again. Sure enough, you did say that on *Wales Today*. Watch it for yourself. Be honest with the people of Wales and tell them exactly how you would fund this alleged £1 billion funding gap and where the severe cuts would be made, if your party had the opportunity to make them.

important that doctors are available to staff that unit. It is also important that people know when to phone an ambulance and when to attend an accident and emergency department—that is what doctors tell me. One way of ensuring that people do not attend accident and emergency departments unnecessarily is to provide access to an out-of-hours unit.

Arweinydd yr Wrthblaid (Nick Bourne): Mae Dai Lloyd yn iawn i ganolbwyntio ar amseroedd aros damweiniau ac achosion brys yn Ysbyty Treforys. Byddwch yn ymwybodol, ar gyfer y trydydd mis ar ddeg yn olynol, ym mis Rhagfyr 2010, ni chyrrhaeddodd Ysbyty Treforys ei darged ar gyfer yr amser ymateb o bedair awr. Yn wir, ym mis Rhagfyr, dim ond 69 y cant o gleifion a gafodd eu gweld o fewn yr amser targed. Mae hon yn sefyllfa ddifrifol sydd wedi codi er gwaethaf proffesiynoldeb y bobl sy'n gweithio yno. Ai dyma'r amser iawn, gyda hynny'n gefndir, i gymryd £1 biliwn allan o'r gwasanaeth iechyd mewn tair blynedd? Beth ydych chi'n ei wneud i unioni'r sefyllfa yn Nhreforys?

Y Prif Weinidog: Fel y dywedais, mae'r rhaglen wella eisoes ar y gweill, er gwaethaf y toriadau sylweddol y mae eich plaid, law yn llaw â'r Democratiaid Rhyddfrydol, wedi'u gosod ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru a Llywodraeth Cynulliad Cymru. Rydym wedi dangos ein hymroddiad i barhau â'r rhaglen hon er gwaethaf y pwysau a roddir arnom o fannau eraill. Nick, mae fel gwyllo cleren yn bwrw ei phen yn barhaus yn erbyn paen o wydr, gan ein bod, unwaith eto, wedi dychwelyd at y pwynt hwn. Rydych yn parhau i blicio'r ffigur hwn o £1 biliwn allan o'r awyr; wrth gwrs, mae'n amrywio o wythnos i wythnos. Rydych wedi setlo erbyn hyn ar £1 biliwn heb esbonio o le y byddai'r arian yn dod i dalu am hyn i gyd. Rydym yn gwybod y byddech yn torri gwariant ar gyfer ysgolion o 20 y cant. I fod yn deg, rydych wedi cwyno i mi nad oeddech wedi dweud hynny ar *Wales Today*, felly es i yn ôl i'w wyllo eto. Yn sicr ddigon, fe wnaethoch chi ddweud hynny ar *Wales Today*. Gwylwch ef eich hun. Byddwch yn onest gyda phobl Cymru a dywedwch wrthynt yn union sut y byddech yn ariannu'r honedig fwlch ariannu

hwn o £1 biliwn a lle byddai'r toriadau difrifol yn cael eu gwneud, pe byddai eich plaid chi'n cael y cyfle i'w gwneud.

Nick Bourne: The First Minister says that I keep referring to cuts of £1 billion and then he says that the figure keeps changing. He needs to make up his mind on that one. It is £1 billion—they are your figures; they are in the budget. We have published our figures: we would take 12 per cent out of education; you would take 8 per cent. We keep hearing false figures used. It is time that you concentrated on the figures that have been published.

Let us come back to the question on which I have not had an answer. Every single month for the 13 months leading up to December 2010—the last month for which figures are available—Morrison failed to reach its target. You said that improvement is in progress, but those figures do not demonstrate that at all. Only 69 per cent of patients were seen within the target time in December; that is not an improvement as it was the worst figure during those 13 months. Let us try again. There is £1 billion coming out of the health service over three years—the figure does not vary; it comes from your figures—and that is going to make the position worse not better. What are you doing to rectify that serious position at Morrison and around Wales? It is only because the question was on Morrison that I focused on that hospital. The situation is the same around Wales; Morrison is just the worst example of it.

The First Minister: I have heard you refer to £800 million, £1.3 billion and now £1 billion. You make it sound as if £1 billion was being removed physically from the NHS budget when you know that is not the case. We have tried to freeze the NHS budget over the course of the coming years. That is the best that we could do. To suggest, as you have been doing, that £1 billion is somehow being taken out of the NHS budget is simply untrue. As I said to you earlier, the improvement programme is under way and we expect there to be improvements over the course of the next few months.

Nick Bourne: Mae'r Prif Weinidog yn dweud fy mod yn cadw cyfeirio at doriadau o £1 biliwn ac yna mae'n dweud bod y ffigur yn newid drwy'r amser. Mae angen iddo wneud penderfyniad ar hynny. £1 biliwn ydyw—eich ffigurau chi ydynt; maent yn y gyllideb. Rydym wedi cyhoeddi ein ffigurau: byddem ni yn cymryd 12 y cant allan o addysg; byddech chi yn cymryd 8 y cant. Rydym yn cadw clywed ffigurau ffug yn cael eu defnyddio. Mae'n bryd i chi ganolbwyntio ar y ffigurau sydd wedi'u cyhoeddi.

Gadewch i ni ddychwelyd at y cwestiwn na chefais ateb iddo. Am bob mis o'r 13 mis hyd at Ragfyr 2010—y mis diwethaf y mae ffigurau ar gael ar ei gyfer—roedd Treforys wedi methu â chyrraedd ei darged. Dywedasoed fod gwelliant ar y gweill, ond nid yw'r ffigurau hynny'n dangos hynny o gwbl. Dim ond 69 y cant o gleifion a gafodd eu gweld o fewn yr amser targed ym mis Rhagfyr; nid yw hynny'n welliant gan mai hwnnw oedd y ffigur gwaethaf yn ystod y 13 mis hwnnw. Gadewch i ni geisio eto. Mae £1 biliwn yn dod allan o'r gwasanaeth iechyd dros dair blynedd—nid yw'r ffigur yn amrywio; fe ddaw o'ch ffigurau chi—a bydd hwnnw'n gwneud y sefyllfa yn waeth, nid yn well. Beth ydych chi'n ei wneud i unioni'r sefyllfa ddifrifol honno yn Nhreforys ac o amgylch Cymru? Dim ond oherwydd bod y cwestiwn ar Dreforys yr oeddwn yn canolbwyntio ar yr ysbyty hwnnw. Mae'r sefyllfa yr un fath ledled Cymru; Treforys yw'r enghraifft waethaf ohono.

Y Prif Weinidog: Rwyf wedi eich clywed yn cyfeirio at £800 miliwn, £1.3 biliwn, a bellach £1 biliwn. Rydych yn gwneud iddo ymddangos fel petai £1 biliwn yn cael ei symud yn gorfforol o gyllideb y GIG pan wyddoch nad yw hynny'n wir. Rydym wedi ceisio rhewi cyllideb y GIG yn ystod y blynyddoedd nesaf. Dyna'r gorau y gallem ei wneud. Mae awgrymu, fel yr ydych wedi bod yn ei wneud, bod £1 biliwn rywsut yn cael ei gymryd allan o gyllideb y GIG yn anghywir. Fel y dywedais wrthyf yn gynharach, mae'r rhaglen wella ar y gweill ac rydym yn disgwyl y bydd gwelliannau yn ystod y

misoedd nesaf.

Nick Bourne: For there to be a standstill position for the health service budget over the next three years, you would need to make available an additional £1 billion. They are your figures and are demonstrably true, from statisticians. That is the cut that is being made because, to stand still, you would have to put in an extra £1 billion.

Since you do not want to tell us about this alleged improvement at Morriston, let me move you on to another issue at Morriston. Over the last four years, there have been almost 300 cases of pest infestations at Morriston Hospital alone. That is one hospital. These have occurred in the accident and emergency department and operating theatres, and in the diabetic, x-ray and burns units. That situation has got steadily worse too.

1.40 p.m.

One reason for that is that although NHS management has increased by 75 per cent since 2002, the number of maintenance and works staff has gone down over the same period, as has the number of nurses, health visitors and midwives. Are those not the wrong priorities? Will you address that so that we can deal with the 300 infestations that we have had over four years in operating theatres, accident and emergency departments, burns units, and all of the other units affected within Morriston Hospital? It is not the fault of those working there, but the fault of the Government and the lack of a sense of direction.

The First Minister: There are 4,000 managers in the NHS in Wales and 43,000 nurses; let us get that clear. In 1995, I visited the University Hospital of Wales many times—not as a patient, but to visit someone. Under a Tory Government, the place was filthy. That was because there were cleaners who had been brought in under contract, with no minimum wage and no holiday allowance, and cleaners had to cover not one ward, but an entire floor. It was also appallingly managed. That was in 1995; the situation

Nick Bourne: Er mwyn cael sefyllfa lle mae cyllideb y gwasanaeth iechyd dros y tair blynedd nesaf yn sefyll yn ei hunfan, byddai angen darparu swm ychwanegol o £1 biliwn. Eich ffigurau chi ydynt, o ystadegwyr, ac maent yn amlwg yn wir. Dyna'r toriad sy'n cael ei wneud oherwydd, i sefyll yn ei unfan, byddai'n rhaid i chi roi £1 biliwn yn ychwanegol i mewn.

Gan nad ydych am ddweud wrthym am y gwelliant honedig hwn yn Nhreforys, gadewch i mi eich symud ymlaen at fater arall yn Nhreforys. Dros y pedair blynedd diwethaf, bu bron i 300 o achosion o heigiadau gan blâu yn Ysbyty Treforys yn unig. Dim ond un ysbyty yw hwnnw. Mae'r rhain wedi digwydd yn yr adran damweiniau ac achosion brys, y theatrau llawdriniaeth, ac yn yr unedau diabetig, pelydr-x a llosgiadau unedau. Mae'r sefyllfa wedi mynd yn gyson waeth hefyd.

Un rheswm am hynny yw, er bod rheolwyr y GIG wedi cynyddu 75 y cant ers 2002, mae nifer y staff sy'n gwneud gwaith cynnal a chadw wedi gostwng dros yr un cyfnod, fel y mae nifer y nyrsys, ymwelwyr iechyd a bydwragedd. Onid yw'r blaenoriaethau hynny'n anghywir? A wnewch chi roi sylw i hynny fel y gallwn ddelio â'r 300 o heigiadau a gawsom dros bedair blynedd yn y theatrau llawdriniaeth, yr adrannau damweiniau ac achosion brys, yr unedau llosgiadau, a'r holl unedau eraill yr effeithir arnynt yn Ysbyty Treforys? Nid oes bai ar y rhai sy'n gweithio yno, ond ar y Llywodraeth a'r diffyg ymdeimlad o gyfeiriad.

Prif Weinidog: Mae 4,000 o reolwyr yn y GIG yng Nghymru a 43,000 o nyrsys; gadewch i ni gael hynny'n glir. Ym 1995, ymwelais ag Ysbyty Athrofaol Cymru lawer gwaith—nid fel claf, ond i ymweld â rhywun. O dan Lywodraeth Doriaidd, yr oedd y lle yn fochaid. Yr oedd hynny am fod glanhawyr a oedd wedi cael eu cyflwyno o dan gontract, gydag isafswm cyflog a heb unrhyw lwfans gwyliau, a bu'n rhaid i lanhawyr ofalu am lawr cyfan yn hytrach nag un ward yn unig. Roedd hefyd yn cael ei reoli'n ofnadwy. Yr

now is far better compared with those very dark days when cleaners did not even have a minimum wage or any holiday entitlement, and worked all hours. That situation has changed.

Nick Bourne: It has not changed. It strikes me that you are incredibly complacent if you think that 300 pest infestations over the last four years—when we had a Labour Government at Westminster and a Labour Government here—is an improvement. Goodness knows how bad it was before. I come back to the fact that, over the period that you were in power, the number of nurses has declined, the number of health visitors has declined, as did the number of midwives and, importantly in relation to these pest infestations, the number of maintenance and works staff has declined on your watch. Will you put that right? How will you deal with the fact that, over the last four years when you were in power here and at Westminster, there have been serious issues at Morrision Hospital and elsewhere?

The First Minister: I do not accept that the situation is worse; the situation is far better than when your party was in charge. I saw that with my own eyes. That was because everything was driven by dogma and by the idea that everything had to be contracted out and that the way to do that was to ensure that workers were paid almost nothing, had no holiday entitlement and had to cover several wards all at once. However, that did not matter to your party; all that mattered was that it was a cheap service. Those days are gone and we now have a good service and an NHS that is far better than when you were in power.

Nick Bourne: This is dangerous complacency. You have not addressed the serious issue that faces patients on a daily basis at Morrision Hospital. There have been 300 pest infestations over the last four years—when you were in Government here and in Government at Westminster. That is what is happening now. Forget the dogma and the tub-thumping; what are you doing now to deal with this very serious situation, because we have heard nothing in response to

oedd hynny ym 1995; mae'r sefyllfa yn nawr yn llawer gwell o'i gymharu â'r dyddiau tywyll iawn hynny pan nad oedd gan lanhawyr hyd yn oed isafswm cyflog nac unrhyw hawl i wyliau, a phan oeddent yn gweithio pob awr. Mae'r sefyllfa wedi newid.

Nick Bourne: Nid yw wedi newid. Mae'n fy nharo eich bod yn anhygoel o hunanfodlon os ydych yn credu bod 300 o heigiadau gan blâu dros y pedair blynedd diwethaf—pan oedd gennym Lywodraeth Lafur yn San Steffan a Llywodraeth Lafur yma—yn welliant. Dyn a wŷr pa mor wael ydoedd o'r blaen. Dof yn ôl at y ffaith bod, dros y cyfnod yr oeddech mewn grym, nifer y nyrsys wedi gostwng, nifer yr ymwelwyr iechyd wedi gostwng, fel y gwnaeth nifer y bydwagedd ac, yn bwysig ddigon, mewn perthynas â'r heigiadau plâu hyn, mae nifer y staff cynnal a chadw wedi gostwng o dan eich gwyliadwriaeth chi. A wnewch chi unioni hynny? Sut fyddwch chi'n delio â'r ffaith y bu, dros y pedair blynedd diwethaf pan oeddech mewn grym yma ac yn San Steffan, materion difrifol yn Ysbyty Treforys ac mewn manau eraill?

Y Prif Weinidog: Nid wyf yn derbyn bod y sefyllfa yn waeth; mae'r sefyllfa yn llawer gwell na phan oedd eich plaid chi wrth y llyw. Gwelais hynny â'm llygaid fy hun. Yr oedd o ganlyniad i bopeth yn cael ei yrru gan ddogma a chan y syniad fod rhaid contractio popeth allan ac mai'r ffordd o wneud hynny oedd sicrhau bod gweithwyr yn cael eu talu bron dim, fod ganddynt ddim hawl i wyliau a'u bod yn gorfod gofalu am nifer o wardiau i gyd ar unwaith. Fodd bynnag, nid oedd hynny o bwys i'ch plaid chi; yr oll a oedd yn bwysig oedd ei fod yn wasanaeth rhad. Mae'r dyddiau hynny wedi mynd a bellach mae gennym wasanaeth da a GIG sy'n llawer gwell na phan oeddech chi mewn grym.

Nick Bourne: Mae hwn yn hunan fodlondeb peryglus. Nid ydych wedi mynd i'r afael â'r mater difrifol sy'n wynebu cleifion o ddydd i ddydd yn Ysbyty Treforys. Cafwyd 300 o heigiadau gan blâu dros y pedair blynedd diwethaf—pan oeddech mewn Llywodraeth yma ac mewn Llywodraeth yn San Steffan. Dyna beth sy'n digwydd yn awr. Anghofiwch y dogma a'r twb-dwrddio; beth a wnewch yn awr i ddelio â'r sefyllfa ddifrifol hon, oherwydd ni chlywsom unrhyw beth mewn

this very precise question, First Minister?

The First Minister: Those pest infestations are being dealt with. You talk as if there were none at all before there was a Labour-led Assembly Government and that, in the days of the Tories, everything was hunky-dory. I can tell you that standards of hygiene in hospitals are far superior to what they were 15 years ago when your party was in power.

Brian Gibbons: One way to address pressures at Morrision Hospital is to ensure that patients use the appropriate facility when they go to hospital. Do you agree that the decision of Abertawe Bro Morgannwg University Local Health Board to maintain continuing acute medical admissions at Neath Port Talbot Hospital and to reform the accident and emergency department with GP out-of-hours services will mean that more people will be able to go to Neath Port Talbot Hospital and get the quality service that they are used to getting and expect to get in the future?

The First Minister: Yes, I agree, and I value your viewpoint as a professional as well as an Assembly Member. It is important that we have in place a variety of services that people can access and use so that they access the right service and do not see the accident and emergency departments as the default place to go. The reorganisation that has been put in place in Neath Port Talbot will be of great benefit to the people who live there.

Veronica German: It is a bit disingenuous of you, First Minister, to place the blame elsewhere and to say that everything is hunky-dory now. I do not think that that would be the view of the patients who have been waiting in the accident and emergency department at Morrision for over 12 hours. As the director-general of the NHS has said, that is completely unacceptable. This is a trend. I am sure that those patients are not very happy to hear that you think that everything is hunky-dory in that department. We have already heard how, over the last 13

ymateb i'r cwestiwn manwl iawn hwn, Brif Weinidog?

Y Prif Weinidog: Mae'r heigiadau hynny gan blâu yn cael eu trin. Rydych yn siarad fel pe bai dim o gwbl cyn yr oedd Llywodraeth y Cynulliad o dan arweiniad Llafur ac fel pe bai popeth yn fendigedig yn nyddiau'r Torïaid. Gallaf ddweud wrthyh fod safonau hylendid mewn ysbytai yn llawer gwell na'r hyn oeddent 15 mlynedd yn ôl pan oedd eich plaid mewn grym.

Brian Gibbons: Un ffordd i fynd i'r afael â phwysau yn Ysbyty Treforys yw sicrhau bod cleifion yn defnyddio'r cyfleuster priodol pan fyddant yn mynd i'r ysbyty. A gytunwch y bydd penderfyniad Bwrdd Iechyd Lleol Prifysgol Abertawe Bro Morgannwg i gynnal parhad mewn derbyniadau meddygol aciwt yn Ysbyty Castell-nedd Port Talbot ac i ddiwygio'r uned damweiniau ac achosion brys gyda gwasanaethau meddyg teulu y tu allan i oriau yn golygu y bydd mwy o bobl yn gallu mynd i Ysbyty Castell-nedd Port Talbot a chael y gwasanaeth o ansawdd y maent yn gyfarwydd â'i gael ac y maent yn disgwyl i gael yn y dyfodol?

Y Prif Weinidog: Ydwyf, yr wyf yn cytuno, ac yr wyf yn gwerthfawrogi eich barn fel gweithiwr proffesiynol yn ogystal â fel Aelod Cynulliad. Mae'n bwysig bod gennym yn eu lle amrywiaeth o wasanaethau y gall pobl gael mynediad iddynt a'u defnyddio fel eu bod yn cael mynediad i'r gwasanaeth cywir ac fel nad ydynt yn gweld yr adran damweiniau ac achosion brys fel y lle diofyn i fynd. Bydd yr ad-drefnu sydd wedi cael ei roi ar waith yng Nghastell-nedd Port Talbot o fudd mawr i'r bobl sy'n byw yno.

Veronica German: Braidd yn annidwyll ohonoch, Brif Weinidog, yw i chi osod y bai mewn mannau eraill ac i ddweud bod popeth bellach yn fendigedig. Nid wyf yn credu y byddai'r cleifion sydd wedi bod yn aros yn yr adran damweiniau ac achosion brys yn Ysbyty Treforys am dros 12 awr o'r un farn. Fel y dywedodd cyfarwyddwr cyffredinol y GIG, mae hynny'n gwbl annerbyniol. Mae hon yn duedd. Rwyf yn siŵr nad yw'r cleifion yn fodlon iawn i glywed eich bod yn meddwl bod popeth yn fendigedig yn yr adran honno. Rydym eisoes wedi clywed sut,

months, the targets have not been met. It is not just to do with winter pressures; this happens every month. This has a knock-on effect on the ambulance service. Again, 'unacceptable' was the word used by the director-general. Ambulances are queuing up outside Morriston Hospital, and so cannot go to patients. Are you really satisfied with that performance? If not, what will you do about it?

The First Minister: Clearly, you did not hear what I said earlier. In November 2010, not far off 80 per cent of patients who arrived at Morriston Hospital were seen within four hours or fewer. It is not the case that it is normal for people to wait more than four hours; it is abnormal. There are occasions when that happens, and I do not accept that things are 'hunky-dory', as you put it. As I said, an improvement programme has been put in place, and we expect to see improvements over the course of the next four months. If that does not happen, the local health board will have to explain why. I do not think that it is an acceptable situation, but nor do I think that it is as bad as you are trying to portray, and, as I have said several times in the Chamber, there is a programme in place to deal with this.

Perfformiad Ysgolion

3. Peter Black: *A wnaiff y Prif Weinidog ddatganiad am bolisiau Llywodraeth Cynulliad Cymru ar berfformiad ysgolion. OAQ(3)3410(FM)*

The First Minister: As you know, the Minister for Children, Education and Lifelong Learning made a statement on 2 February outlining the Government's targets and plans for school performance policy.

Peter Black: Thank you for your answer, First Minister. I note from the Minister's statement and the final budget proposals that are to be debated by the Assembly later today that, although there have been a number of proposals to change things in schools, there are still no proposals to direct additional

yn ystod y 13 mis diwethaf, na chafodd y targedau eu bodloni. Nid ymwneud â phwysau'r gaeaf yn unig y mae hwn; mae hyn yn digwydd bob mis. Mae hyn yn cael effaith gynyddol ar y gwasanaeth ambiwlans. Unwaith eto, 'annerbiniol' oedd y gair a ddefnyddiwyd gan y cyfarwyddwr cyffredinol. Mae ambiwlansys yn ciwio y tu allan i Ysbyty Treforys, ac felly ni allant fynd at gleifion. A ydych yn fodlon iawn â'r perfformiad hwnnw? Os na, beth fyddwch yn ei wneud amdano?

Y Prif Weinidog: Mae'n amlwg na chlywsoch yr hyn a ddywedais yn gynharach. Ym mis Tachwedd 2010, gwelwyd heb fod ymhell oddi ar 80 y cant o gleifion a gyrrhaeddodd Ysbyty Treforys o fewn pedair awr neu lai. Nid yw'n wir ei bod yn arferol i bobl aros mwy na phedair awr; mae'n anarferol. Mae adegau pan fydd hynny'n digwydd, ac nid wyf yn derbyn bod pethau yn fendigedig, fel y dywedaso. Fel y dywedais, mae rhaglen wella wedi cael ei rhoi ar waith, ac rydym yn disgwyl gweld gwelliannau yn ystod y pedwar mis nesaf. Os na fydd hynny'n digwydd, bydd rhaid i'r bwrdd iechyd lleol egluro pam. Nid wyf yn credu ei bod yn sefyllfa dderbiniol, ond nid wyf ychwaith yn credu ei bod cynddrwg ag yr ydych yn ceisio ei bortreadu, ac, fel yr wyf wedi ei ddweud sawl gwaith yn y Siambr, mae rhaglen ar waith i ddelio â hyn.

School Performance

3. Peter Black: *Will the First Minister make a statement on the Welsh Assembly Government's policies on school performance. OAQ(3)3410(FM)*

Y Prif Weinidog: Fel y gwyddoch, mae'r Gweinidog dros Blant, Addysg a Dysgu Gydol Oes wedi gwneud datganiad ar 2 Chwefror yn amlinellu targedau y Llywodraeth a'r cynlluniau ar gyfer polisi perfformiad ysgolion.

Peter Black: Diolch ichi am eich ateb, Brif Weinidog. Nodaf, o ddatganiad y Gweinidog a chynigion terfynol y gyllideb sydd i'w trafod gan y Cynulliad yn ddiweddarach heddiw, er y bu nifer o gynigion i newid pethau mewn ysgolion, nid oes unrhyw gynigion o hyd i gyfeirio cyllid ychwanegol

funds at pupils from deprived areas, who need that extra expenditure to be spent on them. Will you, even at this late stage, consider the costed proposals put forward by the Welsh Liberal Democrats for there to be a pupil premium in Wales, which is what is happening in England?

The First Minister: Your plans in England are to top-slice the education budget to pay for it. Unless you are prepared to say from where that money should be top-sliced—that is what your Government in Westminster is doing—then it is difficult to answer that question. Schools in Wales have received adequate and good funding. We know that. We know that some local authorities are better than others at passing on funding to front-line education, and they need to make sure that they pass even more money on to front-line education in the future.

Jeff Cuthbert: I am sure that we are all fed up now of the Liberal Democrats' policy on education, which is uncosted and is simply to throw more money at it. Do you agree, First Minister, that the Labour-led Welsh Assembly Government has been proactive in terms of education policy? The foundation phase, the Welsh baccaulaureate, and the 14-19 learning pathways all show that we have the ideas and we are going to introduce and see these implemented properly, as long-term policies to improve school performance in Wales.

The First Minister: It will take a few years yet to see the effect of the foundation phase, because it has only been in place across Wales for the past few years. We have the Welsh baccalaureate, the Education (Wales) Measure 2009, and our policy on tuition fees, which is far superior to what exists where the Liberal Democrats are in power, oddly enough. We need to address the question of school performance and pupil performance, and, as the Minister for education said last week, robust plans are being brought forward in order to do that.

at ddisgyblion o ardaloedd difreintiedig, sydd angen i'r gwariant ychwanegol gael ei wario arnynt. A wnewch chi, er ei bod ychydig yn hwyr, ystyried y cynigion wedi'u costio a gyflwynwyd gan Ddemocratiaid Rhyddfrydol Cymru i beri premiwm disgybl yng Nghymru, fel sy'n digwydd yn Lloegr?

Y Prif Weinidog: Eich cynlluniau yn Lloegr yw i frig-dorri'r gyllideb addysg i dalu amdano. Oni bai eich bod yn barod i ddweud o ble y dylai'r arian hwnnw gael ei frig-dorri—dyna beth y mae eich Llywodraeth yn San Steffan yn ei wneud—yna mae'n anodd ateb y cwestiwn hwnnw. Mae ysgolion yng Nghymru wedi derbyn digon o gyllid a chyllid da. Rydym yn gwybod hynny. Rydym yn gwybod bod rhai awdurdodau lleol yn well nag eraill am drosglwyddo arian i addysg reng flaen, ac mae angen iddynt sicrhau eu bod yn pasio mwy fyth o arian i addysg reng flaen yn y dyfodol.

Jeff Cuthbert: Rwyf yn siŵr ein bod i gyd wedi blino bellach ar bolisi'r Democratiaid Rhyddfrydol ar addysg, sydd heb ei gostio ac sydd, yn syml, yn bolisi o daflu mwy o arian ato. A ydych yn cytuno, Brif Weinidog, fod y Blaid Lafur a arweinir gan Lywodraeth Cynulliad Cymru wedi bod yn rhagweithiol o ran polisi addysg? Mae'r cyfnod sylfaen, bagloriaeth Cymru, a'r llwybrau dysgu 14-19 oll yn dangos bod gennym y syniadau ac rydym yn mynd i gyflwyno a gweld y rhain ar waith yn iawn, fel polisiau tymor hir i wella perfformiad ysgolion yng Nghymru.

Y Prif Weinidog: Bydd yn cymryd ychydig flynyddoedd eto i weld effaith y cyfnod sylfaen, oherwydd ond am yr ychydig flynyddoedd diwethaf y mae wedi bod ar waith ar draws Cymru. Mae gennym fagloriaeth Cymru, Mesur Addysg (Cymru) 2009, a'n polisi ar ffioedd dysgu, sydd—yn rhyfedd ddigon—yn llawer gwell na'r hyn sy'n bodoli lle mae'r Democratiaid Rhyddfrydol mewn grym. Mae angen i ni fynd i'r afael â'r cwestiwn o berfformiad ysgolion a pherfformiad disgyblion, ac, fel y dywedodd y Gweinidog dros addysg yr wythnos diwethaf, mae cynlluniau cadarn yn cael eu dwyn ymlaen er mwyn gwneud hynny.

Paul Davies: Yr wyf yn siŵr ein bod i gyd yn cytuno bod buddsoddi mewn sgiliau yn hanfodol i ddatblygu gweithlu cryf ac iach yng Nghymru. Gwerthfawrogaf waith y strategaeth entrepreneuriaeth ieuencid, ond credaf y gellir gwneud mwy i annog ysgolion i gysylltu â byd busnes. Un ffordd o annog ysbryd o entrepreneuriaeth yw sefydlu mentrau cymdeithasol mewn ysgolion. Byddai hynny'n helpu i ddatblygu sgiliau entrepreneuriaeth ymysg disgyblion a rhoi iddynt y cyfle i ddysgu mwy am y byd busnes drwy eu hastudiaethau. A wnaiff y Prif Weinidog gytuno y byddai sefydlu mentrau cymdeithasol mewn ysgolion yn un ffordd o ddysgu medrau i bobl ifanc, ac a all ymrwymo y bydd ef a'i Lywodraeth yn edrych ar hyn yn fwy manwl?

Y Prif Weinidog: Mae hynny'n syniad diddorol. Mae llawer o bobl ifanc yn awr yn cael y cyfle i fod yn rhan o gynlluniau entrepreneuriaeth. Yn ystod y 1980au, pan oeddwn yn yr ysgol, y peth diwethaf y byddai ysgol yn ei wneud oedd cael busnes i mewn i'r ysgol. Mae pethau wedi newid ers hynny, ac mae'n bwysig dros ben ein bod yn hybu talent busnes ein pobl ifanc. Lle mae gan ysgolion a disgyblion syniadau o ran sefydlu mentrau cymdeithasol, byddai hynny'n rhywbeth diddorol, a rhywbeth y byddai'r Llywodraeth eisiau ei gefnogi mewn egwyddor.

1.50 p.m.

Nerys Evans: Yn eich ateb i'r cwestiwn gwreiddiol, soniasoch i'r Gweinidog dros Blant, Addysg a Dysgu Gydol Oes gyhoeddi nifer o bolisïau newydd yr wythnos diwethaf. Mae llawer ohonynt i'w croesawu, ond a allwch chi amlinellu sut y bydd modd mesur llwyddiant wrth i'r Llywodraeth fynd ati i'w gwireddu? Beth yw'r nod, ac a oes meini prawf yn eu lle? Pryd y bydd y gwaith ymgynghori gydag athrawon, disgyblion ac yn y blaen yn dechrau?

Y Prif Weinidog: Un peth yr ydym eisiau ei wneud yw sicrhau bod gennym ffordd gall o fesur perfformiad ysgol. Nid tablau canlyniadau yw'r ffordd o wneud hynny; maent yn rhy rwydd a syml, ac nid ydynt yn rhoi'r darlun cyflawn a chywir o ran perfformiad ysgol. Bydd y Gweinidog yn

Paul Davies: I am sure that we all agree that investing in skills is essential to develop a strong and healthy workforce in Wales. I appreciate the work of the youth entrepreneurship strategy, but I believe that more can be done to encourage schools to link up with business. One way to encourage a spirit of entrepreneurship is to establish social enterprises in schools. That would help to develop entrepreneurial skills among pupils and give them the opportunity to learn more about the business world through their studies. Does the First Minister agree that the establishment of social enterprises in schools is one way of teaching skills to young people, and can he give a commitment that his Government will look at this matter in more detail?

The First Minister: That is an interesting idea. Many young people now have the opportunity to participate in entrepreneurship schemes. During the 1980s, when I was at school, inviting business in would be the last thing a school would do. Things have changed since then, and it is extremely important that we promote the business talent of our young people. Where schools and pupils have ideas for setting up social enterprises, that would be of interest to us, and something that the Government would want to support in principle.

Nerys Evans: In your answer to the original question, you mentioned that the Minister for Children, Education and Lifelong Learning announced a number of new policies last week. Many of them are welcome, but can you outline how success will be measured as the Government sets about implementing them? What is the aim, and are there criteria in place? When will the consultation work with teachers, pupils and so on begin?

The First Minister: One thing that we want to do is to ensure that we have a sensible way of measuring school performance. League tables are not the answer; they are too easy and simple, as they do not give a complete and accurate picture of school performance. The Minister will soon

datgan cyn bo hir y ffordd y symudir hyn yn ei flaen. Mae'n bwysig bod pobl yn gwybod sut mae ein hysgolion yn perfformio, ac mae'n bwysig bod y modd y mesurir y perfformiad hwnnw yn gynhwysol ac yn rhoi'r darlun cywir.

The Leader of the Welsh Liberal Democrats (Kirsty Williams): Do you believe that spending £12 million each year for the past three years on locum hospital doctors is an efficient way to run the NHS?

The First Minister: It is better than having no doctors. There will be occasions when some medical posts will be unfilled. For many years, long before the establishment of this Assembly, it was difficult to attract doctors into permanent positions, particularly further west. Therefore, where a post remains unfilled, it clearly makes sense to place a locum doctor there, rather than no doctor at all.

Kirsty Williams: As you say, First Minister, there are occasions when it is perfectly appropriate to use locum doctors, for instance to provide cover for leave or sickness. However, as you have admitted, this large amount of money being spent in the NHS makes it appear that we are using locums to cover full-time positions. The situation in Wales is not improving; there are 275 junior vacancies across Wales, almost 86 of which are in the Betsi Cadwaladr University Local Health Board area alone. Are you concerned about the continuing large number of vacancies, given the big jump from last year? What is your Government doing to actively ensure that we do not have to rely on locums and that we have full-time doctors in these posts?

The First Minister: The first steps were taken with the establishment of the postgraduate medical school in Swansea and the establishment of the Wrexham Medical Institute at Wrexham Maelor Hospital. The closer we can get to hospitals in the west and north-west, the easier it will be to attract doctors into those hospitals. It can be difficult to recruit new consultants in particular, when consultants retire. We know that doctors have a tendency to want to congregate around the

announce how this agenda will be moved forward. It is important that people know how our schools are performing, and it is important that the way in which that performance is measured is inclusive and gives the true picture.

Arweinydd Democratiaid Rhyddfrydol Cymru (Kirsty Williams): A ydych yn credu bod gwario £12 miliwn bob blwyddyn am y tair blynedd diwethaf ar feddygon locwm ysbyty yn ffordd effeithlon o redeg y GIG?

Y Prif Weinidog: Mae'n well na pheidio â chael meddygon o gwbl. Bydd adegau pan fydd rhai swyddi meddygol heb eu llenwi. Am flynyddoedd lawer, ymhell cyn sefydlu'r Cynulliad hwn, roedd yn anodd denu meddygon i swyddi parhaol, yn enwedig ymhellach i'r gorllewin. Felly, os yw swydd yn parhau i fod heb ei llenwi, mae'n amlwg yn gwneud synnwyr i osod meddyg locwm yno, yn hytrach na dim meddyg o gwbl.

Kirsty Williams: Fel y dywedwch, Brif Weinidog, mae adegau pan mae'n gwbl briodol defnyddio meddygon locwm, er enghraifft, i gyflenwi ar gyfer absenoldeb neu salwch. Fodd bynnag, fel yr ydych wedi ei gyfaddef, wrth wario'r swm mawr o arian hwn yn y GIG, mae'n ymddangos ein bod yn defnyddio staff locwm i dalu am swyddi llawn amser. Nid yw'r sefyllfa yng Nghymru yn gwella; mae 275 o swyddi iau gwag ar draws Cymru, ac y mae bron i 86 ohonynt yn ardal Bwrdd Iechyd Lleol Prifysgol Betsi Cadwaladr yn unig. A ydych yn pryderu am y parhad yn y nifer fawr o swyddi gwag, o ystyried y cynnydd mawr ers y llynedd? Beth y mae eich Llywodraeth yn ei wneud i fynd ati i sicrhau nad ydym yn gorfod dibynnu ar staff locwm a bod gennym feddygon llawn amser yn y swyddi hyn?

Y Prif Weinidog: Cymerwyd y camau cyntaf gyda sefydlu'r ysgol feddygol ôl-raddedig yn Abertawe a sefydlu Athrofa Feddygol Wrecsam yn Ysbyty Maelor Wrecsam. Yr agosaf y gallwn fod i ysbytai yn y gorllewin a'r gogledd-orllewin, yr hawsaf fydd hi i ddenu meddygon i'r ysbytai hynny. Gall fod yn anodd recriwtio ymgynghorwyr newydd yn benodol, pan fydd ymgynghorwyr yn ymddeol. Gwyddom fod meddygon yn tueddu i fod eisiau ymgynnull o amgylch yr ysbytai

teaching hospitals; that is a problem of old. However, if this situation continues in years to come, we will have to work with local health boards to see whether any incentives can be given to doctors to take up permanent positions, so that we can move away from a position where locums are involved. Having said that, it is better to have a locum than no doctor at all.

Kirsty Williams: The effect of using locums on such a large scale, as you currently are is that, first, it is an ineffective use of NHS resources, and secondly, as your officials demonstrated to the Health, Wellbeing and Local Government Committee only last week, the overreliance on locums can lead to unsafe services. Thirdly, overreliance on locums can lead to services being unsustainable. There are debates across Wales about how we can keep services in hospitals, because of the inability to recruit full-time doctors. Do you therefore agree that over-reliance on locums is not to the advantage of the NHS, and can you guarantee that no hospital that currently has vacancies is not advertising those posts?

The First Minister: I am not sure that I followed your last question. I think that you were asking whether any hospitals are not advertising for financial reasons. That is not the case. Hywel Dda Local Health Board, for example, is still advertising vacant posts within the LHB. The difficulty is not the fact that the posts are not being advertised, but that there is a big problem with recruiting people. That much is true.

It is clearly not in the long-term interest of the NHS to continue with locums. We would prefer a situation in which there were permanent appointees to positions across Wales, although, quite often, it is not possible to do that. However, we will look at ways of ensuring that there are more incentives in place to ensure that doctors leave Cardiff and Swansea in particular to take up appointments in permanent positions further west.

Kirsty Williams: While you are looking at how you can best address this problem, will you also consider establishing an NHS Wales

addysgu; mae hwnnw'n hen broblem. Fodd bynnag, os bydd y sefyllfa hon yn parhau yn y blynyddoedd i ddod, bydd yn rhaid inni weithio gyda byrddau iechyd lleol i weld a ellir rhoi unrhyw gymhellion i feddygon i fanteisio ar swyddi parhaol, fel y gallwn symud i ffwrdd o sefyllfa lle mae staff locwm yn cymryd rhan. Wedi dweud hynny, mae'n well cael locwm na dim meddyg o gwbl.

Kirsty Williams: Effaith defnyddio'r staff locwm ar y fath raddfa fawr, fel y gwnaed ar hyn o bryd, yn gyntaf, yw ei fod yn ddefnydd aneffeithiol o adnoddau GIG, ac yn ail, fel y dangosodd eich swyddogion i'r Pwyllgor Iechyd, Lles a Llywodraeth Leol dim ond yr wythnos diwethaf, gall yr orddibyniaeth ar staff locwm arwain at wasanaethau anniogel. Yn drydydd, gall gorddibyniaeth ar staff locwm arwain at wasanaethau anghynnaladwy. Mae dadleuon ar draws Cymru am sut y gallwn gadw gwasanaethau mewn ysbytai, oherwydd yr anallu i recriwtio meddygon llawn amser. A gytunwch felly nad yw gorddibyniaeth ar staff locwm yn fantais i'r GIG, ac a allwch warantu nad yw'r ysbytai sydd â swyddi gwag ar hyn o bryd yn hysbysebu'r swyddi hynny?

Y Prif Weinidog: Nid wyf yn siŵr fy mod yn dilyn eich cwestiwn olaf. Credaf eich bod yn gofyn a oedd unrhyw ysbytai nad oedd yn hysbysebu am resymau ariannol. Nid yw hynny'n wir. Mae Bwrdd Iechyd Lleol Hywel Dda, er enghraifft, yn dal i hysbysebu swyddi gwag o fewn y BILl. Nid y ffaith nad yw'r swyddi yn cael eu hysbysebu yw'r anhawster, ond y ffaith bod problem fawr o ran recriwtio pobl. Mae hynny'n wir.

Mae'n amlwg nad yw er lles tymor hir y GIG i barhau gyda staff locwm. Byddai'n well gennym sefyllfa lle'r oedd penodiadau parhaol i'r swyddi ar draws Cymru, er, yn aml iawn, nid yw'n bosibl gwneud hynny. Fodd bynnag, byddwn yn edrych ar ffyrdd o sicrhau bod mwy o gymhellion ar waith i sicrhau bod meddygon yn gadael Caerdydd ac Abertawe yn benodol i fanteisio ar apwyntiadau mewn swyddi parhaol ymhellach i'r gorllewin.

Kirsty Williams: Tra byddwch yn edrych ar y ffordd orau o fynd i'r afael â'r broblem hon, a wnewch chi hefyd ystyried sefydlu banc

locum bank? At present, many of these issues are being arranged by private companies rather than through a locum bank. A bank could be set up that would lead to locum costs being lower in Wales. Will you also have discussions with the postgraduate deanery about what we can do about regional rotations? Sometimes, the problem is that a junior doctor could be expected to work anywhere in Wales. That simply puts them off coming to Wales in the first place. By working with the postgraduate deanery, we could have regional rotations that would solve some of the problems that we are currently facing, thereby ensuring that we use our money to pay for permanent doctors, rather than the second best option, which is what we currently have.

The First Minister: It is not a case of not having any money to pay for permanent doctors, but I listened with interest to what you said about a locum bank. That is something that we will look at, as well as the issue of regional rotation. As I say, it has been a difficult problem to resolve for many, many years—long before the Assembly came into being—but those ideas are worth exploring.

Lefelau Cyflogaeth

4. Irene James: *A wnaiff y Prif Weinidog ddatganiad am lefelau cyflogaeth yng Nghymru. OAQ(3)3395(FM)*

The First Minister: The latest employment data show that there were 1.3 million people in employment in Wales. However, recent labour market statistics suggest that the economic recovery remains fragile.

Irene James: Thank you for your response. We are all aware that these are difficult times for people who are trying to find the work, but the Tories seem unable to grasp how their reckless policies affect real people's lives. They seem to suggest that, if it is easier to sack someone, an employer would be more likely to create a job. Comprehensive research undertaken for the TUC by Landman Economics showed that this

locwm ar gyfer GIG Cymru? Ar hyn o bryd, mae llawer o'r materion hyn yn cael eu trefnu gan gwmnïau preifat yn hytrach na thrwy fanc locwm. Gellid sefydlu banc a fyddai'n arwain at gostau locwm is yng Nghymru. A wnewch chi hefyd gael trafodaethau gyda'r ddeoniaeth ôl-raddedig am yr hyn y gallwn ei wneud am gylchdroadau rhanbarthol? Weithiau, y broblem yw y gellir disgwyl meddyg iau i weithio unrhyw le yng Nghymru. Yn syml, mae hynny'n eu hatal rhag dod i Gymru yn y lle cyntaf. Drwy weithio gyda'r ddeoniaeth ôl-raddedig, gallem gael cylchdroadau rhanbarthol a fyddai'n datrys rhai o'r problemau yr ydym yn eu hwynebu ar hyn o bryd, a thrwy hynny sicrhau ein bod yn defnyddio ein harian i dalu am feddygon parhaol, yn hytrach na'r opsiwn ail orau, sef yr hyn a gawn ar hyn o bryd.

Y Prif Weinidog: Nid yw'n achos o beidio â chael unrhyw arian i dalu am feddygon parhaol, ond gwrandewais gyda diddordeb ar yr hyn a ddywedasoch am fanc locwm. Mae hynny'n rhywbeth y byddwn yn ei ystyried, yn ogystal â'r mater o gylchdroadau rhanbarthol. Fel y dywedais, mae wedi bod yn broblem anodd i'w datrys am lawer o flynyddoedd—ymhell cyn i'r Cynulliad ddod i fodolaeth—ond mae'n werth ymchwilio'r syniadau hynny.

Employment Levels

4. Irene James: *Will the First Minister make a statement on levels of employment in Wales. OAQ(3)3395(FM)*

Y Prif Weinidog: Mae'r data diweddaraf ar gyflogaeth yn dangos bod 1.3 miliwn o bobl mewn cyflogaeth yng Nghymru. Fodd bynnag, mae ystadegau'r farchnad lafur diweddar yn awgrymu bod yr adferiad economaidd yn parhau i fod yn fregus.

Irene James: Diolch am eich ymateb. Rydym i gyd yn ymwybodol ei bod yn gyfnod anodd i bobl sy'n ceisio dod o hyd i waith, ond mae'n ymddangos nad yw'r Torïaid yn gallu deall sut mae eu polisiau di-hid yn effeithio ar fywydau pobl go iawn. Ymddengys eu bod yn awgrymu, os yw'n haws rdiswyddo rhywun, byddai cyflogwr yn fwy tebygol o greu swydd. Mae ymchwil gynhwysfawr a wnaed ar gyfer y TUC gan

assumption is false, as have all international comparisons on the issue. Carwyn, when you speak to your counterparts in Westminster, will you stress that it is an end to the Tory economic policies, and not cutting workers' rights, that will raise levels of employment in Wales?

The First Minister: Thank you, Irene. I have made that point clear at meetings of Ministers at UK level. What concerns me particularly is that the economy shrank in the last quarter. This is even before the cuts proposed by the UK Government take effect. I suspect that that is going to make things much worse. As I have said many times in this Chamber, the cuts are too deep and too fast, and they carry a significant risk of dragging the economy down and, indeed, of making the economy shrink.

Darren Millar: The previous UK Labour Government had planned to increase employers' national insurance contributions from this April; a move that would have added significantly to payroll costs in the public and private sectors, leading to many thousands more job losses in Wales than we have already seen since the economy took a downturn. Will you join me in welcoming the new UK coalition Government's decision last year to axe this planned jobs tax and increase in national insurance, which, I am sure, will protect thousands of jobs in the coming years? Will you also consider supporting our proposals to cut business rates in order to encourage and promote the creation of jobs by small businesses the length and breadth of this country?

The First Minister: I do not have a one-liner for you this week, so I will try to answer in some detail. First, this is from the party that increased VAT. We know that it is an indirect tax and that it has an effect on inflation and on people's disposable incomes. Fuel costs now are higher than they have ever been. Yesterday, the UK Government Minister suggested that, when it came to imposing a cap on fuel prices in rural areas, the Assembly Government and the Scottish

Landman Economics yn dangos bod y rhagdybiaeth hon yn ffug, fel y dengys yr holl gymariaethau rhyngwladol ar y mater. Carwyn, pan fyddwch yn siarad â'ch cymheiriaid yn San Steffan, a wnewch chi bwysleisio mai diwedd ar bolisiau economaidd y Toriaid, ac nid torri hawliau gweithwyr a fydd yn codi lefelau cyflogaeth yng Nghymru?

Y Prif Weinidog: Diolch, Irene. Rwyf wedi gwneud y pwynt hwnnw'n glir mewn cyfarfodydd o Weinidogion ar lefel y DU. Yr hyn sy'n fy mhoeni yn arbennig yw bod yr economi wedi cilio yn y chwarter diwethaf. Mae hynny hyd yn oed cyn i'r toriadau a gynigiwyd gan Lywodraeth y DU ddod i rym. Rwyf yn amau bod hynny'n mynd i wneud pethau'n waeth o lawer. Fel yr wyf wedi dweud droeon yn y Siambr hon, mae'r toriadau yn rhy ddwfn ac yn rhy gyflym, ac maent yn cario risg sylweddol o lusgo'r economi i lawr ac, yn wir, o wneud i'r economi grebachu.

Darren Millar: Roedd Llywodraeth Lafur flaenorol y DU wedi cynllunio i gynyddu cyfraniadau yswiriant gwladol cyflogwyr o fis Ebrill eleni; byddai hynny wedi ychwanegu'n sylweddol at gostau cyflogres y sectorau cyhoeddus a phreifat, gan arwain at golli miloedd fwy o swyddi yng Nghymru na welwyd eisoes ers i'r economi ddechrau dirywio. A ymunwch â mi i groesawu penderfyniad Llywodraeth glymblaid newydd y DU y llynedd i gael gwared ar y dreth swyddi arfaethedig a chynnydd mewn yswiriant gwladol, a fydd, rwy'n siŵr, yn diogelu miloedd o swyddi yn y blynyddoedd i ddod? A wnewch chi hefyd ystyried cefnogi ein cynigion i dorri trethi busnes er mwyn annog a hybu creu swyddi gan fusnesau bach ar hyd a lled y wlad hon?

Y Prif Weinidog: Nid oes gennyf ateb unllinell i chi yr wythnos hon, felly ceisiaf ateb yn eithaf manwl. Yn gyntaf, mae hyn yn dod o'r blaidd a gynyddodd TAW. Rydym yn gwybod ei bod yn dreth anuniongyrchol a'i bod yn cael effaith ar chwyddiant ac ar incwm gwario pobl. Mae costau tanwydd yn awr yn uwch nag y buont erioed. Ddoe, awgrymodd Gweinidog Llywodraeth y DU, pan ddaeth i osod cap ar brisiau tanwydd mewn ardaloedd gwledig, fod gan

Government had plenty of money to do that themselves, which surprised me, and I am sure that it came as a surprise to the party opposite, too.

When it comes to small business rate relief, if I remember rightly, that is paid for in England by increasing business rates on bigger businesses. It is not as if it is extra money that comes in from Government; it is paid for by imposing an extra business rate on larger businesses. If that is what you are proposing for Wales, please say so.

Rosemary Butler: First Minister, we heard this morning that 70 financial sector jobs are being lost in Newport at the Lloyds TSB Insurance offices at Tredegar Park. I hope that Lloyds will do everything possible to save the remaining 900 jobs there and that, if people have to go, it will be on a voluntary basis. This is yet another blow to the economy of Newport, and it emphasises how important it is to keep fighting for the passport office in the city. Do you share my concern regarding the fact that vital jobs such as these are being lost, despite all of the good work that is being done in Newport by the Welsh Assembly Government?

2.00 p.m.

The First Minister: The issue with regard to Newport city centre at the moment is that, because of the uncertainty over the passport office, it is proving difficult to attract new investment. The passport office is such a large employer that the question of whether it will go is having an effect on the investment decisions of people and companies who wish to open shops in the city centre—the whole city centre is now in limbo, effectively. From what I understand, more than 1,000 people are employed by Lloyds TSB at Tredegar Park, and around 70 jobs will go there. Lloyds TSB has been telling us that it is looking to redeploy members of staff who are at risk into jobs that are currently being undertaken by contractors. The overall employment figure might not be affected. Clearly, we want to avoid any suggestion of compulsory redundancies at all costs, and other ways of dealing with the numbers that

Lywodraeth y Cynulliad a Llywodraeth yr Alban ddigon o arian i wneud hynny eu hunain, sy'n fy synnu, ac yr wyf yn siŵr ei fod yn synnu'r blaidd gyferbyn, hefyd.

O safbwynt ryddhad ardrethi busnesau bach, os cofiaf yn iawn, mae hwnnw'n cael ei dalu yn Lloegr gan gynyddu trethi busnes ar fusnesau mwy. Nid yw'n fater o arian ychwanegol yn dod i mewn o'r Llywodraeth; mae'n cael ei dalu gan osod cyfradd busnes ychwanegol ar fusnesau mwy. Os mai dyna'r hyn yr ydych yn ei gynnig i Gymru, dywedwch hynny.

Rosemary Butler: Brif Weinidog, clywsom y bore yma fod 70 o swyddi sector ariannol yn cael eu colli yng Nghasnewydd yn swyddfeydd Yswiriant Lloyds TSB ym Mharc Tredegar. Rwyf yn gobeithio y bydd Lloyds yn gwneud popeth posibl i achub y 900 o swyddi yno ac, os yw pobl yn gorfod mynd, y bydd hynny ar sail wirfoddol. Mae hyn yn ergyd arall i economi Casnewydd, ac mae'n pwysleisio pa mor bwysig yw parhau i ymladd dros y swyddfa basbort yn y ddinas. A ydych yn rhannu fy mhryder ynglŷn â'r ffaith bod swyddi hanfodol fel y rhain yn cael eu colli, er gwaethaf yr holl waith da sy'n cael ei wneud yng Nghasnewydd gan Lywodraeth Cynulliad Cymru?

Y Prif Weinidog: Y broblem o ran canol dinas Casnewydd ar hyn o bryd yw ei fod yn anodd denu buddsoddiad newydd, oherwydd yr ansicrwydd ynghylch y swyddfa basbort. Mae'r swyddfa basbort yn gyflogwr mor fawr mae'r marc cwestiwn dros ei dyfodol yn effeithio ar benderfyniadau buddsoddi pobl a chwmnïau sy'n dymuno agor siopau yng nghanol y ddinas—effaith hyn yw bod canol y ddinas i gyd mewn sefyllfa o orfod aros. O'r hyn yr wyf yn ei ddeall, mae mwy na 1,000 o bobl yn cael eu cyflogi gan Lloyds TSB ym Mharc Tredegar, a bydd tua 70 o swyddi yn cael eu colli yno. Mae Lloyds TSB wedi bod yn dweud wrthym ei fod yn awyddus i adleoli staff sydd mewn perygl i swyddi sy'n cael eu gwneud ar hyn o bryd gan contractwyr. Mae'n bosibl na welir effaith ar gyfanswm nifer y rhai a gyflogir. Yn amlwg, rydym am osgoi unrhyw awgrym o ddiswyddiadau gorfodol ar bob cyfrif, ac mae ffyrdd eraill o

are being lost there are to be welcomed.

Jenny Randerson: First Minister, the recent Estyn report linked high levels of young people—and young men, especially—who are not in education, employment or training with high levels of illiteracy. Last week, Dai Havard, a Labour MP, went further when he complained about the high numbers of young people in his constituency who are in that situation, and linked that with low levels of skills and low levels of education funding. First Minister, do you agree with Dai Havard MP?

The First Minister: We know full well that spending more on education does not necessarily lead to better performance. However, siphoning 20 per cent from the budget of schools will undoubtedly have an effect on performance. We know from the Programme for International Student Assessment's league tables that there are countries that spend more on education than we do that perform worse than we do. You asked about the effects of skills levels, and we have the SkillBuild programme, the young recruits programme and the youth engagement and employment action plan. Taken together, those programmes will provide our young people with the skills that they need in order to find themselves employment in the future.

Gareth Jones: Yn dilyn yr hyn y cyfeiriodd Jenny Randerson ato, mae'r ffigurau diweddaraf yn dangos bod bron i 70,000 o bobl ifanc rhwng 16 a 24 mlwydd oed nad ydynt mewn addysg, gwaith na hyfforddiant yng Nghymru. Mae nifer o resymau cymhleth pam mae hynny'n wir, ac mae rhai ohonynt wedi cael eu disgrifio yn adroddiad manwl y Pwyllgor Menter a Dysgu. Un gwendid amlwg yn y system bresennol, hyd y gwelaf fi, yw'r ffaith bod yr agenda sgiliau wedi cael ei ddatganoli i Lywodraeth Cymru ond bod materion sy'n ymwneud â gwaith yn dal i gael eu gweinyddu o Lundain. Mae gwaith rhagorol yn mynd rhagddo yng Nghymru o safbwynt hyfforddiant sgiliau, ond mae materion sy'n ymwneud â gwaith yn nwylo'r Adran Gwaith a Phensiynau a Jobcentre Plus yn San Steffan. Nhw sy'n rheoli'r gyllideb, y symbyliadau ariannol a'r lwfansau sydd ar

ddelio â'r niferoedd sy'n cael eu colli yno i'w croesawu.

Jenny Randerson: Brif Weinidog, mae'r adroddiad diweddar gan Estyn yn cysylltu lefelau uchel pobl ifanc—dynion ifanc, yn enwedig—nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant gyda lefelau uchel o anlythrennedd. Yr wythnos diwethaf, aeth Dai Havard, sy'n AS Llafur, ymhellach, gan gwyno am nifer uchel y bobl ifanc yn ei etholaeth sydd yn y sefyllfa honno, gan gysylltu hynny gyda lefelau isel o sgiliau a lefelau isel o gyllid addysg. Brif Weinidog, a ydych yn cytuno â Dai Havard AS?

Y Prif Weinidog: Yr ydym yn gwybod yn iawn nad yw gwario mwy ar addysg o reidrwydd yn arwain at well perfformiad. Fodd bynnag, bydd tynnu 20 y cant oddi ar gyllideb ysgolion yn sicr yn cael effaith ar berfformiad. Rydym yn gwybod o dablau cynghrair y Rhaglen Ryngwladol Asesu Myfyrwyr bod rhai gwledydd sy'n gwario mwy ar addysg nag a wnawn ni yn perfformio yn waeth nag a wnawn ni. Roeddech yn gofyn am effeithiau lefelau sgiliau, ac mae gennym y rhaglen Adeiladu Sgiliau, y rhaglen recriwtiaid ifanc a'r cynllun gweithredu cyflogaeth ac ymgysylltu ieuencid. Gyda'i gilydd, bydd y rhaglenni hyn yn rhoi i'n pobl ifanc y sgiliau y mae arnynt eu hangen i ddod o hyd i waith yn y dyfodol.

Gareth Jones: Following on from what Jenny Randerson said, the latest figures show that there are nearly 70,000 young people aged between 16 and 24 not in education, employment or training in Wales. There are a number of complex reasons for that, some of which were described in the Enterprise and Learning Committee's detailed report. One obvious weakness in the current system, as far as I can see, is that the skills agenda has been devolved to the Welsh Government but that work-related issues are still administered from London. Excellent work is being done in Wales on skills training, but work-related issues are in the hands of Westminster's Department for Work and Pensions and Jobcentre Plus. They are responsible for the budget, the financial incentives and the allowances on offer. Those issues are, therefore, beyond the control of the Welsh

gael. Mae'r materion hynny, felly, y tu hwnt i reolaeth Llywodraeth Cymru, sy'n ei gwneud yn anodd cydlynu ymdrechion.

Brif Weinidog, a fydddech yn cytuno, yn enwedig o ganlyniad i'r toriadau difrifol i'r gyllideb fudd-daliadau sy'n cael eu gweithredu gan y Llywodraeth Geidwadol a'i chydweithwyr o du'r Democratiaid Rhyddfrydol yn San Steffan, os ydym yng Nghymru am gymryd camau o ddifrif i fynd i'r afael â'r broblem hon, y bydd yn rhaid i Lywodraeth Cymru gael y gallu a'r grym i fynd i'r afael â dwy ochr y broblem, gan gael rheolaeth dros sgiliau a gwaith? Fel arall, bydd dileu diweithdra ymysg ein pobl ifanc yn parhau yn frwydr nad oes gennym ond hanner yr arfau angenrheidiol i'w hymladd.

Y Prif Weinidog: Yr hyn sy'n bwysig yw'r ffaith bod gennym Lywodraeth yng Nghymru sydd eisiau sicrhau bod cyfleoedd ar gael i'n pobl ifanc. Mae hefyd yn bwysig, o ystyried faint o bwerau cyllidol sydd gan Lywodraeth y Deyrnas Unedig, fod ots gan y Llywodraeth yn Llundain am sicrhau bod cyfleoedd i bobl ifanc, ac ni chredaf fod gennym y fath Lywodraeth yn rheoli'r Deyrnas Unedig.

Y Llywydd: Tynnwyd cwestiwn 5, OAQ(3)3393(FM), yn ôl.

Addysg Ariannol

6. Rhodri Glyn Thomas: *A wnaiff y Prif Weinidog ddatganiad am addysg ariannol i bobl ifanc. OAQ(3)3408(FM)*

Y Prif Weinidog: Mae'n bwysig bod gan bobl ifanc y sgiliau hyn, ac, felly, yr ydym wedi sicrhau bod addysg ariannol yn rhan o gwricwlwm ysgolion. Yn ogystal, sefydlwyd uned addysg ariannol Cymru er mwyn cefnogi a hybu ysgolion o ran darparu addysg ariannol.

Rhodri Glyn Thomas: Mewn arolwg barn a gynhaliwyd yn ddiweddar ymhlith oddeutu 80,000 o bobl, dywedodd 97 y cant eu bod yn credu y dylai addysg ariannol fod yn orfodol yn ein hysgolion, yn sgîl y problemau cyfredol sy'n ymwneud â dyled ac oherwydd y ffordd y mae cynifer o wasanaethau

Government, which makes it difficult to co-ordinate the efforts.

First Minister, would you agree, particularly with regard to the huge cuts made to the benefits budget implemented by the Conservative Government and its Liberal Democrat colleagues in Westminster, that, if we in Wales are to take serious steps to deal with this issue, the Welsh Government needs to be able to deal with both sides of the problem, by being responsible for both work and skills? Otherwise, getting rid of youth unemployment will remain a battle that we only have half the necessary ammunition to fight.

The First Minister: What is important is that we have a Government in Wales that wants to ensure that opportunities exist for our young people. It is also important, given how many budgetary powers lie with the United Kingdom Government, that the Government in London cares about securing opportunities for young people, and I do not believe that we have such a Government in charge in the United Kingdom.

The Presiding Officer: Question 5, OAQ(3)3393(FM), has been withdrawn.

Financial Education

6. Rhodri Glyn Thomas: *Will the First Minister make a statement on financial education for young people. OAQ(3)3408(FM)*

The First Minister: It is important that young people have these skills, so we have embedded financial education within the school curriculum. In addition, the Welsh financial education unit has been established to support schools in the delivery of financial education.

Rhodri Glyn Thomas: In an opinion poll of some 80,000 people carried out recently, 97 per cent said that they believed that financial education should be mandatory in our schools, given the problems that we are currently seeing with debt and the way in which so many financial services are sold to

ariannol yn cael eu gwerthu i bobl ifanc. Mae'n hawdd iawn i bobl ifanc fynd i drafferthion ariannol dybryd yn y sefyllfa bresennol. A ydych yn cytuno, felly, ei bod yn bwysig eu bod yn cael addysg sy'n eu paratoi ar gyfer byw yn ein cymdeithas?

Y Prif Weinidog: Mae hynny'n gywir. Soniais am yr uned sydd eisoes wedi'i sefydlu. Mae'r uned wedi datblygu canllawiau i ysgolion a cholegau ar addysg ariannol i bobl rhwng 7 a 19 oed yng Nghymru. Sefydlwyd gwefan hefyd sy'n cynnig adnoddau addysgol priodol i athrawon.

Mohammad Asghar: First Minister, it is a sad fact that many people in Wales lack key money-management skills. Given the wide and troubling consequences of financial exclusion, financial education from a young age is very important. In Wales, financial education is presently a component of the non-statutory personal and social education framework, although you may be aware that the Communities and Culture Committee recommended that it should become an element of the statutory PSE framework. To avoid inequitable provision in schools across Wales, First Minister, how can the Assembly Government emphasise to schools the importance of embracing financial education as part of the personal and social education that they teach?

The First Minister: As I said, we have established the Welsh financial education unit, which is working with schools and local authorities at the moment.

Irene James: First Minister, good financial education for young people is invaluable. Markham Primary School in my constituency runs a 'money matters' scheme, which encourages pupils to save with the school savings club, in conjunction with Islwyn Community Credit Union. Pupils aged between 8 and 10 have worked hard to train as collectors, cashiers and membership officers for the savings club and the weekly collection point. Carwyn, do you agree with me that we should champion schemes such as this to improve all schoolchildren's understanding of financial matters?

young people. It is currently very easy for young people to find themselves in serious financial difficulties. Do you agree, therefore, that it is important that they receive education that prepares them for life in our society?

The First Minister: That is right. I mentioned the unit that has already been established. It has developed guidance for schools and colleges in Wales on financial education for those aged between 7 and 19. A website has also been established that provides teachers with appropriate educational resources.

Mohammad Asghar: Brif Weinidog, mae'n ffaith drist bod llawer o bobl yng Nghymru yn brin o sgiliau allweddol rheoli arian. O ystyried canlyniadau eang ac anodd allgáu ariannol, mae addysg ariannol o oedran ifanc yn bwysig iawn. Yng Nghymru, mae addysg ariannol ar hyn o bryd yn rhan o'r fframwaith anstatudol ar gyfer addysg bersonol a chymdeithasol, er efallai y byddwch yn ymwybodol bod y Pwyllgor Cymunedau a Diwylliant wedi argymhell y dylai fod yn elfen o'r fframwaith ABCh statudol. Er mwyn osgoi darpariaeth anghyson mewn ysgolion ar draws Cymru, Brif Weinidog, sut y gall Llywodraeth y Cynulliad bwysleisio i ysgolion pa mor bwysig yw cynnwys addysg ariannol fel rhan o'u haddysg bersonol a chymdeithasol?

Y Prif Weinidog: Fel y dywedais, rydym wedi sefydlu uned addysg ariannol Cymru, sy'n gweithio gydag ysgolion ac awdurdodau lleol ar hyn o bryd.

Irene James: Brif Weinidog, mae addysg ariannol dda i bobl ifanc yn amhrisiadwy. Mae gan Ysgol Gynradd Markham yn fy etholaeth i gynllun '*money matters*', sy'n annog disgyblion i gynilo yng nghynllun cynilo'r ysgol, ar y cyd ag Undeb Credyd Islwyn. Mae disgyblion rhwng 8 a 10 oed wedi gweithio'n galed i hyfforddi fel casglwyr, arianwyr a swyddogion aelodaeth ar gyfer y clwb cynilo a'r pwynt casglu wythnosol. Carwyn, a ydych yn cytuno â mi y dylem hyrwyddo cynlluniau fel hyn i wella dealltwriaeth pob plentyn ysgol o faterion ariannol?

The First Minister: Yes, I do, Irene. I welcome the Markham scheme to which you referred. It is obviously effective and will be very useful for students, both now and in the years to come.

Eleanor Burnham: Yr wyf yn ddiolchgar, Brif Weinidog, am yr hyn a ddywedasochoisoes, sef eich bod am wella'r sefyllfa hon. Mae'n drist ei bod wedi cymryd cyhyd ichi sylweddoli bod problemau mawr yn wynebu pobl ifanc o ran cyllid, yn enwedig o ran ffioedd dysgu. Yr oeddwn yn siarad â ffermwr yr ifanc o'r gogledd mewn pwyllgor y bore yma. Dywedasant fod ganddynt yr union broblem hon, sef diffyg addysg yn y materion cymhleth hyn sydd ger eu bron. Beth yn union fyddwch chi yn ei wneud, a phryd bydd hyn yn digwydd?

Y Prif Weinidog: Yr wyf wedi sôn eisoes am yr hyn yr ydym yn ei wneud. Mae'n drueni bod Llywodraeth y Deyrnas Unedig am leihau'r cyllid sydd ar gael ar gyfer cynghorwyr dyled yn Lloegr ac yng Nghymru. Yng Nghymru, yr ydym am sicrhau ein bod yn helpu pobl yn y maes hwn, ac mae'n drueni nad yw'r mater hwn yn cael ei ystyried yn flaenoriaeth i Gymru a Lloegr gan Lywodraeth y Deyrnas Unedig.

Heddluoedd Cymru

7. Leanne Wood: *Pa asesiad y mae'r Gweinidog wedi'i wneud o'r setliad ariannol arfaethedig i heddluoedd Cymru. OAQ(3)3401(FM)*

The First Minister: The majority of funding for policing in Wales is provided by the UK Government. There is no doubt that this is a challenging settlement for police authorities, and it will undoubtedly lead to a drop in police numbers.

Leanne Wood: First Minister, no matter how many times the Westminster coalition Government tells us about efficiency savings, front-line police services in Wales will take a massive hit as a result of their financial settlements. At a recent event that was hosted by South Wales Police, Assembly Members were told that the force will have to make savings of £47 million over the next four years.

Y Prif Weinidog: Ydw, Irene. Croesawaf y cynllun y cyfeiriasoch ato yn ysgol Markham. Mae'n amlwg yn effeithiol a bydd yn ddefnyddiol iawn i fyfyrwyr, yn awr ac yn y blynyddoedd i ddod.

Eleanor Burnham: I am grateful, First Minister, for what you have already said—that you want to improve this situation. It is sad that it has taken you so long to realise that huge financial problems face young people, especially with regard to tuition fees. I was speaking in a committee meeting this morning to some young farmers from north Wales. They said that they are facing the same problem of a lack of education in these complex issues that they are faced with. What exactly will you do, and when will it happen?

The First Minister: I have already said what we are doing. It is a pity that the United Kingdom Government wants to reduce the amount of funding available for debt counsellors in England and Wales. We in Wales want to ensure that we help people in this respect, and it is a pity that this issue is not considered a priority for England and Wales by the United Kingdom Government.

Welsh Police Forces

7. Leanne Wood: *What assessment has the Minister made of the proposed financial settlement for Welsh police forces. OAQ(3)3401(FM)*

Y Prif Weinidog: Mae mwyafrif y cyllid ar gyfer plismona yng Nghymru yn cael ei ddarparu gan Lywodraeth y DU. Nid oes amheuaeth bod hwn yn setliad heriol i awdurdodau heddlu, a bydd yn sicr yn arwain at ostyngiad yn nifer yr heddwision.

Leanne Wood: Brif Weinidog, ni waeth sawl gwaith y bydd Llywodraeth glymblaid San Steffan yn dweud wrthym am arbedion effeithlonrwydd, bydd gwasanaethau heddlu rheng flaen Cymru yn dioddef yn arw o ganlyniad i'r setliadau ariannol. Mewn digwyddiad diweddar a gynhaliwyd gan Heddlu De Cymru, dywedwyd wrth Aelodau Cynulliad y bydd yn rhaid i'r heddlu wneud arbedion o £47 miliwn dros y pedair blynedd

nesaf.

2.10 p.m.

In order to minimise the impact on front-line policing, there are potentially simple, but significant, savings that could be made that would not affect front-line services. Phasing out the divisive special priority payments and the outdated housing and rent allowances would be a start, as would putting an end to the covert infiltration of relatively innocuous political pressure groups, which ends up costing an extraordinary amount of money. Do you have a view on these points, First Minister? Will you make representations on this non-devolved issue to the relevant Ministers and shadow spokespeople in Westminster?

The First Minister: I would not want to start telling special branch what it should do, because intelligence work is an important part of policing. However, the important point is that every police force in Wales is telling us that it will lose police officers and police community support officers. As I have said many times in the Chamber, the greatest deterrent to crime is the presence and visibility of police officers and PCSOs. The deterrent is not the sentence that might be received by someone who is caught; the deterrent is being caught in the first place. Having fewer police and fewer PCSOs will lead to more crime.

Mark Isherwood: Of course, police cuts are always unpopular and always regrettable. You referred to a £1 billion reduction across England and Wales by 2014. However, we know that the current UK coalition Government inherited £545 million-worth of police cuts, to be made by 2014. We also know that Mr Miliband has committed himself to Alistair Darling's deficit reduction plan and announced £33 billion-worth of additional spending commitments, which means that he also has to announce how he is going to make cuts or increase taxes to fund that. Bearing all of that in mind, do you agree with your Minister for Social Justice and Local Government's statement in his letter dated 31 January to the chairs of police

Er mwyn lleihau'r effaith ar blismona rheng flaen, mae arbedion syml, ond arwyddocaol, y gellid eu gwneud na fyddai'n effeithio ar wasanaethau rheng flaen. Byddai cael gwared fesul cam ar y taliadau blaenoriaeth arbennig cynhennus a'r lwfansau tai a rhent hynafedig yn ddechrau, fel y byddai rhoi'r gorau i ymdreiddio i grwpiau pwysu gwleidyddol cymharol ddiniwed, sy'n costio swm anhygoel o arian. A oes gennych farn ar y pwyntiau hyn, Brif Weinidog? A wnewch chi gyflwyno sylwadau ar y mater hwn, nad yw wedi'i ddatganoli, i Weinidogion perthnasol a llefarwyr yr wrthblaid yn San Steffan?

Y Prif Weinidog: Ni fyddwn eisiau dechrau dweud wrth yr heddlu arbennig beth y dylent ei wneud, gan fod gwaith cuddwybodaeth yn rhan bwysig o blismona. Fodd bynnag, y pwynt pwysig yw bod holl heddluoedd Cymru yn dweud wrthym y byddant yn colli heddweision a swyddogion cymorth cymunedol. Fel rwyf wedi dweud droeon yn y Siambr, y peth gorau i rwystro pobl rhag troseddu yw presenoldeb a gwelededd heddweision a swyddogion cymorth cymunedol. Nid y ddedfryd y gellid ei rhoi i rywun sy'n cael ei ddal yw'r rhwystr; y rhwystr yw cael eich dal yn y lle cyntaf. Bydd cael llai o heddweision a swyddogion cymorth cymunedol yn arwain at fwy o droseddu.

Mark Isherwood: Wrth gwrs, mae toriadau heddlu bob amser yn amhoblogaidd a phob amser yn destun gofid. Rydych wedi cyfeirio at ostyngiad o £1 biliwn ar draws Cymru a Lloegr erbyn 2014. Fodd bynnag, gwyddom fod Llywodraeth glymblaid bresennol y DU wedi etifeddu gwerth £545 miliwn o doriadau heddlu, i gael eu gwneud erbyn 2014. Gwyddom hefyd fod Mr Miliband wedi ymrwymo i gynllun Alistair Darling i leihau'r diffyg ac wedi cyhoeddi gwerth £33 biliwn o ymrwymadau gwariant ychwanegol, sy'n golygu ei fod hefyd yn gorfod cyhoeddi sut y mae'n mynd i wneud toriadau neu godi trethi i ariannu hynny. O ganlyniad, a ydych yn cytuno â datganiad eich Gweinidog dros Gyfiawnder Cymdeithasol a Llywodraeth

authorities in Wales, with regard to the final police settlement for 2011-12? In it, he stated that the resources being made available by the Welsh Assembly Government and the Home Office, coupled with efficient budget management, should allow police authorities in Wales to maintain the delivery of policing in Wales.

The First Minister: Well, we have kept our side of the bargain; it is a shame that the UK Government has not kept its side of the bargain. We know full well—and the police forces are telling us this—that there will be a cut in police numbers. That, apparently, is regrettable. This from the party that prides itself on being the party of law and order. It has now become the party that cuts police numbers and is quite happy to see the crime rate increase.

Christine Chapman: From the information that we received from South Wales Police, we know that these cuts will mean a reduction of 256 police officers and 432 police staff. To compare that with what happened under the Labour Government, helped by the record number of police officers, crime fell by 43 per cent and the chance of being a victim of crime was at a 30-year low. However, we know, First Minister, that these reckless cuts to policing and crime prevention will put all of this progress at risk. Public safety will be compromised and the fight against crime and antisocial behaviour undermined. The people who I speak to are worried. The debate on the final settlement is due to take place in the Commons tomorrow. Therefore, will you continue to press the UK Government to change its plans and protect front-line policing?

The First Minister: There are two points to make. First, I well remember that, in the early 1990s, the sentencing policy in place was substantially softer than it is now. It was possible for people to leave prison having served a third of their sentence, and that was under a Conservative Government. However, there is one statistic that always rings true: under Labour, crime drops; under the Tories, crime rises.

Leol yn ei lythyr dyddiedig 31 Ionawr i gadeiryddion awdurdodau heddlu Cymru, o ran y setliad terfynol i heddluoedd ar gyfer 2011-12? Yn y llythyr hwnnw, dywedodd y dylai'r adnoddau a ddarperir gan Lywodraeth Cynulliad Cymru a'r Swyddfa Gartref, ynghyd â rheoli'r gyllideb yn effeithiol, ganiatáu i awdurdodau heddlu Cymru gynnal lefelau plismona.

Y Prif Weinidog: Wel, rydym wedi cadw ein hochr ni o'r fargen; mae'n drueni nad yw Llywodraeth y DU wedi cadw ei rhan hithau o'r fargen. Gwyddom yn iawn—ac mae'r heddluoedd yn dweud hyn wrthym—y bydd toriad yn nifer yr heddweision. Gresynir am hynny, yn ôl pob golwg, a hynny gan y blaid sy'n ymfalchïo mai hi yw'r blaid cyfraith a threfn. Erbyn hyn, hi yw'r blaid sy'n lleihau nifer yr heddweision ac sy'n ddigon hapus i weld cynnydd yn y gyfradd droseddu.

Christine Chapman: O'r wybodaeth a gawsom gan Heddlu De Cymru, gwyddom y bydd y toriadau hyn yn golygu gostyngiad o 256 yn nifer yr heddweision a 432 o staff yr heddlu. I gymharu hynny â'r hyn a ddigwyddodd dan y Llywodraeth Lafur, gyda chymorth y nifer fwyaf erioed o heddweision, cafwyd gostyngiad o 43 y cant yn y lefelau troseddu ac roedd y perygl o ddiodef trosedd ar ei lefel isaf mewn 30 mlynedd. Fodd bynnag, gwyddom, Brif Weinidog, y bydd y toriadau byrbwyll hyn i blismona ac atal troseddu yn peryglu'r holl gynnydd hwn. Bydd diogelwch y cyhoedd yn cael ei gyfaddawdu a'r frwydr yn erbyn troseddu ac ymddygiad gwrthgymdeithasol yn cael ei thanseilio. Mae'r bobl rwyf yn siarad â nhw yn poeni. Mae'r ddadl ar y setliad terfynol i fod i gael ei chynnal yfory yn Nhŷ'r Cyffredin. Felly, a wnewch barhau i bwysu ar Lywodraeth y DU i newid ei chynlluniau ac i amddiffyn plismona rheng flaen?

Y Prif Weinidog: Mae dau bwynt i'w gwneud. Yn gyntaf, rwy'n cofio, yn y 1990au cynnar, bod y polisi dedfrydu yn llawer mwy meddal nag ydyw yn awr. Roedd yn bosibl i bobl adael carchar ar ôl bwrw traean o'u dedfryd, a hynny dan Lywodraeth Geidwadol. Fodd bynnag, mae un ystadegyn sydd bob amser yn taro deuddeg: dan Lafur, mae lefelau trosedd yn gostwng; dan y Toriaid, mae lefelau trosedd yn codi.

Trafodaethau gyda Llywodraeth y DU

8. Nerys Evans: *Pa drafodaethau diweddar y mae'r Prif Weinidog wedi'u cael gyda Gweinidogion Llywodraeth y DU. OAQ(3)3405(FM) W*

Y Prif Weinidog: Yr wyf yn cynnal trafodaethau rheolaidd â Gweinidogion Llywodraeth y Deyrnas Unedig ar ystod o faterion.

Nerys Evans: Cafwyd llawer o bryder ynglŷn â sylwadau a wnaethpwyd gan y Llywodraeth Geidwadol/Ryddfrydol ynglŷn â'i safbwynt ar newidiadau i daliadau'r polisi amaethyddol cyffredin i ffermwyr. Datganodd yn glir mai un o flaenoriaethau Llywodraeth San Steffan yw lleihau yn sylweddol y gyllideb hon a dywedodd fod angen dyfodol heb gymorthdaliadau. Mae hyn yn wahanol iawn i farn Llywodraeth Gymru, ac mae'r Gweinidog dros Faterion Gwledig yn deall yn iawn na fydd nifer helaeth o ffermydd Cymru yn gallu goroesi petai lefel bresennol y taliadau ar gyfer y polisi amaethyddol cyffredin yn lleihau.

A ydych yn rhannu fy siom, Brif Weinidog, fod Llywodraeth San Steffan a'r Gweinidog Gwladol dros Amaeth a Bwyd, Jim Paice, wedi camarwain undebau ffermwyr yng Nghymru mewn cyfarfodydd â hwy yn ddiweddar ynglŷn â safbwynt Llywodraeth Geidwadol Llundain? Mae darllen ymateb y Llywodraeth i'r ymgynghoriad ar ddyfodol PAC yn dangos yn glir ddyhead y Ceidwadwyr i ddileu taliadau uniongyrchol i ffermwyr, sydd yn safbwynt cwbl wahanol i'n hun ni yng Nghymru, wrth gwrs.

Y Prif Weinidog: Y cyfan y gallaf ei ddweud yw nad oes ffrindiau gan ffermwyr Cymru yn Llywodraeth y Deyrnas Unedig, na hyd yn oed ymhlith y gweision sifil sydd yn gweithio yn DEFRA. Mae profiad wedi dangos hynny imi dros y blynyddoedd. Maent yn dueddol o ganolbwyntio ar y ffermwyr mawr sydd yn tyfu cnydau, a'r ffermwyr mawr sydd yn cynhyrchu llaeth, ond bach iawn o ots sydd ganddynt am ffermwyr sydd yn cynhyrchu cig oen. Mae hynny'n wir. Felly, mae'n dra phwysig bod

Discussions with the UK Government

8. Nerys Evans: *What recent discussions has the First Minister had with UK Government Ministers. OAQ(3)3405(FM) W*

The First Minister: I hold regular discussions with United Kingdom Government Ministers on a range of matters.

Nerys Evans: There has been a great deal of concern about the comments made by the Conservative/Liberal Government on its views on changes to common agricultural policy payments to farmers. It has clearly stated that it is a priority for the Westminster Government to significantly reduce this budget and it has stated that we need a future without subsidies. This is very different to the opinion of the Welsh Government, with the Minister for Rural Affairs fully understanding that a large proportion of Welsh farmers could not survive without the current level of subsidy through the common agricultural policy.

Do you share my disappointment, First Minister, that the Westminster Government and the Minister of State for Agriculture and Food, Jim Paice, has been misleading the agricultural unions in Wales about the position of the Conservative Government in London in recent meetings with them? When you read the Government's response to the consultation on the future of the CAP, you can see clearly the Conservatives' aspiration to eliminate direct payments to farmers, which is a completely different position to the one taken by us in Wales of course.

The First Minister: All that I can say is that Welsh farmers do not have any friends in the United Kingdom Government or even among the civil servants who work for DEFRA. Experience has taught me that over the years. They tend to concentrate on the big farmers who grow crops, and the big farmers who produce milk, but they do not much care about the farmers who produce lamb. That is true. Therefore, it is very important that Welsh farmers have an individual voice that speaks for them. That is what the Assembly

gan ffermwyr Cymru lais unigol sydd yn siarad drostynt. Dyna beth y mae'r Cynulliad wedi ei roi iddynt.

Nick Ramsay: The next few months are going to be important and exciting for our country. What discussions has the Labour-Plaid Cymru Government had with the UK Government regarding the role that Wales will play in celebrating the royal wedding? [ASSEMBLY MEMBERS: 'Hear, hear.']

The First Minister: Discussions are currently ongoing. It is a matter that will be the subject of discussion for a number of months yet. There have been discussions, but I am not yet able to reveal the outcome of those discussions. As you would expect, there will be a role for us to play.

Lynne Neagle: I am sure that we would all agree that, in these incredibly tough times, expert debt and housing advice is a real lifeline for those who are struggling. It helps families to stay in their homes, saves millions of pounds in court fees, and saves the NHS huge sums that would otherwise be spent dealing with stress-related illness and breakdown. It is also good for the real economy, helping creditors to recover more of their money. In Torfaen alone, over the first three quarters of this financial year, financial inclusion fund advisers helped 500 clients, assisting with debts totalling £8.5 million or nearly £17,000 per client. As you have already mentioned, because of the decision by the Tory-led Westminster Government to axe the fund, four and a half full-time posts at my local citizens advice bureau will be lost at the end of March. Do you agree, First Minister, that the decision to axe the fund at this pivotal moment for the economy is just plain cruel, and that it risks throwing thousands of people on the mercy of the kind of wicked loan sharks and crooks who specialise in preying on the poor and the vulnerable?

The First Minister: It is a great concern that we share, Lynne. We are worried about the significant impact on the citizens advice

has given them.

Nick Ramsay: Mae'r misoedd nesaf yn mynd i fod yn bwysig a chyffrous i'n gwlad. Pa drafodaethau y mae'r Llywodraeth Lafur-Plaid Cymru wedi eu cael gyda Llywodraeth y DU ynghylch y rhan y bydd Cymru yn ei chwarae wrth ddathlu'r briodas frenhinol? [AELODAU'R CYNULLIAD: 'Clywch, clywch.']

Y Prif Weinidog: Mae trafodaethau'n mynd rhagddynt ar hyn o bryd. Mae'n fater a fydd yn destun trafod am fisoedd eto. Bu trafodaethau, ond nid wyf eto'n gallu datgelu canlyniad y trafodaethau hynny. Fel y byddech yn disgwyl, bydd gennym rôl i'w chwarae.

Lynne Neagle: Rwy'n siŵr y byddem i gyd yn cytuno, yn y cyfnod hynod anodd hwn, bod cyngor arbenigol ar ddyled a thai yn hollbwysig i'r rhai sy'n cael trafferthion. Mae'n helpu teuluoedd i aros yn eu cartrefi, yn arbed miliynau o bunnoedd mewn ffioedd llys, ac yn arbed symiau enfawr a fyddai fel arall yn cael eu gwario gan y GIG ar ddelio â salwch sy'n gysylltiedig â straen a gwaeledd. Mae hefyd yn dda i'r economi go iawn, gan helpu credydwy'r i adennill mwy o'u harian. Yn Nhor-faen yn unig, dros dri chwarter cyntaf y flwyddyn ariannol hon, mae cynghorwyr y gronfa cynhwysiant ariannol wedi helpu 500 o gleientiaid, gan gynorthwyo gyda dyledion gwerth cyfanswm o £8.5 miliwn, neu bron i £17,000 fesul cleient. Fel yr ydych wedi ei grybwyll, oherwydd penderfyniad y Llywodraeth a arweinir gan y Torïaid yn San Steffan i gael gwared ar y gronfa, bydd pedwar a hanner o swyddi llawn amser yn fy nghanolfan cyngor ar bopeth leol yn cael eu colli ddiwedd mis Mawrth. A ydych yn cytuno, Brif Weinidog, fod y penderfyniad i gael gwared ar y gronfa ar gyfnod mor anodd i'r economi yn greulon, gan arwain at y perygl o daflu miloedd o bobl ar drugaredd y math o fenthycwyr arian didrwydded ac anghyfreithlon sy'n plagio'r tlawd a'r bregus?

Y Prif Weinidog: Mae'n bryder mawr yr ydym yn ei rannu, Lynne. Rydym yn poeni am yr effaith sylweddol ar ganolfannau

bureaux should the funding not continue beyond March 2011. The indications are that it will not continue beyond then. Particularly at a time of economic difficulty, it is even more important to make sure that people have access to good debt counselling, and to remove that service just makes people far more vulnerable than they need to be.

Mick Bates: As you know, First Minister, I share your Government's desire to create a low-carbon economy in Wales. The green investment bank is a positive initiative to help achieve this. I am sure that you agree with that, in principle. What discussions have you had with Westminster Ministers regarding the potential of the green investment bank in Wales?

The First Minister: Discussions have been taking place, but we are concerned that there is nothing like the amount of money available in it that we originally thought there would be. It is a good idea, but it needs to be properly financed.

Lorraine Barrett: When you next speak to UK Government Ministers, will you raise your concern—and that of everyone in the Chamber, I would have thought—about the 80 jobs that are due to be lost at the Driving Standards Agency in Cardiff? I am told by its staff that the vacancies that they are being told about by their human resources department are all in London; there is nothing left for them here. This ties into the points that Rosemary Butler raised earlier about the civil service jobs that are also being lost in Newport.

The First Minister: It is something that we very much regret, as we very much regret the proposals that have been put forward for the passport office. The reason why this office has been singled out in particular is not clear, in the same way as it is not clear why the passport office in Newport has been singled out for closure. We hope that the extension of the consultation period regarding the closure of the Newport passport office is a good sign and we will continue to make

cyngor ar bopeth os nad yw'r cyllid yn parhau y tu hwnt i fis Mawrth 2011. Yr arwyddion yw na fydd yn parhau wedi hynny. Mewn cyfnod o galedi economaidd, yn arbennig, mae'n bwysicach fyth i sicrhau bod gan bobl fynediad at wasanaeth cwnsela dyledion da, ac mae cael gwared ar y gwasanaeth hwnnw yn gwneud llawer mwy o bobl yn agored i niwed nag sydd angen iddynt fod.

Mick Bates: Fel y gwyddoch, Brif Weinidog, rwy'n rhannu awydd eich Llywodraeth i greu economi carbon isel yng Nghymru. Mae'r banc buddsoddi gwyrdd yn fenter gadarnhaol i helpu i gyflawni hyn. Rwy'n siŵr eich bod yn cytuno â hynny, mewn egwyddor. Pa drafodaethau yr ydych wedi'u cael gyda Gweinidogion San Steffan ynghylch potensial y banc buddsoddi gwyrdd yng Nghymru?

Y Prif Weinidog: Mae trafodaethau wedi'u cynnal, ond rydym yn pryderu nad oes unrhyw beth tebyg i'r swm a ragwelwyd yn wreiddiol ar gael iddo. Mae'n syniad da, ond mae angen y cyllid priodol.

Lorraine Barrett: Y tro nesaf y byddwch yn siarad â Gweinidogion Llywodraeth y DU, a wnewch fynegi eich pryder—a phryder pawb yn y Siambr, byddwn wedi meddwl—am yr 80 o swyddi sydd ar fin cael eu colli o'r Asiantaeth Safonau Gyrru yng Nghaerdydd? Mae staff yr asiantaeth yn dweud wrthyf bod y swyddi gwag y mae eu hadran adnoddau dynol yn sôn amdanynt i gyd yn Llundain; nid oes dim ar ôl ar eu cyfer yma. Mae hyn yn plethu â'r pwyntiau a godwyd gan Rosemary Butler yn gynharach am y swyddi gwasanaeth sifil sy'n cael eu colli yng Nghasnewydd hefyd.

Y Prif Weinidog: Mae'n rhywbeth yr ydym yn gresynu'n fawr amdano, fel yr ydym yn gresynu'n fawr am y cynigion a gyflwynwyd ar gyfer y swyddfa basbort. Nid yw'n glir pam y detholwyd y swyddfa hon yn benodol; yn yr un modd, nid yw'n glir pam y neilltuwyd y swyddfa basbort yng Nghasnewydd ar gyfer ei chau. Rydym yn gobeithio bod ymestyn y cyfnod ymgynghori ynghylch cau swyddfa basbort Casnewydd yn arwydd da a byddwn yn parhau i gyflwyno

representations—as has Newport City Council—to make sure that the passport office stays in Newport, and to make sure that the closure of the passport office and the loss of 80 jobs does not set a pattern for the future.

2.20 p.m.

Pwysigrwydd Economaidd Caerdydd

9. Chris Franks: *A wnaiff y Prif Weinidog ddatganiad am bwysigrwydd economaidd Caerdydd. OAQ(3)3402(FM)*

The First Minister: Cardiff remains an important focus for economic development, with a number of high profile businesses based in the area.

Chris Franks: We are all aware of the positive impact that Cardiff as a capital has on the economy of Wales, but the Government needs to continue to build on the success of the Cardiff economy, which includes aspects such as financial services, hospitality, media and scientific research. In what ways are we using the skills of the three universities located within the city to develop new job opportunities? The city welcomes hundreds of thousands of sports fans every year and that presents ideal opportunities to showcase our attractions. How do you intend to ensure that wealth generated in our capital benefits communities beyond the city walls?

The First Minister: We have the Roath basin development, which is a joint venture that involves us, the international sports village is still planned to go ahead, and there has been an announcement that there will be a new 32-storey hotel in the bay. Cardiff generates a lot of money for itself and the surrounding area through sport and as a centre of employment, which is why we have also looked to increase transport links into the city by opening the Vale of Glamorgan and Ebbw valley lines.

Andrew R.T. Davies: First Minister, the city of Cardiff is well known throughout the United Kingdom as being a dynamic city,

sylwadau—yn yr un modd â Chyngor Dinas Casnewydd—i wneud yn siŵr bod y swyddfa basbort yn aros yng Nghasnewydd, ac i wneud yn siŵr nad yw cau'r swyddfa basport a cholli 80 o swyddi yn gosod patrwm ar gyfer y dyfodol.

Economic Importance of Cardiff

9. Chris Franks: *Will the First Minister make a statement regarding the economic importance of Cardiff. OAQ(3)3402(FM)*

Y Prif Weinidog: Mae Caerdydd yn parhau i fod yn ganolbwynt pwysig ar gyfer datblygiad economaidd, gyda nifer o fusnesau proffil uchel wedi'u lleoli yn yr ardal.

Chris Franks: Rydym oll yn ymwybodol o'r effaith gadarnhaol y mae Caerdydd fel prifddinas yn ei chael ar economi Cymru, ond mae angen i'r Llywodraeth barhau i adeiladu ar lwyddiant economi Caerdydd, sy'n cynnwys agweddau fel gwasanaethau ariannol, lletygarwch, y cyfryngau ac ymchwil gwyddonol. Ym mha ffyrdd ydym yn defnyddio sgiliau'r tair prifysgol sydd wedi'u lleoli o fewn y ddinas i ddatblygu cyfleoedd gwaith newydd? Mae'r ddinas yn croesawu cannoedd o filoedd o gefnogwyr chwaraeon bob blwyddyn ac mae hynny'n gyfle delfrydol i arddangos ein hatyniadau. Sut ydych yn bwriadu sicrhau bod y cyfoeth a gynhyrchir yn ein prifddinas o fudd i'r cymunedau y tu hwnt i furiau'r ddinas?

Y Prif Weinidog: Mae datblygiad basn y Rhath yn fenter ar y cyd sy'n ein cynnwys ni, mae'r pentref chwaraeon rhyngwladol ar y gweill o hyd, a bu cyhoeddiad y bydd gwesty newydd gyda 32 llawr yn y bae. Mae Caerdydd yn cynhyrchu llawer o arian ar gyfer y ddinas ei hun a'r ardal gyfagos drwy chwaraeon ac fel canolfan cyflogaeth, a dyna pam yr ydym wedi edrych ar gynyddu'r cysylltiadau trafnidiaeth i'r ddinas drwy agor rheilffyrdd cymoedd Bro Morgannwg a Glyn Ebwy.

Andrew R.T. Davies: Brif Weinidog, mae gan ddinas Caerdydd enw ledled y Deyrnas Unedig am fod yn ddinas ddeinamig, yn

especially with the bay development whose prospects everyone who comes to the city marvels at. However, just down the road from Cardiff is Cardiff Airport, as it is now known, which is a critical gateway to the world that could be significantly developed. Do you not regret that your Government's transport strategy only has about two lines about developing an aviation strategy? Do you think that it is critical for future Governments to develop this key asset, so that Cardiff as a capital city and the rest of Wales can develop those international links that we so desperately need?

The First Minister: Cardiff Airport has bumped along for the past few years, if we are being honest about it. We hope to see the airport grow in the future and we are keen to work with the airport management to see how it can be redeveloped. Down the road from Cardiff is St Athan where we have the aerospace park. We are still waiting for a decision from the Ministry of Defence so that we can make the place attractive to investors. At the moment, no-one will go there because of the uncertainty surrounding the decision by the MOD to take the Metrix contract away. Until we get some certainty, it will be difficult for the aerospace park to attract new business. The UK Government needs to make its mind up soon for the benefit of the people of St Athan.

Rhodri Morgan: Given that all sides of the Chamber would accept that the city's economic development will receive its biggest boost for decades when Admiral Group plc starts constructing its new headquarters building, which will take its employment from its present 2,000 to about 3,000 people, and given that we would all probably agree with the decision of Cardiff Council not to bid for the Commonwealth Games for the foreseeable future—although it has oddly termed that as a bid for the Commonwealth Games in the great blue yonder—could the First Minister tell us whether there have been approaches by the city council or by hoteliers to see whether a cost-sharing scheme could be developed, so that the Assembly, the city council, hoteliers and other private interests could share the risks and rewards of constructing a

enwedig o ran datblygiad y bae y mae pawb sy'n dod i'r ddinas yn rhyfeddu ato. Fodd bynnag, nid nepell o Gaerdydd mae Maes Awyr Caerdydd, fel y'i gelwir yn awr, sy'n fynedfa allweddol i'r byd y gellid ei ddatblygu'n sylweddol. A ydych yn gresynu mai dim ond dwy linell sydd yn strategaeth drafnidiaeth eich Llywodraeth am ddatblygu strategaeth hedfan? Ydych chi'n meddwl ei bod yn hanfodol i Lywodraethau yn y dyfodol ddatblygu'r ased allweddol hon, fel y gall Caerdydd fel prifddinas a gweddill Cymru ddatblygu'r cysylltiadau rhyngwladol hynny y mae arnom eu hangen yn daer?

Y Prif Weinidog: Mae Maes Awyr Caerdydd wedi cloncian mynd am y blynyddoedd diwethaf, i fod yn onest. Gobeithiwn y bydd y maes awyr yn tyfu yn y dyfodol ac rydym yn awyddus i weithio gyda rheolwyr y maes awyr i weld sut y gellir ei ailddatblygu. Nid nepell o Gaerdydd y mae Sain Tathan lle mae'r parc awyrofod. Rydym yn dal i aros am benderfyniad gan y Weinyddiaeth Amddiffyn er mwyn i ni allu gwneud y lle yn ddeniadol i fuddsoddwyr. Ar hyn o bryd, nid aiff neb yno oherwydd yr ansicrwydd ynghylch penderfyniad y Weinyddiaeth Amddiffyn am waredu cytundeb Metrix. Nes inni gael rhywfaint o sicrwydd, bydd yn anodd i'r parc awyrofod ddenu busnes newydd. Mae angen i Lywodraeth y DU benderfynu yn fuan er budd pobl Sain Tathan.

Rhodri Morgan: O ystyried y byddai pawb yn y Siambr yn derbyn y bydd datblygiad economaidd y ddinas yn cael ei hwb mwyaf ers degawdau pan fydd Grŵp Admiral ccc yn dechrau adeiladu ei bencadlys newydd, gan gynyddu nifer y staff o 2,000 i 3,000, ac o ystyried y byddwn oll yn debyg o gytuno â phenderfyniad Cyngor Caerdydd i beidio â gwneud cais ar gyfer Gemau'r Gymanwlad yn y dyfodol rhagweladwy—er ei fod wedi disgrifio hynny mewn ffordd ryfedd fel cais ar gyfer Gemau'r Gymanwlad yn y glas mawr acw—a all y Prif Weinidog ddweud wrthym a yw cyngor y ddinas neu berchnogion gwestai wedi cysylltu i weld a ellir datblygu cynllun rhannu costau, er mwyn i'r Cynulliad, cyngor y ddinas, perchnogion gwestai ac unrhyw un â buddiannau preifat eraill rannu'r peryglon a'r buddion o adeiladu canolfan gonfensiwn yng

convention centre in Cardiff?

The First Minister: There is no such scheme as far as I am aware, although the construction of a convention centre is an excellent idea. It would need a private development company to take it forward, and we would certainly be interested in working with all the relevant parties to ensure that a convention centre comes to fruition.

Marchnata Cymru Dramor

10. David Melding: *A wnaiff y Prif Weinidog ddatganiad am farchnata Cymru dramor. OAQ(3)3403(FM)*

The First Minister: A Wales brand strategy has been developed that is being applied across a number of key sectors such as tourism, trade and investment, and Welsh food.

David Melding: First Minister, I am sure that many of us were not surprised that Visit Britain identified Welsh castles as being among the fascinating places for foreigners to visit when they are in Britain. That will not come as a surprise to the likes of me, as I have previously raised the issue of the wonder of Welsh castles. I will not give you a history lesson now, but in terms of medieval architecture, they are Europe's finest military structures. I do not think that we market them as effectively as we should, perhaps because, in the past, we have not aimed for the high end of the tourism market. The more high-end tourists that you get in, the more potential businesspeople that you will get to visit Wales and that can reap all sorts of benefits. We also need further facilities such as excellent restaurants and boutique hotels. The wonder of Llandudno and the castles in Gwynedd are an offer that ought to appeal to the richest north American or European businessperson to entice them to come to Wales to see what wonders are here.

The First Minister: I very much agree. The Ryder Cup was a catalyst for bringing in more tourists, particularly from the United States. It is noticeable that spectators came to watch the Ryder Cup, but played golf around Wales. Conwy and Nefyn are a long way from Newport. That was of benefit to the

Nghaerdydd?

Y Prif Weinidog: Nid oes cynllun o'r fath hyd y gwn i, er bod adeiladu canolfan gonfensiwn yn syniad gwyach. Byddai angen i gwmni datblygu preifat ddatblygu'r prosiect, a byddai diddordeb gennym mewn gweithio gyda'r holl bartïon perthnasol i sicrhau bod canolfan gonfensiwn yn dwyn ffrwyth.

Marketing Wales Abroad

10. David Melding: *Will the First Minister make a statement on marketing Wales abroad. OAQ(3)3403(FM)*

Y Prif Weinidog: Mae strategaeth brand Cymru wedi'u datblygu ac mae'n cael ei defnyddio mewn nifer o sectorau allweddol megis twristiaeth, masnach a buddsoddi, a bwyd o Gymru.

David Melding: Brif Weinidog, rwy'n siŵr nad oedd llawer ohonom wedi'n synnu bod Visit Britain wedi enwi cestyll Cymru ymysg y pethau mwyaf diddorol i dramorwyr ymweld â hwy pan y maent ym Mhrydain. Nid oedd hynny'n fy synnu i, am fy mod wedi sôn am ryfeddod cestyll Cymru yn y gorffennol. Ni roddaf wers hanes i chi yn awr, ond o ran pensaerniaeth ganoloesol, nhw yw strwythurau milwrol gorau Ewrop. Nid wyf yn credu ein bod yn eu marchnata mor effeithiol ac y dylwn, efallai oherwydd, yn y gorffennol, nid ydym wedi anelu at ben uchaf y farchnad dwristiaeth. Y mwyaf o dwristiaid o ben uchaf y farchnad y cewch, y mwyaf o bobl busnes posibl y cewch yn ymweld â Chymru ac fe all hynny arwain at bob math o fuddion. Rydym hefyd angen rhagor o gyfleusterau fel bwytaï rhagorol a gwestai boutique. Dylai rhyfeddod Llandudno a'r cestyll yng Ngwynedd apelio at y person busnes cyfoethocaf o ogledd America neu Ewrop a'u hannog i ddod i Gymru i weld pa ryfeddodau sydd yma.

Y Prif Weinidog: Cytunaf yn fawr iawn. Roedd y Cwpan Ryder yn gatalydd ar gyfer denu mwy o dwristiaid, yn enwedig o'r Unol Daleithiau. Mae'n werth nodi bod pobl wedi dod i wylïo'r Cwpan Ryder, ond wedi chwarae golff ledled Cymru. Mae Conwy a Nefyn cryn bellter o Gasnewydd. Roedd

local economy and people talked about the castles and what they had seen. There were discussions between hotel operators and the US tourism companies. All that is now coming together and Wales is on the map as far as America is concerned. It is on the map for the right reasons and we need to ensure that we follow up the success of the Ryder Cup by promoting those things that will always be here, such as our castles.

Gwasanaethau Iechyd

11. Paul Davies: A wnaiff y Prif Weinidog ddatganiad am wasanaethau iechyd yng Ngorllewin Cymru. OAQ(3)3396(FM)

Y Prif Weinidog: Fel Llywodraeth, yr ydym eisiau datblygu gwasanaethau iechyd diogel, integredig a chynaliadwy yn y gorllewin, sy'n diwallu anghenion gofal iechyd ein dinasyddion mor agos ag sy'n bosibl i'w cartrefi.

Paul Davies: Yr wyf yn ddiolchgar i'r Prif Weinidog am yr ateb hwnnw. Fel y bydd yn ymwybodol, yr wyf wedi mynegi pryder ynglŷn â'r gwasanaethau yn ysbyty Llwynhelig nifer o weithiau yn y Siambr hon. Yn anffodus, yn ystod y chwe mis diwethaf, yr ydym wedi gweld gwasanaethau megis gwasanaethau orthodontig a histopatholeg yn cael eu trosglwyddo o ysbyty Llwynhelig i Gaerfyrddin a hyd yn oed ymhellach. Byddai gweld mwy o wasanaethau yn diflannu o ysbyty Llwynhelig yn drychinebus i bobl sir Benfro. Felly, a all y Prif Weinidog sicrhau y bydd ef a'r Gweinidog dros iechyd yn ymrwmo i gadw gwasanaethau yn ysbyty Llwynhelig, fel mae pobl sir Benfro yn ei haeddu?

Y Prif Weinidog: Bydd ysbyty Llwynhelig yn parhau i fod yn ysbyty pwysig yn yr ardal. O ran cyllid cyfalaf, mae'r arian cyfalaf sydd yn cael ei wario ar yr ysbyty a'r arian yr ydym wedi cynllunio ei wario yno yn dod i gyfanswm o £19 miliwn. Mae hynny'n dangos pa mor bwysig yw ysbyty Llwynhelig i ni ac yn dangos ein buddsoddiad fel Llywodraeth yn nyfodol yr ysbyty.

Yr Economi Wledig

hynny o fudd i'r economi leol ac roedd pobl yn siarad am y cestyll a'r hyn yr oeddent wedi'i weld. Cafwyd trafodaethau rhwng rheolwyr gwestai a chwmnïau twristiaeth yn yr Unol Daleithiau. Mae hynny'n dod ynghyd ac mae Cymru ar y map yn America. Mae ar y map am y rhesymau cywir ac mae angen inni sicrhau ein bod yn dilyn llwyddiant y Cwpan Ryder drwy hyrwyddo'r pethau a fydd yma bob amser, fel ein cestyll.

Health Services

11. Paul Davies: Will the First Minister make a statement on health services in West Wales. OAQ(3)3396(FM)

The First Minister: As a Government, we want to develop safe, integrated and sustainable healthcare services in west Wales that meet the healthcare needs of our citizens as close to their homes as possible.

Paul Davies: I am grateful to the First Minister for that answer. As he will be aware, I have expressed concern about services at Withybush hospital many times in this Chamber. Unfortunately, during the last six months, we have seen services such as orthodontics and histopathology being transferred from Withybush hospital to Carmarthen and even further afield. To see more services being removed from Withybush hospital would be disastrous for the people of Pembrokeshire. Therefore, will the First Minister assure us that he and the Minister for health are committed to the retention of services at Withybush hospital, as these are services that the people of Pembrokeshire deserve?

The First Minister: Withybush hospital will continue to be important in the area. On capital funding, the capital moneys that are being spent on the hospital and the moneys that we have planned to spend on it total £19 million. That demonstrates the importance of Withybush hospital to us and our investment as a Government in the future of the hospital.

The Rural Economy

12. Nick Bourne: *A wnaiff y Prif Weinidog ddatganiad am yr economi wledig. OAQ(3)3397(FM)*

The First Minister: We are committed to supporting the Welsh economy, including rural areas. The rural development plan outlines our vision for a sustainable rural Wales.

Nick Bourne: I very much appreciate that answer from the First Minister. I want to ask about a particular project that affects Aberporth in west Wales, near to where I live, and that is the £900 million Ministry of Defence-led project to develop the watchkeeper, which has helped to create a centre of excellence in unmanned aerial vehicles there and brought skilled and knowledge-intensive employment to that part of Wales. That is very much appreciated in Aberporth. Will the First Minister join me in welcoming the investment there and the opportunities that that presents?

The First Minister: We welcome any opportunity for investment and any provision of employment opportunities in all parts of Wales and particularly in Aberporth and mid Ceredigion.

12. Nick Bourne: *Will the First Minister make a statement on the rural economy. OAQ(3)3397(FM)*

Y Prif Weinidog: Rydym wedi ymrwymo i gefnogi economi Cymru, gan gynnwys ardaloedd gwledig. Mae ein cynllun datblygu gwledig yn amlinellu ein gweledigaeth ar gyfer Cymru wledig gynaliadwy.

Nick Bourne: Rwy'n gwerthfawrogi ateb y Prif Weinidog. Rwyf am ofyn am brosiect penodol sy'n effeithio ar Aber-porth yn y gorllewin, yn agos i le rwy'n byw, sef y prosiect £900 miliwn sy'n cael ei arwain gan y Weinyddiaeth Amddiffyn i ddatblygu'r *watchkeeper*, sydd wedi helpu i greu canolfan ragoriaeth ar gyfer cerbydau awyr heb griw ac wedi creu cyflogaeth sydd angen sgiliau a gwybodaeth ddwys yn y rhan honno o Gymru. Mae hynny'n cael ei werthfawrogi'n fawr iawn yn Aber-porth. A wnaiff y Prif Weinidog ymuno â mi i groesawu'r buddsoddiad yno a'r cyfleoedd y mae hynny yn eu cyflwyno?

Y Prif Weinidog: Rydym yn croesawu unrhyw gyfle am fuddsoddi ac unrhyw gyfle am gyflogaeth ym mhob rhan o Gymru ac yn arbennig yn Aber-porth a chanolbarth Ceredigion.

Datganiad a Chyhoeddiad Busnes Business Statement and Announcement

The Minister for Business and Budget (Jane Hutt): I have two changes to report to this week's business. The motion to approve the National Health Service (Concerns, Complaints and Redress Arrangements) (Wales) Regulations 2011 has been deferred until 8 March and today's planned debate on the regional consortia has been postponed. Members will be informed when a date for the rescheduled debate has been agreed. However, business for the next three weeks is as set out in the business statement announcement, which can be found among the agenda papers that are available to Members electronically.

Mark Isherwood: I call for a statement on two matters. One was raised with me this weekend by constituents living in north

Y Gweinidog dros Fusnes a'r Gyllideb (Jane Hutt): Mae dau newid i fusnes yr wythnos hon. Mae'r cynnig i gymeradwyo Rheoliadau'r Gwasanaeth Iechyd Gwladol (Trefniadau Pryderon, Cwynion ac Iawn) (Cymru) (Diwygio) 2011 wedi'i ohirio tan 8 Mawrth ac mae dadl heddiw ar y consortia rhanbarthol wedi'i ohirio. Bydd Aelodau yn cael gwybod pan fydd dyddiad newydd wedi'i drefnu ar gyfer y ddadl. Fodd bynnag, mae busnes y tair wythnos nesaf fel y nodir yng nghyhoeddiad y datganiad busnes, y gellir ei weld ymhlith y papurau agenda sydd ar gael i'r Aelodau yn electronig.

Mark Isherwood: Rwy'n galw am ddatganiad ar ddau fater. Cafodd un ei godi gyda mi y penwythnos hwn gan etholwyr

Wales and it concerns voting in the forthcoming referenda. They revealed something that you are probably well aware of, but I admit that I was not, namely that whereas people normally domiciled in Wales who intend to return to Wales in the future, but who are currently working abroad and are registered as overseas electors, are entitled to vote in UK general elections, and, presumably, in UK referenda, they are not entitled to vote in Assembly general elections or referenda, including the March referendum relating to Assembly powers. I appreciate that this relates to historic UK Government legislation—it is not recent, but I do not know exactly when it was made—but it would be helpful to have clarification on this matter. Could the Welsh Government indicate what measures it has taken, or intends to take in the future, to address an anomaly in which elections to this place, and referenda that apply to this place, are referred to and are administered as local elections, as they would be in a local authority elsewhere in England or Wales?

2.30 p.m.

Secondly, I call for a statement on the use of section 106 agreements with local need clauses to restrict the availability of homes to local people. The objective is laudable, but the delivery in practice has raised several concerns. In Gwynedd, for example, applications have been made to have these historical section 106 agreements, which may not comply with national guidance, revoked rather than amended, which would be the council's preferred option. Planning inspectors have been unable to support the council in its objection to the revocation of local need agreements, and there have been several successful appeals to revoke section 106 local need agreements. I believe that the council is now taking action to bring its policy in line with Welsh Government guidance. However, local people advise me that some agreements are still going through without Welsh Government guidance being addressed, and they are calling for

sy'n byw yng ngogledd Cymru ac mae'n ymwneud â phleidleisio yn y refferenda sydd i ddod. Dywedasant rywbeth yr ydych oll yn debyg o fod yn ymwybodol ohono, ond rwy'n cyfaddef nad oeddwn i, sef bod gan bobl sy'n byw fel rheol yng Nghymru ac sy'n bwriadu dychwelyd i Gymru yn y dyfodol, ond sydd ar hyn o bryd yn gweithio dramor ac wedi'u cofrestru fel etholwyr tramor, yr hawl i bleidleisio mewn etholiadau cyffredinol y DU, ac, yn ôl pob tebyg, mewn refferenda yn y DU, ond nid oes hawl ganddynt i bleidleisio mewn etholiadau cyffredinol neu refferenda y Cynulliad, gan gynnwys y refferendwm ym Mawrth ar bwerau'r Cynulliad. Rwy'n sylweddoli bod hyn yn ymwneud â deddfwriaeth hanesyddol gan Lywodraeth y DU—nid yw'n ddiweddar, ond ni wn yn union pryd y cafodd ei wneud—ond byddai o gymorth i gael eglurhad ar y mater hwn. A all Llywodraeth Cymru ddweud pa gamau y mae wedi eu cymryd, neu y mae'n bwriadu eu cymryd yn y dyfodol, i fynd i'r afael a'r anghysondeb hwn lle mae etholiadau i'r lle hwn, a refferenda sy'n berthnasol i'r lle hwn, yn cael eu cyfeirio atynt ac yn cael eu gweinyddu fel etholiadau lleol, fel y byddent mewn awdurdod lleol mewn rhywle arall yng Nghymru neu Loegr?

Yn ail, galwaf am ddatganiad ar ddefnydd o gytundebau adran 106 gyda chymalau anghenion lleol i gyfyngu'r cartrefi sydd ar gael i bobl leol yn unig. Mae'r amcan yn ganmoladwy, ond mae'r ddarpariaeth yn ymarferol yn sail i nifer o bryderon. Yng Ngwynedd, er enghraifft, cafwyd ceisiadau i gael y cytundebau adran 106 hanesyddol hyn, nad ydynt o bosibl yn cydymffurfio â chanllawiau cenedlaethol, wedi eu diddymu yn hytrach na'u diwygio, sef yr opsiwn y byddai'r cyngor yn ei ffafrio. Nid yw arolygwyr cynllunio wedi gallu cefnogi'r cyngor yn ei wrthwynebiad i ddiddymu cytundebau anghenion lleol, a bu sawl apêl lwyddiannus i ddiddymu cytundebau anghenion lleol adran 106. Rwyf o'r farn bod y cyngor yn awr yn gweithredu i sicrhau bod ei bolisi yn unol â chanllawiau Llywodraeth Cymru. Fodd bynnag, mae pobl leol yn dweud wrthyf fod rhai cytundebau yn dal i ddigwydd heb roi sylw i ganllawiau

independent legal advice on the legality of this matter.

Concerns have also been expressed by mortgage lenders, who are concerned that this may place restrictions on who can buy a property, or on the permitted selling price of a property. In Gwynedd, for example, I am told that, as of October, only the Halifax was willing to lend on such properties. Finally, the Home Builders Federation—and, as we know, the construction industry has had a difficult time recently—is calling on the Welsh Government to take a pragmatic approach to what the industry believes can be delivered through section 106 agreements and land values to ensure that we do not further compromise the delivery of housing and affordable housing in Wales.

Jane Hutt: As you say, Mark, eligibility for voting in our forthcoming referendum is a matter for UK Government legislation. It is important that eligibility and entitlements are clarified publicly, for the benefit of the people of Wales. I am sure that that will be dealt with accordingly. You raised several detailed issues relating to planning powers. Let us be clear—'Planning Policy Wales' is the overriding guidance, underpinned by legislation, which then steers local planning matters, which have an impact on section 106 opportunities. The Planning Inspectorate plays its independent role accordingly. These are important points, and it is fair enough that you raise them today.

Brian Gibbons: There has already been discussion in the Assembly about the financial inclusion fund. You may remember that the Minister for Social Justice and Local Government agreed to write to his opposite number in Westminster to object to the unilateral cutting of that vital £25 million fund. Could we look forward to a statement from the Minister for social justice, highlighting any response that he has had from the Westminster Government, particularly in light of his decision to continue funding financial inclusion champions in Wales? It is worth drawing Members' attention to the difference in

Llywodraeth Cymru, ac maent yn galw am gyngor cyfreithiol annibynnol ar gyfreithlondeb y mater hwn.

Yn ogystal, mynegwyd pryderon gan fenthycwyr morgeisi, sy'n pryderu y gall hyn osod cyfyngiadau ar bwy a all brynu eiddo, neu ar y pris y rhoddir hawl i werthu eiddo. Yng Ngwynedd, er enghraifft, dywedir wrthyf, o fis Hydref, dim ond yr Halifax a oedd yn barod i fenthyg ar eiddo o'r fath. Yn olaf, mae Ffederasiwn yr Adeiladwyr Tai—ac, fel y gwyddom, mae'r diwydiant adeiladu wedi cael amser anodd yn ddiweddar—yn galw ar Lywodraeth Cymru i gymryd agwedd bragmatig at yr hyn y mae'r diwydiant yn credu y gellir ei gyflawni drwy gytundebau adran 106 a gwerth tir i sicrhau nad ydym yn peryglu'r ddarpariaeth dai, a thair fforddiadwy, yng Nghymru, ymhellach.

Jane Hutt: Fel i chi sôn, Mark, mae cymhwysedd i bleidleisio yn ein refferendwm, sydd i ddod, yn fater i ddeddfwriaeth Llywodraeth y DU. Mae'n bwysig bod y cymhwysedd a'r hawliau'n cael eu hegluro yn gyhoeddus, er budd pobl Cymru. Rwy'n siŵr y bydd ymdriniaeth briodol o hynny. Codwyd sawl mater manwl gennyh yn ymwneud â phwerau cynllunio. Gadewch inni fod yn glir—'Polisi Cynllunio Cymru' yw'r canllawiau pwysicaf, sydd ar sail deddfwriaeth, sy'n llywio materion cynllunio lleol, ac sy'n cael effaith ar gyfleoedd adran 106 o ganlyniad. Mae gan yr Arolygiaeth Gynllunio rôl annibynnol yn unol â hynny. Mae'r rhain yn bwyntiau pwysig, ac mae'n ddigon teg eich bod yn eu codi heddiw.

Brian Gibbons: Bu trafodaeth yn y Cynulliad eisoes ar y gronfa cynhwysiant ariannol. Efallai y cofiwch fod y Gweinidog dros Gyfiawnder Cymdeithasol a Llywodraeth Leol wedi cytuno i ysgrifennu at y Gweinidog cyfatebol yn San Steffan i wrthwynebu'r toriadau unochrog ar y gronfa £25 miliwn hanfodol honno. A allwn edrych ymlaen at ddatganiad gan y Gweinidog dros gyfiawnder cymdeithasol, yn amlygu unrhyw ymateb y mae wedi ei gael gan Lywodraeth San Steffan, yn enwedig yng ngoleuni ei benderfyniad i barhau i ariannu hyrwyddwyr cynhwysiant ariannol yng Nghymru? Mae'n werth hawlio sylw'r Aelodau ar y

approach. In Westminster, debt advice and financial support services through the third sector are being cut, while we are continuing to support them. So much for the rhetoric of the big society.

Could we have a debate on the child poverty strategy, which was launched last week? It is an excellent document, and its importance merits a full debate in the Assembly. The points that the Deputy Minister for Children raises in his introduction, such as the importance of maintaining the welfare and benefit system to tackling child poverty in Wales, are particularly important. We already know from organisations such as the Institute for Fiscal Studies that the comprehensive spending review disproportionately hits families with children. In view of the Deputy Minister's statements in his foreword, I think that this matter is of sufficient importance for it to be considered fully by the National Assembly.

Jane Hutt: Lynne Neagle raised the question of the future of the financial inclusion fund and its impact on those vital debt advice services. I know that the Minister would be happy to update you on that issue, and the Assembly needs to know that we are still awaiting advice from the Treasury on what it will do to provide that vital face-to-face debt advice in future. We recognise the impact that this would have not only on Citizens Advice, but on financial inclusion champions, and are making representations on a Government to Government level to express our concerns and demonstrate the impact that this would have on our most vulnerable children, families and elderly people in our communities. That links to the important points that you made about the launch of the child poverty strategy last week by the Deputy Minister for Children and the First Minister, demonstrating our aspiration to eradicate child poverty by 2020. Our commitment to protecting public services will be reflected in our final budget debate later on this afternoon. It is clear that the strategy that has been launched is dealing with the key question of how we can reduce inequalities in health, education, and outcomes for children and families. I am sure that this issue will be aired, not only through

gwahaniaeth yn ein dull o weithio. Yn San Steffan, mae cyngor ar ddyledion a gwasanaethau cymorth ariannol drwy'r trydydd sector yn cael eu torri, tra ein bod ni'n parhau i'w cefnogi. Nid cymdeithas fawr yw hynny.

A allwn gael dadl ar y strategaeth tlodi plant, a lansiwyd yr wythnos ddiwethaf? Mae'n ddogfen ardderchog, ac mae ei phwysigrwydd yn haeddu dadl lawn yn y Cynulliad. Mae'r pwyntiau y bu i'r Dirprwy Weinidog dros Blant godi yn ei gyflwyniad, megis pwysigrwydd cynnal y system les a budd-daliadau i fynd i'r afael â thlodi plant yng Nghymru, yn arbennig o bwysig. Gwyddom eisoes gan sefydliadau megis y Sefydliad Astudiaethau Ariannol fod yr adolygiad cynhwysfawr o wariant yn taro teuluoedd â phlant yn anghymesur. O ystyried datganiadau'r Dirprwy Weinidog yn ei ragair, rwyf o'r farn bod y mater hwn yn ddigon pwysig i'w ystyried yn llawn gan y Cynulliad Cenedlaethol.

Jane Hutt: Cododd Lynne Neagle y cwestiwn o ddyfodol y gronfa cynhwysiant ariannol ac effaith hynny ar y gwasanaethau cyngor ar ddyledion hanfodol hynny. Gwn y bydd y Gweinidog yn hapus i roi'r wybodaeth ddiweddaraf i chi ar y mater hwnnw, ac mae angen i'r Cynulliad wybod ein bod yn dal i aros am gyngor gan y Trysorlys ar yr hyn y bydd yn ei wneud i ddarparu'r cyngor hanfodol hwnnw ar ddyledion wyneb-yn-wyneb yn y dyfodol. Rydym yn sylweddoli'r effaith y byddai hyn yn ei chael nid yn unig ar Cyngor ar Bopeth, ond ar hyrwyddwyr cynhwysiant ariannol, ac rydym yn cyfathrebu ar lefel Llywodraeth i Lywodraeth gan fynegi ein pryderon a dangos yr effaith y byddai hyn yn ei gael ar ein plant, teuluoedd a phobl oedrannus mwyaf agored i niwed yn ein cymunedau. Mae hynny'n gysylltiedig â'r pwyntiau pwysig a wnaethoch am lansiad y strategaeth tlodi plant yr wythnos diwethaf gan y Dirprwy Weinidog dros Blant a'r Prif Weinidog, sy'n dangos ein dyhead i ddileu tlodi plant erbyn 2020. Bydd ein hymrwymiad i ddiogelu gwasanaethau cyhoeddus yn cael ei adlewyrchu yn ein dadl ar y gyllideb derfynol y prynhawn yma. Mae'n amlwg bod y strategaeth a lansiwyd yn ymdrin â'r cwestiwn allweddol o sut y

the statements made during the launch, but also in regular opportunities by Ministers in this Chamber.

Eleanor Burnham: Could we have a statement on the flooding in north Wales? There was a death in the village that I am associated with. There has been quite a lot of flooding, so I wonder whether we could have a statement on the situation. Yesterday, for instance, it was not possible to travel by train from Wrexham to Shrewsbury because the line was flooded. I know that there are issues with flooding across Wales—I do not want to be too parochial—but it would be useful to have a statement on this very serious matter.

Jane Hutt: This is a very serious matter, and we express our deep sympathies to the family over their tragic loss, following a man losing his life due to the heavy rain and flooding over the weekend. I am sure that you will agree, Eleanor, that we must all, across the Chamber, thank our fire services, the Environment Agency and all of the local authority staff and volunteers who worked tirelessly over the weekend to help flood victims. We must also recognise that improved defences at Bangor-on-Dee and the Conwy valley performed well in protecting the communities at risk; those defences are at the forefront of the Welsh Assembly Government's priorities for response to and recognition of the issue.

Bethan Jenkins: Could the Minister provide a statement giving an update on the rumoured imminent closure of TRW Systems Limited factory in Resolven, and the potentially great impact that this could have on the staff's tax returns? I understand that the company is in talks with the staff, but staff need finality regarding the processes by which the company will be wound up. I hope that we can have a statement in that regard.

Following discussions between the Welsh and UK Governments, could we have a statement to enlighten us of the protocol regarding the role of Assembly Members in

gallwn leihau anghydraddoldebau ym maes iechyd ac addysg, gan sicrhau canlyniadau i blant a theuluoedd. Rwy'n siŵr y bydd trafod ar y mater, nid yn unig drwy'r datganiadau a wnaed yn ystod y lansiad, ond gan Weinidogion yn y Siambr hon yn rheolaidd hefyd.

Eleanor Burnham: A allwn gael datganiad ar y llifogydd yn y gogledd? Roedd marwolaeth yn y pentref yr wyf yn gysylltiedig ag ef. Bu cryn dipyn o lifogydd, felly tybed a allwn gael datganiad ar y sefyllfa. Ddoe, er enghraifft, nid oedd yn bosibl teithio ar y trê'n o Wrecsam i Amwythig oherwydd bod llifogydd ar y rheilffordd. Rwy'n gwybod bod problemau llifogydd ledled Cymru—nid wyf eisiau bod yn rhy blwyfol—ond byddai'n ddefnyddiol cael datganiad ar y mater difrifol iawn hwn.

Jane Hutt: Mae hwn yn fater difrifol iawn, ac rydym yn mynegi ein cydymdeimlad yn fawr i'r teulu yn eu colled drist, wedi i ddyn gollu ei fywyd yn sgil y glaw trwm a'r llifogydd dros y penwythnos. Rwy'n siŵr y byddwch yn cytuno, Eleanor, bod yn rhaid i ni i gyd, ar draws y Siambr, ddiolch i'n gwasanaethau tân, Asiantaeth yr Amgylchedd a holl staff yr awdurdodau a'r gwirfoddolwyr a fu'n gweithio'n ddiflino dros y penwythnos i helpu dioddefwyr y llifogydd. Yn ogystal, rhaid i ni gydnabod bod yr amddiffynfeydd gwell ym Mangor Is-coed a Dyffryn Conwy wedi profi'n dda wrth amddiffyn y cymunedau mewn perygl; mae'r amddiffynfeydd hynny yn flaenoriaeth i Lywodraeth Cynulliad Cymru wrth ymateb i'r mater a'i gydnabod.

Bethan Jenkins: A allai'r Gweinidog roi datganiad yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am y si sydd ar led bod ffatri TRW Systems Limited yn Resolven ar fin cau, a'r effaith fawr y gallai hyn ei chael ar ffurflenni treth y staff? Rwy'n deall bod y cwmni'n cynnal trafodaethau gyda'r staff, ond mae angen i'r staff fod yn glir am y modd y bydd y cwmni'n dod i ben. Rwy'n gobeithio y gallwn gael datganiad yn hynny o beth.

Yn dilyn trafodaethau rhwng Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU, a allwn gael datganiad i'n goleuo ar y protocol ynghylch rôl Aelodau'r Cynulliad wrth ohebu â chyrrff

corresponding with bodies such as the UK Border Agency? It is frustrating that the UK Border Agency continues to refuse to respond to my letters regarding the cases of people who come to me seeking support. I do not know whether other agencies do that to elected Members, and I would therefore like to have a statement to see whether protocols are in place. I do not believe that elected representatives should be refused when we are genuinely concerned about the welfare of people living in our areas.

2.40 p.m.

The Presiding Officer: Order. The Minister has no responsibility for the UK Border Agency.

Bethan Jenkins: I asked—

The Presiding Officer: Order. She has no responsibility for that issue.

Jane Hutt: I will respond to Bethan's point about closure plans with regard to the TRW Systems Ltd factory in Resolven. It is important that we have an update on this; this situation is extremely disappointing, particularly given the work that has been done with our officials and Neath Port Talbot County Borough Council to find ways to support the local management's plans to keep the plant open, which included offers of grant support. We remain in dialogue with the company, and we are ready to assist should an alternative to closure be identified. It is important to say that when organisations in Wales that have had funding from UK Government departments and agencies are affected, we take up those issues rigorously.

Darren Millar: Could we have a statement from the Minister for Rural Affairs on the rural development fund? I recently had a meeting with the Conwy Rural Partnership about a number of projects that it is hoping to extend this year from the end of February. Unfortunately, it is still awaiting a decision on 20 of the projects that it asked for a decision on way back in November, which is leading to a great deal of uncertainty for members of staff who are currently employed by those projects, and could jeopardise their

megis Asiantaeth Ffiniau'r DU? Mae'n rhwystredig fod Asiantaeth Ffiniau'r DU yn parhau i wrthod ymateb i'm llythyrau ynglŷn â phobl sy'n dod ataf am gymorth. Nid wyf yn gwybod a yw asiantaethau eraill yn gwneud hynny i Aelodau etholedig, a byddwn felly yn hoffi cael datganiad i weld a oes protocol yn ei le. Nid wyf yn credu y dylai cynrychiolwyr etholedig gael eu gwrthod pan fyddant yn wirioneddol bryderus am les y bobl sy'n byw yn eu hardaloedd.

Y Llywydd: Trefn. Nid oes gan y Gweinidog unrhyw gyfrifoldeb dros Asiantaeth Ffiniau'r DU.

Bethan Jenkins: Gofynnais—

Y Llywydd: Trefn. Nid oes ganddi unrhyw gyfrifoldeb dros y mater hwnnw.

Jane Hutt: Gwnaf ymateb i bwynt Bethan am y cynlluniau o ran cau ffatri TRW Systems Cyf yn Resolven. Mae'n bwysig ein bod yn cael y wybodaeth ddiweddaraf am hyn; mae'n sefyllfa hynod siomedig, yn enwedig o ystyried y gwaith sydd wedi cael ei wneud gan ein swyddogion a Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot i ddod o hyd i ffyrdd o gefnogi cynlluniau'r rheolwyr lleol i gadw'r ffatri ar agor, a oedd yn cynnwys cynigion o gymorth grant. Rydym yn parhau i siarad â'r cwmni, ac rydym yn barod i gynorthwyo pe amlygir dewis amgen i gau. Mae'n bwysig dweud, pan effeithir ar sefydliadau yng Nghymru sydd wedi eu cyllido gan adrannau ac asiantaethau Llywodraeth y DU, ein bod yn ymgymryd â'r materion hynny yn drylwyr.

Darren Millar: A allem gael datganiad gan y Gweinidog dros Faterion Gwledig ar y gronfa datblygu gwledig? Yn ddiweddar, cefais gyfarfod gyda Phartneriaeth Wledig Conwy am nifer o brosiectau y mae'n gobeithio eu hymestyn eleni o ddiwedd mis Chwefror. Yn anffodus, mae'n parhau i aros am benderfyniad ar 20 o'r prosiectau a ofynnodd am benderfyniad yn eu cylch ymhell yn ôl ym mis Tachwedd, sy'n peri llawer iawn o ansicrwydd ar gyfer yr aelodau staff a gyflogir ar hyn o bryd gan y prosiectau

success in the future. There are also problems with regard to receiving funds for a number of projects, including ones that had submitted applications for funding in June. Are these matters that could be addressed in a statement in this Chamber?

Jane Hutt: I would imagine that these are operational matters. I am sure that you would agree that the fact that we have been able to protect our rural development plan and the funding streams for it, which will be debated later this afternoon, shows that it is at the forefront of our priorities. If there are operational matters, then they should be taken up with the Minister, and, with regard to the local organisations affected, with partners at a local authority level.

Alun Davies: I am aware that a number of public service summits have taken place over the past months, and it would be good if the Assembly could have a statement on the success of those summits. I am also particularly interested in the Adapt scheme, which I understand was launched this morning by the Welsh Assembly Government. It would be useful for us to have a statement on this scheme to enable us to understand the Government's intention to work with people to extend the ReAct scheme into the public sector and ensure that the Government invests in people and their future.

Jane Hutt: I have come to this Chamber on a number of occasions to update Members on the efficiency and innovation programme and also to make reports on the progress of the public service summits, which started January 2010, led by the First Minister. Out of the work streams has come what is now described as Adapt, which builds on the ReAct programme. Lesley Griffiths gave a statement on this recently, but it was important to go today to the Careers Wales service and recognise that the £5 million that I was able to bring into the budget provides a public-sector single-point-of-contact service to ensure that the public service workforce has the same kind of benefits from Adapt as the private sector had from ProAct. I believe that this will again put Wales on the map in responding to the public sector cuts imposed

hynny, a gallai beryglu eu llwyddiant yn y dyfodol. Mae problemau hefyd o ran cael arian ar gyfer nifer o brosiectau, yn cynnwys rhai a gyflwynodd geisiadau am gyllid ym mis Mehefin. A yw'r rhain yn faterion y gellid rhoi sylw iddynt mewn datganiad yn y Siambr hon?

Jane Hutt: Buaswn yn dychmygu mai materion gweithredol yw'r rhain. Rwy'n siŵr y buasech yn cytuno bod y ffaith i ni lwyddo i ddiogelu ein cynllun datblygu gwledig a'i ffrydiau ariannu, a fydd yn cael eu trafod yn ddiweddarach y prynhawn yma, yn dangos mai dyma un o'n blaenoriaethau pennaf. Os oes materion gweithredol, yna dylid eu codi gyda'r Gweinidog, ac, o ran y sefydliadau lleol yr effeithir arnynt, gyda phartneriaid ar lefel awdurdod lleol.

Alun Davies: Rwy'n ymwybodol bod nifer o uwchgynadleddau gwasanaeth cyhoeddus wedi cael eu cynnal dros y misoedd diwethaf, a buasai'n dda pe gallai'r Cynulliad gael datganiad am lwyddiant yr uwchgynadleddau hynny. Rwyf hefyd yn ymddiddori'n arbennig yn y cynllun Adapt. Rwy'n deall y cafodd ei lansio y bore yma gan Lywodraeth Cynulliad Cymru. Buasai'n ddefnyddiol i ni gael datganiad am y cynllun hwn er mwyn ein galluogi i ddeall bwriad y Llywodraeth i weithio gyda phobl i ymestyn y cynllun ReAct i'r sector cyhoeddus a sicrhau bod y Llywodraeth yn buddsoddi mewn pobl ac yn eu dyfodol.

Jane Hutt: Rwyf wedi dod i'r Siambr hon ar sawl achlysur i ddiweddarau Aelodau ar y rhaglen effeithlonrwydd ac arloesi a hefyd i adrodd ar ddatblygiad yr uwchgynadleddau gwasanaeth cyhoeddus, a ddechreuodd yn Ionawr 2010, dan arweiniad y Prif Weinidog. Ffrwyth y ffrydiau gwaith yw'r hyn a ddisgrifir yn awr fel Adapt, sy'n adeiladu ar y rhaglen ReAct. Rhoddodd Lesley Griffiths ddatganiad ar hyn yn ddiweddar, ond roedd yn bwysig i fynd at y gwasanaeth Gyrfa Cymru heddiw a chydabod bod y £5 miliwn yr oeddwn yn gallu ei ddwyn i mewn i'r gyllideb yn darparu gwasanaeth un pwynt cyswllt sector cyhoeddus i sicrhau bod gweithlu'r gwasanaeth cyhoeddus yn cael yr un math o fudd o Adapt ag a gafodd y sector preifat o ProAct. Credaf y bydd hyn eto yn tynnu sylw at ymateb Cymru i'r toriadau yn y

on us by the UK Government.

Peter Black: Minister, I noticed in the news this weekend an announcement that further education colleges will receive a cut in their budgets of 1.5 per cent this year. This is the third successive year that your Government has proposed to cut the budgets of colleges, which play a vital role in these difficult economic times. Could you ensure that the Minister for education comes to the floor of the Assembly to make an oral statement to Assembly Members rather than sneaking out this news in a late-night press release so as to avoid scrutiny?

Jane Hutt: We have a debate on the final budget this afternoon, Peter. I visited Coleg Gwent last week, where they were delighted that I announced that we were again able, through careful financial management, to lever out some funding towards further education college maintenance and refurbishment, which is critical for their estate. It is recognised that our protection of the education budget goes way beyond the investment in early years, namely Flying Start and the foundation phase, through to the education maintenance allowance, which was welcomed by the students at Coleg Gwent. They also recognised that investment in Pathways to Apprenticeships and the Welsh baccalaureate will benefit further education revenue streams.

Jonathan Morgan: For the fifth week in a row, I would like to request that the Government meet its promise to provide a full statement to the Assembly on the support that will be available to those people in Wales suffering as a result of contaminated blood. Regardless of the fact that we have a Liberal Democrat debate on this issue tomorrow, you promised a statement to the Assembly when we first raised this issue with you on 11 January. We were told that that would allow us to explore all the details with the Minister. On 25 January, you told the Assembly that the Department of Health did not share the report before it was published on 10 January. Will you now confirm that on 1 December, the Government had a copy of the draft report of the scientific and clinical

sector cyhoeddus a osodwyd arnom gan Llywodraeth y DU.

Peter Black: Weinidog, sylwais y bu cyhoeddiad ar y newyddion y penwythnos hwn y bydd colegau addysg bellach yn cael toriad yn eu cyllidebau o 1.5 y cant eleni. Dyma'r drydedd flwyddyn yn olynol y mae eich Llywodraeth wedi cynnig torri cyllidebau colegau, sy'n chwarae rhan hanfodol yn y cyfnod economaidd anodd hwn. A allwch sicrhau y daw'r Gweinidog dros addysg i lawr y Cynulliad i wneud datganiad llafar i Aelodau'r Cynulliad yn hytrach na sleifio'r newyddion hyn allan mewn datganiad i'r wasg yn hwyr yn y nos er mwyn osgoi craffu?

Jane Hutt: Mae gennym ddadl ar y gyllideb derfynol y prynhawn yma, Peter. Ymwelais â Choleg Gwent yr wythnos diwethaf, lle'r oeddent yn falch iawn fy mod wedi cyhoeddi ein bod eto yn gallu, drwy reolaeth ariannol gofalus, codi rhywfaint o arian tuag at gynnal a chadw ac adnewyddu colegau addysg bellach, sy'n hollbwysig ar gyfer eu stad. Cydnabyddir ein bod yn amddiffyn y gyllideb addysg ymhell y tu hwnt i'r buddsoddiad yn y blynyddoedd cynnar, sef Dechrau'n Deg a'r cyfnod sylfaen, hyd at y lwfans cynhaliath addysg, a groesawyd gan fyfyrwyr Coleg Gwent. Roeddent hefyd yn cydnabod y bydd buddsoddi mewn Llwybrau at Brentisiaethau a bagloriaeth Cymru o fudd i ffrydiau refeniw addysg bellach.

Jonathan Morgan: Am y pumed wythnos yn olynol, hoffwn wneud cais bod y Llywodraeth yn cyflawni ei haddewid i ddarparu datganiad llawn i'r Cynulliad ar y cymorth a fydd ar gael i'r bobl hynny yng Nghymru sy'n dioddef o ganlyniad i waed wedi'i halogi. Er gwaethaf y ffaith bod gennym ddadl gan y Democratiaid Rhyddfrydol ar y mater hwn yfory, addawasoch ddatganiad i'r Cynulliad pan wnaethom godi'r mater hwn gyda chi ar 11 Ionawr. Dywedwyd wrthym y buasai hynny'n ein galluogi i archwilio'r holl fanylion gyda'r Gweinidog. Ar 25 Ionawr, dywedasoch wrth y Cynulliad na rannodd yr Adran Iechyd yr adroddiad cyn ei gyhoeddi ar 10 Ionawr. A wnewch chi gadarnhau yn awr bod gan y Llywodraeth gopi o adroddiad

expert group? Will you also confirm that on 14 December, the Government was given the assumptions being used to estimate the costs? Will you also confirm that on 17 December, you were given the cost estimates of all the options available? Why, then, did you tell the Assembly that no report was shared with you until 10 January? When will we get a full statement to the Assembly outlining exactly what support is available to those in Wales who have been suffering with this problem for far too long? This sort of delay is simply not acceptable and I believe that we should have a full statement in addition to whatever is said in this debate tomorrow.

Jane Hutt: I feel that it is important for me to repeat what I said last week, because this is such a serious matter—a matter that has to be handled carefully and responsibly by this Government and the Minister for Health and Social Services. I know that you would agree. I said last week that the Minister, along with the other devolved administrations—which is important—is carefully considering this report. The Minister met with concerned groups last week, and families and individuals affected by this issue, and she had the opportunity to hear their views about the report's recommendations. I know that you would respect the fact that that was an important meeting. As a result, she will be coming forward with her response as soon as possible. That is the important statement to make, and I repeat it today. There is, of course, a debate on this matter tomorrow.

Jenny Randerson: At the end of last year, the Minister for education made an announcement here about his proposals on tuition fees for higher education. It was very much an outline statement and at that point it was understandable that it was such. However, we have had no further details and, in response to media enquiries, the Minister said:

‘While the broad policy intentions have been announced the final policy to which you refer in your request is still being developed...

drafft y grŵp arbenigol gwyddonol a chlinigol ar 1 Rhagfyr? A wnewch chi hefyd gadarnhau y rhoddwyd y tybiaethau a ddefnyddiwyd i amcangyfrif y costau i'r Llywodraeth ar 14 Rhagfyr? A wnewch chi hefyd gadarnhau y rhoddwyd i chi amcangyfrifon cost yr holl opsiynau a oedd ar gael ar 17 Rhagfyr? Pam, felly, wnaethoch chi ddweud wrth y Cynulliad na rannwyd unrhyw adroddiad gyda chi tan 10 Ionawr? Pryd fyddwn yn cael datganiad llawn i'r Cynulliad yn amlinellu yn union pa gymorth sydd ar gael i'r sawl yng Nghymru sydd wedi bod yn dioddef o'r broblem hon am lawer yn rhy hir? Nid yw oedi o'r fath yn dderbyniol ac rwy'n credu y dylem gael datganiad llawn yn ogystal â beth bynnag a ddywedir yn y dadl yfory.

Jane Hutt: Teimlaf ei bod yn bwysig i mi ailadrodd yr hyn a ddywedais yr wythnos diwethaf, gan fod hwn yn fater mor ddifrifol—mater y mae'n rhaid ei drin yn ofalus ac yn gyfrifol gan y Llywodraeth hon a'r Gweinidog dros Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol. Gwn y buasech yn cytuno. Dywedais yr wythnos diwethaf fod y Gweinidog, ynghyd â'r gweinyddiaethau datganoledig eraill—sydd yn bwysig—yn ystyried yr adroddiad hwn yn ofalus. Cyfarfu'r Gweinidog â grwpiau, teuluoedd ac unigolion yr effeithir arnynt gan y mater hwn yr wythnos diwethaf, ac roedd yn gyfle iddi glywed eu barn am argymhellion yr adroddiad. Gwn y buasech yn parchu'r ffaith bod hwnnw yn gyfarfod pwysig. O ganlyniad, bydd yn cyflwyno ei hymateb cyn gynted ag y bo modd. Dyna'r datganiad pwysig i'w wneud, ac rwy'n ei ailadrodd heddiw. Wrth gwrs, ceir dadl ar y mater hwn yfory.

Jenny Randerson: Ar ddiwedd y llynedd, gwnaeth y Gweinidog dros addysg gyhoeddiad yma am ei gynigion ar ffioedd dysgu ar gyfer addysg uwch. Roedd yn ddatganiad amlinellol go iawn ac, ar yr adeg honno, roedd hynny'n ddealladwy. Fodd bynnag, nid ydym wedi cael rhagor o fanylion a, mewn ymateb i ymholiadau gan y cyfryngau, dywedodd y Gweinidog:

Er bod y bwriadau polisi eang wedi cael eu cyhoeddi, mae'r polisi terfynol y cyfeiriwch ato yn eich cais yn dal i gael ei ddatblygu...

There is still a need to undertake a significant amount of work before the overall detailed policy for higher education and student finance can be finalised and published.'

2.50 p.m.

It is a matter of some concern that things are at such an early stage and that there is so much work to be done. Can we have a statement with those details as soon as possible, unless, of course, you can give us an assurance that it will be completed and announced prior to the end of this Assembly? Until then, there will be a great deal of concern among the public.

I also want to raise with you the protocol in relation to the announcement of major discussions and decisions. There was an announcement last week on education reform that the Minister chose to make outside the Assembly. It is normal for such announcements to be made here, and it is a matter of great concern that it undermines the impact of the Assembly, and it undermines scrutiny, because it is impossible to scrutinise the Minister if he avoids making statements here. Therefore, can we have a statement from you on what the protocol is, and what can we expect from Ministers in the way of announcements and the timing of them?

Jane Hutt: Thank you, Jenny. On your first point, I do not know about concerns, but I know that the public has overwhelmingly welcomed the tuition fees announcement, and I hope that you welcomed our Government's policy decision. Work is being done now to ensure that we can deliver on the important tuition fees announcement, which has been made available because of the way that we have developed our final budget, which we shall debate this afternoon.

To put the record straight on your second point, Jenny, you will recognise that a written statement was issued by the Minister for Children, Education and Lifelong Learning before he made his speech. He made the speech to people who are directly affected through delivery and engagement with our education services in Wales. A written

Mae dal angen ymgymryd â swm sylweddol o waith cyn y gellir cwblhau a chyhoeddi'r polisi manwl cyffredinol ar gyfer addysg uwch a chyllid myfyrwyr.

Mae'n fater o gryn bryder nad oes llawer wedi'i wneud a bod cymaint o waith i'w wneud eto. A oes modd i ni gael datganiad ar y manylion cyn gynted â phosibl, oni bai, wrth gwrs, y gallwch roi sicrwydd y bydd yn cael ei gwblhau a bod cyhoeddiad yn ei gylch cyn diwedd y Cynulliad hwn? Tan hynny, bydd gan y cyhoedd lawer iawn o bryder.

Rwyf hefyd am grybwyll y protocol mewn perthynas â'r cyhoeddiad ynghylch trafodaethau a phenderfyniadau pwysig gyda chi. Roedd cyhoeddiad yr wythnos ddiwethaf ar ddiwygio addysg y dewisodd y Gweinidog ei wneud y tu allan i'r Cynulliad. Mae'n arferol i gyhoeddiadau o'r fath gael eu gwneud yma, ac mae'n destun pryder mawr bod camau o'r fath yn tansilio effaith y Cynulliad, ac yn tansilio prosesau craffu, gan ei bod yn amhosibl craffu ar waith y Gweinidog os bydd ef yn osgoi gwneud datganiadau yma. Felly, allwn ni gael datganiad gennych chi am beth yw'r protocol a beth allwn ni ei ddisgwyl gan Weinidogion o ran cyhoeddiadau a'u hamseriad?

Jane Hutt: Diolch, Jenny. O ran eich pwynt cyntaf, nid wyf yn gwybod am y pryderon, ond gwn fod y cyhoedd wedi croesawu'r cyhoeddiad ynghylch ffioedd dysgu yn hynod o frwd, ac rwyf yn gobeithio eich bod yn croesawu penderfyniad ein Llywodraeth ynghylch ei pholisi. Gwneir gwaith ar hyn o bryd i sicrhau y gallwn ddarparu o ran y cyhoeddiad pwysig ar ffioedd dysgu, a sicrhawyd o ganlyniad i'r ffordd yr ydym wedi datblygu ein cyllideb derfynol, y byddwn yn ei thrafod y prynhawn yma.

Er mwyn egluro'r sefyllfa ar eich ail bwynt, Jenny, byddwch yn sylweddoli bod datganiad ysgrifenedig wedi'i gyflwyno gan y Gweinidog dros Blant, Addysg a Dysgu Gydol Oes cyn iddo wneud ei araith. Cyflwynodd yr araith gerbron pobl yr effeithir arnynt yn uniongyrchol o ran darparu ac ymgysylltu â'n gwasanaethau

statement was made, in accordance with our protocol.

The Presiding Officer: Order. Perhaps I might be able to assist in this matter. If any Member of the Assembly feels that a Minister is not being properly scrutinised, it is always open to that Member to request an urgent statement or an urgent question. If that were to happen, it would be seriously considered. *[Interruption.]* No, an urgent question is requested from the Presiding Officer, not from the Minister. *[Interruption.]* I am not inviting you to do it now. There are proper procedures.

Kirsty Williams: Minister, could you make time available for the Minister with responsibility for economic development to make a statement to this Chamber about the effectiveness of the economic renewal strategy for the economy of mid Wales? Members will be aware that, last week, we saw the loss of 66 jobs in my constituency at IXL, more commonly known as Setten and Durward. This comes on top of very bad news in the job market in Montgomeryshire, with the withdrawal of Siemens and the closure of the Shop Direct offices. There are a number of companies in the mid Wales region that are experiencing some difficult times at present and find themselves in a state of flux. It would be useful to know what support those companies can expect to receive from the Welsh Assembly Government and what specific steps the Minister with responsibility for economic development is taking to promote and develop the economy of mid Wales.

Jane Hutt: Thank you, Kirsty. As has already been mentioned today, we regret these and other job losses. The loss of IXL 2008 Ltd at Llandrindod Wells is a regrettable loss for the mid Wales economy. We have also heard of losses in other areas. The Minister for the economy and transport has taken the lead in taking a Team Wales approach to help those who are affected, but it is the economic renewal programme and the investment that we are making through our budget that will help our fragile economic recovery, at a time when the

addysg yng Nghymru. Gwnaed datganiad ysgrifenedig, yn unol â'n protocol.

Y Llywydd: Trefn. Efallai y gallaf gynorthwyo yn y mater hwn. Os bydd unrhyw Aelod o'r Cynulliad yn teimlo nad oes gwaith craffu priodol ar waith Gweinidog, mae cyfle ar gael bob amser i'r Aelod hwnnw ofyn am ddatganiad brys neu gwestiwn brys. Pe bai hynny'n digwydd, byddai'n cael ei ystyried o ddifrif. *[Torri ar draws.]* Na, gofynnir am gwestiwn brys gan y Llywydd, nid gan y Gweinidog. *[Torri ar draws.]* Nid wyf yn eich gwahodd i wneud hynny nawr. Mae gweithdrefnau priodol i'w dilyn yn hyn o beth.

Kirsty Williams: Weinidog, a oes modd i chi neilltuo amser i'r Gweinidog sydd â chyfrifoldeb dros ddatblygu economaidd i wneud datganiad gerbron y Siambr hon am effeithiolrwydd y strategaeth adnewyddu economaidd ar gyfer economi canolbarth Cymru? Bydd Aelodau'n ymwybodol, yr wythnos diwethaf, collwyd 66 o swyddi yn fy etholaeth i, yn IXL, sy'n fwy adnabyddus fel Setten a Durward. Daw hyn ar ben y newyddion drwg iawn am y farchnad swyddi yn sir Drefaldwyn, gyda Siemens yn tynnu allan o'r ardal a swyddfeydd Shop Direct yn cau. Mae yna nifer o gwmnïau yn rhanbarth Canolbarth Cymru sy'n profi cyfnod anodd ar hyn o bryd, ac yn canfod eu hunain mewn sefyllfa o newid. Byddai'n ddefnyddiol gwybod pa gymorth y gall y cwmnïau hynny ddisgwyl ei gael gan Lywodraeth Cynulliad Cymru a pha gamau penodol y bydd y Gweinidog sy'n gyfrifol am ddatblygu economaidd yn eu cymryd i hyrwyddo a datblygu economi canolbarth Cymru.

Jane Hutt: Diolch, Kirsty. Fel y crybwyllwyd eisoes heddiw, mae colli'r swyddi hyn a swyddi eraill yn anffodus. Mae colli IXL 2008 Cyf yn Llandrindod yn golled anffodus i economi canolbarth Cymru. Rydym hefyd wedi clywed am golledion mewn ardaloedd eraill. Mae'r Gweinidog dros yr economi a thrafnidiaeth wedi arwain Tîm Cymru fel petai, i helpu'r rhai yr effeithir arnynt, ond y rhaglen adnewyddu economaidd a'r buddsoddiad a wneir gennym drwy ein cyllideb fydd yn helpu ein hadferiad economaidd araf, a'r economi honno wedi

economy has shrunk. We believe that the shrinkage is because of the cuts; the deficit reduction is too fast. It would be good if the Assembly could back the call by the National Institute of Economic and Social Research for that to be rethought.

hen grebachu. Credwn mai canlyniad y toriadau yw'r crebachu; mae'r cam i ostwng y diffyg ariannol wedi'i gymryd yn rhy gyflym. Byddai'n beth da pe gallai'r Cynulliad gefnogi galwad y Sefydliad Cenedlaethol dros Ymchwil Economaidd a Chymdeithasol, fod y mater yn cael ei ailystyried.

Datganiad am Bolisi Dŵr Statement on Water Policy

The Minister for Environment, Sustainability and Housing (Jane Davidson): The Assembly Government provides the strategic direction for the water sector in Wales, and our role is framed within a complex set of regulatory and operational responsibilities. In 2009, I published the first strategic policy position statement on water, outlining core principles and priorities for the delivery of water services in Wales. Today, I have published an updated strategic policy position statement on water. It reflects the key developments over the past two years, and highlights the areas that will be priorities for Wales in the coming years. The updated policy statement confirms the core principles and priorities for the delivery of water services in Wales, which are: ensuring access to safe drinking water; maintaining water and sewerage services at an affordable price; and compliance with statutory obligations that drive all-round water quality.

Y Gweinidog dros yr Amgylchedd, Cynaliadwyedd a Thai (Jane Davidson): Mae Llywodraeth y Cynulliad yn darparu cyfeiriad strategol ar gyfer y sector dŵr yng Nghymru, a chaiff ein rôl ni ei llunio fel rhan o gyfres o gyfrifoldebau gweithredol a rheolaethol cymhleth. Yn 2009, cyhoeddais y datganiad cyntaf ar sefyllfa ein polisi strategol ar ddŵr, a oedd yn amlinellu'r egwyddorion craidd a'r blaenoriaethau ar gyfer darparu gwasanaethau dŵr yng Nghymru. Heddiw, rwyf wedi cyhoeddi'r datganiad diweddaraf ar sefyllfa'r polisi strategol ar ddŵr. Mae'n adlewyrchu'r datblygiadau allweddol a gafwyd dros y ddwy flynedd ddiwethaf, ac yn amlygu'r meysydd a fydd yn flaenoriaethau gan Gymru dros y blynyddoedd nesaf. Mae'r datganiad polisi sydd wedi'i ddiweddarau yn cadarnhau'r egwyddorion craidd a'r blaenoriaethau ar gyfer darparu gwasanaethau dŵr yng Nghymru, sef: sicrhau bod dŵr yfed diogel ar gael; cynnal gwasanaethau dŵr a charthffosiaeth am bris fforddiadwy; a chydymffurfio â'r rhwymedigaethau statudol sy'n sail i ddarparu dŵr o ansawdd yn gyffredinol.

With partners in the sector, we have been actively taking forward the commitments set out in the 2009 statement, and I am pleased with the significant progress that we have made over the past two years. For example, we established the Wales water industry forum in May 2010. The forum brings together key stakeholders with an interest in the water industry and water services in Wales. The forum's role is to identify and consider how to address the key challenges facing us in the water sector in the future. We have updated the regulations for private water supplies in Wales, and have introduced a

Gyda phartneriaid yn y sector, rydym wedi bod wrthi'n gweithredu ar yr ymrwymadau a nodwyd yn y datganiad yn 2009, ac rwy'n fodlon â'r cynnydd sylweddol a wnaed gennym yn ystod y ddwy flynedd ddiwethaf. Er enghraifft, sefydlwyd fforwm y diwydiant dŵr yng Nghymru ym mis Mai 2010. Mae'r fforwm yn dod â rhanddeiliaid allweddol sydd â diddordeb yn y diwydiant dŵr a'r gwasanaethau dŵr yng Nghymru at ei gilydd. Rôl y fforwm yw nodi ac ystyried sut i fynd i'r afael â'r heriau allweddol sy'n wynebu'r sector dŵr yn y dyfodol. Rydym wedi diweddarau'r rheoliadau ar gyfer cyflenwadau

new, risk-based approach. The Welsh Assembly Government has also been able to provide financial support to help local authorities to implement the initial risk assessments that the new approach requires.

The Flood and Water Management Act 2010 included important provisions on sustainable drainage, which will ensure that drainage systems for new developments are in line with new national standards. That will help to manage and reduce the flow of surface water into sewerage systems, alleviate flood risk and protect water quality. We plan to consult with the Department for Environment, Food and Rural Affairs on regulations to take forward those provisions later this year. The Act also includes provisions to deal with consumer debt and to encourage social tariffs in the water industry.

We recently consulted on ‘A Living Wales—a new framework for our environment, our countryside and our seas’, which sets out how the Assembly Government will secure a stronger focus on the sustainable management of land and water by making ecosystems and their services central to decision making in Wales, thereby ensuring that Wales’s natural and cultural capital is maintained and enhanced.

I am publishing a revised water policy statement now to provide clear direction on the priorities and future challenges facing water and the water industry in Wales. That is particularly important in the context of the development of the UK water White Paper, which is planned for publication in the summer, and any subsequent legislation. This statement is also being published now to inform the review of Ofwat and the Consumer Council for Water, which is due to report in March. The revised position statement makes it clear how the particular circumstances relating to water and the water industry in Wales provide a distinctive context for the Assembly Government’s general policy on water, and gives firm

dŵr preifat yng Nghymru, ac wedi cyflwyno dull gweithredu newydd, sy’n seiliedig ar risg. Mae Llywodraeth Cynulliad Cymru hefyd wedi gallu darparu cymorth ariannol i helpu awdurdodau lleol i gynnal yr asesiadau risg cychwynnol sy’n ofynnol fel rhan o’r dull gweithredu newydd.

Roedd y Ddeddf Rheoli Llifogydd a Dŵr 2010 yn cynnwys darpariaethau pwysig ar ddraenio cynaliadwy, a fydd yn sicrhau bod systemau draenio ar gyfer datblygiadau newydd yn unol â’r safonau cenedlaethol newydd. Bydd hynny’n helpu i reoli a lleihau’r dŵr wyneb sy’n llifo i systemau carthffosiaeth, yn lliniaru’r perygl o lifogydd ac yn diogelu ansawdd y dŵr. Byddwn yn ymgynghori ag Adran yr Amgylchedd, Bwyd a Materion Gwledig ynghylch rheoliadau i roi’r darpariaethau hynny ar waith yn ddiweddarach eleni. Mae’r Ddeddf hefyd yn cynnwys darpariaethau i ymdrin â dyled defnyddwyr ac i annog defnyddio tariffau cymdeithasol yn y diwydiant dŵr.

Buom yn ymgynghori’n ddiweddar ynghylch ‘Cymru Fyw-fframwaith newydd ar gyfer ein hamgylchedd, ein cefn gwlad a’n moroedd’, sy’n nodi sut y bydd Llywodraeth y Cynulliad yn sicrhau ffocws cryfach ar reoli tir a dŵr yn gynaliadwy, drwy sicrhau bod ecosystemau a’u gwasanaethau yn ganolog yn y broses o wneud penderfyniadau yng Nghymru, gan sicrhau felly bod cyfalaf ar gyfer elfennau naturiol a diwylliannol yng Nghymru yn cael ei gynnal a’i wella.

Rwy’n cyhoeddi datganiad polisi dŵr diwygiedig yn awr, i ddarparu cyfeiriad clir ynghylch yr hyn sy’n wynebu dŵr a’r diwydiant dŵr yng Nghymru o ran blaenoriaethau a heriau’r dyfodol. Bydd hynny’n arbennig o bwysig yng nghydestun datblygu Papur Gwyn y DU ar ddŵr, y mae bwriad i’w gyhoeddi yn yr haf, ac unrhyw ddeddfwriaeth ddilynol. Cyhoeddir y datganiad yn awr hefyd i lywio adolygiad Ofwat a’r Cyngor Defnyddwyr Dŵr, sydd i gyflwyno adroddiad ym mis Mawrth. Mae’r datganiad diwygiedig ar y sefyllfa yn nodi’n glir sut y mae’r amgylchiadau penodol sy’n ymwneud â dŵr a’r diwydiant dŵr yng Nghymru yn darparu cyd-destun unigryw ar gyfer polisi cyffredinol Llywodraeth y

messages on the areas that will most affect the water environment and water services in the near future. The statement will help to ensure that water services, which cannot be taken for granted, are managed appropriately, and that they deliver the best outcomes for the environment and the people of Wales.

Keeping water bills at an affordable level is a key priority. Based on the evidence gathered as part of the Walker review on metering and charging in the water industry, we will be consulting on proposals to ensure that fair and effective methods of charging for water services are used to drive up efficiencies, reduce debt issues and deliver benefits for all customers, while protecting vulnerable groups.

3.00 p.m.

We must manage water resources more effectively. We expect appropriate development plans, water efficiency and local solutions to be used in the first place to meet and control expanding demand, rather than the transfer of resources within Wales; similarly, we do not expect to see additional transfer of water from Wales. We are taking action to bring greater clarity and fairness to the responsibility for sewerage and drainage systems in Wales. We recently consulted on regulations that will transfer private sewers and lateral drains to public sewer networks in Wales. The responses to the consultation are informing the final drafting of the regulations, which we aim to bring into force in July 2011, subject to the approval of the National Assembly for Wales before the election. The intention is that transfer itself will occur in October 2011. From that point, responsibility for private sewers and lateral drains will lie with the water and sewerage companies, not individual householders, removing an unwelcome and often unknown liability.

We recognise that our commitment to sustainable development, both in Wales and

Cynulliad ar ddŵr, ac yn rhoi negeseuon clir ynghylch y meysydd a fydd yn effeithio fwyaf ar yr amgylchedd dŵr a gwasanaethau dŵr yn y dyfodol agos. Bydd y datganiad yn helpu i sicrhau bod gwasanaethau dŵr, na ellir eu cymryd yn ganiataol, yn cael eu rheoli'n briodol, a'u bod yn cyflawni'r canlyniadau gorau ar gyfer amgylchedd Cymru a phobl Cymru.

Mae cadw biliau dŵr ar lefel fforddiadwy yn flaenoriaeth allweddol. Ar sail y dystiolaeth a gasglwyd fel rhan o adolygiad Walker ar fesuryddion a chodi tâl yn y diwydiant dŵr, byddwn yn ymgynghori ynghylch cynigion i sicrhau y defnyddir dulliau teg ac effeithiol o godi tâl am wasanaethau dŵr er mwyn gwella effeithlonrwydd, lleihau problemau dyled a chynnig buddion i bob cwsmer, tra byddwn ar yr un pryd yn diogelu grwpiau sy'n agored i niwed.

Mae'n rhaid i ni reoli adnoddau dŵr yn fwy effeithiol. Rydym yn disgwyl i gynlluniau datblygu priodol, effeithlonrwydd dŵr ac atebion lleol gael eu defnyddio yn y lle cyntaf i ateb a rheoli galw sy'n ehangu, yn hytrach na throsglwyddiad adnoddau o fewn Cymru; yn yr un modd, nid ydym yn disgwyl gweld trosglwyddo ychwanegol o ddŵr o Gymru. Rydym yn cymryd camau i ddod â mwy o eglurder a thegwch i'r cyfrifoldeb am garthffosiaeth a systemau draenio yng Nghymru. Rydym wedi ymgynghori'n ddiweddar ar reoliadau a fydd yn trosglwyddo carthffosydd preifat a draeniau ochrol i rwydweithiau carthffosydd cyhoeddus yng Nghymru. Mae'r ymatebion i'r ymgynghoriad yn cyfrannu gwybodaeth i gam drafftio terfynol y rheoliadau, yr ydym yn anelu at eu gweithredu ym mis Gorffennaf 2011, gan ddibynnu ar gymeradwyaeth Cynulliad Cenedlaethol Cymru cyn yr etholiad. Y bwriad yw y bydd y trosglwyddo ei hun yn digwydd ym mis Hydref 2011. O'r dyddiad hwnnw, cyfrifoldeb y cwmnïau dŵr a charthffosiaeth fydd carthffosydd preifat a draeniau ochrol, nid cyfrifoldeb deiliaid tai unigol, a bydd hynny yn dileu atebolrwydd annymunol ac, yn aml, anhysbys.

Rydym yn cydnabod bod gan ein hymrwymiad i ddatblygu cynaliadwy, yng

in the global context, has important implications for the way in which we should view our use of water. We are encouraging water organisations to sign up to the Assembly Government's sustainable development charter. The efficient use of water is key to the long-term sustainable management of available water resources. Water efficiency messages will continue to form part of our climate change engagement activity. We also need to consider the hidden—or 'embedded'—water that has been used to produce food and other goods, often in parts of the world where water is a scarce resource. It is also clear that improving the system of managing water resources and abstraction in the future will be a priority.

The severe weather conditions that we have experienced over the last three years remind us of the importance of investment in, and the maintenance of, the infrastructure network; building in resilience to natural hazards and the impact of climate change; and ensuring that adequate protection and security measures are in place. We have issued directions and guidance to the industry to inform its resilience activity. Our focus is on ensuring that we have a system where water is managed sustainably, where people receive reliable, affordable high-quality drinking water and sewerage services, and where there is a high level of environmental protection. This approach is consistent with the Assembly Government's wider policy framework, in particular our sustainable development scheme for Wales, 'One Wales: One Planet', the environment strategy for Wales and the climate change strategy for Wales.

Angela Burns: Thank you very much for your statement, Minister. It is good news, pretty much all the way through. I appreciate the time that you have spent addressing this issue, but I have a couple of questions that I would like to ask you.

In your statement and in the strategic policy position statement for 2011—both in the main document and the addendum—I noted

Nghymru ac yn y cyd-destun byd-eang, oblygiadau pwysig ar gyfer y modd y dylem weld ein defnydd o ddŵr. Rydym yn annog cyrff dŵr i gofrestru ar gyfer siarter Llywodraeth y Cynulliad ar ddatblygu cynaliadwy. Mae'r defnydd effeithlon o ddŵr yn allweddol i'r rheolaeth cynaliadwy tymor hir o'r adnoddau dŵr sydd ar gael. Bydd negeseuon am effeithlonrwydd dŵr yn parhau i ffurfio rhan o'n gweithgarwch ymgysylltu ar newid yn yr hinsawdd. Mae hefyd angen i ni ystyried y dŵr cudd—neu '*embedded*'—sydd wedi cael ei ddefnyddio i gynhyrchu bwyd a nwyddau eraill, yn aml mewn rhannau o'r byd lle mae dŵr yn brin. Mae hefyd yn glir y bydd gwella'r system o reoli adnoddau dŵr a thynnu dŵr yn y dyfodol yn flaenoriaeth.

Mae'r amodau tywydd garw yr ydym wedi'u profi dros y tair blynedd diwethaf yn ein hatgoffa o bwysigrwydd buddsoddi yn rhwydwaith y seilwaith a'i gynnal a'i gadw, y; ymgorffori'r gallu i wrthsefyll peryglon naturiol ac effaith newid yn yr hinsawdd; a sicrhau bod digon o ddiogelwch a mesurau diogelwch yn eu lle. Rydym wedi cyhoeddi cyfarwyddiadau ac arweiniad i'r diwydiant i lywio ei weithgarwch gwydnwch. Rydym yn canolbwyntio ar sicrhau bod gennym system lle mae dŵr yn cael ei reoli mewn modd cynaliadwy, lle mae pobl yn derbyn gwasanaethau carthffosiaeth a dŵr yfed dibynadwy, fforddiadwy o ansawdd uchel, a lle mae lefel uchel o ddiogelwch amgylcheddol. Mae'r ymagwedd hon yn gyson â fframwaith polisi ehangach Llywodraeth y Cynulliad, yn arbennig ein cynllun datblygu cynaliadwy ar gyfer Cymru, 'Cymru'n Un: Cenedl Un Blaned', y strategaeth amgylcheddol ar gyfer Cymru a'r strategaeth ar y newid yn yr hinsawdd i Gymru.

Angela Burns: Diolch yn fawr iawn am eich datganiad, Weinidog. Mae'n newyddion da, ar y cyfan, yr holl ffordd drwyddo. Rwyf yn gwerthfawrogi'r amser yr ydych wedi ei dreulio i fynd i'r afael â'r mater hwn, ond mae gennyf un neu ddau gwestiwn yr hoffwn eu gofyn i chi.

Yn eich datganiad ac yn y datganiad ar y sefyllfa polisi strategol ar gyfer 2011—y ddwy yn y brif ddogfen ac yn yr atodiad—

with interest that, through 'A Living Wales', you are looking to drive ecosystem, land and water management to the centre of Government decision-making. I would like you to give us a sense of how you are going to do that. I am aware, as are other Members of the Sustainability Committee, of some of the challenges that you have faced in driving sustainability within other portfolios.

My second question is on what you said about the impact of climate change, and the fact that we need to preserve and protect the water resources that we have. What have you put aside for this, and what views do you hold on Dŵr Cymru's funding for the maintenance element of preserving water resources? Water is great, but we all hear about pipes that leak endlessly underground and waste huge amounts of water. I would like some quick thoughts on that, please.

You talked about how the sewerage and drainage systems will be well-maintained, will manage the demand placed on them and will not cause pollution or sewage flooding at people's homes. Could you speak about grey water, and the way in which we separate it from sewage water? I know that that is the ambition in new builds. However, in retrospective terms, it is a major problem, particularly in areas of flooding.

You are looking to transfer the responsibility for sewerage and drainage system in October 2011. This is absolutely excellent news. However, I would like to return to the issue of preserving and protecting water resources and I have a question on the capital aspect of this. What capital outlay would Welsh Water—as it is mainly the body that looks after the water of Wales—need to make in order to take on those sewerage systems? Is there a huge cost to Welsh Water in having to maintain unknown quantities in terms of private sewerage systems?

Could we have an update on the actions in your 2009 policy statement? It is good news that the Wales water industry forum has been

nodais gyda diddordeb eich bod, drwy 'Cymru Fyw', yn bwriadu gwthio rheoli ecosystem, tir a dŵr i ganol penderfyniadau'r Llywodraeth. Hoffwn i chi roi ymdeimlad o sut rydych yn mynd i wneud hynny. Rwyf yn ymwybodol, fel y mae Aelodau eraill o'r Pwyllgor Cynaliadwyedd, o rai o'r heriau yr ydych wedi'u hwynebu wrth lywio cynaliadwyedd o fewn portffolios eraill.

Mae fy ail gwestiwn ar yr hyn a ddywedasoich am effaith newid yn yr hinsawdd, a'r ffaith bod angen i ni gadw a gwarchod yr adnoddau dŵr sydd gennym. Beth ydych chi wedi ei neilltuo ar gyfer hyn, a pha farn sydd gennych ar gyllid Dŵr Cymru ar gyfer yr elfen gwaith cynnal a chadw o gadw adnoddau dŵr? Mae dŵr yn wych, ond rydym i gyd yn clywed am bibau sy'n gollwng o dan y ddaear yn ddiidwedd ac yn gwastraffu dŵr. Hoffwn glywed rhai meddyliau cyflym ar hynny, os gwelwch yn dda.

Soniasoch am sut y bydd y systemau carthffosiaeth a draenio yn cael eu cynnal yn dda, yn rheoli'r galw a fydd arnynt a sut na fyddant yn achosi llygredd neu lifogydd carthion yng nghartrefi pobl. A allech chi siarad am ddŵr llwyd, a'r ffordd yr ydym yn ei wahanu oddi wrth ddŵr carthion? Gwn mai dyna'r uchelgais mewn adeiladau newydd. Fodd bynnag, yn nhermau ôl-weithredol, mae'n broblem fawr, yn enwedig mewn ardaloedd llifogydd.

Rydych yn awyddus i drosglwyddo'r cyfrifoldeb am y system garthffosiaeth a draenio ym mis Hydref 2011. Mae hyn yn newyddion cwbl ardderchog. Fodd bynnag, hoffwn ddychwelyd at y mater o warchod a diogelu adnoddau dŵr ac mae gen i gwestiwn ar yr agwedd cyfalaf o hyn. Pa wariant cyfalaf a fyddai angen i Dŵr Cymru Welsh Water—fel y corff sydd yn bennaf yn gofalu am ddŵr Cymru—ei wneud er mwyn ysgwyddo'r cyfrifoldeb am y systemau carthffosiaeth? A oes cost enfawr i Dŵr Cymru o ran gorfod cynnal a chadw meintiau anhysbys o ran systemau carthffosiaeth preifat?

A allem gael y wybodaeth ddiweddaraf am y camau gweithredu yn eich datganiad polisi yn 2009? Mae'n newyddion da bod fforwm

set up. I see that it has met twice to try to set the strategic direction. Is it planning to meet again soon? Will that take place within the life of this Government? Do you think that it has managed to achieve enough with regard to the setting of a strategic direction in just two meetings? If it has, I tell you that that is an absolute miracle, considering many of the policies that we look at throughout the whole of the Assembly.

Finally, on timescales, the action points at the back are, again, very laudable. However, apart from the 2011 movement of the sewerage systems, there are very few timescales attached to the other actions. What are your thoughts on that as an outgoing Minister? Obviously, I hate to mention that, but you will be leaving this for someone else to pick up, so will there be any imperative for them to move it forward? That was a great statement. Thank you very much; we do appreciate it.

Jane Davidson: Thank you very much, Angela. I hope that today's statement will be supported by all parties. We have certainly ensured that, through our consultation initially on the strategic policy position statement, work with the Consumer Council for Water, and work with the industry in Wales, we are moving in a direction that is supported very broadly.

As you know, the 'A Living Wales' consultation closed at the end of last year. We will be publishing the consultation responses very shortly. It is part of exactly the same agenda of mainstreaming sustainable development across the whole of Government and ensuring that people in every portfolio of Government understand—and in fact that every Assembly Member understands—that, although we often use rhetoric about the environment being our life-support system, we then put it in a box and carry on as though it is not. We are now seeing so many examples of the effect of climate change and other issues to do with energy security and so on upon our capacity to grow crops for the future and keeping our

diwydiant dŵr Cymru wedi ei sefydlu. Rwy'n gweld ei fod wedi cyfarfod ddwywaith i geisio gosod y cyfeiriad strategol. A yw'n bwriadu cyfarfod eto cyn bo hir? A fydd yn digwydd o fewn oes y Llywodraeth? A ydych chi'n meddwl ei fod wedi llwyddo i gyflawni digon o ran gosod cyfeiriad strategol mewn dim ond dau gyfarfod? Os ydyw, gallaf ddweud wrthyfch fod hynny'n wyrth lwyr, o ystyried llawer o'r polisiau yr ydym yn edrych arnynt ar hyd a lled y Cynulliad.

Yn olaf, o ran amserlenni, mae'r pwyntiau gweithredu yn y cefn, unwaith eto, yn ganmoladwy iawn. Fodd bynnag, ar wahân i'r symudiad yn 2011 o'r systemau carthffosiaeth, ychydig iawn o raddfeydd amser sydd ynghlwm wrth y camau gweithredu eraill. Beth yw eich barn am hynny fel Gweinidog sy'n ymadael? Mae'n gas gennyf sôn am hynny, wrth gwrs, ond byddwch yn gadael hyn i rywun arall i etifeddu, felly a fydd unrhyw gymhelliad cryf iddynt symud hwn ymlaen? Yr oedd yn ddatganiad gwych. Diolch yn fawr iawn; rydym yn ei werthfawrogi.

Jane Davidson: Diolch yn fawr iawn, Angela. Gobeithio y bydd datganiad heddiw yn cael ei gefnogi gan bob un o'r pleidiau. Rydym wedi sicrhau, drwy ein hymgyngoriad cyntaf ar y datganiad ar sefyllfa'r polisi strategol, gyda'r Cyngor Defnyddwyr Dŵr, a gyda'r diwydiant yng Nghymru, ein bod yn symud i gyfeiriad sy'n cael ei gefnogi yn fras iawn.

Fel y gwyddoch, daeth ymgynghoriad 'Cymru Fyw' i ben ar ddiwedd y flwyddyn ddiwethaf. Byddwn yn cyhoeddi'r ymatebion i'r ymgynghoriad yn fuan iawn. Mae'n rhan o'r union un agenda o brif ffrydio datblygu cynaliadwy ar draws y Llywodraeth gyfan a sicrhau bod pobl ym mhob portffolio'r Llywodraeth yn deall—ac yn wir bod pob Aelod Cynulliad yn deall—er ein bod yn aml yn defnyddio rhethreg am y ffaith mai'r amgylchedd yw ein system cynnal bywyd, rydym wedyn yn ei roi mewn blwch ac yn mynd yn ein blaenau fel pe nad ydyw. Rydym yn awr yn gweld cymaint o enghreifftiau o effaith newid yn yr hinsawdd a materion eraill yn ymwneud â diogelwch ynni ac yn y blaen ar ein gallu i dyfu cnydau

water and air clean, and it is therefore fundamental that we ensure that this underpins what we do as a Government. That is the challenge of 'A Living Wales'. It is a challenge that is being set for an incoming Government. We are doing the work to prepare an incoming Government. Your colleagues in Westminster have provided us with the opportunity in the Localism Bill to look at making changes to existing structural arrangements in order to enable that to happen.

You asked a number of detailed questions, which I will try to answer very quickly. Dŵr Cymru has obviously had to look very hard at the delivery of its maintenance functions, but Ofwat tests that rigorously. As an Assembly Government, we test that rigorously. Dŵr Cymru had a new chair of the board about a year and a half ago who is also testing that rigorously. So, there are a number of ways in which Dŵr Cymru has dramatically improved its accountability. However, it was in a low place on a number of performance measures. We all want to see the Glas Cymru model work, and I have therefore taken a particular interest, as has the management and the board, in improving performance. They have made a number of changes this year to deliver against that. Of course, the Flood and Water Management Act 2010 also enabled us to introduce new regulations on sustainable urban drainage systems, which will be critical in ensuring that we do not add to the problem in the future.

I will write to you about the opportunities to look at grey water retrospectively. I know that we are tackling the issue for new systems, because one of the critical issues, as we talked about before with regard to the planning system, is overloading Victorian sewerage systems. We need to ensure that we do not at any point add to the problem. On the change with regard to moving private sewers over to the water and sewerage companies, which is very popular and has taken a long time, there is no capital in this current price round to take care of that. So, with the move and the regulations, which will come before the Assembly very shortly, we will be looking to work with Dŵr Cymru on

ar gyfer y dyfodol a chadw ein dŵr ac aer yn lân, ac felly mae'n hanfodol ein bod yn sicrhau bod hyn yn sail i'r hyn a wnawn fel Llywodraeth. Dyna her 'Cymru Fyw'. Mae'n her sy'n cael ei osod ar gyfer y Llywodraeth nesaf. Rydym yn gwneud y gwaith i baratoi'r Llywodraeth nesaf. Mae eich cydweithwyr yn San Steffan wedi rhoi cyfle i ni yn y Bil Gweithredu'n Lleol i ystyried gwneud newidiadau i'r trefniadau strwythurol presennol er mwyn galluogi hyn i ddigwydd.

Gofynasoch nifer o gwestiynau manwl, y ceisiaf eu hateb yn gyflym iawn. Mae Dŵr Cymru yn amlwg wedi gorfod edrych yn fanwl iawn ar gyflawni ei swyddogaethau cynnal a chadw, ond y mae Ofwat yn profi hynny'n fanwl. Fel Llywodraeth y Cynulliad, yr ydym ninnau yn profi hynny'n fanwl. Cafodd Dŵr Cymru gadeirydd newydd ar ei fwrdd tua blwyddyn a hanner yn ôl, sydd hefyd yn profi hynny'n fanwl. Felly, mae Dŵr Cymru wedi gwella ei atebolrwydd yn ddramatig mewn nifer o ffyrdd. Fodd bynnag, yr oedd mewn man isel ar nifer o fesurau perfformiad. Rydym i gyd am weld gwaith model Glas Cymru, ac yr wyf felly wedi cymryd diddordeb arbennig, fel y gwnaeth y rheolaeth a'r bwrdd o ran gwella perfformiad. Maent wedi gwneud nifer o newidiadau eleni i gyflawni yn erbyn hynny. Wrth gwrs, mae Deddf Rheoli Llifogydd a Dŵr 2010 hefyd yn ein galluogi i gyflwyno rheoliadau newydd ar systemau draenio trefol cynaliadwy, a fydd yn allweddol i sicrhau nad ydym yn ychwanegu at y broblem yn y dyfodol.

Byddaf yn ysgrifennu atoch ar y cyfleoedd i edrych ar ddŵr llwyd yn ôl-weithredol. Rwyf yn gwybod ein bod yn mynd i'r afael â'r mater ar gyfer systemau newydd, oherwydd un o'r materion allweddol, fel y buom yn trafod yn gynharach o ran y system gynllunio, yw gorrwytho systemau carthffosiaeth Fictoraidd. Mae angen i ni sicrhau nad ydym ar unrhyw bwynt yn ychwanegu at y broblem. Ar y newid o ran trosglwyddo'r carthffosydd preifat i'r cwmnïau dŵr a charthffosiaeth, sydd yn boblogaidd iawn ac sydd wedi cymryd amser hir, nid oes cyfalaf yn y rownd gyllidebol gyfredol i ofalu am hynny. Felly, gyda'r symudiad a'r rheoliadau, a fydd yn dod

the prioritisation of its response to those issues. However, this is taking place jointly in England and Wales. The UK Government is making similar legislation for England.

3.10 p.m.

The industry forum has met twice in the last few months while we have been looking at issues around the review of Ofwat, but it is there to stay. It is not a task and finish group; it is an industry forum and a new Minister will also be able to use that forum in terms of guidance and principles.

Rhodri Morgan: Does the definition of 'efficient use of water' include pressure reduction on the mains pipes? During the scrutiny of Ann Jones's Member proposed legislation on the compulsory installation of automatic fire sprinklers, it emerged that, in some parts of Wales, such as the M4 belt, and the A55 belt, I believe, but not in the Valleys, there had been a very substantial organised drop in pressure. Plumbers complain about this because it causes difficulty in the installation of showers, bathrooms and so on. It saves the cost of repairing pipelines, because, instead of repairing the pipelines, you simply have less pressure and therefore less water escaping through the hole. It is a cheap way of losing less water through the pipelines. You simply do not repair them; you just reduce the pressure, but this has a considerable effect on the water supply. Can the Minister give a view on the extent of the 'efficient use of water'? Does it, perhaps, mean extending to the rest of Wales a reduced water pressure, or can we go back to traditional water pressures on the M4 belt?

Jane Davidson: I am happy to write to you about the specific issue that you have raised, because I know that it has been of interest in the exploration of the effects of Ann Jones's proposed Measure. You are also absolutely right to point to the fact that pressure reduction has a major effect on the delivery of water to households. On another tack entirely, we had evidence last year that a

gerbron y Cynulliad maes o law, byddwn yn troi ein golygon at weithio gyda Dŵr Cymru ar flaenoriaethu ei ymateb i'r materion hynny. Fodd bynnag, mae hyn yn cael ei gynnal ar y cyd yng Nghymru a Lloegr. Mae Llywodraeth y DU yn gwneud deddfwriaeth debyg ar gyfer Lloegr.

Mae'r fforwm diwydiant wedi cyfarfod ddwywaith yn ystod y misoedd diwethaf wrth i ni edrych ar faterion yn ymwneud â'r adolygiad o Ofwat, ond mae yno i aros. Nid yw'n grŵp gorchwyl a gorffen; fforwm diwydiant ydyw a bydd Gweinidog newydd hefyd yn gallu defnyddio'r fforwm hwnnw o ran cyfarwyddyd ac egwyddorion.

Rhodri Morgan: A yw'r diffiniad o 'defnydd effeithlon o ddŵr' yn cynnwys lleihau pwysau ar bibau'r prif gyflenwad? Yn ystod y craffu ar y ddeddfwriaeth arfaethedig a gynigwyd gan yr Aelod Ann Jones ar osod gorfodol taenellwyr tân awtomatig, daeth yn amlwg, mewn rhai rhannau o Gymru, fel coridor yr M4, a choridor yr A55, yr wyf yn credu, ond dim yn y Cymoedd, bod gostyngiad trefnedig sylweddol mewn pwysedd. Mae plymwyr yn cwyno am hyn oherwydd ei fod yn achosi anhawster wrth osod cawodydd, ystafelloedd ymolchi ac yn y blaen. Mae'n arbed y gost o atgyweirio pibau, oherwydd, yn hytrach na atgyweirio'r pibau, mae llai o bwysedd ac, felly, llai o ddŵr yn dianc drwy'r twll. Mae'n ffordd rad o golli llai o ddŵr drwy'r pibau. Nid ydych yn eu trwsio; rydych yn lleihau'r pwysedd, ond mae hyn yn cael effaith sylweddol ar y cyflenwad dŵr. A all y Gweinidog roi barn ar y graddau o 'defnydd effeithlon o ddŵr'? A yw, efallai, yn golygu ymestyn i weddill Cymru pwysedd llai o ddŵr, neu a allwn fynd yn ôl at bwysedd dŵr traddodiadol ar goridor yr M4?

Jane Davidson: Rwyf yn fodlon ysgrifennu atoch am y mater penodol a godwyd gennych, gan fy mod yn gwybod ei fod wedi bod o ddiddordeb wrth archwilio effeithiau Mesur arfaethedig Ann Jones. Rydych yn llygad eich lle hefyd i dynnu sylw at y ffaith bod lleihad mewn pwysedd yn cael effaith fawr ar ddarparu dŵr i gartrefi. Ar fater arall yn gyfan gwbl, cawsom dystiolaeth y llynedd

couple of unmetered water users adjacent to each other were filling their swimming pools, and in doing so were cutting off water access to their local community. Therefore, there are issues around how we manage water pressure for the future, and also around whether or not there are circumstances under which households should be metered when they are being extravagant with their use of water in that way.

Kirsty Williams: Thank you for your statement this afternoon, Minister, and for its underlying principles. We all need to be cognisant of the fact that water is a very precious resource. People often feel that we have too much water in Wales. However, access to water will become one of the crucial global issues in years to come. The impact that that has on international stability cannot be ignored. Maintaining healthy supplies of water and a decent sewerage system is crucial in terms of managing public health in Wales. Unfortunately, we have seen a number of incidents in Wales in recent years when that has not happened and there have been devastating consequences for individuals and communities.

I have a number of questions to ask. First, with regard to water bills, I wholeheartedly agree with you that affordable water is absolutely crucial. There are a number of ways to make that happen, one of which is the introduction of social tariffs. Many people would benefit from having a water meter installed and paying only for the water that they use, rather than a flat standing charge. However, I have received some anecdotal evidence from people who have found themselves on a waiting list for a meter to be installed for a considerable amount of time. I am also aware of people living in park homes, who currently have water meters and have been told by their landlord that they must take the water meters out and pay a flat charge to that particular park home owner, much against their wishes. I am sure that you agree that water meters not only ensure that bills are affordable, but they also encourage people to use water in the most efficient manner possible. Therefore, people should not be deterred from using water meters if it

bod un neu ddau o ddefnyddwyr dŵr heb eu mesur ger ei gilydd yn llenwi eu pyllau nofio, ac wrth wneud hynny yn torri i ffwrdd mynediad i ddŵr i'w cymuned leol. Felly, mae materion yn ymwneud â sut yr ydym yn rheoli pwysedd dŵr ar gyfer y dyfodol, a hefyd o ran a oes amgylchiadau lle y dylid gosod mesurydd cartrefi pan fyddant yn wastraffus gyda'u defnydd o ddŵr yn y ffordd honno.

Kirsty Williams: Diolch am eich datganiad y prynhawn yma, Weinidog, ac am yr egwyddorion sy'n sail iddi. Mae angen i ni gyd fod yn ymwybodol o'r ffaith bod dŵr yn adnodd gwerthfawr iawn. Mae pobl yn aml yn teimlo ein bod yn cael gormod o ddŵr yng Nghymru. Fodd bynnag, bydd mynediad i ddŵr yn dod yn un o'r materion byd-eang allweddol yn y blynyddoedd i ddod. Ni allwn anwybyddu'r effaith a gaiff hynny ar sefydlogrwydd rhyngwladol. Mae cynnal cyflenwadau iach o ddŵr a system garthffosiaeth dda yn hollbwysig o ran rheoli iechyd cyhoeddus yng Nghymru. Yn anffodus, rydym wedi gweld nifer o ddigwyddiadau yng Nghymru yn y blynyddoedd diwethaf pan nad yw hynny wedi digwydd a bu canlyniadau erchyll ar gyfer unigolion a chymunedau.

Mae gennyf nifer o gwestiynau i'w gofyn. Yn gyntaf, o ran biliau dŵr, rwyf yn cytuno'n llwyr â chi bod dŵr fforddiadwy yn gwbl hanfodol. Mae nifer o ffyrdd i wneud hynny ddigwydd, ac un ohonynt yw cyflwyno tariffau cymdeithasol. Byddai llawer o bobl yn elwa o gael mesurydd dŵr wedi'i osod a thalu dim ond ar gyfer y dŵr a ddefnyddiant, yn hytrach na thâl sefydlog fflat. Fodd bynnag, rwyf wedi cael rhywfaint o dystiolaeth anecdotaidd gan bobl sydd wedi bod ar restr aros am fesurydd i gael ei osod am gyfnod sylweddol o amser. Rwyf hefyd yn ymwybodol o bobl sy'n byw mewn cartrefi parc, sydd â mesuryddion dŵr ar hyn o bryd ac wedi cael gwybod gan eu landlord bod rhaid iddynt gymryd y mesuryddion dŵr allan a thalu tâl fflat i berchennog y cartref parc penodol, yn groes i'w dymuniadau. Mae'n siŵr gennyf eich bod yn cytuno nid yn unig bod mesuryddion dŵr yn sicrhau bod biliau yn fforddiadwy, ond maent hefyd yn annog pobl i ddefnyddio dŵr yn y modd mwyaf effeithlon posibl. Felly, ni ddylai pobl

is right for them.

With regard to the new regime that is in place for private water supplies as a result of the money given by WAG to local authorities to implement the new regulations, you will be aware that there was widespread concern about this, particularly in rural areas, where many people use private water supplies. Concerns were also raised by the tourism sector about the costs associated with the new regime. What is your view on whether those costs can be maintained at a reasonable level for those tourism businesses?

On the adoption of sewers, I do not think that there is an Assembly Member here that has not been approached by an individual or community that has been the victim of this system. Sometimes, they do not even know until something goes wrong, when they ring Welsh Water to complain about a sewerage problem. They are then told that it is nothing to do with Welsh Water because it is a private or unadopted sewer and therefore the individual or community has to deal with the situation. It can be traumatic for individuals to find themselves in these circumstances. Will you outline how this prioritisation policy will operate? On what basis will the sewerage systems of estates and homeowners be adopted by Welsh Water? What impact will this have on billing because, as you said, there is no current provision in place by Welsh Water to take on this potentially significant responsibility? Could you give further details on how that prioritisation will happen and what impact, if any, this might have on customers' bills?

Jane Davidson: I particularly appreciate your starting with issues around global access to water, which is why we are also looking at issues around water footprinting and embedded water in order to fulfil our sustainability commitment. In terms of water bills, social tariffs and metering, the price review that Ofwat has recently undertaken, which led to the announcement of prices for

gael eu rhwystro rhag defnyddio mesuryddion dŵr os ydyw'n iawn iddyn nhw.

O safbwynt y drefn newydd sydd ar waith ar gyfer cyflenwadau dŵr preifat o ganlyniad i'r arian a roddwyd gan Lywodraeth Cynulliad Cymru i awdurdodau lleol i weithredu'r rheoliadau newydd, byddwch yn ymwybodol bod pryder eang ynglŷn â hyn, yn enwedig mewn ardaloedd gwledig, lle mae llawer o bobl yn defnyddio cyflenwadau dŵr preifat. Mynegwyd pryderon hefyd gan y sector twristiaeth am y costau sy'n gysylltiedig â'r drefn newydd. Beth yw eich barn ar p'un ai a all y costau hynny gael eu cynnal ar lefel resymol ar gyfer y busnesau twristiaeth hynny?

O ran mabwysiadu carthffosydd, nid wyf yn credu bod un Aelod Cynulliad yma heb gael cysylltiad ag unigolyn neu gymuned sydd wedi bod yn dioddef o'r system hon. Weithiau, nid ydynt hyd yn oed yn gwybod hyd nes y bydd rhywbeth yn mynd o'i le, pan fyddant yn ffonio Dŵr Cymru i gwyno am broblem carthffosiaeth. Maent wedyn yn cael gwybod nad yw a wnelo dim â Dŵr Cymru am ei fod yn garthffos preifat neu heb ei fabwysiadu ac felly mae'r unigolyn neu'r gymuned yn gorfod ymdrin â'r sefyllfa. Gall fod yn drawmatig i unigolion gael eu hunain yn yr amgylchiadau hyn. A wnewch chi amlinellu sut y bydd y polisi hwn a gaiff ei flaenoriaethu yn gweithredu? Ar ba sail y caiff systemau carthffosiaeth ystadau a pherchnogion tai eu mabwysiadu gan Dŵr Cymru? Beth fydd effaith hyn ar bilio oherwydd, fel y dywedasoch, nid oes darpariaeth ar hyn o bryd gan Dŵr Cymru i gymryd cyfrifoldeb am hwn a allai fod yn arwyddocaol? A allwch roi rhagor o fanylion ar sut y bydd y blaenoriaethu hwn yn digwydd a pha effaith, os o gwbl, y gallai hyn ei chael ar filiau cwsmeriaid?

Jane Davidson: Rwyf, yn arbennig, yn gwerthfawrogi'r ffaith eich bod wedi cychwyn gyda materion yn ymwneud â mynediad byd-eang i ddŵr, a dyna pam rydym hefyd yn edrych ar faterion yn ymwneud ag ôl troed dŵr a dŵr corfforedig er mwyn cyflawni ein hymrwymiad o ran cynaliadwyedd. O ran biliau dŵr, tariffau cymdeithasol a mesuryddion, mae'r

the next five years, has been interesting. It has incentivised people to go onto water meters, which are a fundamentally good thing for the majority of us, as we hope that we are using water more efficiently. The Energy Saving Trust provides lots of extra information and small attachments that can be applied to showers, and so on, to reduce the use of water. We included some of Anna Walker's recommendations about social tariffs and cross-subsidy in the flood and water management legislation, which was important in taking forward Water Sure, the social tariff in Wales.

I am happy to explore issues around water meters and park homes with my colleague, Jocelyn Davies, which have not come to my attention before. That seems to run in a slightly counter-policy direction when we would want to be encouraging people in general to move onto water meters if appropriate, because they are efficient and it would mean that water companies could manage water better if they had more information and we could discourage any waste of water.

A number of discussions were held about private water supplies and we implemented a grant scheme for local authorities to cover the cost of the initial risk assessment over the first five-year cycle. I have not received any negative comments about that, so I hope that that has now settled down.

On the costs of the transfer of private sewers, it will not be a phased transfer as they will all be transferred on one date. The date will be set in October as a result of the regulations. That is tremendously good news because we do not want any community in Wales to be left behind in this process. Once water companies across England and Wales have thought about appropriate priorities in terms of the delivery of that process and have had a dialogue with the industry forum and the Government in Wales on our delivery, those costs will need to be factored into the next price review.

adolygiad prisiau y mae Ofwat wedi ymgymryd ag ef yn ddiweddar, a arweiniodd at y cyhoeddiad o brisiau ar gyfer y pum mlynedd nesaf, wedi bod yn ddiddorol. Mae wedi cymhell pobl i ddefnyddio mesuryddion dŵr, sydd yn bethau sylfaenol da ar gyfer y rhan fwyaf ohonom, gan ein bod yn gobeithio ein bod yn defnyddio dŵr yn fwy effeithlon. Mae'r Ymddiriedolaeth Arbed Ynni yn darparu llawer o wybodaeth ychwanegol ac atodiadau bach y gellir eu cymhwyso i gawodydd, ac yn y blaen, i leihau'r defnydd o ddŵr. Rydym yn cynnwys rhai o argymhellion Anna Walker am dariffau cymdeithasol a thraws-gymhorthdal yn y ddeddfwriaeth rheoli llifogydd a rheoli dŵr, a oedd yn bwysig wrth gyflwyno Dŵr Cadarn, y tariff cymdeithasol yng Nghymru.

Rwyf yn hapus i archwilio materion yn ymwneud â mesuryddion dŵr a chartrefi parc gyda fy nghydweithiwr, Jocelyn Davies, nad ydynt wedi dod at fy sylw o'r blaen. Mae'n ymddangos ei fod yn rhedeg i gyfeiriad gwrth-bolisi pan fyddem am annog pobl yn gyffredinol i ddefnyddio mesuryddion dŵr os yw'n briodol, oherwydd eu bod yn effeithlon ac y byddai'n golygu y gallai cwmnïau dŵr reoli dŵr yn well pe byddai ganddynt ragor o wybodaeth a gallem annog pobl i beidio â gwastraffu dŵr.

Cynhaliwyd nifer o drafodaethau am gyflenwadau dŵr preifat ac rydym wedi gweithredu cynllun grant ar gyfer awdurdodau lleol i dalu am gost yr asesiad risg cychwynnol dros gylch y pum mlynedd gyntaf. Nid wyf wedi derbyn unrhyw sylwadau negyddol am hynny, felly rwyf yn gobeithio bod hynny wedi tawelu erbyn hyn.

Ar gostau trosglwyddo carthffosydd preifat, ni fydd yn drosglwyddiad graddol gan y byddant i gyd yn cael eu trosglwyddo ar yr un dyddiad. Bydd y dyddiad yn cael ei osod ym mis Hydref o ganlyniad i'r rheoliadau. Mae hynny'n newyddion eithriadol o dda oherwydd nid ydym am i unrhyw gymuned yng Nghymru gael ei adael ar ôl yn y broses hon. Unwaith y bydd cwmnïau dŵr ledled Cymru a Lloegr wedi meddwl am flaenoriaethau priodol o ran darparu'r broses honno ac wedi cael deialog gyda'r fforwm diwydiant a'r Llywodraeth yng Nghymru ar ein cyflwyniad, bydd angen cynnwys y

costau hynny yn yr adolygiad prisiau nesaf.

Rhodri Glyn Thomas: Weinidog, yr wyf finnau hefyd yn croesawu'r datganiad hwn ar egwyddorion y polisi ddŵr, ac ymddengys fod croeso trawsbleidiol cynnes iddo. Mae gennyf gwestiwn cyffredinol ichi yn y lle cyntaf. A wyf yn iawn i feddwl, Weinidog, eich bod yn ffafrio mwy o reolaeth gan Gymru dros ddŵr a'r isadeiledd sydd yn cludo ddŵr, a charthffosiaeth o ran hynny, yng Nghymru?

3.20 p.m.

Yr oeddwn yn falch o glywed eich datganiad penodol i Kirsty Williams ynglŷn â throsglwyddiad carthffosydd preifat. Nid oeddwn yn glir wedi eich ateb i Angela Burns fod y cyfan yn digwydd ar yr un diwrnod, ond yr wyf yn falch eich bod wedi cadarnhau hynny yn eich ateb i Kirsty Williams. Mae un pwynt yn codi o hynny am y gorsafoedd pwmpio preifat sydd gan rai ystadau tai. Nid ydynt yn cael eu trin yn yr un ffordd â charthffosydd preifat yn gyffredinol oherwydd bydd y trosglwyddo yn digwydd dros gyfnod o bum mlynedd o Hydref eleni i Hydref 2016. Yn ogystal, er eich bod wedi sicrhau arian ar gyfer trosglwyddo carthffosydd preifat, nid oes cymorth er mwyn trosglwyddo pypiau preifat a'u hatgyweirio. Byddwn yn falch o'ch sylwadau ar hynny.

Mater arall sy'n codi yn aml yw'r cysylltiad rhwng y brif biben ddŵr a thŷ pan fo problem yn codi neu pan fo'r biben honno'n croesi tir preifat. Os oes argyfwng a bod llifogydd yn digwydd o ganlyniad i hynny, mae'r awdurdod lleol yn aml yn cael ei alw i ddelio â'r sefyllfa honno. Gall staff yr awdurdod lleol fynd ar dir preifat ac atgyweirio'r bibell, ond wedyn maent yn aml yn gadael y lle heb wneud unrhyw ymdrech i ailosod y tir fel yr oedd yn wreiddiol. Gallwch ddychmygu'r sefyllfa, ac mae gennyf enghreifftiau o hyn yn fy etholaeth, lle mae pobl wedi mynd i gryn drafferth i greu a datblygu eu gerddi yn cael problem gyda phibell, mae staff yr awdurdod lleol yn dod i mewn a chreu twll enfawr i atgyweirio'r bibell ond yna'n diflannu, gan adael y bobl hynny gyda rhai miloedd o bunnoedd o gostau i adfer eu gerddi. Byddwn hefyd yn falch o gael eich

Rhodri Glyn Thomas: Minister, I also welcome this statement on the principles of the water policy, and it appears that it has received a warm cross-party welcome. I have a general question to ask in the first instance. Am I right in thinking, Minister, that you are in favour of Wales having more control over water and the infrastructure that transports water, and sewage for that matter, in Wales?

I was glad to hear your definitive answer to Kirsty Williams on the transfer of private sewers. After hearing your answer to Angela Burns, I was not certain that it was all happening on the same day, but I am glad that you confirmed that in your answer to Kirsty Williams. One point arises as a result about the private pumping stations on some housing estates. They are not being treated in the same way as private sewers in general because the transfer will happen over a period of five years from October this year until October 2016. Also, although you have put money in place to transfer private sewers, there is no support for the transfer of private pumping stations or for any repairs. I would be grateful for your comments on that.

Another issue that often arises concerns the connection between a mains water pipe and a house, when there is a problem or when that pipe crosses private land. If there is an emergency and a flood occurs as a result, the local authority is often called in to deal with the situation. Local authority staff can access private land and repair the pipe, but they often leave the area without making any attempt to return the land to its original condition. You can imagine the situation, and I have examples of this in my constituency, where people have gone to quite a lot of effort to create and develop their garden, but there is a problem with a pipe, the local authority staff come in and dig a huge hole to repair the pipe, but then disappear, leaving those people with thousands of pounds worth of work to restore their garden. I would also be grateful for your comments on that.

sylwadau ar hynny.

Jane Davidson: Yr wyf yn gobeithio y gallwn wneud yn siŵr ein bod yn creu'r system fwyaf effeithiol posibl yng Nghymru. Dyna'r rheswm pam y bu imi wneud y datganiad hwn heddiw a dyna'r rheswm pam yr ydym yn edrych ar y rhyngwynebu rhwng ein cyfrifoldebau ni a chyfrifoldebau Llywodraeth y Deyrnas Unedig, er mwyn gwneud yn siŵr y bydd Cymru ar ei helw. Mae gwneud y datganiad fel hyn heddiw yn helpu i wneud polisi Llywodraeth y Cynulliad yn glir cyn y daw'r deddfwriaeth newydd oddi wrth Lywodraeth y Deyrnas Unedig yn yr haf.

A allwch chi ysgrifennu ataf am yr enghreifftiau o sir Gaerfyrddin? Yr wyf yn hapus i ystyried y mater. Mae llawer o bethau tu allan i gyfrifoldeb Llywodraeth y Cynulliad, ond yn yr ydym yn bwriadu i'r rheoliadau newydd helpu i wella'n perthynas â chyrrff cyfrifol eraill. Felly, yr ydym yn meddwl am bopeth y bu ichi siarad amdano yn yr adran ar hyn o bryd er mwyn cael canlyniad clir i bobl Cymru.

Jane Davidson: I hope that we can ensure that we create the most effective system possible in Wales. That is why I have made this statement today and that is why we are looking at the interface between our responsibilities and those of the United Kingdom Government, in order to ensure that Wales benefits. Making such a statement today helps to make Assembly Government policy clear before the new legislation is brought forward by the United Kingdom Government in the summer.

Could you write to me about the examples in Carmarthenshire? I am happy to consider the matter. There are many issues that fall outside the remit of the Assembly Government, but the intention is that the new regulations will help to improve our relationship with other responsible bodies. In the department, we are currently thinking about everything that you talked about in order to ensure a definitive result for the people of Wales.

Cynnig Cydsyniad Deddfwriaethol mewn perthynas â'r Mesur Seneddol ynghylch Lleoliaeth

Legislative Consent Motion in respect of the Localism Bill

Cynnig NNDM4642 Carl Sargeant

Cynnig bod Cynulliad Cenedlaethol Cymru, yn unol â Rheol Sefydlog 26.4, yn cytuno y dylai Senedd y DU ystyried y darpariaethau sy'n ymwneud ag atebolrwydd llywodraeth leol o ran cyflogau, dileu'r ddyletswydd i hybu democratiaeth leol, dileu'r ddyletswydd o ran deisebau, cyflawni dyletswyddau digartrefedd drwy'r sector rhentu preifat a diwygio'r Awdurdod Gwasanaethau Tenantiaid yn Rhan(nau) 1 a 6 o'r Mesur Seneddol ynghylch Lleoliaeth, fel y'i cyflwynwyd i Dŷ'r Arglwyddi ar 13 Rhagfyr 2010, i'r graddau y mae'r darpariaethau hyn yn dod o fewn cymhwysedd deddfwriaethol Cynulliad Cenedlaethol Cymru.

The Minister for Social Justice and Local Government (Carl Sargeant): I move the motion.

Motion NNDM4642 Carl Sargeant

To propose that the National Assembly for Wales, in accordance with Standing Order 26.4, agrees that the provisions relating to local government pay accountability, the abolition of the duty to promote local democracy, the abolition of the petitions duty, the discharge of homelessness duties into the private rented sector and the Tenant Services Authority reform in Part(s)1 and 6 of the Localism Bill, as introduced into the House of Lords on 13 December 2010, in so far as these provisions fall within the legislative competence of the National Assembly for Wales, should be considered by the UK Parliament.

Gweinidog dros Gyfiawnder Cymdeithasol a Llywodraeth Leol (Carl Sargeant): Cynigiau y cynnig.

This is a procedural motion, namely a legislative consent motion, and I move it as the lead Minister and the conduit between the Westminster Government and the Assembly Government on this specific Bill. Thank you for the opportunity to explain the background to this LCM in relation to the Localism Bill, Llywydd. We have had an active discussion with the UK Government on the contents of the Bill and areas of particular interest to Welsh Ministers. The LCM is required because several of the Bill's provisions fall within the Assembly's legislative competence in relation to devolved areas. The consent motion refers to a number of relevant provisions in the Localism Bill: clauses 21 to 26 look at local government pay accountability; clauses 27 to 28 abolish the duty to promote local democracy and the petitions duty; clauses 124 to 125 consider the discharge of homelessness duties in the private rented sector; and clause 150 transfers functions from the Office for Tenants and Social Landlords to the Homes and Communities Agency. The Assembly Government holds the view that an LCM is required on the issues identified, and I will explain briefly the reasons why legislative consent is required in these areas.

In relation to local government pay accountability, the provisions require local government and fire and rescue authorities to prepare annual senior pay policy statements. These statements must set out the remuneration of chief officers for the subsequent financial year, with the chief officers being the most senior officers in the year to which the statements relate. When making a decision relating to the remuneration of chief officers, authorities must comply with the policies set out in their pay statements. The purpose of the provision is to increase the transparency and accountability of the authorities in relation to the setting of senior officers' pay.

Turning to the provisions in the Bill that

Mae hwn yn gynnig trefniadol, sef cynnig cydsyniad deddfwriaethol, ac rwyf yn ei gynnig fel y Gweinidog arweiniol a'r sianel rhwng Llywodraeth San Steffan a Llywodraeth y Cynulliad ar y Mesur penodol hwn. Diolch i chi am y cyfle i esbonio'r cefndir i'r CCD hwn mewn perthynas â'r Mesur Seneddol ynghylch Lleoliaeth, Llywydd. Rydym wedi cael trafodaeth weithgar gyda Llywodraeth y DU ar gynnwys y Mesur ac ardaloedd o ddiddordeb penodol i Weinidogion Cymru. Mae'r CCD yn angenrheidiol oherwydd y mae nifer o ddarpariaethau'r Mesur yn dod o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad mewn perthynas â meysydd sydd wedi'u datganoli. Mae'r cynnig cydsyniad yn cyfeirio at nifer o ddarpariaethau perthnasol yn y Mesur Seneddol ynghylch Lleoliaeth: mae cymalau 21 i 26 yn edrych ar atebolrwydd cyflog llywodraeth leol; mae cymalau 27 i 28 yn diddymu'r ddyletswydd i hyrwyddo democratiaeth leol a'r ddyletswydd deisebau; mae cymalau 124 i 125 yn ystyried cyflawni dyletswyddau digartrefedd yn y sector rhentu preifat; ac y mae cymal 150 yn trosglwyddo swyddogaethau oddi wrth y Swyddfa i Denantiaid a Landlordiaid Cymdeithasol i'r Asiantaeth Cartrefi a Chymunedau. Mae Llywodraeth y Cynulliad yn dal o'r farn bod angen CCD ar y materion a nodwyd, a byddaf yn esbonio'n fyr y rhesymau pam fod angen cydsyniad deddfwriaethol yn yr ardaloedd hyn.

Mewn perthynas ag atebolrwydd cyflog llywodraeth leol, mae'r darpariaethau yn ei wneud yn ofynnol i lywodraeth leol ac awdurdodau tân ac achub baratoi datganiadau blynyddol ar gyflogau uwch. Rhaid i'r datganiadau hyn osod tâl prif swyddogion ar gyfer y flwyddyn ariannol ddilynol, gyda'r prif swyddogion fel y swyddogion uchaf yn y flwyddyn y mae'r datganiadau yn ymwneud â hwy. Wrth wneud penderfyniad yn ymwneud â thaliadau i brif swyddogion, rhaid i awdurdodau gydymffurfio â'r polisiau a nodwyd yn eu datganiadau cyflog. Pwrpas y ddarpariaeth yw cynyddu tryloywder ac atebolrwydd yr awdurdodau mewn perthynas â gosod cyflog uwch-swyddogion.

Gan droi at y darpariaethau yn y Mesur sy'n

abolish the duty to promote local democracy and the petitions duty, the former requires local authorities to promote the understanding of public bodies, in terms of what those bodies do and how the public can take part in their democratic arrangements. The petitions duty requires local authorities to make, publicise and comply with a scheme for handling both paper and electronic petitions. It places duties on authorities regarding the provision of facilities for the submission of electronic petitions, similar to those that we have here.

On the discharge of homelessness duties in relation to the private rented sector, the clause amends the Housing Act 1996 regarding the discharge of homelessness duties by local authorities. The amendment will permit a discharge of the duty of a local authority by the provision of private sector rented housing without the consent of the applicant. The Deputy Minister for Housing and Regeneration has had many discussions with the sector on this issue.

Finally, in relation to the transfer of functions from the Office for Tenants and Social Landlords to the Homes and Communities Agency, this amends part 1 of Schedule 16 to the Housing and Regeneration Act 2008 to abolish the office known as the Tenant Services Authority. The Housing and Regeneration Act 2008 is amended so that it will create the regulation committee of the HCA and transfer the functions to the HCA. I consider it appropriate to deal with these provisions in the UK Bill, as it represents the most appropriate and proportionate legislative vehicle to enable these provisions to apply in Wales. It is an ideal opportunity for those provisions to apply at the earliest possible juncture. It falls to Welsh Ministers to introduce appropriate legislation in accordance with Welsh priorities and concerns; therefore, this legislative consent motion should be supported. The LCM is placed before you today for approval on the terms that I have outlined, and I move the motion.

dileu'r ddyletswydd i hyrwyddo democratiaeth leol a'r ddyletswydd ddeisebau, mae'r cyntaf yn ei wneud yn ofynnol i awdurdodau lleol hybu dealltwriaeth o gyrff cyhoeddus, o ran yr hyn y mae'r cyrff hynny yn ei wneud, a sut y gall y cyhoedd gymryd rhan yn eu trefniadau democrataidd. Mae'r ddyletswydd ddeisebau yn gofyn i awdurdodau lleol wneud, hyrwyddo a chydymffurfio â chynllun ar gyfer trin deisebau papur ac electronig. Mae'n gosod dyletswyddau ar awdurdodau o ran darparu cyfleusterau ar gyfer cyflwyno deisebau electronig, tebyg i'r rhai sydd gennym yma.

Ynghylch cyflawni dyletswyddau digartrefedd mewn perthynas â'r sector rhentu preifat, mae'r cymal yn diwygio Deddf Tai 1996 o ran cyflawni dyletswyddau digartrefedd gan awdurdodau lleol. Bydd y diwygiad yn caniatáu i'r ddyletswydd ar awdurdod lleol gael ei gyflawni drwy ddarparu tai rhent yn y sector preifat heb ganiatâd yr ymgeisydd. Mae'r Dirprwy Weinidog dros Dai ac Adfywio wedi cael llawer o drafodaethau gyda'r sector ar y mater hwn.

Yn olaf, o ran trosglwyddo swyddogaethau gan y Swyddfa i Denantiaid a Landlordiaid Cymdeithasol i'r Asiantaeth Cartrefi a Chymunedau, mae hyn yn diwygio rhan 1 o Atodlen 16 i Ddeddf Tai ac Adfywio 2008 i ddiddymu'r swyddfa a adwaenir fel yr Awdurdod Gwasanaethau Tenantiaid. Mae Deddf Tai ac Adfywio 2008 yn cael ei ddiwygio fel y bydd yn creu pwyllgor rheoleiddio'r ACC a throsglwyddo swyddogaethau i'r ACC. Rwyf o'r farn ei bod yn briodol i ddelio â'r darpariaethau hyn ym Mesur y DU, gan ei fod yn cynrychioli'r dull deddfwriaethol mwyaf priodol a chymesur i alluogi'r darpariaethau hyn i weithredu yng Nghymru. Mae'n gyfle delfrydol i weithredu'r darpariaethau hynny ar yr adeg gynharaf posibl. Mae'n disgyn i Weinidogion Cymru gyflwyno deddfwriaeth briodol yn unol â blaenoriaethau a phryderon Cymru; felly, dylid cefnogi'r cynnig cydsyniad deddfwriaethol hwn. Mae'r CCD yn cael ei roi ger eich bron heddiw i'w gymeradwyo ar y telerau a amlinellwyd gennyf, a chynigiau y cynnig.

Jonathan Morgan: I thank the Minister for moving the consent motion this afternoon. It is rather a technical part of our work here, but it is necessary when the provisions of a parliamentary Bill apply to the powers of Welsh Ministers. Having looked at the Localism Bill, I am quite excited about it. I do not think that the Minister shares my enthusiasm and excitement for what the Localism Bill is all about, but if he were more enthusiastic about it, a large amount of the Bill's provisions could apply very well to communities in Wales. They could give people in Wales a great many additional responsibilities and powers to ensure that politicians and public officials are held to account for the responsibilities that they discharge. I wonder whether the Minister shares my particular enthusiasm that the Bill contains provisions that would, if we wanted them to, allow local communities across Wales to trigger a referendum on council tax increases, if they were so minded. There is great scope in that Bill, and I wish that the Minister would embrace it with a greater degree of enthusiasm than he has done so far.

Jonathan Morgan: Rwyf yn diolch i'r Gweinidog am gynnig y cynnig cydsyniad y prynhawn yma. Mae'n rhan braidd yn dechnegol o'n gwaith ni yma, ond mae'n angenrheidiol pan fydd darpariaethau Mesur seneddol yn cyfeirio at bwerau Gweinidogion Cymru. Ar ôl edrych ar y Mesur Gweithredu'n Lleol, rwyf yn eithaf cyffrous am y peth. Nid wyf yn credu bod y Gweinidog yn rhannu fy mrwdfrydedd a chyffro am yr hyn y mae'r Mesur Lleoliaeth yn ei gynrychioli, ond pe byddai'n fwy brwdfrydig am y peth, gallai llawer iawn o ddarpariaethau'r Mesur weithredu'n dda iawn ar ran cymunedau yng Nghymru. Gallent roi nifer fawr o gyfrifoldebau a phwerau ychwanegol i bobl yng Nghymru i sicrhau bod gwleidyddion a swyddogion cyhoeddus yn cael eu dwyn i gyfrif am y cyfrifoldebau y maent yn eu cyflawni. Tybed a yw'r Gweinidog yn rhannu fy mrwdfrydedd penodol bod y Mesur yn cynnwys darpariaethau a fyddai, os ydym am iddyn nhw, yn caniatáu i gymunedau lleol ledled Cymru sbarduno refferendwm ar gynnydd yn y dreth gyngor, os oeddent yn meddwl hynny. Mae cyfle mawr yn y Mesur hwnnw, a hoffwn i'r Gweinidog ei groesawu gyda mwy o frwdfrydedd nag y mae wedi ei wneud hyd yma.

3.30 p.m.

Veronica German: While I agree with what the Minister has said regarding the consent motion, we wanted to take this opportunity to express our regret not to do with everything, perhaps, that Jonathan has mentioned regarding the Localism Bill, but with regard to the general power of competence over local authorities in particular. There have been discussions between the Welsh and UK Governments on this issue, and the Welsh Government has decided not to take this part of the Bill forward. That seems to be a lost opportunity, as it would replace our current power of wellbeing, and, whenever that is raised in committee, everyone asks, 'What is wellbeing?' That is why this general power of competence line is being taken instead. The general power of competence would give local authorities the legal capacity to do anything that an individual can do that is not specifically banned. Therefore, it is a much

Veronica German: Er fy mod yn cytuno â'r hyn a ddywedodd y Gweinidog ynghylch y cynnig cydsyniad, roeddem am gymryd y cyfle hwn i fynegi ein gofid, nid am bopeth, efallai, y mae Jonathan wedi sôn amdanynt ynglŷn â'r Mesur Seneddol Lleoliaeth, ond o ran y pŵer cymhwysedd cyffredinol dros awdurdodau lleol yn arbennig. Bu trafodaethau rhwng y Llywodraethau Cymru a'r DU ar y mater hwn, ac mae Llywodraeth Cymru wedi penderfynu peidio â chymryd y rhan hon o'r Mesur yn ei blaen. Mae hynny'n ymddangos fel cyfle coll, gan y byddai'n disodli ein pŵer lles presennol, a phryd bynnag y codir hynny yn y pwyllgor, mae pawb yn gofyn, 'Beth yw lles?' Dyna pam fod y safbwynt ynglŷn â phŵer cymhwysedd cyffredinol yn cael ei fynegi yn lle hynny. Byddai pŵer cymhwysedd cyffredinol yn rhoi'r gallu cyfreithiol i awdurdodau lleol wneud unrhyw beth y gall unigolyn ei wneud

easier way of seeing what local authorities can and cannot do. The idea is to give them greater freedom to look more innovatively at what they do in order to let them spend people's money more effectively. This is a lost opportunity, particularly this one clause, which could have made a great deal of difference to local authorities in Wales.

The Minister for Social Justice and Local Government (Carl Sargeant): I thank Members for their contributions to this debate. There are clear policy differences between some of the parties here, but what I have tried to construct with my colleagues in terms of this legislative consent motion is what is best for Wales. Veronica mentioned the general power of competence. She is right to say that that is being taken through with the Localism Bill. However, again, that comes with caveats. I believe that I have explained in the past to Veronica that it allows councils to do anything in these terms. However, in Wales, we are going down the road of the power of wellbeing. That gives an order to councils to consider the wellbeing and the best interests of a community, whereas the general power of competence would allow local authorities to do almost anything, and not always in the best interests of their communities. That is why we have chosen not to take that route.

Supporting this motion will empower local people, and will free up local government from centralisation—which I am sure Jonathan warmly welcomes—but only where that is appropriate for Wales. The proposed clauses in the Bill to which the motion relates will increase the transparency of local authority spending on staff, in order to aid public accountability and to lead to efficiency savings. It will also amend local authorities' duties towards homeless persons, and will transfer functions from the Office for Tenants and Social Landlords to the Homes and Communities Agency, which is primarily a technical issue.

sydd heb ei wahardd yn benodol. Felly, mae'n ffordd haws o lawer i weld yr hyn y gall awdurdodau lleol ei wneud a'r hyn na allant ei wneud. Y syniad yw rhoi mwy o ryddid iddynt i edrych yn fwy arloesol ar yr hyn y maent yn ei wneud er mwyn gadael iddynt wario arian pobl yn fwy effeithiol. Mae hwn yn gyfle coll, yn enwedig yr un cymal hwn, a allai fod wedi gwneud llawer iawn o wahaniaeth i awdurdodau lleol yng Nghymru.

Y Gweinidog dros Gyfiawnder Cymdeithasol a Llywodraeth Leol (Carl Sargeant): Diolch i'r Aelodau am eu cyfraniadau i'r ddadl hon. Mae gwahaniaethau polisi clir rhwng rhai o'r pleidiau yma, ond yr hyn yr wyf wedi ceisio ei lunio gyda fy nghydweithwyr o ran y cynnig cydsyniad deddfwriaethol hwn yw beth sydd orau i Gymru. Soniodd Veronica am y pŵer cymhwysedd cyffredinol. Mae hi'n iawn i ddweud bod hwn yn mynd yn ei flaen gyda'r Mesur Seneddol ynghylch Lleoliaeth. Fodd bynnag, unwaith eto, mae hynny'n dod â rhybuddion. Credaf fy mod wedi egluro wrth Veronica yn y gorffennol ei fod yn caniatáu cynghorau i wneud unrhyw beth yn y termau hyn. Fodd bynnag, yng Nghymru, rydym yn dilyn trywydd y pŵer lles. Mae hynny'n rhoi gorchymyn i gynghorau ystyried lles a buddiannau gorau cymuned, lle y byddai'r pŵer cymhwysedd cyffredinol yn caniatáu i awdurdodau lleol wneud bron i unrhyw beth, ac nid er lles eu cymunedau bob amser. Dyna pam yr ydym wedi dewis peidio â dilyn y llwybr hwnnw.

Bydd cefnogi'r cynnig hwn yn rhoi grym i bobl leol, a bydd yn rhyddhau llywodraeth leol o'r broses ganoli—rhywbeth yr wyf yn siŵr y mae Jonathan yn ei groesawu—ond dim ond lle bo hynny'n briodol i Gymru. Bydd y cymalau arfaethedig yn y Mesur y mae'r cynnig hwn yn ymwneud â hwy yn cynyddu tryloywder gwariant awdurdodau lleol ar staff, er mwyn cynorthwyo atebolrwydd cyhoeddus ac arwain at arbedion effeithlonrwydd. Bydd hefyd yn diwygio dyletswyddau awdurdodau lleol tuag at bobl ddigartref, a bydd yn trosglwyddo swyddogaethau o'r Swyddfa ar gyfer Tenantiaid a Landlordiaid Cymdeithasol i'r Asiantaeth Cartrefi a Chymunedau, sy'n fater technegol yn bennaf.

The Assembly Government believes that the legislative consent motion is necessary, and I hope that Members will be able to support it today.

Y Llywydd: Y cwestiwn yw bod cytuno ar y cynnig. A oes gwrthwynebiad? Gwelaf fod gwrthwynebiad, felly caiff y bleidlais ei gohirio tan y cyfnod pleidleisio.

*Gohiriwyd y bleidlais tan y cyfnod pleidleisio.
Vote deferred until voting time.*

**Cynnig Cydsyniad Deddfwriaethol ynghylch Darpariaethau sy'n Ymwneud â Phwerau Ymfael, Cadw a Fforffedu o dan Is-ddeddfau Rheoli Da a Llywodraethu yn Rhan 4 o'r Mesur Seneddol ynghylch Diwygio'r Heddlu a Chyfrifoldeb Cymdeithasol
Legislative Consent Motion in respect of Provisions relating to Seizure, Retention and Forfeiture Powers under Good Rule and Government Bye-laws in Part 4 of the Police Reform and Social Responsibility Bill**

Cynnig NNDM4648 Carl Sargeant

Cynnig bod Cynulliad Cenedlaethol Cymru, yn unol â Rheol Sefydlog 26.4, yn cytuno y dylai Senedd y DU ystyried y darpariaethau hynny sy'n ymwneud â phwerau ymfael, cadw a fforffedu o dan is-ddeddfau rheoli da a llywodraethu yn Rhan 4 o'r Mesur Seneddol ynghylch Diwygio'r Heddlu a Chyfrifoldeb Cymdeithasol, fel y'i cyflwynwyd i Dŷ'r Cyffredin ar 30 Tachwedd 2010, i'r graddau y maent yn dod o fewn cymhwysedd deddfwriaethol Cynulliad Cenedlaethol Cymru.

The Minister for Social Justice and Local Government (Carl Sargeant): I move the motion.

Again, I am the conduit for presenting this legislative consent motion, and for delivering it through the Assembly. We are considering two legislative consent issues today that arise out of the provisions in the Police Reform and Social Responsibility Bill. The first, and more straightforward one, relates to local authority bye-laws. This consent motion is required because provisions in respect of seizure, retention and forfeiture powers under byelaws that are contained in the Police Reform and Social Responsibility Bill fall within the legislative competence of the National Assembly in relation to matter 12.2

Mae Llywodraeth y Cynulliad o'r farn bod y cynnig cydsyniad deddfwriaethol yn angenrheidiol, a gobeithiaf y bydd Aelodau'n gallu ei gefnogi heddiw.

The Presiding Officer: The question is that the motion be agreed. Is there any objection? I see that there is, therefore the vote will be deferred until voting time.

Motion NNDM4648 Carl Sargeant

To propose that the National Assembly for Wales, in accordance with Standing Order 26.4, agrees that those provisions relating to seizure, retention and forfeiture powers under good rule and government byelaws in Part 4 of the Police Reform and Social Responsibility Bill, as introduced into the House of Commons on 30 November 2010, so far as they fall within the legislative competence of the National Assembly for Wales, should be considered by the UK Parliament.

Y Gweinidog dros Gyfiawnder Cymdeithasol a Llywodraeth Leol (Carl Sargeant): Cynigiaf y cynnig.

Unwaith eto, myfi yw'r sianel ar gyfer cyflwyno'r cynnig cydsyniad deddfwriaethol hwn, ac ar gyfer ei gyflwyno drwy'r Cynulliad. Rydym yn ystyried dau fater cydsyniad deddfwriaethol heddiw sy'n deillio o'r darpariaethau yn y Mesur Seneddol ynghylch Diwygio'r Heddlu a Chyfrifoldeb Cymdeithasol. Mae'r cyntaf a'r un symlaf yn ymwneud ag is-ddeddfau awdurdodau lleol. Mae angen y cynnig cydsyniad hwn oherwydd bod darpariaethau mewn perthynas â phwerau atafaelu, cadw a fforffedu o dan is-ddeddfau a gynhwysir yn y Mesur Seneddol ynghylch Diwygio'r Heddlu a

of Schedule 5 to the Government of Wales Act 2006. The legislative competence is provided in the following terms:

‘provision for, and in connection with—

a) the procedure for making and coming into force of by-laws, and

b) the enforcement of by-laws’.

I believe that the proposed powers of seizure, retention and forfeit will enable local authorities in Wales to better safeguard their communities. As I mentioned, these powers will strengthen the enforcement of the bye-laws, and it will be up to local authorities to decide whether to include these powers in local, relevant bye-laws.

The Presiding Officer: I have no other speakers on this.

Y cynnig yw bod y cynnig yn cael ei dderbyn. A oes gwrthwynebiad? Gwelaf fod. Felly, gohiriwn y bleidlais tan y cyfnod pleidleisio.

*Gohiriwyd y bleidlais tan y cyfnod pleidleisio.
Vote deferred until voting time.*

Cynnig Cydsyniad Deddfwriaethol ynghylch Darpariaethau sy'n Ymwneud â Phanelau'r Heddlu a Throseddau yn Rhan 1 o'r Mesur Seneddol ynghylch Diwygio'r Heddlu a Chyfrifoldeb Cymdeithasol
Legislative Consent Motion in respect of Provisions relating to Police and Crime Panels in Part 1 of the Police Reform and Social Responsibility Bill

Cynnig NNDM4647 Carl Sargeant

Cynnig bod Cynulliad Cenedlaethol Cymru, yn unol â Rheol Sefydlog 26.4, yn cytuno y dylai Senedd y DU ystyried y darpariaethau hynny sy'n ymwneud â Phanelau'r Heddlu a Throseddau yn Rhan 1 o'r Mesur Seneddol ynghylch Diwygio'r Heddlu a Chyfrifoldeb Cymdeithasol, fel y'i cyflwynwyd i Dŷ'r Cyffredin ar 30 Tachwedd 2010, i'r graddau y maent yn dod o fewn cymhwysedd deddfwriaethol Cynulliad Cenedlaethol Cymru.

Chyfrifoldeb Cymdeithasol yn dod o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad Cenedlaethol mewn perthynas â mater 12.2 o Atodlen 5 i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006. Mae'r cymhwysedd deddfwriaethol yn cael ei ddarparu fel a ganlyn:

darpariaeth ar gyfer ac mewn cysylltiad ag—

a) y weithdrefn ar gyfer gwneud is-ddeddfau a'u dwyn i rym, a

b) gorfodi is-ddeddfau.

Credaf y bydd y pwerau arfaethedig o atafaelu, cadw a fforffedu yn galluogi awdurdodau lleol yng Nghymru i amddiffyn eu cymunedau'n well. Fel y soniais, bydd y pwerau hyn yn cryfhau'r broses o orfodi'r is-ddeddfau ac awdurdodau lleol a fydd yn gorfod penderfynu a ddylid cynnwys y pwerau hyn mewn is-ddeddfau lleol, perthnasol.

Y Llywydd: Nid oes gennyf siaradwyr eraill ar y mater hwn.

The proposal is that the motion be agreed. Is there any objection? I see that there is. Therefore, the vote will be deferred until voting time.

Motion NNDM4647 Carl Sargeant

To propose that the National Assembly for Wales, in accordance with Standing Order 26.4, agrees that those provisions relating to Police and Crime Panels in Part 1 of the Police Reform and Social Responsibility Bill, as introduced into the House of Commons on 30 November 2010, so far as they fall within the legislative competence of the National Assembly for Wales, should be considered by the UK Parliament.

The Minister for Social Justice and Local Government (Carl Sargeant): I move the motion.

This is the final legislative consent motion for today, on the more difficult issue facing us, relating to the proposals for police and crime commissioners. Members will be aware that the Police Reform and Social Responsibility Bill currently before Parliament will abolish police authorities and replace them with directly elected police and crime commissioners. Members will also know that the Welsh Assembly Government is fundamentally opposed to these proposals in principle. I made our position clear in my statement to Members in October last year, and do not intend to repeat our objections in detail today, except to say that it remains our view that the case for change has not been made by the Westminster Government.

These proposals will sweep away a system that works in Wales and replace it with a single elected individual who will hold significant powers with limited checks and balances. It is important to remember that this consent motion refers to the provisions in the Bill that place a duty on local authorities to establish a police and crime panel. Under the Bill as drafted, panels would be committees or joint committees of local authorities, and these provisions of the Bill fall within the Assembly's legislative competence under matter 12.7 in Schedule 5 to the Government of Wales Act 2006. Members therefore need to consider whether to give the Assembly's consent to those provisions being considered by Parliament. Members will also note that the intention is that, in Wales, the panels will have an additional member appointed by Welsh Ministers, and I will take this opportunity to clarify that the explanatory note to the Bill is wrong, and does not reflect the position in the Bill itself. I have asked for that to be corrected at the earliest opportunity. Contrary to the explanatory note to the Bill, this member would not have to be an Assembly Member, but rather should be someone elected locally.

Y Gweinidog dros Gyfiawnder Cymdeithasol a Llywodraeth Leol (Carl Sargeant): Cynigiau y cynnig.

Dyma'r cynnig cydsyniad deddfwriaethol olaf ar gyfer heddiw, ar y mater mwy anodd sy'n ein hwynebu, sy'n ymwneud â'r cynigion ar gyfer comisiynwyr heddlu a throseddau. Bydd Aelodau'n ymwybodol bod y Mesur Seneddol ynghylch Diwygio'r Heddlu a Chyfrifoldeb Cymdeithasol sydd gerbron y Senedd ar hyn o bryd yn diddymu awdurdodau heddlu a rhoi comisiynwyr heddlu a throseddau sydd wedi'u hethol yn uniongyrchol yn eu lle. Bydd Aelodau hefyd yn gwybod bod Llywodraeth Cynulliad Cymru yn gwrthwynebu'r cynigion hyn mewn egwyddor yn llwyr. Gwneuthum ein safbwynt yn glir yn fy natganiad i'r Aelodau ym mis Hydref y llynedd, ac nid wyf yn bwriadu ailadrodd ein gwrthwynebiadau'n fanwl heddiw, heblaw dweud ein bod yn dal i gredu bod yr achos dros newid wedi cael ei wneud gan Lywodraeth San Steffan.

Bydd y cynigion hyn yn cael gwared ar system sy'n gweithio yng Nghymru ac yn ei lle bydd unigolyn etholedig sydd â phwerau sylweddol a rhwystrau a gwrthbysau cyfyngedig. Mae'n bwysig cofio bod y cynnig cydsyniad hwn yn cyfeirio at y darpariaethau yn y Mesur sy'n gosod dyletswydd ar awdurdodau lleol i sefydlu panel heddlu a throseddau. O dan y Mesur fel y'i drafftwyd, byddai paneli yn bwyllgorau neu'n gydbwyllgorau o awdurdodau lleol, ac mae darpariaethau'r Mesur yn dod o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad o dan fater 12.7 yn Atodlen 5 i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006. Felly, mae angen i Aelodau ystyried a ddylid rhoi caniatâd y Cynulliad i'r darpariaethau hynny sy'n cael eu hystyried gan y Senedd. Bydd aelodau hefyd yn nodi mai'r bwriad yng Nghymru yw bod gan y paneli aelod ychwanegol a benodir gan Weinidogion Cymru, a chymeraf y cyfle hwn i egluro bod nodyn esboniadol y Mesur yn anghywir, ac nid yw'n adlewyrchu'r sefyllfa yn y Mesur ei hun. Rwyf wedi gofyn i hynny gael ei gywiro ar y cyfle cyntaf. Yn groes i nodyn esboniadol y Mesur, ni fyddai'n rhaid i'r aelod hwn fod yn Aelod Cynulliad, ond yn hytrach dylai fod yn rhywun sy'n cael ei ethol yn lleol.

In my view, we are faced with a difficult decision. I remain opposed in principle to police and crime commissioners, and I know that many Members will share that view. However, this is not a devolved matter, and we have to consider the appropriateness only of those provisions that impinge on areas where we have devolved responsibility. If consent is not given today, the Home Office can be expected to remove the relevant clauses, and we must consider the possibility that the Bill will be amended so that it does not impinge on the Assembly's legislative competence in its plan B. Members will need to come up with their own conclusions on this difficult issue.

Mark Isherwood: We support this legislative consent motion. Some have claimed that Wales should be treated differently, and that we do not need this legislation here, but one of the considerations in introducing this legislation was the failure of a police authority in Wales to rein in its own controversial, high-profile chief constable. A Police Federation of England and Wales survey of serving north Wales police officers in 2008 found that two thirds disagreed that the quality of services for the public had improved, and over half disagreed that the north Wales police was a transparent and fair organisation. The force responded by claiming that the report was based on a minority sample, when it was in fact based on a highly representative sample of 500 officers, one third of all ranks up to chief inspector. Opponents of this legislation claim success in driving down crime and increased confidence in the police over recent years. However, a Cabinet Office review in 2009 found that only three out of 1,502 people polled used official crime statistics to understand what was happening with crime, and the Police Federation of England and Wales had reported crimes being reclassified to support performance indicators and penalty notices being used to manipulate figures to meet targets, while not achieving improvement in services delivered.

Yn fy marn i, rydym yn wynebu penderfyniad anodd. Rwyf yn dal i wrthwynebu mewn egwyddor y syniad o gomisiynwyr heddlu a throseddau, ac rwyf yn gwybod y bydd llawer o Aelodau o'r un farn. Fodd bynnag, nid yw hwn yn fater datganoledig, ac mae'n rhaid i ni ystyried priodoldeb y darpariaethau sy'n amharu ar feysydd lle mae gennym gyfrifoldeb datganoledig yn unig. Os na roddir caniatâd heddiw, gellir disgwyl i'r Swyddfa Gartref gael gwared ar y cymalau perthnasol, a rhaid i ni ystyried y posibilrwydd y bydd y Mesur yn cael ei ddiwygio fel nad yw'n amharu ar gymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad yn ei gynllun B. Bydd angen i Aelodau ddod i'w casgliadau eu hunain ar y mater anodd hwn.

Mark Isherwood: Rydym yn cefnogi'r cynnig cydsyniad deddfwriaethol hwn. Mae rhai wedi honni y dylai Cymru gael ei thrin yn wahanol, ac nad oes angen y ddeddfwriaeth hon yma, ond un o'r ystyriaethau wrth gyflwyno'r ddeddfwriaeth hon oedd methiant un awdurdod heddlu yng Nghymru i ffrwyno ei brif gwnstabl dadleuol ac uchel ei broffil ei hun. Canfu arolwg gan Ffederasiwn Heddlu Cymru a Lloegr o swyddogion heddlu a oedd yn gwasanaethu gogledd Cymru yn 2008 bod dwy ran o dair yn anghytuno bod ansawdd gwasanaethau ar gyfer y cyhoedd wedi gwella, a thros hanner yn anghytuno bod heddlu gogledd Cymru yn sefydliad tryloyw a theg. Ymatebodd yr heddlu drwy honno fod yr adroddiad yn seiliedig ar sampl lleiafrifol, pan oedd mewn gwirionedd yn seiliedig ar sampl hynod o gynrychioliadol o 500 o swyddogion, yn cynrychioli traean o bob rheng hyd at brif arolygydd. Mae rhai sy'n gwrthwynebu'r ddeddfwriaeth hon yn hawlio llwyddiant mewn lefelau troseddu a mwy o hyder yn yr heddlu yn y blynyddoedd diweddar. Fodd bynnag, canfu adolygiad gan Swyddfa'r Cabinet yn 2009 mai dim ond tri o 1,502 o bobl a holwyd a oedd yn defnyddio ystadegau troseddau swyddogol i ddeall yr hyn a oedd yn digwydd ym maes troseddu, a bod Ffederasiwn Heddlu Cymru a Lloegr wedi nodi bod troseddau'n cael eu hailddosbarthu er mwyn cefnogi dangosyddion perfformiad a hysbysiadau cosb yn cael eu defnyddio i drin ffigurau i gyrraedd targedau, wrth fethu â gwella'r

gwasanaethau a ddarparwyd.

3.40 p.m.

Proponents of this legislation cite polling in Wales. An interim survey by the North Wales Police Authority regarding directly elected police and crime commissioners, published in the north Wales press, showed that a majority opposed the idea. However, in fact, 41 per cent were opposed, but 45 per cent were either in favour or somewhat in favour, and only 82 of the respondents actually lived in north Wales.

Louise Casey, former head of Tony Blair's Respect taskforce, called for a raft of changes and initiatives in her 2008 report to the UK Government, 'Engaging Communities in Fighting Crime'. That report found that the public simply does not believe Government and police statistics about falling crime levels. Police authorities have suffered from almost complete anonymity. A Cabinet Office review by the UK Government in 2008 showed that only 7 per cent had heard of police authorities. A 2008 Association of Police Authorities study found that only one person in their focus groups knew what a police authority was. Louise Casey's report, which I referred to earlier, found that 67 per cent would not know who to go to to complain if they were unhappy with the way that their local area was policed. Only 7 per cent knew that they could complain to their local police authority, and 68 per cent agreed or strongly agreed that there should be a person elected by local people to hold the police to account on behalf of the community.

As regards grants, the police and crime panels will be able to make available a crime and disorder reduction grant if, in their opinion, it will secure a crime and disorder reduction in their areas. That provision creates a broader function and a wider responsibility for the panels in ensuring community safety, working with community safety partnerships and giving the newly

Mae pobl sydd o blaid y ddeddfwriaeth hon yn dyfynnu pleidleisio yng Nghymru. Dangosodd arolwg interim gan Awdurdod Heddlu Gogledd Cymru ynghylch comisiynwyr yr heddlu a throseddau a etholwyd yn uniongyrchol, a gyhoeddwyd yn y wasg yng ngogledd Cymru, bod y mwyafrif yn gwrthwynebu'r syniad. Fodd bynnag, mewn gwirionedd roedd 41 y cant yn gwrthwynebu, ond roedd 45 y cant naill ai o blaid neu ychydig o blaid, a dim ond 82 o'r ymatebwyr mewn gwirionedd a oedd yn byw yng ngogledd Cymru.

Galwodd Louise Casey, cyn bennaeth tasglu Parch Tony Blair, am lu o newidiadau a mentrau yn ei hadroddiad i Lywodraeth y DU, 'Engaging Communities in Fighting Crime' yn 2008. Canfu'r adroddiad hwnnw nad yw'r cyhoedd yn syml yn credu ystadegau'r Llywodraeth a'r heddlu am lefelau trosedd yn gostwng. Mae awdurdodau'r heddlu wedi dioddef o fod bron yn llwyr anhysbys. Dangosodd adolygiad gan Swyddfa'r Cabinet ar ran Llywodraeth y DU yn 2008 mai dim ond 7 y cant a oedd wedi clywed am awdurdodau'r heddlu. Canfu astudiaeth yn 2008 gan Gymdeithas yr Awdurdodau Heddlu mai dim ond un person yn eu grwpiau ffocws oedd yn gwybod beth oedd awdurdod yr heddlu. Canfu adroddiad Louise Casey, y cyfeiriais ato yn gynharach, na fyddai 67 y cant yn gwybod at bwy i gwyno petaent yn anffodlon â'r ffordd oedd eu hardal leol yn cael ei phlismona. Dim ond 7 y cant oedd yn gwybod y gallent gwyno wrth eu hawdurdod heddlu lleol, ac roedd 68 y cant yn cytuno neu'n cytuno'n gryf y dylai person gael ei ethol gan bobl leol i ddwyn yr heddlu i gyfrif ar ran y gymuned.

O ran grantiau, bydd y paneli heddlu a throseddau â'r gallu i ddarparu grant gostwng trosedd ac anrhefn os, yn eu barn hwy, bydd yn sicrhau gostyngiad mewn trosedd ac anrhefn yn eu hardaloedd. Mae'r ddarpariaeth honno'n creu swyddogaeth ehangach a chyfrifoldeb ehangach ar gyfer y paneli er mwyn sicrhau diogelwch cymunedol, gan weithio gyda phartneriaethau diogelwch

elected positions a strategic function to reduce crime, not just holding the force to account.

Opponents of this legislation allege that people will elect extremists or party hacks, which is somewhat patronising to the electorate and contradicted by the general success of elected mayors. Take Ray Mallon, twice-elected as mayor of Middlesbrough as an independent. He previously authored the police strategy 'Here and Now', based on the four principles of education, prevention, punishment and rehabilitation. In his first term as mayor, crime in Middlesbrough fell by 20 per cent.

Under this legislation, chief constables will answer to police and crime commissioners who, in turn, will answer to the panels. The commissioners will be directly elected by the people to ensure that police cut crime and keep their communities safe. By giving the public the right to vote out a failing commissioner, and by giving commissioners the power to sack a failing chief constable, the UK Government will make the police truly responsive to their communities once more. By ending the top-down model of accountability, the UK Government will scrap the whole bureaucratic apparatus that comes with it. We support the motion.

Brian Gibbons: People referred to the earlier legislative consent motions as being technical matters, but, as we move into this area, we realise that legislative consent motions very often cover matters of substance. To merely reduce them to bureaucratic processes is to underestimate their importance.

We all recognise that the UK Government has ultimate responsibility for all legislative matters, but, given the nature of our devolution settlement in Wales, it is required, through the devolution protocols, to seek our consent if it is going to legislate in areas that are already devolved. That is an important constitutional safeguard, which we need to protect, not least if we value devolution here in Wales.

cymunedol a rhoi swyddogaeth strategol i leihau trosedd i'r swyddi etholedig newydd, yn hytrach nag ond dal yr heddlu i gyfrif.

Mae gwrthwynebwyr y ddeddfwriaeth hon yn honni y bydd pobl yn ethol eithafwyr neu haciau pleidiol, sydd braidd yn nawddoglyd i'r etholwyr ac yn gwrth-ddweud llwyddiant cyffredinol meiri etholedig. Ystyriwch Ray Mallon, sydd wedi'i ethol ddwywaith fel ymgeisydd annibynnol yn faer Middlesbrough. Yn y gorffennol, ef a ysgrifennodd y strategaeth heddlu 'Here and Now' yn seiliedig ar y pedair egwyddor o addysg, atal, cosbi ac adsefydlu. Yn ei dymor cyntaf fel maer, bu gostyngiad o 20 y cant mewn lefelau troseddu ym Middlesbrough.

O dan y ddeddfwriaeth hon, bydd prif gwnstabiliaid yn atebol i gomisiynwyr heddlu a throseddau sydd, yn eu tro, yn atebol i'r paneli. Caiff y comisiynwyr eu hethol yn uniongyrchol gan y bobl er mwyn sicrhau bod yr heddlu yn gostwng lefelau troseddu a chadw eu cymunedau yn ddiogel. Gan roi i'r cyhoedd yr hawl i gael gwared ar gomisiynydd sy'n methu drwy bleidlais, a thrwy roi grym i gomisiynwyr i ddiswyddo prif gwnstabl sy'n methu, bydd Llywodraeth y DU yn gwneud yr heddlu yn wirioneddol ymatebol i'w cymunedau unwaith eto. Drwy roi terfyn ar y model atebolrwydd o'r brig i lawr, bydd Llywodraeth y DU yn cael gwared ar yr holl gyfarpar biwrocraidaidd sy'n dod gydag ef. Rydym yn cefnogi'r cynnig.

Brian Gibbons: Cyfeiriodd pobl at y cynigion cydsyniad deddfwriaethol yn gynharach fel materion technegol, ond, wrth i ni symud i'r maes yma, rydym yn sylweddoli bod cynigion cydsyniad deddfwriaethol yn aml iawn yn ymdrin â materion o sylwedd. Mae dim ond eu gostwng i brosesau biwrocraidaidd yn diystyru eu pwysigrwydd

Rydym i gyd yn cydnabod mai Llywodraeth y DU sydd â'r cyfrifoldeb terfynol am yr holl faterion deddfwriaethol, ond, o ystyried natur ein setliad datganoli yng Nghymru, mae'n ofynnol, drwy brotocolau datganoli, i geisio ein caniatâd os yw'n mynd i ddeddfu mewn meysydd sydd eisoes yn ddatganoledig. Mae hwnnw yn amddiffyniad cyfansoddiadol pwysig, y mae angen i ni ei ddiogelu, yn enwedig os ydym yn gwerthfawrogi

datganoli yma yng Nghymru.

In seeking consent, I do not think that the legislative consent motion should become a pro forma or a rubber stamp. Each consent motion requires careful consideration and scrutiny, and it must be judged on its merits, rather than just being thought of as a bureaucratic process and something to pass through on the nod.

In this instance, we are being asked to give consent, as the Minister said, to the Assembly Government's being able to nominate some elected representative, not necessarily an Assembly Member, to sit on the scrutiny panel for the new police and crime commissioner. This is a fundamentally flawed requirement, as the fundamental underpinning principles for such an appointment are wrong. What is being proposed, at heart, is a fundamental change in the way that we police our communities at the very time when there is growing evidence of the success in terms of the outcomes that are visible to everyone. The example that Mark Isherwood gave in relation to north Wales seems a very poor example, because, in terms of checks and balances, having a single strong individual commissioner in conflict with a single, strong chief police officer is likely to be more problematic than a balanced police authority. Surely, the lessons of north Wales would be for a more balanced and democratic approach rather than two rutting stags going head to head—if one wants to use that analogy.

The British Crime Survey shows that crime in the UK has gone down 7 per cent in the last year. Crimes of violence against the person have gone down 5 per cent, and robberies have gone down 5 per cent. Indeed, in my own area, covered by South Wales Police, the story is even better. The overall crime rate is down 12 per cent, while violence against the person is down 7 per cent and robberies are down 25 per cent. Therefore, having quoted Mayor Mallon, and having pointed to his success over a number of years, the success of the police authority in south Wales will surely be as important an argument as the case that you have been putting based on a single elected mayor in the north-east of England. Indeed, fear of crime,

Wrth geisio caniatâd, ni chredaf y dylai'r cynnig cydsyniad deddfwriaethol ddod yn pro forma neu sêl bendith. Mae angen ystyried a chraffu pob cynnig cydsyniad yn ofalus, a rhaid iddo gael ei farnu ar ei deilyngdod, yn hytrach nag ond cael ei ystyried fel proses fiwrocraidd ac yn rhywbeth i'w basio heb drafodaeth.

Yn yr achos hwn, rydym yn cael ein gofyn i roi caniatâd, fel y dywedodd y Gweinidog, i Lywodraeth y Cynulliad allu enwebu rhyw gynrychiolydd etholedig, nid Aelod Cynulliad o reidrwydd, i eistedd ar y panel craffu ar gyfer y comisynydd heddlu a throredd newydd. Mae hwn yn ofyniad sy'n ddiffygiol yn y bôn, fel y mae'r egwyddorion sylfaenol ar gyfer penodiad o'r fath yn anghywir. Yr hyn sy'n cael ei gynnig, yn y bôn, yw newid sylfaenol yn y ffordd yr ydym yn plismona ein cymunedau ar yr union adeg pan fo tystiolaeth gynyddol o lwyddiant o ran y canlyniadau sy'n weladwy i bawb. Mae'r enghraifft a roddodd Mark Isherwood mewn perthynas â gogledd Cymru yn ymddangos yn enghraifft wael iawn, oherwydd, o ran rhwystrau a gwrthbwysau, mae cael comisynydd cryf yn tynnu'n groes i brif swyddog heddlu cryf yn debygol o fod yn fwy o broblem nag awdurdod heddlu cytbwys. Yn sicr, byddai gwersi gogledd Cymru yn awgrymu dull mwy cytbwys a democrataidd yn hytrach na dau garw chwantus yn mynd ben ben a'i gilydd—os yw un am ddefnyddio'r gyfatebiaeth honno.

Mae Arolwg Troseddu Prydain yn dangos bod lefelau troseddu yn y DU wedi gostwng 7 y cant yn ystod y flwyddyn ddiwethaf. Mae troseddau treisiol yn erbyn y person wedi gostwng 5 y cant, a lladradau wedi gostwng 5 y cant. Yn wir, yn fy ardal i, a gwmpesir gan Heddlu De Cymru, mae'r stori hyd yn oed yn well. Mae'r gyfradd droseddu gyffredinol wedi gostwng 12 y cant, tra bod trais yn erbyn y person wedi gostwng 7 y cant a lladradau wedi gostwng 25 y cant. Felly, ar ôl dyfynnu Maer Mallon, a thynnu sylw at ei lwyddiant dros nifer o flynyddoedd, bydd llwyddiant yr awdurdod heddlu yn ne Cymru yn sicr yn ddadl llawn mor bwysig â'r achos yr ydych wedi ei roi yn seiliedig ar un maer etholedig yng ngogledd-ddwyrain Lloegr. Yn

at 21.4 per cent, is at its lowest level in 30 years. Very often, there is an imbalance between the reality of crime and the perception of crime, but if we are looking for an evidence-based and outcomes-based approach to good policing, the fact that it is now at its lowest for 30 years is enough evidence to argue that what we are doing at the moment is delivering good results, and that we should not be changing it in such a major and fundamental way.

This legislative consent motion is part of the checks and balances, and the National Assembly for Wales should not be expected to put these things through on the nod. We should give it due scrutiny and diligence and, where we find it deficient, we have a duty to inspect it and, in this instance, to reject it. This is what I am urging the National Assembly to do.

Peter Black: I am just trying to take in what Brian said. What we have in front of us is a consent motion in relation to certain aspects of the Police Reform and Social Responsibility Bill, but not necessarily the aspects to which he objects most. Like him, I have reservations about the need for police commissioners. I do not think that what we have at the moment works perfectly, that there are other ways of getting accountability into the system, and that a police commissioner is perhaps not the way forward. However, rejecting this legislative consent motion is not the way to look after the interests of the Assembly or Wales. Clearly, the Minister has been in conversation with the Minister in the UK Government. He has come up with a series of checks and balances and measures to try to protect the Welsh position and the Assembly position, and to make sure that crime panels have a representative appointed by the Welsh Assembly Government on them, thereby making sure that we have protection in terms of co-operation with community safety partners. I note from Nick Herbert's letter, which he sent to every Member yesterday in relation to the precept, that we still have the power in Wales, not only to influence the precept, but also in terms of the capping powers under Welsh police authorities. The

wir, mae ofn trosedd ar 21.4 y cant, ar ei lefel isaf ers 30 mlynedd. Yn aml iawn, mae anghydbwysedd rhwng realiti troseddu a'r canfyddiad o droseddau, ond os ydym yn chwilio am ymagwedd sy'n seiliedig ar dystiolaeth a chanlyniadau sy'n seiliedig ar blismona da, mae'r ffaith ei fod bellach ar ei isaf ers 30 mlynedd yn ddigon o dystiolaeth i ddadlau bod yr hyn yr ydym yn ei wneud ar hyn o bryd yn sicrhau canlyniadau da, ac na ddylem fod yn ei newid yn y fath fodd pwysig a sylfaenol.

Mae'r cynnig cydsyniad deddfwriaethol hwn yn rhan o'r rhwystrau a gwrthbwysau, ac ni ddylid disgwyl i Gynulliad Cenedlaethol Cymru gymeradwyo'r pethau hyn heb drafodaeth. Dylem ei graffu'n briodol a rhoi iddo'r diwydrwydd dyladwy a, lle yr ydym yn ei gael yn ddiffygiol, mae gennym ddyletsywydd i'w archwilio ac, yn yr achos hwn, ei wrthod. Dyma'r wyf yn annog y Cynulliad Cenedlaethol i'w wneud.

Peter Black: Rwyf ond yn ceisio deall yr hyn a ddywedodd Brian. Yr hyn sydd gennym o'n blaenau yw cynnig cydsyniad mewn perthynas â rhai agweddau o'r Mesur Seneddol ynghylch Diwygio'r Heddlu a Chyfrifoldeb Cymdeithasol, ond nid o reidrwydd yr agweddau y mae ef yn eu gwrthwynebu fwyaf. Fel ef, mae gennyf amheuo ynghylch yr angen am gomisiynwyr heddlu. Nid wyf yn credu bod yr hyn sydd gennym ar hyn o bryd yn gweithio'n berffaith, bod ffyrdd eraill o gael atebolrwydd i'r system, ac nad comisiynydd heddlu, o bosibl, yw'r ffordd ymlaen. Fodd bynnag, nid gwrthod y cynnig cydsyniad deddfwriaethol hwn yw'r ffordd i ofalu am fuddiannau'r Cynulliad na Chymru. Mae'n amlwg bod y Gweinidog wedi bod yn sgwrsio â'r Gweinidog yn Llywodraeth y DU. Mae ef wedi llunio cyfres o rwystrau a gwrthbwysau a mesurau i geisio amddiffyn sefyllfa Cymru a safiad y Cynulliad, ac i sicrhau bod ar baneli troseddau gynrychiolydd a benodwyd gan Lywodraeth Cynulliad Cymru, a thrwy hynny'n sicrhau bod gennym ddiogelwch o ran cydweithio â phartneriaid diogelwch cymunedol. Nodaf o lythyr Nick Herbert a anfonwyd at bob Aelod ddoe mewn perthynas â'r praesept, bod gennym y grym yng Nghymru, nid yn unig i ddylanwadu ar y praesept, ond hefyd o ran y

question is whether we reject this legislative consent motion and throw all that up into the air, and invite the UK Government to come back to us and start to take away some of those concessions that have been given to us as part of that negotiation.

3.50 p.m.

It is rather bizarre to see Government frontbenchers object to their own motions, to make sure that there is a vote. I thought that I had seen most things in my time in the Assembly, but that is a new one on me. Despite the reservations that we all may have, this reform has been brought forward by the UK Government, using the mandate that it has to do so. It has the technical responsibility to do that; it is not a devolved matter, as the Minister has pointed out. Some of us believe that these matters should be devolved, and I would like the Assembly to have a separate justice portfolio, so that we could do these things ourselves. However, the area of justice is not devolved, we are not asking for it to be devolved, and there will not be a question in the referendum on 3 March about whether justice should be devolved to us. It is therefore the responsibility of every Member to ensure that we take advantage of legislative consent motions so that Wales's position is protected and the interests of the people of Wales are protected, even if we disagree fundamentally with the principles in the Act of Parliament, once it is passed. For that reason, it seems that the only logical course of action is to agree to the motion, in order to ensure that the position that the Minister has negotiated is secured, rather than throwing the whole thing up again for further negotiations, and possibly having the Minister in Westminster take everything on board and changing what has been agreed.

The Presiding Officer: Order. Clearly, it is not for me to comment on the motivation of persons who say 'Object' when I put the question. It is immaterial to me who objects. [*Interruption.*] Order. The fact that the Chief

pwerau capio o dan awdurdodau heddlu Cymru. Y cwestiwn yw a fyddwn yn gwrthod y cynnig cydsyniad deddfwriaethol hwn a thafllu hynny i gyd yn yr awyr, a gwahodd Llywodraeth y DU i ddod yn ôl atom a thynnu oddi arnom rai o'r consesiynau a roddwyd i ni fel rhan o'r drafodaeth honno.

Mae braidd yn rhyfedd i weld meincwyr blaen y Llywodraeth yn gwrthwynebu eu cynigion eu hunain, er mwyn gwneud yn siŵr bod pleidlais. Roeddwn yn credu fy mod wedi gweld y rhan fwyaf o bethau yn ystod fy nghyfnod yn y Cynulliad, ond mae hynny'n beth newydd i mi. Er gwaetha'r amheuan a allai fod gan bob un ohonom, Llywodraeth y DU sydd wedi cyflwyno'r diwygiad hwn, gan ddefnyddio'r mandad sydd ganddi i wneud hynny. Mae ganddi gyfrifoldeb technegol i wneud hynny; nid yw'n fater datganoledig, fel nododd y Gweinidog. Mae rhai ohonom yn credu y dylai'r materion hyn gael eu datganoli, a hoffwn i'r Cynulliad gael portffolio cyfiawnder ar wahân, er mwyn i ni allu gwneud y pethau hyn ein hunain. Fodd bynnag, nid yw'r maes cyfiawnder wedi cael ei ddatganoli, nid ydym yn gofyn iddo gael ei ddatganoli, ac ni fydd cwestiwn yn y refferendwm ar 3 Mawrth ynghylch a ddylai cyfiawnder gael ei ddatganoli i ni. Felly, mae'n gyfrifoldeb ar bob Aelod i sicrhau ein bod yn manteisio ar gynigion cydsyniad deddfwriaethol er mwyn i sefyllfa Cymru gael ei diogelu a bod buddiannau pobl Cymru yn cael eu diogelu, hyd yn oed os ydym yn anghytuno yn y bôn â'r egwyddorion yn y Ddeddf Seneddol, unwaith y bydd wedi'i phasio. Am y rheswm hwnnw, mae'n ymddangos mai'r unig ffordd resymegol o weithredu yw cytuno i'r cynnig, er mwyn sicrhau bod y sefyllfa y mae'r Gweinidog wedi'i chyd-drafod yn cael ei diogelu, yn hytrach na thafllu'r holl beth yn yr awyr eto ar gyfer trafodaethau pellach, ac o bosibl cael y Gweinidog yn San Steffan i wneud popeth a gyflwynir a newid yr hyn y cytunwyd arno.

Y Llywydd: Trefn. Mae'n amlwg nad fy lle i yw rhoi sylwadau ar gymhelliant pobl sy'n dweud 'Gwrthwynebu' pan fyddaf yn gosod y cwestiwn. Nid yw'n berthnasol i mi pwy sy'n gwrthwynebu. [*Torri ar draws.*] Trefn.

Whip of the larger party in the Government decided to object is neither here nor there. There was an objection, and therefore that immediately triggers a postponement of the vote.

Peter Black: I understand that point, Presiding Officer. The point that I was making was not for your ears, but for the wider world. [*Laughter.*]

The Presiding Officer: I just wanted to make it quite clear that, when I put the question of whether we vote then or at voting time, any Member can object. I do not know whether that Member has a red jacket or not—that is neither here nor there, as I do not see these things.

Joyce Watson: I am a member of the Communities and Culture Committee, and we will, in due course, write up our opinions on the evidence that we have gathered. What I will say today reflects my own opinion and thoughts, which have, of course, been informed by the people out there—the wider public—as a result of their sharing their views on the proposal. The proposal to put in place police and crime commissioners in Wales does not exercise those people's minds. I cannot remember ever walking down a street, knocking doors or campaigning when anybody came up to me to say, 'Do you know what, Joyce? The one thing that will reduce the level of crime and increase the level of satisfaction is to bring in a police commissioner'. I cannot think of a single person who has ever bothered to come to me to say that. I do not know whether any Member has had that experience, but if they have, I would be grateful if they could tell us when it was, and share it with the wider world. However, members of the public are telling me that the cost of the proposal to the taxpayer, which is estimated at £50 million, will concern them. It will concern them at a time when people are losing their jobs, not least of all police officers; it will concern them when they are asked to go to a ballot, which is costing them money, to put in place a person they do not want, according to the conversations that I have had; and it will concern them that that £50 million could have bought more police officers on the beat,

Nid yw'r ffaith bod Prif Chwip y blaid fwyaf yn y Llywodraeth wedi penderfynu gwrthwynebu yma nac acw. Roedd gwrthwynebiad, ac felly mae hynny'n gohirio'r bleidlais ar unwaith.

Peter Black: Rwy'n deall y pwynt hwnnw, Lywydd. Nid pwynt i'ch clustiau chi oedd y pwynt yr oeddwn yn ei wneud, ond pwynt ar gyfer y byd ehangach. [*Chwerthin.*]

Y Llywydd: Roeddwn am ei gwneud yn gwbl glir, pan fyddaf yn gosod y cwestiwn ynghylch a ydym yn pleidleisio ar y pryd neu yn ystod y cyfnod pleidleisio, gall unrhyw Aelod wrthwynebu. Nid wyf yn gwybod a oes gan yr Aelod hwnnw siaced goch neu beidio—nid yw hynny yma nac acw, gan nad wyf yn gweld y pethau hyn.

Joyce Watson: Rwy'n aelod o'r Pwyllgor Cymunedau a Diwylliant, a byddwn, maes o law, yn ysgrifennu ein barn ar y dystiolaeth a gasglwyd gennym. Mae'r hyn y byddaf yn ei ddweud heddiw yn adlewyrchu fy marn a'm meddyliau i, sydd, wrth gwrs, wedi cael eu llywio gan y bobl allan yna—y cyhoedd—ar ôl iddynt rannu eu barn ar y cynnig. Nid yw'r cynnig i roi comisiynwyr heddlu a throedd ar waith yng Nghymru yn peri pryder i bobl. Nid wyf yn cofio cerdded i lawr y stryd, cnocio ar ddrysau neu ymgyrchu a rhywun yn dod ataf a dweud, 'Wyt ti'n gwybod beth, Joyce? Yr un peth a fydd yn lleihau lefel trosedd a chynyddu lefel y boddhad yw cyflwyno comisiynydd heddlu'. Ni allaf feddwl am un unigolyn sydd wedi trafferthu dod ataf i ddweud hynny. Nid wyf yn gwybod a oes Aelod arall wedi cael y profiad hwnnw, ond os ydynt, byddwn yn ddiolchgar pe gallent ddweud pryd oedd hynny, a rhannu hynny â'r byd ehangach. Fodd bynnag, mae aelodau o'r cyhoedd yn dweud wrthyf y bydd cost y cynnig i'r trethdalwr, a amcangyfrifir i fod yn £50 miliwn, yn peri pryder iddynt. Bydd yn peri pryder iddynt ar adeg pan fo pobl yn colli eu swyddi, gan gynnwys heddwision; bydd yn peri pryder iddynt pan ofynnir iddynt fynd i bleidleisio, sy'n costio arian iddynt, er mwyn penodi person nad ydynt yn dymuno ei gael, yn ôl y sgysiau yr wyf wedi'u cael; a bydd yn peri pryder iddynt y gallai £50 miliwn fod wedi prynu mwy o heddwision ar y strydoedd, a allai fod wedi atal rhai o'r troseddau y gallent ddiodef

which could have prevented some of the crimes that they might suffer as a consequence of the cut in the policing budget. That is my opinion on this, based on what people have told me. If the Tory-led Government wants a visible police presence, as it tells us it does, surely it can see the sheer folly of spending £50 million in good money, at a time when money is scarce, on trying to fix a system that is not even broken in the first place.

I also take issue with Mark Isherwood's statement, and the fact that he was talking about the North Wales Police situation in particular. As it is set up, this system has to be an adversarial approach to policing. It cannot be anything else, because powers are being invested in a commissioner to sack a chief constable. I do not think that that is a good place to be, and I do not think that we are going to get anything from it—*[Interruption.]*

I give way to Mark Isherwood.

Mark Isherwood: How do you therefore respond to the former head of Tony Blair's task force who, in a report to the former Labour UK Government, stated that 68 per cent of people agreed or strongly agreed that there should be a person elected by local people to hold the police to account on behalf of the community?

Joyce Watson: Those people are there. We have police authority members. If you really thought that they were not strong enough, you could have proposed making the police authority chairperson step up to the role of commissioner. You did not have to go forward in this way. I also remember you saying that the general public does not believe Government or police figures in relation to the reduction of crime. Somehow, you have arrived at what seems to me a very odd conclusion, in that you think that putting in an elected person who might not be seen as political, and also putting a Government-appointed person on a panel in Wales, will sort the problem out. I do not know if my thinking on this is somehow warped, but I cannot see how you will be able to sell that to people. I cannot see how you are going to tell people that you are investing political power

ohonynt o ganlyniad i'r toriad yng nghyllideb yr heddlu. Dyna fy marn i ar hyn, yn seiliedig ar yr hyn y mae pobl wedi dweud wrthyf. Os yw'r Llywodraeth, o dan arweiniad y Toriaid, am gael mwy o heddlu o amgylch y lle, fel y mae'n dweud y mae am ei gael, siawns y gall weld y ffolineb llwyr o wario £50 miliwn o arian da, ar adeg pan fo arian yn brin, ar geisio trwsio system nad yw hyd yn oed wedi torri yn y lle cyntaf.

Rwyf yn anghytuno â datganiad Mark Isherwood, a'r ffaith ei fod yn sôn am sefyllfa Heddlu Gogledd Cymru yn benodol. Gan ei fod wedi'i sefydlu, mae'n rhaid i'r system gael agwedd wrthwynebus tuag at blismona. Ni all fod yn unrhyw beth arall, oherwydd caiff pwerau eu buddsoddi mewn comisiynydd i ddiswyddo prif gwnstabl. Nid wyf yn credu bod hynny'n lle da i fod, ac nid wyf yn credu y byddwn yn cael unrhyw beth o hynny—*[Torri ar draws.]*

Ildiaf i Mark Isherwood.

Mark Isherwood: Sut ydych chi'n ymateb felly i gyn-bennaeth tasglu Tony Blair, a nododd mewn adroddiad i hen Lywodraeth Lafur y DU fod 68 y cant o bobl yn cytuno neu'n cytuno'n gryf y dylai person gael ei ethol gan bobl leol i ddwyn yr heddlu i gyfrif ar ran y gymuned?

Joyce Watson: Mae'r bobl hynny yno. Mae gennym aelodau awdurdod yr heddlu. Os oeddech wir yn meddwl nad oeddent yn ddigon cryf, gallech fod wedi cynnig gwneud i gadeirydd awdurdod yr heddlu gamu i rôl y comisiynydd. Nid oedd yn rhaid i chi fynd ymlaen fel hyn. Rwyf hefyd yn cofio i chi ddweud nad yw'r cyhoedd yn gyffredinol yn credu ffigurau lleihau trosedd y Llywodraeth neu'r heddlu. Rywsut, rydych wedi dod i gasgliad rhyfedd iawn yn fy marn i, o ran eich bod yn credu y byddai rhoi person etholedig na fyddai o bosibl yn cael ei weld yn wleidyddol, yn ogystal â rhoi person a benodir gan y Llywodraeth ar banel yng Nghymru, yn datrys y broblem. Nid wyf yn gwybod a yw fy marn ar hyn rywsut wedi'i wyrdroi, ond ni allaf weld sut y gallwch werthu hynny i bobl. Ni allaf weld sut yr ydych yn mynd i ddweud wrth bobl eich bod

in a person on a panel, and that that will solve the problem. I think that it simply will not.

You also talked about the panel being able to give grants to communities to solve particular crimes. You know, we currently have a system of budgets that are used very effectively. The police can also allocate grants, and they very often do, to reduce crime in a given area and at a given time. That happens now. I do not see how your argument stacks up. I am fully aware that this vote is not about any of the things that I have mentioned, but it is part of a process from which it cannot be separated. If it was not the case that we had this proposal—which we cannot stop, by the way—in front of us, we would not have to be voting on this. I, for one, want to register the protest of the people who have told me that they are not interested in this, but that they are very interested in putting that £50 million back into front-line policing, where it would be better used. That is what people care about. I would like to hear from any of you who have heard from members of the public—

Nick Bourne *rose*—

Joyce Watson: The only way I am going to give way is if I hear from a Member who can say that, when they have knocked on someone's door, the person who answered has said that the way to solve these problems is to appoint a police commissioner.

The Presiding Officer: Order. It is not normal to lay conditions when inviting requests to give way. However, it is clear that no-one is seeking to intervene.

The Minister for Social Justice and Local Government (Carl Sargeant): I thank Members for their contributions today. I will just pick up a few points, if I may. Mark Isherwood is clearly fulfilling his party brief in terms of his support for PCCs. As Members have said, this is not about the principle of PCCs, but it does have an impact

yn buddsoddi mewn grym gwleidyddol person ar banel, ac y bydd hynny'n datrys y broblem. Nid wyf yn credu y bydd hynny'n digwydd.

Rydych hefyd yn sôn am y panel yn gallu rhoi grantiau i gymunedau i ddatrys troseddau penodol. Wyddoch chi, mae gennym system o gyllidebau sy'n cael eu defnyddio'n effeithiol iawn. Gall yr heddlu ddyrannu grantiau hefyd, ac maent yn aml iawn yn gwneud hynny, i leihau trosedd mewn ardal benodol ac ar amser penodol. Mae hynny'n digwydd nawr. Nid wyf yn gweld sut mae'ch dadl yn dal dŵr. Rwy'n llwyr ymwybodol nad yw'r bleidlais hon yn ymwneud ag unrhyw beth yr wyf wedi sôn amdano, ond mae'n rhan o broses lle nad oes modd ei gwahanu. Os nad oedd gennym y cynnig hwn—na allwn ei atal, gyda llaw—ger ein bron, ni fyddai'n rhaid i ni bleidleisio ar hyn. Yr wyf fi, am un, yn awyddus i gofrestru protest y bobl sydd wedi dweud wrthyf nad oes ganddynt ddiddordeb yn hyn, ond bod ganddynt ddiddordeb mawr mewn rhoi'r £50 miliwn yn ôl i blismona rheng flaen, lle y byddai'n cael ei ddefnyddio'n well. Dyna beth mae pobl yn poeni yn ei gylch. Hoffwn glywed gan unrhyw un ohonoch sydd wedi clywed gan aelodau'r cyhoedd-

Nick Bourne *a gododd*—

Joyce Watson: Yr unig reswm y byddaf yn ildio yw os byddaf yn clywed gan Aelod sy'n gallu dweud ei fod, wrth guro ar ddrws rhywun, wedi dod ar draws person a ddywedodd mai'r ffordd i ddatrys y problemau hyn yw i benodi comisiynydd heddlu.

Y Llywydd: Trefn. Nid yw'n arferol gosod amodau pan fyddwch yn gwahodd ceisiadau i ildio. Fodd bynnag, mae'n amlwg nad oes neb am ymyrryd.

Y Gweinidog dros Gyfiawnder Cymdeithasol a Llywodraeth Leol (Carl Sargeant): Diolch i'r Aelodau am eu cyfraniadau heddiw. Rwyf am godi ambell bwynt, os caf. Mae Mark Isherwood yn amlwg yn cyflawni briff ei blaid o ran ei gefnogaeth i gael comisiynydd. Fel mae Aelodau wedi dweud, nid yw hyn yn

on the decision that we intend to make today.

ymwneud â'r egwyddor, ond mae'n cael effaith ar y penderfyniad yr ydym yn bwriadu ei wneud heddiw.

4.00 p.m.

The cost of the election of a PCC is estimated to be around £5 million or £6 million in Wales. That equates to 2,000 police officers during the electoral cycle of a police and crime commissioner. I am concerned that diverting money into an electoral process will reduce the number of police officers on the streets of Wales. Another of my concerns—and I know that Nick Herbert raised this in his letter to Members yesterday—relates to support for the police and crime panels. If the Bill is passed, the support function will be delivered through the local authorities, where one member will be allocated to a certain police force area. I questioned Nick on how that will support the scrutiny and finance function of the panels, and he assured me that one member would be appropriate to service each police authority area. I did not agree with that, and I still do not agree with it. I think that it will produce bad scrutiny. However, the additional cost burden of any additional members of staff for support will come out of the budgets of Welsh local authorities, which are funded by the Welsh Assembly Government. That is one area that still needs to be cleared up.

Amcangyfrifir y bydd ethol comisiynydd yn costio tua £5 miliwn neu £6 miliwn yng Nghymru. Mae hynny'n cyfateb i 2,000 o heddwision yn ystod y broses o ethol comisiynydd heddlu a throseddau. Rwy'n poeni y bydd dargyfeirio arian i mewn i broses etholiadol yn lleihau nifer yr heddlweision ar strydoedd Cymru. Pryder arall sydd gennyf—ac rwy'n gwybod bod Nick Herbert wedi codi hyn yn ei lythyr at yr Aelodau ddoe—yw'r cymorth ar gyfer y paneli heddlu a throseddau. Os caiff y Mesur ei basio, bydd y swyddogaeth cymorth yn cael ei darparu drwy'r awdurdodau lleol, lle bydd un aelod yn cael ei ddyrannu i ranbarth heddlu penodol. Holais Nick sut y bydd hynny'n cefnogi swyddogaeth craffu a chyllid y paneli, ac fe'm sicrhodd mi y byddai un aelod yn briodol i wasanaethu pob ardal awdurdod yr heddlu. Nid oeddwn yn cytuno â hynny, ac nid wyf yn cytuno o hyd. Credaf y bydd yn arwain at graffu gwael. Fodd bynnag, bydd baich cost ychwanegol unrhyw aelodau ychwanegol o staff ar gyfer cymorth yn dod allan o gyllidebau awdurdodau lleol Cymru, a ariennir gan Lywodraeth Cynulliad Cymru. Dyna un maes y mae angen ei egluro o hyd.

Mark talked about support for PCCs in his contribution, as did Brian. In Wales, there was no support for PCCs. The Welsh Local Government Association, the police authorities, the Police Federation of England and Wales and the Welsh Assembly Government collectively wrote to Ministers in Westminster, saying that this is bad for Wales. It is very rare that you get all of those organisations offering a collective response and all saying exactly the same thing: that this is bad for the people of Wales.

Siaradodd Mark am gymorth i gomisiynwyr yn ei gyfraniad, fel y gwnaeth Brian. Yng Nghymru, nid oedd unrhyw gymorth i gomisiynwyr. Ysgrifennodd Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru, awdurdodau heddlu, Ffederasiwn Heddlu Cymru a Lloegr a Llywodraeth Cynulliad Cymru, ar y cyd at Weinidogion yn San Steffan, yn dweud bod hyn yn ddrwg i Gymru. Mae'n anghyffredin iawn eich bod yn cael yr holl sefydliadau hynny yn cynnig ymateb ar y cyd ac yn dweud yn union yr un peth: bod hyn yn beth drwg i bobl Cymru.

Brian, the issues around perception and reality of crime are also important and it is true that fewer police officers and police staff in Wales will lead to increased crime levels. I defy any Member to dispute that.

Brian, mae'r materion yn ymwneud â chanfyddiad a realiti trosedd hefyd yn bwysig ac mae'n wir y bydd llai o heddwision a staff yr heddlu yng Nghymru yn arwain at fwy o droseddau. Rwy'n herio unrhyw Aelod i anghytuno â hynny.

Peter also raised some issues. I am pleased to hear that you also have reservations around PCCs. You have been very open about that and I hope that you also tweaked those this afternoon.

Darren Millar: Over the past decade or so, we have seen an increase in the number of police officers and support staff. However, if you follow your logic, you would expect to see a fall in crime. While we have seen a fall in overall crime, we have seen an increase in violent, drug-related, knife and gun crime. How do you link those rises to the increase in the number of police officers? There is no correlation.

Carl Sargeant: This is another train-strike moment for you, I think, Darren. The fact is that crime is down and levels are being reduced across the UK. The reality of this is quite clear. The cost of a PCC is already around £5 million to £6 million, which equates to 2,000 police officers or 500 per year if you look at it through the electoral cycle. That is above and beyond the fact that changes to the police settlement in the UK Lib Dem and Conservative budget have been applied to Wales, which is the equivalent to a cut of around 1,600 police staff. That is the equivalent of North Wales Police or Dyfed-Powys Police being completely wiped off the map. That is what your Government is doing at a time when our communities are under pressure.

This is not a Government vote; it is a legislative consent motion of the Assembly and the decision will be made by the Assembly. My colleagues and I have been clear about our opposition to this. I have spoken to Nick and I also spoke to Dave Jones from the Wales Office yesterday with regard to my current position. I am not going to have a Vince Cable moment where I present a motion and then vote against it. However, I will put it to a vote on the floor of the Assembly. That is why it is very important to have a recorded vote in the Assembly to see exactly how people and parties vote today.

Cododd Peter rai materion hefyd. Rwy'n falch o glywed bod gennych chi amheuan ynghylch comisiynwyr hefyd. Rydych wedi bod yn agored iawn am hynny ac rwyf yn gobeithio eich bod wedi newid y rheini y prynhawn yma.

Darren Millar: Dros y degawd neu ddau ddiwethaf, rydym wedi gweld cynnydd yn nifer yr heddwision a staff cymorth. Fodd bynnag, os byddwch yn dilyn eich rhesymeg, byddech yn disgwyl gweld gostyngiad yn nifer y troseddau. Er ein bod wedi gweld gostyngiad mewn troseddau yn gyffredinol, rydym wedi gweld cynnydd mewn trosedd treisgar, troseddau yn ymwneud â chyffuriau, a throsedd cyllyll a gynnu. Sut ydych chi'n cysylltu'r cynnydd hwnnw â nifer yr heddwision? Nid oes unrhyw berthynas.

Carl Sargeant: Mae hon yn adeg streic trên arall i chi, Darren. Y ffaith yw bod trosedd wedi gostwng ac mae lefelau yn lleihau ledled y DU. Mae realiti hyn yn eithaf clir. Mae cost comisiynwyr eisoes yn tua £5 miliwn i £6 miliwn, sy'n cyfateb i 2,000 o heddwision neu 500 y flwyddyn os ydych yn edrych arno yn ystod y broses etholiadol. Mae hynny'n fwy na'r ffaith bod newidiadau i setliad heddlu yng nghyllideb y Democratiaid Rhyddfrydol a'r Ceidwadwyr yn y DU wedi cael eu cymhwyso i Gymru, sy'n cyfateb i doriad o ryw 1,600 o staff yr heddlu. Mae hynny'n cyfateb i Heddlu Gogledd Cymru neu Heddlu Dyfed-Powys yn cael ei ddileu yn llwyr oddi ar y map. Dyna beth mae'ch Llywodraeth yn ei wneud ar adeg pan fydd ein cymunedau o dan bwysau.

Nid pleidlais Llywodraeth yw hon; cynnig cydsyniad deddfwriaethol y Cynulliad ydyw a bydd y Cynulliad yn gwneud y penderfyniad. Mae fy nghydweithwyr a minnau wedi bod yn glir am ein gwrthwynebiad i hyn. Rwyf wedi siarad â Nick ac rwyf hefyd wedi siarad â Dave Jones o Swyddfa Cymru ddoe o ran fy sefyllfa bresennol. Nid wyf yn mynd i gael adeg Vince Cable lle'r wyf yn cyflwyno cynnig ac yna'n pleidleisio yn ei erbyn. Fodd bynnag, byddaf yn ei gynnig i bleidlais ar lawr y Cynulliad. Dyna pam ei bod yn bwysig iawn cael pleidlais wedi'i chofnodi yn y Cynulliad i weld yn union sut mae pobl a phleidiau yn

pleidleisio heddiw.

Y Llywydd: Y cwestiwn yw ein bod yn cytuno ar y cynnig. A oes gwrthwynebiad? Gwelaf fod. Felly, gohiriaf y bleidlais tan y cyfnod pleidleisio.

The Presiding Officer: The proposal is that we agree the motion. Are there any objections? I see that there are. Therefore, I defer the vote until voting time.

*Gohiriwyd y bleidlais tan y cyfnod pleidleisio.
Vote deferred until voting time.*

*Daeth y Dirprwy Lywydd (Rosemary Butler) i'r Gadair am 4.05 p.m.
The Deputy Presiding Officer (Rosemary Butler) took the Chair at 4.05 p.m.*

Y Gyllideb Derfynol The Final Budget

Cynnig NDM4654 Jane Hutt

Motion NDM4654 Jane Hutt

Cynnig bod Cynulliad Cenedlaethol Cymru, yn unol â Rheol Sefydlog 27.17, yn cymeradwyo'r Gyllideb Flynyddol ar gyfer y flwyddyn ariannol 2011-12 a osodwyd yn y Swyddfa Gyflwyno ac a anfonwyd at Aelodau'r Cynulliad drwy e-bost ar 1 Chwefror 2011.

To propose that the National Assembly for Wales, in accordance with Standing Order 27.17 approves the Annual Budget for financial year 2011-12 laid in the Table Office and emailed to Assembly Members on 1 February 2011.

The Minister for Business and Budget (Jane Hutt): I move the motion.

Y Gweinidog dros Fusnes a'r Gyllideb (Jane Hutt): Cynigiaf y cynnig.

We published our draft spending plans in November against the backdrop of the most challenging financial times since devolution. It has been a true test of the One Wales Government and by far the most important budget since devolution. Our draft budget plans have been the subject of extensive scrutiny in the Chamber and by our partners in the public, private and third sectors. Never has scrutiny of our spending plans been more important than in these difficult financial times. We have been clear about our responsibilities from the outset: protecting the vulnerable, supporting the fragile economic recovery and defending the educational entitlements of our young people. Our budget plays a crucial role in delivering those goals. It is the vehicle for protecting our public services in Wales and, in the process, doing our utmost to support our economic renewal.

Cyhoeddasom ein cynlluniau gwario drafft ym mis Tachwedd yn y cyfnod ariannol mwyaf heriol ers datganoli. Mae wedi bod yn wir brawf i Lywodraeth Cymru'n Un ac o bell ffordd dyma'r gyllideb bwysicaf ers datganoli. Mae ein cynlluniau cyllideb ddrafft wedi bod yn destun craffu helaeth yn y Siambr a chan ein partneriaid yn y sector cyhoeddus, y sector preifat a'r trydydd sector. Nid yw craffu ar ein cynlluniau gwario erioed wedi bod mor bwysig nag yn y cyfnod ariannol anodd hwn. Rydym wedi bod yn glir ynghylch ein cyfrifoldebau o'r cychwyn cyntaf: amddiffyn pobl sy'n agored i niwed, cefnogi'r adferiad economaidd bregus ac amddiffyn hawliau addysgol ein pobl ifanc. Mae ein cyllideb yn chwarae rôl hollbwysig o ran cyflawni'r nodau hynny. Mae'n gyfrwng i ddiogelu ein gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru ac, yn y broses, gwneud ein gorau glas i helpu i adfer ein heconomi.

In finalising our spending plans, we have considered in detail the constructive evidence received throughout the budget process. This

Wrth gwblhau ein cynlluniau gwario, rydym wedi ystyried yn fanwl y dystiolaeth adeiladol a gafwyd drwy gydol proses y

included the Finance Committee's report on our draft budget, our debate in January and the response to our plans by our partners. Our approach and proposals have been widely endorsed. This serves to confirm that we have made the right choices and decisions for the people, communities and the economy of Wales. As a result, changes between the draft and final budgets have been kept to a minimum. The most significant adjustment is the additional £56.77 million for next year compared to our draft budget position. In the draft budget debate, I announced that, as a result of tight financial management, we would be taking all of the in-year revenue reductions imposed on us by the UK Government in its June 2010 budget in this financial year. We have done this to ameliorate the impact of these cuts on the 2011-12 budget. Our previous working assumption was that we would find 50 per cent this year. We now have an additional £56.77 million in revenue next year.

However, we know that one of our greatest challenges going forward is the disproportionate reduction in our capital budget, particularly the 25 per cent cut to capital next year. The potentially devastating impact of the capital cuts, on service delivery and economic growth, has been a consistent theme throughout the scrutiny of the budget. In recognition of this, we have decided to use this extra resource next year to maximise our capital investment. This comes on top of the measures that we have already taken in-year to protect our capital spending in response to the UK Government's cuts and by maximising additional investment.

We are reviewing our detailed capital spending plans for 2011-12 in light of the additional funding available, and we will make a Government-wide statement on this in early March so that our partners know the consequences of decisions for individual programmes and projects. Another key feature of the final budget is our plan to invest £5 million next year to support Adapt,

gyllideb. Roedd hyn yn cynnwys adroddiad y Pwyllgor Cyllid ar ein cyllideb ddrafft, ein dadl ym mis Ionawr ac ymateb ein partneriaid i'n cynlluniau. Mae ein dull a'n cynigion wedi cael eu cymeradwyo yn eang. Mae hyn yn fodd i gadarnhau ein bod wedi gwneud y dewisiadau a'r penderfyniadau cywir i bobl, cymunedau ac economi Cymru. O ganlyniad, rydym wedi newid cyn lleied â phosibl rhwng y gyllideb ddrafft a'r gyllideb derfynol. Yr addasiad mwyaf arwyddocaol yw'r £56.77 miliwn ychwanegol ar gyfer y flwyddyn nesaf o gymharu â sefyllfa ein cyllideb ddrafft. Yn nadl y gyllideb ddrafft, cyhoeddais, o ganlyniad i reolaeth ariannol dynn, y byddem yn cymryd yr holl ostyngiadau refeniw yn ystod y flwyddyn a bennwyd gan Lywodraeth y DU yng nghyllideb Mehefin 2010 yn y flwyddyn ariannol hon. Rydym wedi gwneud hyn i liniaru effaith y toriadau hyn ar y gyllideb 2011-12. Ein rhagdybiaeth weithredol flaenorol oedd y byddem yn dod o hyd i 50 y cant eleni. Bellach mae gennym £56.77 miliwn ychwanegol mewn refeniw ar gyfer y flwyddyn nesaf.

Fodd bynnag, rydym yn gwybod mai un o'n heriau mwyaf wrth symud ymlaen yw'r gostyngiad anghyfartal yn ein cyllideb gyfalaf, yn enwedig y toriad o 25 y cant i gyfalaf y flwyddyn nesaf. Mae effaith drychinebus bosibl y toriadau cyfalaf ar ddarpariaeth gwasanaeth a thwf economaidd wedi bod yn thema gyson drwy gydol y broses o graffu ar y gyllideb. I gydnabod hyn, rydym wedi penderfynu defnyddio'r adnodd ychwanegol hwn y flwyddyn nesaf i wneud cymaint â phosibl o fuddsoddiadau cyfalaf. Daw hyn ar ben y mesurau yr ydym eisoes wedi'u cymryd yn ystod y flwyddyn i ddiogelu ein gwariant cyfalaf mewn ymateb i doriadau Llywodraeth y DU a thrwy wneud cymaint â phosibl o fuddsoddiadau ychwanegol.

Rydym yn adolygu ein cynlluniau gwario cyfalaf manwl ar gyfer 2011-12 yn sgîl y cyllid ychwanegol sydd ar gael, a byddwn yn gwneud datganiad gan y Llywodraeth gyfan ar hyn ddechrau mis Mawrth fel bod ein partneriaid yn gwybod beth yw canlyniadau penderfyniadau ar gyfer rhaglenni a phrosiectau unigol. Un o brif nodweddion eraill y gyllideb derfynol yw ein cynllun i

the newly established career transition service. This public sector support network provides advice and help to employees and employers if they face redundancy. This one-stop shop, which the Deputy Minister for Science, Innovation and Skills, Lesley Griffiths, and I launched today, will offer grants for training, travel and childcare as well as employer recruitment subsidies. It was developed as part of the efficiency and innovation programme, building on the successful ProAct and ReAct schemes, which helped thousands of people affected by the recession to acquire qualifications and improve their chances in the labour market.

This underpins the memorandum of understanding for the public sector workforce that was recently signed by all 22 local authority leaders and public sector trade unions in Wales with the First Minister. Wales is leading the way with a proactive Government that takes its responsibilities seriously, based on our equality impact assessment published yesterday. Remember that, of every 10 public sector workers who lose their jobs, six are likely to be women. Providing a shield for the most vulnerable in our society is essential in the wake of the UK Government's cuts to welfare budgets as well as to our departmental expenditure limit. Our spending plans maximise the opportunities to meet the needs of the people and communities most likely to be adversely affected. The Institute for Fiscal Studies concludes that families with children are the biggest losers. This is more likely to be the case in Wales, as we have a higher proportion of benefit recipients who have children than the UK as a whole.

We have assessed the equality impact of our decisions throughout the process, publishing a full equality impact assessment document on our spending plans. However, the process of considering equality issues does not stop here. We need to ensure that our detailed spending and delivery plans protect equality. We will continue to work in this area. Carl

fuddsoddi £5 miliwn y flwyddyn nesaf i helpu Adapt, y gwasanaeth pontio gyrfaedd sydd newydd ei sefydlu. Mae'r rhwydwaith cymorth sector cyhoeddus hwn yn cynnig cyngor a chymorth i weithwyr a chyflogwyr os ydynt yn wynebu colli swyddi. Bydd y siop un-stop hon, y gwnaeth y Dirprwy Weinidog dros Wyddoniaeth, Arloesedd a Sgiliau, Lesley Griffiths, a minnau ei lansio heddiw, yn cynnig grantiau ar gyfer hyfforddiant, teithio a gofal plant yn ogystal â chymorthdaliadau recriwtio i gyflogwyr. Cafodd ei datblygu yn rhan o'r rhaglen effeithlonrwydd ac arloesedd, gan adeiladu ar y cynlluniau ProAct a ReAct llwyddiannus, a oedd yn helpu miloedd o bobl yr effeithir arnynt gan y dirwasgiad i ennill cymwysterau a gwella eu cyfleoedd yn y farchnad lafur.

Mae hyn yn ategu'r memorandwm dealltwriaeth ar gyfer gweithlu'r sector cyhoeddus a lofnodwyd yn ddiweddar gan arweinwyr bob un o'r 22 o awdurdodau lleol ac undebau llafur sector cyhoeddus yng Nghymru â'r Prif Weinidog. Mae Cymru yn arwain y ffordd gyda Llywodraeth ragweithiol sy'n cymryd ei chyfrifoldebau o ddifrif, yn seiliedig ar ein hasesiad o effaith ar gydraddoldeb a gyhoeddwyd ddoe. Cofiwch, o bob 10 gweithiwr yn y sector cyhoeddus sy'n colli eu swyddi, mae chwech yn debygol o fod yn fenywod. Mae gwarchod y rhai sydd fwyaf agored i niwed yn ein cymdeithas yn hanfodol yn sgîl toriadau Llywodraeth y DU i gyllidebau lles, yn ogystal â'n terfyn gwariant adrannol. Mae ein cynlluniau gwariant yn gwneud y gorau o'r cyfleoedd i ddiwallu anghenion y bobl a'r cymunedau sydd fwyaf tebygol o gael eu heffeithio'n andwyol. Mae'r Sefydliad Astudiaethau Cyllid yn dod i'r casgliad mai teuluoedd â phlant yw'r rhai sydd fwyaf ar eu colled. Mae hyn yn fwy tebygol o fod yn wir yng Nghymru, gan fod gennym gyfran uwch o bobl sy'n cael budd-dal sydd â phlant na'r DU yn ei chyfarwydd.

Rydym wedi asesu effaith cydraddoldeb ein penderfyniadau drwy gydol y broses, gan gyhoeddi dogfen asesu effaith ar gydraddoldeb lawn ar ein cynlluniau gwariant. Fodd bynnag, nid yw'r broses o ystyried materion cydraddoldeb yn dod i ben yma. Mae angen inni sicrhau bod ein cynlluniau gwario a darparu yn diogelu

Sargeant and I have called on our partners in local government to assess the impact of equality on their budgets accordingly.

4.10 p.m.

We are seeking to use our powers and resources in many different ways in order to safeguard, adapt and develop schemes that protect the most vulnerable and support our delivery partners to work and live within reduced budgets. In April, we will be implementing the £10 million plus social services first steps improvement package, which will introduce a maximum weekly charge of £50 for all of the chargeable non-residential services that a user receives.

In line with our commitment to reduce hypothecation, some specific educational grants have been amalgamated into the new school effectiveness grant, which will be worth £19 million in 2011-12. However, other specific education grants include funding for Flying Start, which provides £39 million of targeted funding for the early years pre-school budget. That will rise by £2.6 million by 2013-14 to support pupils from deprived areas, which is vital in our drive to tackle child poverty.

In spite of the major cuts that we have had to make in our capital budget, we have still been able to progress a number of key projects that will have a major impact upon the people of Wales. None of these projects will have a greater impact than the national children's hospital. The plans for phase 2 of that project are currently being finalised, and construction will start on site this summer.

Setting our budget is only the first step in meeting the challenge of better outcomes for tougher times. Our focus is on delivery. We will continue to drive forward the efficiency and innovation agenda, working closely with our partners across the public sector, trade unions and beyond. To support this, we have

cydraddoldeb. Byddwn yn parhau i weithio yn y maes hwn. Mae Carl Sargeant a minnau wedi galw ar ein partneriaid llywodraeth leol i asesu effaith cydraddoldeb ar eu cyllidebau yn unol â hynny.

Rydym yn awyddus i ddefnyddio ein pwerau a'n hadnoddau mewn nifer o wahanol ffyrdd er mwyn diogelu, addasu a datblygu cynlluniau sy'n amddiffyn y rhai mwyaf bregus ac sy'n cefnogi ein partneriaid cyflenwi i weithio a byw o fewn cyllidebau llai. Ym mis Ebrill, byddwn yn gweithredu'r pecyn gwella camau cyntaf ar gyfer gwasanaethau cymdeithasol, gwerth £10 miliwn a mwy, a fydd yn cyflwyno tâl wythnosol uchaf o £50 ar gyfer yr holl wasanaethau dibreswyl trethadwy y mae defnyddiwr yn eu defnyddio.

Yn unol â'n hymrwymiad i leihau neilltuo, mae rhai grantiau penodol addysgol wedi cael eu huno yn y grant effeithiolrwydd ysgol newydd, a fydd yn werth £19 miliwn yn 2011-12. Fodd bynnag, mae grantiau addysg penodol eraill yn cynnwys cyllid ar gyfer Dechrau'n Deg, sy'n darparu £39 miliwn o gyllid wedi'i dargedu ar gyfer cyllideb cynysgol y blynyddoedd cynnar. Bydd hwnnw'n codi £2.6 miliwn erbyn 2013-14 i gynnal disgyblion o ardaloedd difreintiedig, sy'n hanfodol yn ein hymgyrch i fynd i'r afael â thlodi plant.

Er gwaethaf y toriadau mawr yr ydym wedi gorfod eu gwneud yn ein cyllideb cyfalaf, rydym dal wedi gallu symud ymlaen â nifer o brosiectau allweddol a fydd yn cael effaith fawr ar bobl Cymru. Ni fydd yr un o'r prosiectau hyn yn cael effaith fwy na'r ysbyty plant cenedlaethol. Mae'r cynlluniau ar gyfer cam 2 o'r prosiect hwnnw ar hyn o bryd yn cael eu cwblhau, a bydd y gwaith adeiladu yn dechrau ar y safle yn ystod yr haf.

Dim ond y cam cyntaf o gwrdd â'r her o ganlyniadau gwell yn ystod cyfnod anodd yw gosod ein cyllideb. Rydym yn canolbwyntio ar gyflawni. Byddwn yn parhau i fwrw ymlaen â'r agenda effeithlonrwydd ac arloesi, gan weithio'n agos gyda'n partneriaid ar draws y sector cyhoeddus, undebau llafur a

developed a measurement framework showing the progress being made across the public sector on the savings that can be achieved. We published this yesterday alongside the equality impact assessment.

Our preparation for this budget started over a year ago. We knew that we would need to make difficult choices and decisions, but they were made even harder by the severe cuts imposed on us by the UK Government in its spending review. We have maintained throughout that the cuts are too deep, too soon, and our view is borne out by the economic growth figures published recently. It will be a grim year for families and businesses across Wales. There is mounting evidence that the economy is not growing as envisaged. The plans to cut deep and fast need to be re-thought. This challenge has been compounded by the UK Government's plan to take away almost £400 million of our end of year flexibility stocks. This is money voted to us by Parliament. We will continue to press the UK Government for full draw-down of our stocks, which will mitigate the harsh impact of the UK Government's spending cuts and help to support Wales' economic recovery.

This budget builds confidence for Wales. It is a responsible, fair and progressive budget that has been accepted by the people of Wales. Let us follow their lead and show that we are a united voice standing up for the interests and needs of Welsh citizens and communities. I commend the final budget to Members.

Angela Burns: It gives me great pleasure to respond on behalf of the Finance Committee. As Members will be aware, the Government's final budget was laid only last week and the schedule for committee meetings means that the Finance Committee has not had the opportunity to discuss it formally. However, there are a number of key themes to which the Finance Committee drew attention in relation to the draft budget that I feel that I should highlight again as they are very relevant to today's debate.

thu hwnt. I gefnogi hyn, rydym wedi datblygu fframwaith mesur sy'n dangos y cynnydd a wneir ar draws y sector cyhoeddus ar yr arbedion y gellir eu cyflawni. Ochr yn ochr â hyn, ddoe cyhoeddasom yr asesiad o'r effaith ar gydraddoldeb.

Dechreuodd ein paratoad ar gyfer y gyllideb hon dros flwyddyn yn ôl. Roeddem yn gwybod y byddai angen i ni wneud dewisiadau a phenderfyniadau anodd, ond cawsant eu gwneud hyd yn oed yn fwy anodd gan y toriadau llym a osodwyd arnom gan Lywodraeth y DU yn ei hadolygiad o wariant. Rydym wedi honni trwy'r adeg bod y toriadau yn rhy ddwfn, yn rhy fuan, ac mae ein barn yn cael ei gadarnhau gan y ffigurau twf economaidd a gyhoeddwyd yn ddiweddar. Bydd yn flwyddyn ddifrifol ar gyfer teuluoedd a busnesau ledled Cymru. Mae tystiolaeth gynyddol nad yw'r economi yn tyfu fel y rhagwelwyd. Mae angen ail-feddwl y cynlluniau i dorri'n ddwfn ac yn gyflym. Cymhlethwyd yr her hon gan gynllun Llywodraeth y DU i fynd â bron i £400 miliwn o'n stociau hyblygrwydd diwedd blwyddyn. Mae hwn yn arian a gafodd ei bleidleisio i ni gan y Senedd. Byddwn yn parhau i bwysu ar Lywodraeth y DU ar gyfer llawn dynnu i lawr o'n stociau, a fydd yn lliniaru effaith llym toriadau gwariant Llywodraeth y DU ac yn helpu i gefnogi adferiad economaidd Cymru.

Mae'r gyllideb hon yn adeiladu hyder ar gyfer Cymru. Mae'n gyllideb gyfrifol, teg a blaengar sydd wedi cael ei derbyn gan bobl Cymru. Gadewch i ni ddilyn eu hesiampl a dangos ein bod yn llais unedig sy'n sefyll dros fuddiannau ac anghenion dinasyddion a chymunedau Cymru. Rwyf yn cymeradwyo'r gyllideb derfynol i'r Aelodau.

Angela Burns: Mae'n rhoi pleser mawr i mi ymateb ar ran y Pwyllgor Cyllid. Fel y gwyr yr Aelodau, dim ond yr wythnos diwethaf y gosodwyd cyllideb derfynol y Llywodraeth, ac y mae'r amserlen ar gyfer cyfarfodydd pwyllgor yn golygu nad oedd y Pwyllgor Cyllid wedi cael y cyfle i'w drafod yn ffurfiol. Fodd bynnag, tynnodd y Pwyllgor Cyllid sylw at nifer o themâu allweddol mewn perthynas â'r gyllideb ddrafft a theimlaff y dylwn dynnu sylw atynt unwaith eto gan eu bod yn berthnasol iawn i'r ddadl

heddiw.

I hardly need to reiterate the challenges that Wales faces in the coming year and the fact that the Welsh Assembly Government has had to plan with regard to significantly reduced levels of funding. In its report on the draft budget, the Finance Committee agreed with the general approach that is being followed by the Minister for Business and Budget in which the Government's strategic objectives are set in terms of delivery outcomes. These should be consistent in order to ensure performance and value for money. I note that the Minister states in the notes accompanying the budget that she considered the committee's response to be constructive and measured and that a formal response to it will be published in due course. We look forward to receiving this and to considering further the Government's approach.

In its report, the Finance Committee emphasised the need for the Welsh Government to look carefully at how spending priorities have been determined in relation to its key objectives and to ensure that public services are delivered in the most effective way possible. In order to do this, it needs to develop ways to measure the effectiveness of the delivery of those services. The committee welcomes the Government's approach of focusing on its key objectives and doing so within a framework that allows performance and value for money to be monitored. However, the committee is concerned about the different approaches within individual departments and recommends that efforts should be made to develop more consistency. We look forward to hearing the Minister for Business and Budget's response on this, because it seemed that portfolio holders were able to set budgets before the strategic objectives of the Government had been decided.

The committee also welcomed the approach being taken to improve efficiency, including the efficiency and innovation board and invest to save. The committee particularly welcomed the efforts being made by the Minister for Business and Budget to look at invest-to-save activities holistically in an

Prin fod angen imi ailadrodd yr heriau sy'n wynebu Cymru yn y flwyddyn i ddod a'r ffaith bod Llywodraeth Cynulliad Cymru wedi gorfod cynllunio o ran gostyngiad sylweddol mewn lefelau ariannu. Yn ei adroddiad ar y gyllideb ddrafft, cytunodd y Pwyllgor Cyllid â'r dull cyffredinol a ddilynir gan y Gweinidog dros Fusnes a'r Gyllideb lle mae amcanion strategol y Llywodraeth yn cael eu gosod o ran canlyniadau cyflenwi. Dylai'r rhain fod yn gyson er mwyn sicrhau perfformiad a gwerth am arian. Nodaf fod y Gweinidog yn datgan yn y nodiadau sy'n mynd gyda'r gyllideb ei bod yn ystyried ymateb y pwyllgor i fod yn adeiladol a phwylllog ac y bydd ymateb ffurfiol iddo'n cael ei gyhoeddi maes o law. Rydym yn edrych ymlaen at dderbyn hyn ac at ystyried dull y Llywodraeth ymhellach.

Yn ei adroddiad, pwysleisiodd y Pwyllgor Cyllid yr angen i Lywodraeth Cymru ystyried yn ofalus sut y mae blaenoriaethau gwariant wedi cael eu pennu mewn perthynas â'i hamcanion allweddol ac i sicrhau bod gwasanaethau cyhoeddus yn cael eu darparu yn y ffordd fwyaf effeithiol posibl. Er mwyn gwneud hyn, mae angen datblygu ffyrdd i fesur effeithiolrwydd darparu'r gwasanaethau hynny. Mae'r pwyllgor yn croesawu ymagwedd y Llywodraeth o ganolbwyntio ar ei hamcanion allweddol a gwneud hynny o fewn fframwaith sy'n caniatáu i berfformiad a gwerth am arian gael eu monitro. Fodd bynnag, mae'r pwyllgor yn pryderu am y gwahanol ddulliau o fewn adrannau unigol ac mae'n argymhell y dylid gwneud ymdrech i ddatblygu mwy o gysondeb. Rydym yn edrych ymlaen at glywed ymateb y Gweinidog dros Fusnes a Chyllideb ar hyn, oherwydd yr oedd yn ymddangos bod deiliaid portffolio yn gallu gosod cyllidebau cyn i amcanion strategol y Llywodraeth gael eu penderfynu.

Roedd y pwyllgor hefyd yn croesawu'r dull a ddefnyddiwyd i wella effeithlonrwydd, gan gynnwys y bwrdd effeithlonrwydd ac arloesedd a buddsoddi i arbed. Mae'r pwyllgor yn croesawu'n arbennig yr ymdrechion a wneir gan y Gweinidog dros Fusnes a'r Gyllideb i edrych ar

attempt to break down the inefficiencies that might be missed by silo working in the Welsh Assembly Government and the Welsh public sector. However, there are inevitably potential conflicts within an organisation that can militate against delivering this kind of saving, and the Finance Committee recommended that the Minister, as a matter of urgency, should develop systems to ensure that this kind of saving is identified, incentivised and delivered. The committee also stressed the importance of the Minister's approach being fully transparent, and I am sure that the committee will welcome the Minister's statement on the progress being made on the efficiency and innovation agenda. We look forward to regular updates from the Minister on the development of this measurement framework.

On a couple of specific points, I noted the additional £56.77 million that is available as a result of taking the full revenue cuts in the 2010-11 financial year. The Minister says that she intends to use this to reduce the impact of capital reductions in 2011-12, and I am sure that the Finance Committee welcomes this. However, I am a little puzzled as to why this has not been placed in the revenue or capital reserves. I am sure that the Finance Committee welcomes the transitional support fund and looks forward to hearing more about how this will operate.

There is a specific issue in the Government's budget that was not raised in the committee's report on the draft budget. This is to do with the allocation of funds to support the Public Services Ombudsman for Wales. This is not a large budget—it is some £3.7 million—and the role of the Finance Committee in relation to this is set out in Standing Orders, and it is to consider the ombudsman's estimates for the coming year and to lay them with any modifications it considers necessary. We have three weeks in which to do this. The committee has considered the ombudsman's estimates in past years and, despite having some concerns about the levels of funding required on a couple of occasions, it finally approved the estimates unchanged. However,

weithgareddau buddsoddi i arbed mewn modd cyfannol fel ymgais i dorri i lawr yr aneffeithlonrwydd a allai gael ei golli gan beidio â gweithio'n agos gyda'i gilydd yn Llywodraeth Cynulliad Cymru a'r sector cyhoeddus yng Nghymru. Fodd bynnag, mae gwrthdaro anochel posibl o fewn sefydliad sy'n gallu milwrio yn erbyn darparu'r math hwn o arbediad, ac mae'r Pwyllgor Cyllid wedi argymhell bod y Gweinidog, fel mater o frys, yn datblygu systemau i sicrhau bod y math hwn o arbediad yn cael ei nodi, ei gymhell a'i gyflawni. Mae'r pwyllgor hefyd yn pwysleisio'r pwysigrwydd i ddull y Gweinidog fod yn gwbl dryloyw, ac rwyf yn siŵr y bydd y pwyllgor yn croesawu datganiad y Gweinidog ar y cynnydd a wneir ar yr agenda effeithlonrwydd ac arloesi. Rydym yn edrych ymlaen at dderbyn gwybodaeth ddiweddaraf reolaidd gan y Gweinidog ar ddatblygiad y fframwaith mesur hwn.

Ar un neu ddau o bwyntiau penodol, nodais yr £56.77 miliwn ychwanegol sydd ar gael o ganlyniad i gymryd y toriadau refeniw llawn yn y flwyddyn ariannol 2010-11. Mae'r Gweinidog yn dweud ei bod yn bwriadu defnyddio hyn i leihau effaith gostyngiadau cyfalaf yn 2011-12, ac rwyf yn siŵr bod y Pwyllgor Cyllid yn croesawu hyn. Fodd bynnag, rwyf ychydig yn ddryslyd o ran pam nad yw hyn wedi cael ei osod yn y refeniw neu gyfalaf wrth gefn. Rwyf yn siŵr bod y Pwyllgor Cyllid yn croesawu'r gronfa cymorth trosiannol ac yn edrych ymlaen at glywed mwy am sut y bydd hyn yn gweithio.

Mae mater penodol yng nghyllideb y Llywodraeth nas codwyd yn adroddiad y pwyllgor ar y gyllideb ddrafft. Mae hyn yn ymwneud â dyrannu arian i gefnogi Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru. Nid yw hon yn gyllideb fawr—tua £3.7 miliwn ydyw—ac y mae rôl y Pwyllgor Cyllid mewn perthynas â hyn wedi'i nodi yn y Rheolau Sefydlog, ac y mae i ystyried amcangyfrifon yr ombwdsmon ar gyfer y flwyddyn i ddod ac i'w gosod gydag unrhyw addasiadau y mae'n eu hystyried yn angenrheidiol. Mae gennym dair wythnos i wneud hyn. Mae'r pwyllgor wedi ystyried amcangyfrifon yr ombwdsmon yn ystod y blynyddoedd diwethaf ac, er bod rhai pryderon am y lefelau o arian y mae eu

in the wake of this year's comprehensive spending review and the tight financial position, the committee was concerned to ensure that the principle of using resources to maximum benefit applied equally to the ombudsman. However, from the information that he presented, the committee found it difficult to understand the justification for the increase in the level of resources being sought. The committee asked the ombudsman to reconsider his estimates and he subsequently presented revised, lower figures that are now included in the Government's budget.

This has highlighted a small, but important issue, namely the way in which estimates for independent bodies are scrutinised. The Public Services Ombudsman for Wales provides an important service for the people of Wales and it is right that he should be able to operate independently and be free from Government interference. However, this does not exempt the ombudsman from the need to be open about his office's work and the resources needed to fulfil its duties. Although scrutiny of the public services ombudsman's estimates had proved simpler in previous years, the committee was concerned that, this year, with some more complex issues to address, the timetable set by Standing Orders for consideration of the public services ombudsman's estimates meant that this work had to be squeezed into the margins of scrutinising the Welsh Assembly Government's budget. The committee considers that it would be better if provision was made for a fuller and more considered scrutiny of the management of the resources used by the public services ombudsman. This might involve a discussion of his office's work at a different time of the year and in a way that would facilitate a more focused discussion during the short time available in the budget round. This kind of scrutiny should be of benefit to the Assembly and to the public services ombudsman. The Finance Committee therefore recommended in its report that the Business Committee should include this within the duties of an appropriate committee in the fourth Assembly.

hangen ar rai achlysuron, yn y diwedd, cymeradwywyd yr amcangyfrifon heb eu newid. Fodd bynnag, yn sgil adolygiad cynhwysfawr o wariant eleni a'r sefyllfa ariannol dynn, yr oedd y pwyllgor yn awyddus i sicrhau bod yr egwyddor o ddefnyddio adnoddau i elwa i'r eithaf yr un mor berthnasol i'r ombwdsmon. Fodd bynnag, o'r wybodaeth a gyflwynwyd ganddo, roedd y pwyllgor yn ei chael hi'n anodd deall y cyfiawnhad dros y cynnydd yn lefel yr adnoddau a geisir. Mae'r pwyllgor yn gofyn i'r ombwdsmon ailystyried ei amcangyfrifon a chyflwynodd ffigurau diwygiedig is ar ôl hynny, sy'n cael eu cynnwys yn awr yng nghyllideb y Llywodraeth.

Mae hyn wedi tynnu sylw at broblem fach, ond pwysig, sef y ffordd y mae amcangyfrifon ar gyfer cyrff annibynnol yn cael eu harchwilio. Mae Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn darparu gwasanaeth pwysig i bobl Cymru ac mae'n iawn y dylai fod yn gallu gweithredu'n annibynnol ac yn rhydd rhag ymyrraeth y Llywodraeth. Fodd bynnag, nid yw hyn yn eithrio'r ombwdsmon o'r angen i fod yn agored am waith ei swyddfa a'r adnoddau y mae eu hangen i gyflawni ei ddyletswyddau. Er bod craffu ar amcangyfrifon yr ombwdsmon gwasanaethau cyhoeddus wedi bod yn symlach yn y blynyddoedd blaenorol, mae'r pwyllgor yn pryderu, gyda rhai materion mwy cymhleth i fynd i'r afael ag hwy eleni, y byddai'r amserlen a osodwyd gan y Rheolau Sefydlog ar gyfer ystyried amcangyfrifon yr ombwdsmon gwasanaethau cyhoeddus yn golygu bod y gwaith hwn yn cael ei wasgu i ymylon craffu ar gyllideb Llywodraeth Cynulliad Cymru. Mae'r pwyllgor yn ystyried y byddai'n well pe gwnaed darpariaeth ar gyfer craffu llawnach a mwy ystyriol o reolaeth yr adnoddau a ddefnyddir gan yr ombwdsmon gwasanaethau cyhoeddus. Gallai hyn gynnwys trafodaeth ar waith ei swyddfa ar adeg wahanol o'r flwyddyn ac mewn ffordd a fyddai'n hwyluso trafodaeth â mwy o ffocws yn ystod yr amser byr sydd ar gael yn ystod y cylch cyllideb. Dylai'r math hwn o graffu fod o fudd i'r Cynulliad ac i'r ombwdsmon gwasanaethau cyhoeddus. Mae'r Pwyllgor Cyllid yn argymhell, felly, yn ei adroddiad y dylai'r Pwyllgor Busnes gynnwys hyn o fewn

dyletswyddau pwyllgor priodol yn y pedwerydd Cynulliad.

Finally, the Finance Committee welcomed the response of organisations such as the Welsh Local Government Association and the Welsh NHS Confederation. However, given the dismay that budgets that have delivered real-term growth have generated in the past, this year's reactions have been surprising and welcome.

Nick Bourne: I am grateful for the opportunity to speak on the final budget, a budget that has been forced on Wales by the economic mess inherited from the last Labour Government and from whom I hope will be the last Labour Prime Minister, Gordon Brown. The fact is that Labour borrowed massively beyond the country's ability to pay back—£1 of every £4 that it spent was borrowed.

4.20 p.m.

The Minister for Business and Budget was honest in saying that she had been planning for substantial decreases in spending for over a year. That is the reality of the position. We knew that, whoever won the last election, this would be a year of cuts and that is because of the irresponsibility of the last Government that led to a doubling of the national debt—[ASSEMBLY MEMBERS: 'Oh.'] I can understand why it is uncomfortable for you, but that is why you were voted out of office. We have the biggest budget deficit in our peacetime history. If we do not take steps now to live within our means, the price will be paid in even higher taxes or even more borrowing, leading to even more debt that will have to be paid back by successive generations. Therefore, let us be clear about where the blame for these cuts lies. They are the direct consequence of Labour's recklessness in Government at Westminster and they have been agreed to by Labour and Plaid Cymru here.

This is a budget based on poor forecasting, inadequate scrutiny and a lack of engagement with key stakeholders. In March last year, we

Yn olaf, croesawodd y Pwyllgor Cyllid ymateb sefydliadau megis Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru a Chyddfederasiwn GIG Cymru. Fodd bynnag, o ystyried y siom y mae cyllidebau sydd wedi cyflwyno twf mewn termau real yn y gorffennol, mae adweithiau eleni wedi bod yn syfrdanol ac i'w croesawu.

Nick Bourne: Rwyf yn ddiolchgar am y cyfle i siarad ar y gyllideb derfynol, cyllideb sydd wedi cael ei orfodi ar Gymru gan y llanast economaidd a etifeddwyd gan y Llywodraeth Lafur ddiwethaf a chan bwy rwy'n gobeithio fydd Prif Weinidog olaf Llafur, Gordon Brown. Mae'n ffaith bod Llafur wedi benthyc yn aruthrol y tu hwnt i allu'r wlad i dalu yn ôl—benthyciwyd £1 o bob £4 a wariwyd ganddi.

Roedd y Gweinidog dros Fusnes a'r Gyllideb yn onest wrth ddweud ei bod wedi bod yn cynllunio ar gyfer gostyngiadau sylweddol mewn gwariant am dros flwyddyn. Dyna yw gwirionedd y sefyllfa. Roeddem ni'n gwybod, pwy bynnag a fyddai'n ennill yr etholiad diwethaf, y byddai eleni yn flwyddyn o doriadau, ac mae hynny o ganlyniad i ddiffyg cyfrifoldeb y Llywodraeth ddiwethaf, a arweiniodd at ddyblu'r ddyled genedlaethol—[AELODAU'R CYNULLIAD: 'O'.] Gallaf ddeall pam ei bod yn anghyfforddus i chi, ond dyna'r rheswm na chawsoch eich ailethol. Mae gennym ni'r diffyg yn y gyllideb fwyaf mewn cyfnod o heddwch yn ein hanes. Os na fyddwn yn cymryd camau yn awr i fyw o fewn ein hincwm, byddwn yn talu'r pris gan dalu trethi uwch neu drwy fenthyc hyd yn oed mwy, gan arwain at hyd yn oed mwy o ddyled i'r cenedlaethau nesaf i dalu'n ôl. Felly, gadewch inni fod yn glir pwy sydd ar fai am y toriadau hyn. Maent yn ganlyniad uniongyrchol i fyrbwylltra Llafur yn San Steffan ac mae Llafur a Phlaid Cymru wedi cytuno arnynt yn y fan hon.

Mae hon yn gyllideb ar sail rhagolygon gwael, craffu annigonol a diffyg ymgysylltu â rhanddeiliaid allweddol. Ym mis Mawrth y

called for the Assembly Government to set up an independent budget review process as had been done by the Scottish Government. This could have examined all aspects of public expenditure and informed decisions ahead of the comprehensive spending review and the budgetary process. As a consequence, there has not been sufficient public scrutiny of the budget proposals. The Finance Committee said that it was surprised and disappointed at the lack of response from some institutions. As I said, the Assembly Government turned down our suggestion of an independent budget review and this budget is therefore a poor reflection of what could have been in the final budget.

In particular, as is known, we are critical of the cuts in health spending. We have seen a cut in health spending this year by £435 million and the budget will see spending on the NHS in Wales cut by £1 billion over the next three years. That figure of £1 billion does not change. The NHS in Wales faces increasing demands and challenges. New drugs and treatments are coming online and people are living longer. Therefore, the budget needs to be maintained, but it is not being maintained. Eleven per cent of the Welsh population, nearly 330,000 people, are waiting for NHS treatment. The pledge given by the Assembly Government that no patient would wait longer than 26 weeks for treatment has proved to be untrue. Ambulance response times, in spite of the dedication of staff, continue to be missed. Stroke services in Wales were described by a leading expert as scandalously bad and the worst in the UK. In Northern Ireland, 83 per cent of stroke patients are discharged from hospital into a stroke-specific multidisciplinary team's care compared with just 7 per cent in Wales. There is much to be done on the health front, therefore, and the budget is being scandalously cut against that background, which is totally unsatisfactory.

We are the only party to commit to protecting the health budget in line with inflation. No other party has pledged to do that and, as I said, the present Government is taking £1 billion out of the health budget over three years. We have set out plans about how we

llynedd, bu i ni alw ar Lywodraeth y Cynulliad i sefydlu proses adolygu cyllideb annibynnol fel y gwnaed gan Lywodraeth yr Alban. Gallai hyn fod wedi archwilio pob agwedd ar wariant cyhoeddus gan gynnig gwybodaeth a fyddai'n sail i wneud penderfyniadau cyn yr adolygiad cynhwysfawr o wariant a'r broses gyllidebol. O ganlyniad, ni fu digon o graffu cyhoeddus ar gynigion y gyllideb. Mae'r Pwyllgor Cyllid wedi dweud ei fod yn synnu ar, ac yn siomedig am, y diffyg ymateb gan rai sefydliadau. Fel y dywedais, bu i Lywodraeth y Cynulliad wrthod ein hawgrym i gael adolygiad annibynnol o'r gyllideb, ac felly, mae'r gyllideb hon yn fersiwn gwael o'r hyn a allai fod wedi bod yn y gyllideb derfynol.

Yn benodol, mae'n hysbys ein bod yn feirniadol o'r toriadau mewn gwariant ar iechyd. Bu gostyngiad o £435 miliwn yn y gwariant ar y GIG yng Nghymru o £1 biliwn yn ystod y tair blynedd nesaf. Nid yw'r ffigwr hwnnw o £1 biliwn yn newid. Mae'r GIG yng Nghymru yn wynebu gofynion a sialensiau cynyddol. Mae cyffuriau a thriniaethau newydd ar gael ar-lein ac mae pobl yn byw yn hirach. Felly, mae angen cynnal y gyllideb, ond nid yw'n cael ei chynnal. Mae 11 y cant o boblogaeth Cymru, bron 330,000 o bobl, yn aros am driniaeth gan y GIG. Ni chafodd addewid Llywodraeth y Cynulliad, na fyddai cleifion yn aros mwy na 26 wythnos am driniaeth, ei wireddu. Er gwaethaf ymroddiad y staff, mae amserau ymateb y gwasanaeth ambiwlans yn parhau i fethu. Disgrifiwyd gwasanaethau strôc yng Nghymru gan arbenigwr blaenllaw yn warthus o wael, y gwaethaf yn y DU. Yng Ngogledd Iwerddon, mae 83 y cant o gleifion strôc yn cael eu rhyddhau o'r ysbyty i ofal tîm strôc amlddisgyblaeth benodol, o'i gymharu â 7 y cant, yn unig, yng Nghymru. Mae llawer i'w wneud ym maes iechyd, felly, ac mae'r gyllideb yn cael ei thorri'n warthus yn y cyd-destun hwnnw, sy'n gwbl anfoddfaol.

Ni yw'r unig blaid i ymrwymo i amddiffyn y gyllideb iechyd yn unol â chwyddiant. Nid oes plaid arall wedi addo gwneud hynny ac, fel y dywedais, mae'r Llywodraeth bresennol yn tynnu £1 biliwn o'r gyllideb iechyd yn ystod y tair blynedd. Rydym wedi nodi ein

would protect health spending. We would freeze public sector pay for those earning over £21,000 a year and we would postpone further projects in the trunk road building programme. We would make cuts, going beyond Labour's, to other budgets—we have been perfectly upfront about that. We would cut 12 per cent of the education budget, against an 8 per cent cut by the Labour Party and Plaid Cymru, but we would put the money directly into schools, which would have the benefit of sending more to the front line.

I will say something about the Barnett formula because the context of the budget also needs to be looked at. I would be grateful if the Minister for finance, who I assume will be responding to this debate, would pick up some of these points. The coalition Government at Westminster is the first Government ever to commit to reviewing the Barnett formula. That should be welcomed. The last Government made no such promise. I am also pleased, as is the Minister for finance, that the Chief Secretary to the Treasury has announced that it is Government policy to look at a Barnett floor to underpin spending in Wales. It shows a clear direction of travel and should be welcomed. It is the policy of the Government at Westminster and I know from speaking to the Prime Minister that he is very much committed to the process too.

Brian Gibbons: To clarify, can you give an indication as to when Danny Alexander or Danny Redwood is likely to start the process of reviewing the Barnett formula, and when we will see the outcome of that? It can be promised forever and a day, but could we have a timescale as to when we can expect to see some results?

Nick Bourne: It is a pity that you are giving up the day job, because I do not think that stand-up comedy is your forte. I am about to pose some questions to your party, Brian, via your Minister for finance, regarding where your party stands on this issue at Westminster, because the Barnett formula has to be settled there. The Westminster angle is very important on this and we know that Ed Miliband was at best indifferent to reviewing the formula, while Ed Balls, the present

cynlluniau ar sut y byddem yn diogelu gwariant ar iechyd. Byddem yn rhewi cyflogau'r sector cyhoeddus i'r rhai sy'n ennill dros £21,000 y flwyddyn ac yn gohirio prosiectau pellach yn y rhaglen adeiladu cefnffyrdd. Byddem yn gwneud toriadau, gan fynd y tu hwnt i rai Llafur, mewn cyllidebau eraill—rydym wedi bod yn gwbl agored am hynny. Byddem yn torri 12 y cant o'r gyllideb addysg, o'i gymharu â thoriad y Blaid Lafur a Phlaid Cymru o 8 y cant, ond byddem yn rhoi'r arian yn uniongyrchol i ysgolion, a fydd o fudd i'r rheng flaen.

Byddaf yn sôn am fformiwla Barnett oherwydd bod angen edrych ar gyd-destun y gyllideb hefyd. Byddwn yn ddiolchgar pe bai'r Gweinidog dros gyllid, a fydd, rwy'n cymryd, yn ymateb i'r ddadl hon, yn trafod rhai o'r pwyntiau hyn. Y Llywodraeth glymblaid yn San Steffan yw'r Llywodraeth gyntaf i ymrwymo i adolygu fformiwla Barnett. Dylid croesawu hynny. Ni wnaeth y Llywodraeth ddiwethaf addewid o'r fath. Rwy'n falch hefyd, fel y mae'r Gweinidog dros gyllid, bod Prif Ysgrifennydd y Trysorlys wedi cyhoeddi ei fod yn bolisi'r Llywodraeth i ystyried llawr Barnett i gael bod yn sail gwariant yng Nghymru. Mae hynny'n dangos cyfeiriad clir a dylid ei groesawu. Dyna yw polisi'r Llywodraeth yn San Steffan ac rwy'n gwybod o siarad â'r Prif Weinidog ei fod yn ymrwymedig iawn i'r broses hefyd.

Brian Gibbons: I egluro, a allwch chi roi syniad ynghylch pryd y bydd Danny Alexander neu Danny Redwood yn debygol o ddechrau ar y broses o adolygu fformiwla Barnett, a phryd y byddwn yn gweld canlyniadau hynny? Gellir ei addo hyd byth, ond a allwn gael amserlen o ran pryd y gallwn ddisgwyl gweld rhai o'r canlyniadau?

Nick Bourne: Mae'n drueni eich bod yn rhoi'r gorau i'ch gwaith bob dydd, oherwydd nid wyf yn credu mai comedi yw'ch cryfder. Byddaf yn gofyn rhai cwestiynau i'ch plaid, Brian, drwy eich Gweinidog dros gyllid, ynghylch safbwynt eich plaid ar y mater hwn yn San Steffan, gan mai dyna lle y bydd yn rhaid ymdrin â fformiwla Barnett. Mae safbwynt San Steffan yn bwysig iawn ar hyn, ac rydym yn gwybod y bu Ed Miliband, ar y gorau, yn ddifater ynghylch adolygu'r

shadow Chancellor, was positively hostile.

Rhodri Morgan: That is not true.

Nick Bourne: You say that it is not true, from a sedentary position, but there we are.

The Deputy Presiding Officer: Order. Can you begin winding up, please?

Nick Bourne: Yes, I will. In response to comments made from a sedentary position, in July 2010, Ed Balls said that Wales had benefited disproportionately from the Barnett formula. It would be interesting to find out whether he still holds to that opinion, because across the Chamber we are united in supporting change. If we had that sort of support at Westminster, it would be very useful. I hope that the Minister for finance will tackle this particular point, because not doing so would send out the message that Labour's view at Westminster remains the same, namely that it does not want to review the formula.

We stand firmly behind protecting the health budget; we believe that it is important that other budgets are reduced so that we can do that. It is the most important budget, and that view is borne out by opinion in Wales. We will be voting against this budget. It has been set in challenging times—the Minister is right about that—but that is the reason why your Government was voted out of office, because it could not handle the economy and was spending and borrowing too much.

Chris Franks: It is worth recalling that Wales had the worst financial settlement of all of the devolved nations because the Conservatives and the Lib Dems are not a strong enough voice for Wales. The unaffordable budget put forward by the official opposition would have a damaging impact on the people of Wales. The impact of Conservative cuts on council tax and education would be frightening. Plaid has rejected the Tories' plans for massive cuts to classroom funding; it is despicable that they want to see our children's education being

fformiwla, tra'r oedd Ed Balls, y Canghellor cysgodol presennol, yn gwbl elyniaethus i'r syniad.

Rhodri Morgan: Nid yw hynny'n wir.

Nick Bourne: Rydych chi'n dweud nad yw hynny'n wir, ar eich eistedd, ond dyna ni.

Y Dirprwy Lywydd: Trefn. A wnewch chi ddod i gasgliad?

Nick Bourne: Gwnaf. Mewn ymateb i'r sylwadau a wnaethoch ar eich eistedd, yn mis Gorffennaf 2010, dywedodd Ed Balls y bu i Gymru elwa'n anghymesur o fformiwla Barnett. Byddai'n ddiddorol cael gwybod a yw'n dal i fod o'r farn honno, oherwydd ar draws y Siambr rydym yn unfrydol i gefnogi newid. Pe bai gennym y math hwnnw o gefnogaeth yn San Steffan, byddai hynny'n ddefnyddiol iawn. Rwy'n gobeithio y bydd y Gweinidog dros gyllid yn mynd i'r afael â'r pwynt penodol hwn, gan y byddai peidio â gwneud hynny yn dangos nad yw barn Llafur yn San Steffan wedi newid, ac nad yw am adolygu'r fformiwla.

Rydym ni'n glynu'n gadarn wrth ein safiad i ddiogelu'r gyllideb iechyd; rydym ni'n credu ei bod yn bwysig bod lleihau ar gyllidebau eraill er mwyn i ni allu gwneud hynny. Dyma'r gyllideb bwysicaf, ac mae'r farn yng Nghymru yn cadarnhau'r safbwynt hwn. Byddwn yn pleidleisio yn erbyn y gyllideb hon. Lluniwyd y gyllideb mewn cyfnod heriol—mae'r Gweinidog yn iawn am hynny—ond dyna'r rheswm na chafodd eich Llywodraeth ei haillethol, oherwydd na allai ymdrin â'r economi gan wario a benthyg gormod.

Chris Franks: Mae'n werth cofio y cafodd Cymru'r setliad ariannol gwaethaf o'r holl genhedloedd datganoledig oherwydd nad yw'r Ceidwadwyr a'r Democratiaid Rhyddfrydol yn llais ddigon cryf i Gymru. Byddai'r gyllideb anfforddiadwy a gyflwynwyd gan yr wrthblaid swyddogol yn cael effaith niweidiol ar bobl Cymru. Byddai effaith toriadau'r Ceidwadwyr ar y dreth gyngor ac addysg yn frawychus. Mae Plaid Cymru wedi gwrthod cynlluniau'r Toriaid i gyflwyno toriadau enfawr i gyllid yr ystafell ddosbarth; mae'n warthus eu bod am weld

disadvantaged so badly. The Conservatives in Cardiff bay want to make an additional £75 million cut to education budgets; that is the equivalent of cutting £41,000 from the budget of each school in Wales. To break it down more locally, pupils in Cardiff would experience an additional spending cut of £5.9 million, pupils in the Vale of Glamorgan would face a further cut of £2.6 million and those in Rhondda Cynon Taf would have a further cut of £5.8 million.

On top of cuts to the Welsh budget, we should remind people that the bosses of the parties opposite are slashing non-devolved spending without regard to the impact on communities. They are slashing welfare and housing benefit budgets, as well as cancelling schemes such as the scheme for generating renewable energy from the Severn estuary. Contracts for that scheme would have brought jobs and investment to our nation. Assembly Members have also recently been told of the difficulties that face South Wales Police.

Nick Ramsay: I am grateful to Chris Franks for giving way. Chris, you have once again said that plans to build a barrage across the River Severn have been cancelled by the Government. Will you state for the record that that is not the case, and that a decision to build the Severn barrage was never taken?

Chris Franks: I am afraid that you were not listening carefully enough; I did not mention a barrage, rather I spoke about generating renewable energy, which is significantly different.

A survey by the Federation of Small Businesses showed that there are more small businesses that think that they will make job cuts this year than small businesses that think that they will take on staff. The Tories recently announced their commitment to scrapping business rates completely for all businesses with a rateable value of £12,000 or less, and then tapering relief to £15,000. That pledge would require an additional £41.7 million in rate relief at a time when the Welsh Government's budget has been cut, and to do so would add to the cost of keeping their promises on health. These are not

addysg ein plant dan anfantais mor wael. Mae'r Ceidwadwyr ym mae Caerdydd am wneud toriad o £75 miliwn ychwanegol i gyllidebau addysg; mae hynny yn cyfateb i dorri £41,000 o gyllideb pob ysgol yng Nghymru. I gael golwg mwy lleol, byddai disgyblion yng Nghaerdydd yn profi toriadau ychwanegol ar wariant, o £5.9 miliwn, byddai disgyblion ym Mro Morgannwg yn wynebu toriad pellach o £2.6 miliwn a disgyblion Rhondda Cynon Taf yn gweld toriadau pellach o £5.8 miliwn.

Yn ychwanegol i'r toriadau i gyllideb Cymru, dylwn atgoffa pobl bod rheolwyr y pleidiau gyferbyn yn torri gwariant heb ei ddatganoli heb ystyried yr effaith ar gymunedau. Maent yn gwneud toriadau i gyllidebau budd-daliadau tai, yn ogystal â chael gwared ar gynlluniau, er enghraifft y cynllun cynhyrchu ynni adnewyddadwy yn aber Hafren. Byddai contractau'r cynllun hwnnw wedi rhoi swyddi a buddsoddiad i'n cenedl. Yn ogystal, cafodd Aelodau'r Cynulliad wybod yn ddiweddar am yr anawsterau sy'n wynebu Heddlu De Cymru.

Nick Ramsay: Rwy'n ddiolchgar i Chris Franks am ildio. Chris, bu i chi sôn unwaith eto bod y Llywodraeth yn rhoi'r gorau i'r cynllun i adeiladu morglawdd ar afon Hafren. A wnewch chi nodi nad yw hynny'n wir, ac na fu penderfyniad erioed i adeiladu morglawdd ar afon Hafren?

Chris Franks: Mae arnaf ofn nad oeddech yn gwrando'n ddigon astud; ni soniais am forglawdd, yn hytrach, yr oeddwn i'n sôn am gynhyrchu ynni adnewyddadwy, sy'n wahanol iawn.

Mae arolwg gan y Ffederasiwn Busnesau Bach yn dangos bod mwy o fusnesau bach sy'n credu y byddant yn gwneud toriadau swyddi eleni na rhai sy'n credu y byddant yn cyflogi mwy o staff. Yn ddiweddar, cyhoeddodd y Torïaid eu hymrwymiad i gael gwared ar drethi busnes yn gyfan gwbl i bob busnes sydd â gwerth ardrethol o £12,000 neu lai, a rhyddhad sy'n gostwng yn raddol i fusnesau â gwerth ardrethol o £15,000. Byddai hynny'n gofyn am £41 miliwn yn ychwanegol ar adeg pan fydd lleihau ar gyllideb Llywodraeth Cymru, a byddai gwneud hynny yn ychwanegu at y gost o

credible proposals, unlike the budget put forward by the Plaid group in Government, which protects money for hospitals, schools and skills, despite the cuts from Westminster.

4.30 p.m.

The funding formula for Wales has been mentioned, but the truth is that whichever party is in power, it is not doing anything. You are not doing anything. My colleague, Jonathan Edwards, the Member of Parliament for Carmarthen East and Dinefwr, has discovered that the complex formula that decides how much Westminster money is allocated to Wales, Scotland and Northern Ireland is being applied by just seven—mainly junior—civil servants. Would the Minister agree that that confirms that the Westminster Government is simply not interested in applying the funding formula accurately? If the parties opposite were to get a move on, and we were funded on the basis of need, rather than population, we could finance five brand new hospitals or 10 brand new schools in Wales. The Chief Secretary to the Treasury, Danny Alexander, has indicated that the Treasury does not make detailed calculations based on individual items of expenditure in England. Instead, money is allocated to Wales and other devolved countries according to overall departmental expenditure. That means that the comprehensive spending review hit Wales with bigger Tory-led cuts than it did Scotland and Northern Ireland.

Peter Black: You have confused two issues there. With regard to the technical details of the Barnett formula, the way that it is being applied now is the way that it has been applied since Joel Barnett introduced it. Presumably, you are now saying that Joel Barnett and everybody since have been wrong, and that you are right. However, you are arguing for the Barnett formula to be applied in a different way so as to advantage Wales. That is fine from our point of view, but I do not think that the Scots would be too pleased about that, nor anyone else.

gadw eu haddewidion ar iechyd. Nid yw'r rhain yn gynigion credadwy, yn wahanol i'r gyllideb a gyflwynwyd gan grŵp Plaid Cymru yn y Llywodraeth, sy'n diogelu arian ar gyfer ysbytai, ysgolion a sgiliau, er gwaethaf y toriadau o San Steffan.

Cafodd fformiwla ariannu Cymru ei chrybwyll, ond y gwir yw, nid yw pa bynnag blaid sydd mewn grym yn gwneud unrhyw beth. Nid ydych yn gwneud unrhyw beth. Mae fy nghydweithiwr, Jonathan Edwards, yr Aelod Seneddol dros Ddwyrain Caerfyrddin a Dinefwr, wedi darganfod bod y fformiwla gymhleth sy'n penderfynu faint o arian San Steffan sy'n cael ei ddyrannu i Gymru, yr Alban a Gogledd Iwerddon yn cael ei gweithredu yn bennaf gan saith o is weision sifil yn unig. A fyddai'r Gweinidog yn cytuno bod hynny'n cadarnhau, yn syml, nad oes gan Lywodraeth San Steffan ddiddordeb mewn gweithredu'r fformiwla ariannu yn gywir? Pe bai'r pleidiau gyferbyn yn prysuro i wneud rhywbeth, a phe bawn yn cael ein hariannu ar sail angen, yn hytrach nag ar sail y boblogaeth, gallem ariannu pum ysbyty newydd sbon neu 10 o ysgolion newydd sbon yng Nghymru. Mae Prif Ysgrifennydd y Trysorlys, Danny Alexander, wedi awgrymu nad yw'r Trysorlys yn gwneud cyfrifiadau manwl yn seiliedig ar eitemau unigol o wariant yn Lloegr. Yn hytrach, mae arian yn cael ei ddyrannu i Gymru a gwledydd datganoledig eraill yn ôl gwariant cyffredinol yr adrannau. Mae hynny'n golygu bod yr adolygiad cynhwysfawr o wariant yn taro Cymru â mwy o doriadau'r Toriaid nag a wnaed yn yr Alban a Gogledd Iwerddon.

Peter Black: Rydych chi wedi drysu dau fater yma. O ran manylion technegol fformiwla Barnett, mae'r ffordd y mae'n cael ei defnyddio'n awr yr un fath ag ers iddi gael ei chyflwyno gan Joel Barnett. Rwy'n tybio eich bod yn awr yn dweud bod Joel Barnett a phawb ers hynny yn anghywir, ac eich bod chi yn gywir. Fodd bynnag, rydych chi'n dadlau y dylid rhoi fformiwla Barnett ar waith mewn ffordd wahanol er mwyn bod o fantais i Gymru. Mae hynny'n iawn o'n safbwynt ni, ond nid wyf yn meddwl y byddai pobl yr Alban yn falch o hynny hefyd, nac unrhyw un arall chwaith.

Chris Franks: I am here to represent Wales—you can represent Scotland, if you like. The Minister for Business and Budget should also have discussions with the shadow Chancellor, Ed Balls, who still thinks that the funding formula is as relevant now as it was in the last century. Plaid Cymru will not let Conservative-Liberal Democrat austerity beat our ambitions for Wales. Plaid has shown what we can do in Government, but we want to do more. We do not need any white knights, as some Members of the Labour Party and others seem to wish for, because we already have the best team.

Mark Isherwood: Gerry Holtham made it clear that Wales did not take a bigger percentage cut than Scotland or Northern Ireland, and that it appeared to be so only because non-domestic rates are fully devolved to those countries, but not to Wales. Last April, the central bankers' bank, the Bank for International Settlements—perhaps the oldest and most venerable of the world's financial watchdogs—said that when the UK entered the global financial crisis the shock absorber had already been used up, exposing rot in the UK's finances. It also said that the UK faced the highest structural deficit of Organisation for Economic Cooperation and Development countries, with a risk that public debt would explode out of control—hence the UK coalition Government's deficit-reduction plan, described by the International Monetary Fund as essential. Last week, the Institute for Fiscal Studies stated that the Government should not relax its plans for spending cuts and tax rises to try to reduce the budget deficit. It made it clear that the UK Government should resist calls to loosen fiscal policy, saying that doing so would be ineffective in helping the economy and risks undermining investor confidence in Britain's willingness to deal with its debts, and could lead to higher interest rates. It also said that the UK Government's plan to deal with the deficit in the current Parliament is a sensible strategy and should be more credible with international investors than Labour's slower plan.

Chris Franks: Rwyf i yma i gynrychioli Cymru—gallwch chi gynrychioli'r Alban, os hoffech chi. Dylai'r Gweinidog dros Fusnes a'r Gyllideb hefyd gynnal trafodaethau â Changhellor yr wrthblaid, Ed Balls, sy'n dal i feddwl bod y fformiwla ariannu mor berthnasol yn awr ag yr oedd yn y ganrif ddiwethaf. Ni fydd Plaid Cymru yn gadael i lymder y Ceidwadwyr a'r Democratiaid Rhyddfrydol niweidio ein huchelgeisiau i Gymru. Mae Plaid Cymru wedi dangos yr hyn y gallwn ei wneud mewn Llywodraeth, ond rydym eisiau gwneud mwy. Nid oes angen unrhyw farchog gwyn arnom, fel y mae'n ymddangos y mae rhai o aelodau'r Blaid Lafur ac eraill yn dymuno, oherwydd mae gennym ni'r tîm gorau eisoes.

Mark Isherwood: Bu i Gerry Holtham wneud hi'n glir na fu i Gymru brofi toriadau mwy na'r Alban a Gogledd Iwerddon o ran canran, a'i bod yn ymddangos felly yn unig oherwydd bod trethi annomestig wedi eu datganoli'n llawn i'r gwledydd hynny, ond nid i Gymru. Fis Ebrill diwethaf, dywedodd banc y bancwyr canolog, Banc ar gyfer Aneidiadau Rhyngwladol—corff gwarchod ariannol hynaf a mwyaf hybarch y byd o bosibl—pan fu i'r DU brofi'r argyfwng ariannol byd-eang daeth y ffactorau lliniaru i ben, gan ddatgelu pydredd yng nghyllid y DU. Dywedodd yn ogystal bod y DU yn wynebu'r diffyg strwythurol mwyaf o wledydd y Sefydliad ar gyfer Cydweithrediad a Datblygiad Economaidd, gyda pherygl y byddai dyled gyhoeddus yn ffrwydro allan o reolaeth—ac o ganlyniad cafwyd cynllun lleihau'r diffyg gan Lywodraeth glymblaid y DU, a ddisgrifir gan y Gronfa Ariannol Ryngwladol yn hanfodol. Yr wythnos diwethaf, bu i'r Sefydliad Astudiaethau Cyllid ddatgan na ddylai'r Llywodraeth lacio ei chynlluniau i dorri ar wariant a chynyddu trethi i geisio lleihau'r diffyg yn y gyllideb. Gwnaeth y sefydliad hi'n glir y dylai Llywodraeth y DU wrthsefyll galwadau i lacio'r polisi cyllid, gan ddweud y byddai gwneud hynny yn aneffeithiol wrth helpu'r economi ac yn peryglu tansellio hyder buddsoddwyr ym mharodrwydd Prydain i ymdrin â'i dyledion, a gallai arwain at gyfraddau llog uwch. Dywedodd hefyd bod cynllun Llywodraeth y DU i ymdrin â'r diffyg yn y Senedd bresennol yn strategaeth

synhwyrol a dylai fod yn fwy credadwy â buddsoddwyr rhyngwladol na chynllun arafach Llafur.

The UK coalition Government is determined to foster a new model of economic growth and a new economy, built on enterprise and investment, not unsustainable debt. It seeks nothing less than a new model of sustainable growth. It will have failed if it simply pays off the deficit, and leaves the underlying economy unchanged. The coalition is in Government not simply to clean up Labour's mess, but to lay the foundations of a better, stronger economy. With Wales at the bottom of the UK economic league table after 12 wasted years of Labour-led Welsh Government, the need for change here is even more urgent. Ed Balls has stated that the context has changed, and that spending cuts this year were not the right answer. However, Labour's own plans, to which Ed Balls committed in order to get the job of shadow Chancellor, would mean that they would require £14 billion of spending cuts in 10 weeks' time, which is just £2 billion less than the coalition. This comes at the same time that the Organisation for Economic Co-operation and Development and the Governor of the Bank of England have called on the coalition to stay the course.

Speaking in this Chamber, Rhodri Morgan recently said that when Harold Macmillan stated in 1959 that 'we have never had it so good' the national debt as a proportion of gross national product was higher than that inherited by the UK coalition Government. He was correct. However, general Government net borrowing in 1959 was only £0.6 billion, or 0.2 per cent of gross domestic product; the figure inherited by the UK coalition Government was £160 billion, or 11.4 per cent of GDP. General Government debt in 2010 was at its highest level since records began in 1975.

Rhodri Morgan also said that Wales fell to the lowest level of wealth creation or gross value added per head of the 12 UK nations and regions in 1996. In fact, it was 1998, and

Mae Llywodraeth glymblaid y DU yn benderfynol o feithrin model newydd o dwf economaidd ac economi newydd, ar sail menter a buddsoddiad, nid ar sail dyled anghynladwy. Mae'r Llywodraeth eisiau gweld dim llai na model newydd o dwf cynaliadwy. Bydd yn methu os yw'n talu'r diffyg yn ôl yn unig, gan adael yr economi sylfaenol heb ei newid. Mae'r glymblaid mewn Llywodraeth nid yn unig i ddatrys llanast Llafur, ond i osod y sylfeini ar gyfer economi gwell a chryfach. Gyda Chymru ar waelod tabl cynghrair economaidd y DU ar ôl 12 mlynedd o wastraff yn wyneb Llywodraeth Cymru o dan arweiniad Llafur, mae'r angen am newid hyd yn oed yn fwy pwysig. Mae Ed Balls wedi datgan bod y cyd-destun wedi newid, ac nad torri ar wariant eleni oedd yr ateb cywir. Fodd bynnag, mae cynlluniau Llafur, y bu i Ed Balls ymrwymo iddynt er mwyn cael swydd Canghellor yr wrthblaid, yn golygu y byddai angen £14 biliwn o doriadau gwariant ymhen 10 wythnos, sy'n £2 biliwn yn llai na'r glymblaid yn unig. Daw hyn ar yr un pryd ag y mae'r Sefydliad ar gyfer Cydweithrediad a Datblygiad Economaidd a Llywodraethwr Banc Lloegr wedi galw ar y glymblaid i ddal ati.

Wrth siarad yn y Siambr hon, dywedodd Rhodri Morgan yn ddiweddar pan nododd Harold Macmillan ym 1959 nad oeddem wedi ei chael hi mor dda erioed roedd y dyled genedlaethol fel cyfran o'r cynnyrch gwladol crynswth yn uwch na'r hyn a etifeddwyd gan Lywodraeth glymblaid y DU. Yr oedd yn gywir. Fodd bynnag, roedd benthyca net cyffredinol y Llywodraeth ym 1959 yn £0.6 biliwn yn unig, neu'n 0.2 y cant o gynnyrch mewnwladol crynswth; y ffigur a etifeddwyd gan Lywodraeth glymblaid y DU oedd £160 biliwn, neu 11.4 y cant o CMC. Roedd dyled gyffredinol y Llywodraeth yn 2010 ar ei lefel uchaf ers dechrau cadw cofnod ym 1975.

Dywedodd Rhodri Morgan y bu i Gymru ostwng i'r lefel isaf o greu cyfoeth neu werth ychwanegol crynswth y pen o blith 12 cenedl a rhanbarthau'r DU ym 1996. Mewn

Wales has remained at the bottom of the league table ever since, despite billions spent. Labour and Plaid Cymru claim to be the parties of social justice, but their record speaks for itself. Power and control, worklessness and dependency, the highest levels of child poverty and the lowest levels of economic activity in the UK: what a betrayal. They now propose to slash the social justice budget by a quarter over three years, and, having created a housing crisis, they now propose to halve the social housing grant.

With this Welsh Government's flagship policy to tackle deprivation, Communities First, requiring replacement at the end of next year, and with Welsh Government plans to fill the housing funding black hole with a Welsh housing investment trust in tatters, Welsh Conservatives recognise where the priorities must lie if we are to tackle the underlying causes of the deep-rooted problems in our Welsh society. In order to break the cycle of dependency, poverty and deprivation that is the legacy of the lost years of dependency on socialist elites in Wales, our final budget would give £10 million more for social justice, and £17 million more for social housing over three years, than that of Labour and Plaid Cymru.

Peter Black: I was disappointed when the final budget came out—not because I do not believe that the Minister was right to put the extra money in, as I support that, but because the Welsh Liberal Democrats put forward costly amendments during the draft budget, and had had some indication that the Minister liked our sense of direction. However, none of those amendments have been taken into account, and therefore we cannot vote for this budget today.

With regard to the speeches that we have heard already, it needs to be made clear that the Government, when it started planning for this budget, was planning for much deeper cuts than it has had. In revenue terms, the cuts that have been applied to the Welsh block grant are less than those planned by

gwirionedd, 1998 oedd y flwyddyn, ac mae Cymru wedi aros ar waelod y tabl cynghrair byth ers hynny, er gwaethaf gwario biliynau. Mae Llafur a Phlaid Cymru yn hawlio eu bod yn bleidiau dros gyfiawnder cymdeithasol, ond mae'r hyn a gyflawnwyd ganddynt yn dweud y cyfan. Pŵer a rheolaeth, diweithdra a dibyniaeth, y lefelau uchaf o dlodi plant a'r lefelau isaf o weithgarwch economaidd yn y DU: dyna frad. Maent yn awr yn bwriadu torri'r gyllideb cyfiawnder cymdeithasol gan chwarter dros dair blynedd, ac, ar ôl creu argyfwng tai, maent yn awr yn cynnig haneru'r grant tai cymdeithasol.

Gyda phrif bolisi'r Llywodraeth hon i fynd i'r afael ag amddifadedd angen olynedd i Gymunedau yn Gyntaf ddiwedd y flwyddyn nesaf, a chyda chynlluniau Llywodraeth Cymru i ddatrys yr argyfwng ariannu tai gydag ymddiriedolaeth fuddsoddi tai Cymru yn deilchion, mae'r Ceidwadwyr Cymreig yn cydnabod beth y mae'n rhaid i'r blaenoriaethau fod os ydym i fynd i'r afael ag achosion sylfaenol y problemau dwfn yn ein cymdeithas yng Nghymru. Er mwyn torri'r cylch dibyniaeth, tlodi ac amddifadedd, sef etifeddiaeth blynyddoedd coll dibyniaeth ar elitau sosialaidd yng Nghymru, byddai ein cyllideb derfynol yn rhoi £10 miliwn yn fwy tuag at gyfiawnder cymdeithasol, a £17 miliwn yn fwy tuag at dai cymdeithasol yn ystod y tair blynedd, na Llafur a Phlaid Cymru.

Peter Black: Roeddwn yn siomedig pan gyhoeddwyd y gyllideb derfynol—nid oherwydd nad wyf yn credu bod y Gweinidog yn iawn i roi'r arian ychwanegol i mewn, gan fy mod yn cefnogi hynny, ond oherwydd y bu i Ddemocratiaid Rhyddfrydol Cymru gyflwyno gwelliannau wedi eu costio yn ystod y gyllideb ddrafft, a chafwyd rhywfaint o arwydd bod y Gweinidog yn hoff o'n cyfeiriad. Fodd bynnag, ni ystyriwyd un o'r gwelliannau hynny, ac felly ni allwn bleidleisio dros y gyllideb hon heddiw.

O ran yr areithiau yr ydym wedi eu clywed eisoes, mae angen ei gwneud yn glir bod y Llywodraeth, pan roedd hi'n dechrau cynllunio ar gyfer y gyllideb, yn cynllunio toriadau llawer dyfnach nag a gyflwynwyd. O ran refeniw, mae'r toriadau a gyflwynwyd i grant bloc Cymru yn llai na'r rhai a

Alastair Darling. Chris Franks said earlier that Wales has had the worst financial settlement of all the devolved nations; he has now left the Chamber, but I would tell him that that was not due to the Barnett formula being applied differently, but a technical matter in how we treat business rates. Business rates are being treated in exactly the same way as they were under the UK Labour Government. The Welsh Government was offered the opportunity to change the way that business rates were treated so as to avoid being disadvantaged in this way, but it rejected that opportunity. As a result, we have a settlement that leaves us slightly worse off than Scotland and Northern Ireland, but which—let us be clear about it—is better than the settlement for most UK Government departments. If you look at the comprehensive spending review and the budget, and what had to be done to put right the deficit and pay back the huge debt that the UK Government inherited from its predecessor, Wales has fared much better than it would have done under Alastair Darling, and much better than the Welsh Government had planned for initially.

Since the publication of the draft budget in November, we have had not one, but two reports that criticised education standards in Wales. Figures reveal that Wales spends £604 less per pupil on education than England, yet this final budget has done nothing to address that, and nothing has changed since the draft budget was published. That is despite the evidence that our skills need investment. Education is the only way to ensure that Wales has the skilled and innovative workforce that it needs.

4.40 p.m.

A Welsh pupil premium would have targeted the most disadvantaged pupils to ensure that they got the education that they need. We provided a fully costed amendment, despite the allegations earlier, using new money, as our colleagues in Westminster have achieved, from administration savings and other

gynlluniwyd gan Alastair Darling. Dywedodd Chris Franks yn gyngharach fod Cymru wedi cael y setliad ariannol gwaethaf o'r holl genhedloedd datganoledig, ond rwy'n dweud wrtho nad oedd hynny o ganlyniad i roi fformiwla Barnett ar waith mewn modd gwahanol, ond mater technegol ydyw yn ymwneud â'r modd yr ydym ni'n trin trethi busnes. Mae trethi busnes yn cael eu trin yn union yr un ffordd ag yr oeddent o dan Lywodraeth Lafur y DU. Cafodd Llywodraeth Cymru'r cyfle i newid y ffordd y mae trethi busnes yn cael eu trin er mwyn osgoi bod o dan anfantais yn y modd hwn, ond gwrthodwyd y cyfle hwnnw. O ganlyniad, mae gennym setliad sy'n ein gadael ychydig yn waeth ein byd na'r Alban a Gogledd Iwerddon, ond sydd—gadewch inni fod yn glir am y peth—yn well na'r setliad a gafodd y rhan fwyaf o adrannau Llywodraeth y DU. Os edrychwch ar yr adolygiad cynhwysfawr o wariant a'r gyllideb, a'r hyn y bu'n rhaid ei wneud i wneud yn iawn am y diffyg ac i ad-dalu'r ddyled anferth y bu i Lywodraeth y DU etifeddu gan ei rhagflaenydd, mae Cymru wedi gwneud yn llawer gwell nag y byddai wedi bod o dan Alastair Darling, a llawer yn well na'r hyn yr oedd Llywodraeth Cymru'n ei chynllunio i ddechrau.

Ers cyhoeddi'r gyllideb ddrafft ym mis Tachwedd, ni chawsom un, ond dau adroddiad yn beirniadu safonau addysg yng Nghymru. Mae ffigurau'n dangos bod Cymru'n gwario £604 yn llai fesul disgybl ar addysg na Lloegr, ac eto nid yw'r gyllideb derfynol hon wedi gwneud dim i fynd i'r afael â hynny, ac nid oes unrhyw beth wedi newid ers i'r gyllideb ddrafft gael ei chyhoeddi. Mae hynny er gwaetha'r dystiolaeth bod angen buddsoddi yn ein sgiliau. Addysg yw'r unig ffordd i sicrhau bod gan Gymru'r gweithlu medrus ac arloesol y mae ei hangen.

Byddai premiwm disgybl Cymru wedi targedu'r disgyblion mwyaf difreintiedig i sicrhau eu bod yn cael yr addysg y mae arnynt ei hangen. Bu inni ddarparu gwelliant wedi'i gostio'n llawn, er gwaethaf yr honiadau cynharach, gan ddefnyddio arian newydd, fel y mae ein cydweithwyr yn San

sources, which would have put a Welsh pupil premium into the budget for next year. When we put that amendment forward to Plenary, Jane Hutt, the Minister for Business and Budget, said that

‘I believe that we have common cause with the Liberal Democrats’

in targeting funding for pupils from deprived areas. Yet, there is no such targeted funding for pupils from deprived areas in the final budget. We have virtually the same budget with regard to funding for schools in Wales. A Welsh pupil premium would target additional funding for education for the most disadvantaged pupils in Wales, from nursery age up to 16, and schools could decide for themselves how best to spend the fund. It could be used to reduce class sizes, to hold afternoon activities, catch-up classes or to pay for classroom assistants. It could also be used to target those pupils who are struggling with literacy and numeracy, which are some of the key skills areas where the Programme for International Student Assessment report found we were lagging behind in Wales. The Minister for Children, Education and Lifelong Learning often repeats that the problems identified by PISA are not about funding and, in totality, he is right. However, there are funding issues if we are to put those problems right, and we need to have targeted funding put into the education system if we are to start pulling ourselves back from that report and the impact that it has had on the education system in Wales.

I note that the Minister will continue the good work of the ReAct scheme, which the Welsh Liberal Democrats called for initially. I also note the announcement of the Adapt scheme today, which is to do with the public sector, and which we support. However, I am sorry that the Minister did not pick up on the Liberal Democrats’ other main proposal, which was, again, a costed proposal, of a jobs and growth innovation fund to help Wales

Steffan wedi’i gyflawni, o arbedion gweinyddol a ffynonellau eraill, a fyddai wedi rhoi premiwm disgybl Cymru yn y gyllideb ar gyfer y flwyddyn nesaf. Pan roesom y gwelliant hwnnw gerbron y Cyfarfod Llawn, dywedasodd Jane Hutt, y Gweinidog dros Fusnes a’r Gyllideb,

Credaf fod gennym achos cyffredin gyda’r Democratiaid Rhyddfrydol

o ran targedu cyllid ar gyfer disgyblion o ardaloedd difreintiedig. Eto i gyd, nid oes cyllid wedi’i dargedu ar gyfer disgyblion o ardaloedd difreintiedig yn y gyllideb derfynol. Mae gennym fwy neu lai yr un gyllideb o ran cyllid ar gyfer ysgolion yng Nghymru. Byddai premiwm disgybl Cymru yn targedu cyllid ychwanegol ar gyfer addysg ar gyfer y disgyblion mwyaf difreintiedig yng Nghymru, o oed meithrin hyd at 16 oed, a gallai ysgolion benderfynu drostynt eu hunain sut orau i wario’r arian. Gellid ei ddefnyddio i leihau maint dosbarthiadau, i gynnal gweithgareddau yn y prynhawn, dosbarthiadau ar gyfer dal i fyny, neu i dalu am gynorthwyr ystafell ddosbarth. Gellid hefyd ei ddefnyddio i dargedu’r disgyblion hynny sy’n cael anawsterau gyda llythrennedd a rhifedd, sy’n rhai o’r meysydd sgiliau allweddol y bu i adroddiad y Rhaglen Ryngwladol Asesu Myfyrwyr ddarganfod ein bod ymhell ar ei hôl hi ynddynt yng Nghymru. Mae’r Gweinidog dros Blant, Addysg a Dysgu Gydol Oes yn aml yn ailadrodd nad oedd y problemau a nodwyd gan PISA yn ymwneud â chyllid ac, yn ei gyfarwydd, mae’n iawn. Fodd bynnag, mae materion cyllidol os ydym am unioni’r problemau hynny, a rhaid inni gael cyllid wedi’i dargedu i mewn yn y system addysg os ydym i ddechrau ymdrin â’r materion a nodwyd yn yr adroddiad a’r effaith a gawsant ar y system addysg yng Nghymru.

Nodaf y bydd y Gweinidog yn parhau â gwaith da y cynllun ReAct, sef cynllun y bu i Ddemocratiaid Rhyddfrydol Cymru alw amdano yn y lle cyntaf. Nodaf hefyd y cyhoeddiad heddiw am y cynllun Adapt, sy’n ymwneud â’r sector cyhoeddus, ac rydym yn cefnogi’r cynllun hwnnw. Fodd bynnag, mae’n ddrwg gennyf na chymerodd y Gweinidog brif welliant arall y Democratiaid Rhyddfrydol, a oedd, unwaith eto, yn gynnig

build a modern, entrepreneurial economy for the future, based on high-tech jobs and new ideas. That innovation fund would be used to invest in schemes such as a business graduate mentoring scheme and in encouraging universities to patent ideas and capitalise on them, very much like a scheme operated by the University of Wales. That goes to the crux of economic recovery.

We must protect those who will lose their jobs, but we must also create wealth and new jobs and innovation that will create jobs. However, there is nothing in this budget that will do that. Therefore, we, as Liberal Democrats, are very disappointed at what we have in front of us. We will not vote against it, but we cannot vote for it, because we believe that the Welsh Government has missed the opportunity to really grasp the nettle with regard to education and the economy to deliver the changes that need to be made.

Andrew Davies: I pay tribute to the Minister for Business and Budget for taking forward a budget in very difficult and unprecedented circumstances. She has worked extremely well with colleagues to present what I regard as a balanced budget. The way in which the Finance Committee, of which I am a member, engaged with this reflects the fact that the committee broadly felt that the Assembly Government was heading in the right direction. I also pay tribute to Angela Burns, who has done an extremely good job as Chair of the Finance Committee.

I did not intend to take part in this debate until I heard the lamentable contributions from the Conservatives and the Liberal Democrats. Does it not sum up the Liberal Democrats that they say, 'We're not going to vote for this budget, but we're not going to vote against it either'? You must wonder how wide the fence has become to accommodate all the Liberal Democrats. When Danny Alexander came before the Finance Committee, Brian Gibbons and I pressed him

wedi'i gostio, sef cronfa arloesol ar gyfer swyddi a thwf i helpu Cymru i adeiladu economi fodern ac entrepreneuriaidd ar gyfer y dyfodol, yn seiliedig ar swyddi uwch-technoleg a syniadau newydd. Byddai'r gronfa arloesol honno'n cael ei defnyddio i fuddsoddi mewn cynlluniau megis cynllun mentora i raddedigion busnes ac i annog prifysgolion i batentau syniadau ac i fanteisio arnynt, yn debyg iawn i gynllun a weithredir gan Brifysgol Cymru. Mae hynny'n mynd at graidd adferiad economaidd.

Mae'n rhaid inni warchod y rhai a fydd yn colli eu swyddi, ond mae'n rhaid inni hefyd greu cyfoeth a swyddi newydd ac arloesedd a fydd yn creu swyddi. Fodd bynnag, nid oes unrhyw beth yn y gyllideb hon a fydd yn gwneud hynny. Felly, rydym ni, fel Democratiaid Rhyddfrydol, yn siomedig iawn ar yr hyn sydd o'n blaenau. Ni fyddwn yn pleidleisio yn ei erbyn, ond ni allwn bleidleisio drosto, oherwydd credwn fod Llywodraeth Cymru wedi colli'r cyfle i achub y cyfle o ran addysg a'r economi i gyflawni'r newidiadau y mae angen eu gwneud.

Andrew Davies: Hoffwn dalu teyrnged i'r Gweinidog dros Fusnes a'r Gyllideb am fwrw ymlaen â chyllideb mewn amgylchiadau anodd iawn na welwyd mo'u tebyg o'r blaen. Mae hi wedi gweithio'n eithriadol o dda gyda chydweithwyr i gyflwyno'r hyn a ystyriaf yn gyllideb gytbwys. Mae'r ffordd y bu i'r Pwyllgor Cyllid—pwyllgor yr wyf i'n aelod ohono—ymwneud â hyn yn adlewyrchu'r ffaith bod y pwyllgor yn teimlo i raddau helaeth bod Llywodraeth y Cynulliad yn mynd i'r cyfeiriad cywir. Rwyf hefyd yn talu teyrnged i Angela Burns, sydd wedi gwneud gwaith arbennig o dda fel Cadeirydd y Pwyllgor Cyllid.

Nid oeddwn yn bwriadu cymryd rhan yn y ddadl hon nes i mi glywed cyfraniadau truenus y Ceidwadwyr a'r Democratiaid Rhyddfrydol. Onid yw'n crynhoi'r Democratiaid Rhyddfrydol pan ddywedant, 'Nid ydym yn mynd i bleidleisio dros y gyllideb hon, ond nid ydym yn mynd i bleidleisio yn ei herbyn ychwaith'? Rhaid i chi ystyried pa mor eang y mae'r ffens wedi datblygu i gynnwys yr holl Ddemocratiaid Rhyddfrydol. Pan ddaeth Danny Alexander

about the Barnett formula. The Liberal Democrats, when they were in opposition in Westminster, never lost an opportunity, in this Chamber or anywhere else, to berate the Barnett formula and to say how awful it was and how disadvantaged Wales was by it. Yet, today we have their spokesperson getting up and saying, 'Actually, Wales hasn't done badly; we had a fair deal'. What a u-turn.

I also remember, when I was Minister for Finance and Public Service Delivery, that I kept being berated by the Liberal Democrats about what we were doing with end-year flexibility. However, I have not heard a peep out of them since their party has become part of the UK coalition Government. I pressed Danny Alexander on the matter, asking him to say how much end-year flexibility was going to be available to the Welsh Assembly Government. He equivocated; he did not know and he was obviously at the very edge of the briefing that he had been given by Treasury officials. We now learn, as a result of correspondence from him to the Minister for finance, that it is £400 million—which is £400 million less. Do you hear a peep from the Liberal Democrats? No, you do not hear anything about that. What are the Conservatives offering, other than ring-fencing health? This idea that they are somehow protecting expenditure in England could not be further from the truth. The NHS in England is going to be faced with £20 billion-worth of reduction over the next few years, so it is just not true that the NHS in England is being protected. This Government has taken a balanced view. Nor is it true that when Alistair Darling was Chancellor, he was unwilling to review the Barnett formula. During extensive discussions with the Treasury and the Wales Office, the former First Minister and I got the Treasury to shift and acknowledge that the Barnett squeeze—the convergence of Barnett—was actually happening, and they committed to a review of it.

gerbron y Pwyllgor Cyllid, gwasgodd Brian Gibbons a minnau arno am fformiwla Barnett. Ni fu i'r Democratiaid Rhyddfrydol, pan oeddent yn wrthblaid yn San Steffan, fyth gollu cyfle, yn y Siambr hon neu yn unrhyw le arall, i ddweud y drefn ynghylch fformiwla Barnett ac i ddweud pa mor ofnadwy yr oedd a sut yr oedd Cymru dan anfantais o'i herwydd. Eto i gyd, heddiw mae eu llfarydd wedi codi a dweud, 'Mewn gwirionedd, nid yw Cymru wedi gwneud yn wael; cawsom fargen deg'. Dyna beth yw tro pedol.

Rwyf hefyd yn cofio, pan oeddwn yn Weinidog dros Gyllid a Chyflenwi Gwasanaethau Cyhoeddus, fy mod yn cael fy lambastio o hyd gan y Democratiaid Rhyddfrydol am yr hyn yr oeddem yn ei wneud â hyblygrwydd diwedd blwyddyn. Fodd bynnag, nid wyf wedi clywed na siw na miw allan ohonynt ers i'w plaid ddod yn rhan o Lywodraeth glymblaid y DU. Bu imi wasgu ar Danny Alexander ar y mater, gan ofyn iddo ddweud faint o hyblygrwydd diwedd blwyddyn a fyddai ar gael i Lywodraeth Cynulliad Cymru. Roedd ei ymateb yn amwys; nid oedd yn gwybod ac roedd yn amlwg ar ymyl y briff yr oedd wedi'i dderbyn gan swyddogion y Trysorlys. Dysgwn bellach, o ganlyniad i ohebiaeth oddi wrtho ef at y Gweinidog cyllid, taw £400 miliwn yw'r ffigwr hwnnw—sy'n £400 miliwn yn llai. A glywch unrhyw smic oddi wrth y Democratiaid Rhyddfrydol? Na, nid ydych yn clywed unrhyw beth am hynny. Beth yw cynnig y Ceidwadwyr, ar wahân i neilltuo arian ar gyfer iechyd? Ni allai'r syniad eu bod rywsut yn gwarchod gwariant yn Lloegr fod ymhellach o'r gwirionedd. Mae'r GIG yn Lloegr yn wynebu gwerth £20 biliwn o ostyngiad dros y blynyddoedd nesaf, felly nid yw'n wir o gwbl bod y GIG yn Lloegr yn cael ei warchod. Mae'r Llywodraeth hon wedi ffurfio barn gytbwys. Nid yw ychwaith yn wir i Alistair Darling, pan oedd yn Ganghellor, fod yn amharod i adolygu fformiwla Barnett. Yn ystod trafodaethau helaeth â'r Trysorlys a Swyddfa Cymru, llwyddodd y cyn Brif Weinidog a minnau i symud y Trysorlys ac i'w gael i gydnabod bod gwasgfa Barnett—cydgyfeirio Barnett—yn digwydd mewn gwirionedd, a bu iddynt ymrwymo i gynnal adolygiad ohono.

In the Finance Committee, Brian Gibbons pressed Danny Alexander to say whether, in the event of a successful referendum on 3 March, Barnett would be reviewed. He refused to give a commitment to review Barnett. He was quite willing to consider granting tax-varying powers to the Assembly Government, but not willing to discuss Barnett. It is just not true that the Westminster coalition Government is willing to consider reviewing Barnett—it has given neither the committee nor, to the best of my knowledge, the Assembly Government any commitment to do so.

Nick Bourne: I am grateful to Andrew Davies for giving way. Surely, he is aware that, since then, the Chief Secretary to the Treasury has made it very clear that the Barnett floor will be looked at. Indeed, it has been welcomed by the Minister for finance in a written statement, and the Prime Minister has said that he is happy with that process.

Andrew Davies: We will see whether they implement that when they do it. We heard commitments from both parties at Westminster before the election. The Liberal Democrats said that there would be no draconian cuts in public expenditure. Similarly, your party, Nick, said that there would be no VAT increases. Those commitments have been torn up by both parties since they got into bed together after the election. We need to find out what they are going to say and when they are going to deliver.

Rhodri Morgan: I have been wondering why the Conservatives want to forget about this huge advance that was made before the election in the undertakings agreed between the Secretary of State for Wales and the Chancellor of the Exchequer, which had never been achieved before. Perhaps they are reluctant because it is known as the Darling-Hain agreement, and they cannot bring themselves to say the expression ‘Darling-Hain’. [*Laughter.*]

Andrew Davies: It is my misfortune, even on the backbenches, to have to follow Rhodri. As Rhodri said, there was a commitment by the former Labour Government to reform

Yn y Pwyllgor Cyllid, gwasgodd Brian Gibbons ar Danny Alexander i ddweud a fyddai adolygiad o Barnett pe byddai refferendwm llwyddiannus ar 3 Mawrth. Gwrthododd ymrwymo i gael adolygiad o Barnett. Roedd yn eithaf parod i ystyried rhoi pwerau amrywio trethi i Lywodraeth y Cynulliad, ond nid oedd yn barod i drafod Barnett. Nid yw'n wir o gwbl bod Llywodraeth glymblaid San Steffan yn barod i ystyried adolygu Barnett—nid yw wedi rhoi unrhyw ymrwymiad i'r pwyllgor nac, fe dybiaf, i Lywodraeth y Cynulliad i wneud hynny.

Nick Bourne: Rwy'n ddiolchgar i Andrew Davies am ildio. Siawns ei fod yn ymwybodol bod Prif Ysgrifennydd y Trysorlys, ers hynny, wedi ei wneud yn glir iawn y bydd terfyn isaf Barnett yn cael ei ystyried. Yn wir, croesawyd hynny gan y Gweinidog cyllid mewn datganiad ysgrifenedig, ac mae'r Prif Weinidog wedi dweud ei fod yn fodlon â'r broses honno.

Andrew Davies: Fe welwn a fyddant yn gweithredu ar hynny pan fyddant yn ei wneud. Clywsom ymrwymadau gan y ddwy blaid yn San Steffan cyn yr etholiad. Dywedodd y Democratiaid Rhyddfrydol na fyddai unrhyw doriadau llym mewn gwariant cyhoeddus. Yn yr un modd, dywedodd eich plaid chi, Nick, na fyddai unrhyw gynnydd TAW. Mae'r ymrwymadau hynny wedi'u distrywio gan y ddwy ochr ers iddynt fynd i'r gwely gyda'i gilydd ar ôl yr etholiad. Rhaid inni gael gwybod beth y maent yn mynd i'w ddweud a phryd y maent yn mynd i gyflawni.

Rhodri Morgan: Rwyf wedi bod yn meddwl tybed pam fod y Ceidwadwyr eisiau anghofio am y gwelliant a wnaethpwyd cyn yr etholiad o ran yr ymrwymadau a gytunwyd rhwng Ysgrifennydd Gwladol Cymru a Changhaior y Trysorlys, nas cyflawnwyd erioed o'r blaen. Efallai eu bod yn anfoddog oherwydd ei fod yn cael ei adnabod fel cytundeb Darling-Hain, ac na allant gael eu hunain i ddweud yr ymadrodd ‘Darling-Hain’. [*Chwerthin.*]

Andrew Davies: Mae'n anffawd i mi orfod dilyn Rhodri, hyd yn oed ar y meinciau cefn. Fel y dywedodd Rhodri, cafwyd ymrwymiad gan y Llywodraeth Lafur blaenorol i

Barnett, so it is simply not true to say that we are not committed to that.

In conclusion, I know that all Members on the Labour side will be supporting you, Minister, in making sure that this Assembly will be a shield against the draconian cuts that the UK Government is going to wreak on public services in Wales, and in the rest of the United Kingdom.

Nick Ramsay: I never cease to learn something from former First Minister Rhodri Morgan's contributions to Plenary. Normally, he indulges us with quotes from the late, great Harold Macmillan. Now we learn that there is a Darling-Hain agreement, and believe me, if we were aware of it, we would certainly quote it at every opportunity; it sounds like great fodder for debate.

I fully appreciate the difficult backdrop against which the Minister for Business and Budget and the Government as a whole had to make this budget. There is no doubt at all that difficult decisions have to be made and, in some respects, have been made. I have said in previous debates on this subject that our criticism with regard to the overall financial situation that the UK Government is facing does not lie at the Assembly Government's door. Rather, it lies at the door of its comrades, the former Westminster Labour Government, which will, as Nick Bourne said earlier, go down in history as possibly one of the most economically illiterate Governments that the UK has ever seen. The legacy that it has bequeathed to the Assembly Government, through no fault of the Assembly Government, is an absolute disgrace.

4.50 p.m.

We are where we are, however, and this Government has much to do—it has to make decisions and set priorities. That is devolution. Sometimes, when listening to the Assembly Government and the Minister for finance talking, I wonder whether we have an Assembly at all. We hear all the time that their hands are tied, and that the cuts have to

ddiwugio Barnett, felly nid yw'n wir i ddweud nad ydym yn ymrwymedig i hynny.

I gloi, gwn y bydd yr holl Aelodau ar yr ochr Lafur yn eich cefnogi, Weinidog, i sicrhau y bydd y Cynulliad hwn yn darian yn erbyn y toriadau llym y bydd Llywodraeth y DU yn eu gwneud ar wasanaethau cyhoeddus yng Nghymru, ac yng ngweddill y Deyrnas Unedig.

Nick Ramsay: Nid wyf fyth yn rhoi'r gorau i ddysgu rhywbeth oddi wrth gyfraniadau cyn-Brif Weinidog Cymru, Rhodri Morgan, i'r Cyfarfod Llawn. Fel arfer, mae'n ein boddio gyda dyfyniadau gan y diweddar, ryfeddol Harold Macmillan. Rydym yn awr yn dysgu bod yna gytundeb Darling-Hain, a chredwch chi fi, os byddem yn ymwybodol ohono, byddem yn sicr yn ei dyfynnu ar bob cyfle; mae'n swnio fel porthiant gwych ar gyfer trafodaeth.

Rwy'n llwyr werthfawrogi'r cefndir anodd y bu'n rhaid i'r Gweinidog dros Fusnes a'r Gyllideb a'r Llywodraeth yn ei chyfanrwydd lunio'r gyllideb hon yn ei herbyn. Nid oes amheuaeth o gwbl bod penderfyniadau anodd i'w gwneud ac, mewn rhai ffyrdd, wedi cael eu gwneud. Rwyf wedi dweud mewn dadleuon blaenorol ar y pwnc hwn nad yw'n beirniadaeth o ran y sefyllfa ariannol gyffredinol y mae Llywodraeth y DU yn ei wynebu yn gorffwys wrth ddrws Llywodraeth y Cynulliad. Yn hytrach, mae'n gorwedd wrth ddrws ei chymrawd, y cyn-Llywodraeth Lafur yn San Steffan, a fydd, fel y dywedodd Nick Bourne yn gynharach, yn cael ei chofnodi mewn hanes, o bosibl, fel un o'r Llywodraethau mwyaf economaidd anllythrennog y bu i'r DU ei gweld erioed. Mae'r etifeddiaeth y mae wedi'i gadael i Lywodraeth y Cynulliad, heb unrhyw fai ar Lywodraeth y Cynulliad, yn warth llwyr.

Fodd bynnag, rydym lle'r rydym ac mae gan y Llywodraeth hon lawer i'w wneud—mae'n rhaid iddo wneud penderfyniadau a phennu blaenoriaethau. Dyna yw datganoli. Weithiau, wrth wrando ar Lywodraeth y Cynulliad a'r Gweinidog dros gyllid, rwy'n meddwl tybed a oes gennym Gynulliad o gwbl. Rydym yn clywed drwy'r amser bod eu

be implemented. However, we have an Assembly, and an Assembly coalition Government—you have the ability to make decisions and to decide on priorities for the people of Wales, which you are singularly not doing.

Joyce Watson: I want to clarify something, and I will ask a question that I hope you will answer. You seem to be saying, and I seem to be hearing you saying, that the whole of the deficit is the consequence of the money that we spent on the public sector. Are you telling me that you are somehow suffering from amnesia and that it had nothing whatsoever to do with the banking crisis in this country?

Nick Ramsay: Your comments never cease to amuse me, Joyce, whether you are dismissing proposals for elected police commissioners or elected representatives on national parks—and now you are trying to dismiss the fact that the UK acquired its massive debt over the past 10 years as the result of the previous Government's failed policies. If my party had been running the country over the past 10 years and had left it in such a mess, you would not have stopped going on about it, so let us put that myth to bed once and for all.

To return to the Assembly Government's budget, the £1 billion cut to the NHS over the next few years that has been proposed by the Cabinet is a choice that the Government has made. We have repeatedly called on you to look at that and to change your decisions in this regard. You have not. You have made your decision, and you will take £1 billion out of the health service. The Government says that it will protect the budget, and yes, I admit, Minister, that you are protecting it in cash terms. However, as you know full well, 'cash terms' is not the same as 'real terms'. There is a world of difference between protecting a cash budget over time and protecting a budget in real terms. If you really intend to protect the NHS in Wales, to protect patients and to protect front-line services, you have to give a commitment in some form or other to protect the budget of

dwyllo wedi'u clymu, a bod rhaid gweithredu toriadau. Fodd bynnag, mae gennym Cynulliad, a Llywodraeth glymblaid y Cynulliad—mae gennych y gallu i wneud penderfyniadau ac i benderfynu ar flaenoriaethau ar gyfer pobl Cymru, ac nid ydych yn gwneud hynny o gwbl.

Joyce Watson: Rwyf am egluro rhywbeth, a byddaf yn gofyn cwestiwn yr wyf yn gobeithio y byddwch yn ei ateb. Mae'n ymddangos eich bod yn dweud, ac mae'n ymddangos fy mod yn eich clywed yn dweud, bod yr holl ddiffygion ariannol o ganlyniad i'r arian yr ydym wedi'i wario ar y sector cyhoeddus. A ydych yn dweud wrthyf eich bod rywsut yn dioddef o amnesia a bod ganddo ddim o gwbl i'w wneud â'r argyfwng bancio yn y wlad hon?

Nick Ramsay: Mae eich sylwadau bob amser yn fy nifyrru, Joyce, p'un ai a ydych yn gwrthod cynigion ar gyfer comisiynwyr heddlu etholedig ynteu gynrychiolwyr etholedig ar barciau cenedlaethol—ac yn awr rydych yn ceisio gwrthod y ffaith bod y DU wedi caffael ei dyled enfawr dros y 10 mlynedd diwethaf o ganlyniad i bolisiau diffygiol y Llywodraeth flaenorol. Petai fy mhlaid wedi bod yn rhedeg y wlad dros y 10 mlynedd diwethaf ac wedi ei adael yn y fath lanast, ni fyddech wedi rhoi'r gorau i fynd ymlaen am y peth, felly gadewch inni roi'r gorau i'r chwedl honno unwaith ac am byth.

I ddychwelyd at gyllideb Llywodraeth y Cynulliad, mae'r toriad o £1 biliwn i'r GIG dros yr ychydig flynyddoedd nesaf a gynigiwyd gan y Cabinet yn ddewis y mae'r Llywodraeth wedi'i wneud. Rydym wedi galw arnoch dro ar ôl tro i edrych ar hynny ac i newid eich penderfyniadau ar hynny. Nid ydych wedi gwneud hynny. Rydych wedi gwneud eich penderfyniad, a byddwch yn cymryd £1 biliwn allan o'r gwasanaeth iechyd. Mae'r Llywodraeth yn dweud y bydd yn gwarchod y gyllideb, ac ydw, rwyf yn cyfaddef, Weinidog, eich bod yn ei ddiogelu yn nhermau arian parod. Fodd bynnag, fel y gwyddoch yn iawn, nid yw 'termau arian parod' yr un peth â 'thermau real'. Mae byd o wahaniaeth rhwng diogelu cyllideb arian parod dros gyfnod o amser ac amddiffyn cyllideb mewn termau real. Os ydych wir yn bwriadu amddiffyn y GIG yng Nghymru, a

the NHS in a way that takes account of inflation. I am proud that my group has agreed to do that, and I find it regrettable that the Assembly Government, after persistent lobbying on this matter, has decided not to do the same.

I sat through the Finance Committee's meetings, which drilled down into the fact that efficiency savings needed to be made in the NHS. I agree completely that they need to be made, but, in the English health service, that is being done while protecting the health budget.

Helen Mary Jones: I would be fascinated to hear from where this lobbying is supposed to have come. It has come from you, but as far as I am aware, it has not come from the nurses' representatives, doctors' representatives, or from anybody else who works in the NHS. They know perfectly well what the effect would be on their service if, for example, the housing and social services budgets were slashed, as they would have to be in order to meet your target.

Nick Ramsay: You go into the next Assembly election and make that argument on the doorstep, Helen Mary, and you tell me whether people in Wales really want that amount of money taken out of the health service, because I will not make that argument.

The final point that I want to raise is on the issue of the Barnett formula, which was covered fully earlier. I hear the calls for the Barnett formula to be reformed. I agree; I would like to see it reformed as well. Do you know what, Brian? We waited 13 years for the Labour Government in Westminster to reform the Barnett formula, and it did not happen. We gave you the benefit of 13 years, within which you did not deliver. The coalition Government in Westminster has had hardly a year; perhaps we can give it a little more time to clear up the massive mess in which your party has left the country.

diogelu cleifion a gwasanaethau rheng flaen, rhaid i chi roi ymrwymiad ar ryw ffurf neu'i gilydd i amddiffyn cyllideb y GIG mewn ffordd sy'n ystyried chwyddiant. Rwyf yn falch bod fy ngrŵp wedi cytuno i wneud hynny, ac rwyf yn ei chael yn destun gofid bod Llywodraeth y Cynulliad, ar ôl lobio parhaus ar y mater hwn, wedi penderfynu peidio â gwneud yr un peth.

Eisteddais drwy gyfarfodydd y Pwyllgor Cyllid, a dynnodd sylw arbennig at y ffaith bod angen gwneud arbedion effeithlonrwydd yn y GIG. Rwy'n cytuno'n llwyr fod angen iddynt gael eu gwneud, ond, yng ngwasanaeth iechyd Lloegr, mae'n cael ei wneud wrth warchod y gyllideb iechyd.

Helen Mary Jones: Byddwn wrth fy modd o gael clywed o le y daeth y lobio hwn. Mae wedi dod oddi wrthyh chi, ond cyn belled ag y gwn i, nid yw wedi dod o gynrychiolwyr meddygon a nyrsys neu gan unrhyw un arall sy'n gweithio yn y GIG. Gwyddant yn iawn beth fyddai'r effaith ar eu gwasanaeth petai cyllidebau tai a gwasanaethau cymdeithasol, er enghraifft, yn cael eu cwtdogi, fel y byddai'n rhaid digwydd er mwyn bodloni eich targed.

Nick Ramsay: Ewch i mewn i etholiad nesaf y Cynulliad a gwnewch y ddadl honno ar y stepen drws, Helen Mary, a dywedwch wrthyf a yw pobl yng Nghymru yn dymuno i'r swm hwnnw o arian gael ei gymryd allan o'r gwasanaeth iechyd, oherwydd ni wnaf y ddadl honno.

Mae'r pwynt olaf yr wyf am ei godi ar y mater o'r fformiwla Barnett, yr ystyriwyd yn llawn yn gynharach. Clywaf y galwadau am ddiwygio'r fformiwla Barnett. Rwyf yn cytuno; hoffwn innau ei weld yn cael ei ddiwygio. A wyddoch chi rywbeth, Brian? Rydym wedi aros 13 mlynedd i'r Llywodraeth Lafur yn San Steffan ddiwygio'r fformiwla Barnett, ac ni ddigwyddodd hynny. Rhoddwyd i chi'r fantais o 13 mlynedd, ond ni lwyddasoch i weithredu yn yr amser hwnnw. Prin fod y Llywodraeth glymblaid yn San Steffan wedi cael blwyddyn; efallai y gallwn roi ychydig mwy o amser iddi glirio'r llanast enfawr y mae eich plaid wedi ei adael i'r wlad.

Kirsty Williams: Undoubtedly, the budget that is being proposed today is the toughest and most challenging that any Welsh Assembly Government has had to deliver in the history of this institution. It is regrettable that that is the case. In years gone by, we had the luxury of rising grants from the Westminster Government. Perhaps our approach to the budget has not been as rigorous as it might have been. Those people in the Chamber today who think that this situation could have been avoided are simply delusional. Even the former Minister for finance, back in 2009, way before we knew who was going to be in charge at Westminster, said that

‘Wales will inevitably be called upon to play its part in helping to balance the books in years to come—we cannot be immune from the UK spending squeeze’.

That was back in 2009, and this is a process that was well highlighted. I remember the previous Minister for finance telling the Assembly that the days of plenty were over and that we needed to get to grips with what our public services were going to look like, and how we were going to finance them in the light of shrinking public expenditure. It simply is not credible for people here to say that this would not be the case if there was another Government in Westminster. We can argue—and we do, endlessly—about whether the approach taken by the Westminster Government is the right one. Opponents of this approach here say that it is too quick. I hope and pray that the policies that are being pursued will see an end to the budget deficit in four years’ time, so that we can get back on an even keel and get back into a position to invest again.

The reality is that the approach being offered by the Labour Party would see the cuts implemented less quickly, but that would still leave us in a position of debt at the end of four years—a position that would need to be put right. The fact is that we spent too much, whether for good reasons or bad, Joyce. We have spent the money and the chickens are coming home to roost—the money has to be repaid regardless of who is in power in Westminster.

Kirsty Williams: Yn ddi-os, y gyllideb sy'n cael ei gynnig heddiw yw'r anoddaf a'r mwyaf heriol y mae unrhyw Lywodraeth Cynulliad Cymru wedi gorfod ei gyflawni yn hanes y sefydliad. Mae'n anffodus bod hynny'n wir. Yn y blynyddoedd a fu, cawsom y fantais aruthrol o gael grantiau gan Lywodraeth San Steffan a oedd yn codi. Efallai nad yw ein hymagwedd at y gyllideb wedi bod mor drylwyr ag y gallai fod wedi bod. Mae'r bobl hynny yn y Siambr heddiw sy'n credu y gellid wedi osgoi'r sefyllfa hon yn syml yn rhithdybiol. Yn ôl yn 2009, ymhell cyn i ni wybod pwy oedd yn mynd i fod yn gyfrifol yn San Steffan, yr oedd hyd yn oed y Gweinidog dros gyllid wedi dweud,

Mae'n anochel y bydd Cymru yn cael ei galw i chwarae ei rhan i helpu fantoli'r cyfrifon yn y blynyddoedd i ddod—ni allwn fod yn rhydd rhag wasgfa gwariant y DU.

Yr oedd hynny yn ôl yn 2009, ac amlygwyd y broses hon yn dda. Cofiaf y Gweinidog blaenorol dros gyllid yn dweud wrth y Cynulliad fod y dyddiau o ddigonedd drosodd a bod angen i ni fynd i'r afael â sut olwg fyddai ar ein gwasanaethau cyhoeddus a sut y byddem yn eu hariannu yng ngoleuni'r lleihad mewn gwariant cyhoeddus. Yn syml, nid yw'n gredadwy i bobl yma ddweud na fyddai hyn yn wir petai Llywodraeth arall yn San Steffan. Gallwn ddadlau—fel a wnawn yn ddiidwedd—ynghylch a yw'r ymagwedd a fabwysiadwyd gan y Llywodraeth yn San Steffan yn gywir. Mae gwrthwynebwyr y dull hwn yma yn dweud ei bod yn rhy gyflym. Rwyf yn gobeithio ac yn gweddio y bydd y polisiau sy'n cael eu dilyn yn arwain at ddiwedd y diffyg yn y gyllideb ymhen pedair blynedd, fel y gallwn ddychwelyd at sefyllfa fwy cadarn a bod mewn sefyllfa i fuddsoddi eto.

Y realiti yw y byddai'r dull a gynigir gan y Blaid Lafur yn golygu y byddai'r toriadau'n cael eu gweithredu'n llai cyflym, ond byddai hynny dal yn ein gadael mewn dyled ar ddiwedd y pedair blynedd—sefyllfa y byddai angen ei gywiro. Y ffaith yw ein bod wedi gwario gormod, p'un ai am resymau da neu ddrwg, Joyce. Rydym wedi gwario'r arian a gwyddom bellach bod yn rhaid ei dalu yn ôl—rhaid i'r arian gael ei ad-dalu pwy bynnag sydd mewn grym yn San Steffan.

There are two issues on which today's budget is lacking. Peter Black talked extensively about the issue of education. There is a collective feeling around the Chamber that we need to do better. After all, that is the real test of today's budget, is it not? We have spent a lot of time listening to the Minister for education talk about outcomes—it is not what goes in that is important, but what comes out at the other end. The test of this budget is whether the spending priorities deliver a real difference in terms of health, education or the economy. We feel that we need to put more money into education for the reasons that Peter Black outlined earlier, particularly in respect of those students who come from more deprived backgrounds. We know that they are the children who find it most difficult to get on in the education system, because they cannot rely on their mums and dads having the resources to top up their education in a variety of ways.

The other issue that I wish to address is our economy. Chris Franks is keen to play the person rather than the ball on Wikileaks. What struck me most of all about the Wikileaks was the commentary on the Welsh economy, and the comment that, after years and years of Labour being in charge in Wales, there was nothing in the economy to show for it. You play the person if you want, Chris, but the issue is more important, namely: what are we going to do about taking our economy forward? There is not enough emphasis in the budget on that. We very much welcome the Adapt scheme that Lesley Griffiths announced today, and we will support it. However, we think that we can do more to provide mentoring by businesspeople who have done well in Wales to those who are starting up their own companies. We can do more about intellectual property. We can do more to attract the best brains here to Wales, before they undertake their doctoral and postdoctoral studies, so that their creativity and skills can be used to drive forward the Welsh economy. That is why we have put forward our amendment this afternoon.

Finally, I wish to turn to the health budget. I

Mae'r gyllideb heddiw yn ddiffygiol o ran dau fater. Siaradodd Peter Black yn helaeth am y mater o addysg. Mae cydgytundeb o amgylch y Siambwr bod angen i ni wneud yn well. Wedi'r cyfan, dyna brawf go iawn y gyllideb heddiw, onid e? Rydym wedi treulio llawer o amser yn gwrandao ar y Gweinidog dros addysg yn trafod canlyniadau—nid yr hyn sydd yn mynd i mewn sy'n bwysig, ond yr hyn sy'n dod allan yn y pen draw. Prawf y gyllideb hon yw p'un ai yw'r blaenoriaethau gwariant yn darparu gwahaniaeth go iawn o ran iechyd, addysg neu'r economi. Teimlwn fod angen i ni roi mwy o arian i mewn i addysg am y rhesymau a amlinellwyd gan Peter Black yn gynharach, yn enwedig o ran y myfyrwyr hynny sy'n dod o gefndiroedd mwy difreintiedig. Gwyddom mai nhw yw'r plant sy'n ei chael hi'n fwyaf anodd i lwyddo yn y system addysg, am na allant ddibynnu ar y ffaith bod gan eu mamau a'u tadau yr adnoddau i ychwanegu at eu haddysg mewn amryw o ffyrdd.

Y mater arall yr hoffwn fynd i'r afael ag ef yw ein heconomi. Roedd Chris Franks yn awyddus i bersonoleiddio'r mater o ran Wikileaks. Yr hyn a'm tarodd yn fwy na dim am Wikileaks oedd y sylwebaeth ar economi Cymru a'r sylw, ar ôl blynyddoedd a blynyddoedd o Lafur mewn grym yng Nghymru, nad oedd yr economi yn gyfoethocach o ganlyniad i hynny. Gallwch bersonoleiddio'r mater os dymunwch wneud hynny, Chris, ond y mae'r mater yn bwysicach, sef: beth a wnawn i wella ein heconomi? Nid oes digon o bwyslais yn y gyllideb ar hynny. Rydym yn croesawu'n fawr y cynllun Addasu a gyhoeddodd Lesley Griffiths heddiw, a byddwn yn ei gefnogi. Fodd bynnag, credwn y gallwn wneud mwy i ddarparu mentora gan bobl fusnes sydd wedi gwneud yn dda yng Nghymru i'r rheini sy'n dechrau eu cwmnïau eu hunain. Gallwn wneud mwy am eiddo deallusol. Gallwn wneud mwy i ddenu yr ymennydd gorau yma i Gymru, cyn iddynt ymgymryd â'u hastudiaethau doethuriaeth ac ôl-ddoethuriaeth, fel y gall eu creadigrwydd a'u sgiliau gael eu defnyddio i hybu economi Cymru. Dyna pam yr ydym wedi cyflwyno ein gwelliant y prynhawn yma.

Yn olaf, hoffwn droi at y gyllideb iechyd.

understand that the Tories think that this will indeed play well on the doorsteps in May and in elections to come. However, I do not want to stand on a doorstep and defend the misspending of £1 billion by the NHS. I do not want to spend my time on doorsteps defending the huge salaries of NHS bureaucrats who will find themselves with non-jobs after this reorganisation. The NHS Confederation gets it: there is money to be saved in the health service. We have seen today that £12 million is spent every year on locums rather than on real salaries. I understand why this is being done, but I think that it is wrong and misguided. We have to make sure that the outcomes from our spending are correct. We cannot shield any part of the Welsh budget from that. Otherwise, the outcomes that we want for our nation simply will not be delivered.

5.00 p.m.

Jane Hutt: Thank you for a constructive and robust debate. Angela, I start by thanking you for your considered response this afternoon. We set out our spending priorities clearly in the draft budget and I believe that these priorities have been endorsed through the scrutiny process, not just in the Assembly, but outside with our partners. As we confronted significant budget reductions, it was essential that we shielded our economy and communities from the worst effects, and our budget is based around our commitment to front-line services. Our priority has been to ensure that investment in schools is maintained above the level of the changes to the Welsh budget as a whole and, at the same time, we have held the health and social services budget level in cash terms. We have also been able to protect social services expenditure by local authorities from the worst excesses of the cuts imposed by the UK Government.

As you said, Kirsty, we have stated consistently that we would be a responsible partner in helping to bring down the deficit. This budget is testament to this. We strongly believe that promoting economic growth and

Deallaf fod y Torïaid yn credu y bydd hyn yn wir yn cael ei dderbyn yn dda ar y stepen drws ym mis Mai ac mewn etholiadau i ddod. Fodd bynnag, nid wyf am sefyll ar y stepen drws ac amddiffyn y camwario o £1 biliwn yn y GIG. Nid wyf am dreulio fy amser ar y stepen drws yn amddiffyn cyflogau enfawr biwrocratiaid y GIG a fydd yn cael eu hunain allan o'u swyddi ar ôl yr ad-drefnu hwn. Mae Cydffederasiwn y GIG yn deall: mae arian i'w arbed yn y gwasanaeth iechyd. Rydym wedi gweld heddiw bod £12 miliwn yn cael ei wario bob blwyddyn ar staff locwm yn hytrach nag ar gyflogau go iawn. Deallaf pam fod hyn yn cael ei wneud, ond credaf ei fod yn anghywir ac yn gamarweiniol. Mae'n rhaid i ni sicrhau bod y canlyniadau o ganlyniad i'n gwariant yn gywir. Ni allwn warchod unrhyw ran o gyllideb Cymru rhag hynny. Fel arall, ni chyflawnir y canlyniadau yr ydym eu heisiau i'n cenedl ni.

Jane Hutt: Diolch ichi am ddadl adeiladol a chadarn. Angela, hoffwn ddechrau drwy ddiolch ichi am eich ymateb ystyriol y prynhawn yma. Gwnaethom osod allan ein blaenoriaethau gwario yn glir yn y gyllideb ddrafft ac rwy'n credu bod y blaenoriaethau hyn wedi cael eu cymeradwyo drwy'r broses graffu, nid yn unig yn y Cynulliad, ond y tu allan gan ein partneriaid. Wrth inni wynebu gostyngiadau sylweddol yn y gyllideb, roedd yn hanfodol ein bod yn cysgodi ein heconomi a'n cymunedau rhag yr effeithiau gwaethaf, ac mae ein cyllideb yn seiliedig ar ein hymrwymiad i wasanaethau rheng flaen. Ein blaenoriaeth oedd sicrhau bod buddsoddi mewn ysgolion yn cael ei gynnal ar lefel uwch na lefel y newidiadau i gyllideb Cymru yn ei chyfanrwydd ac, ar yr un pryd, rydym wedi cynnal lefel y gyllideb iechyd a gwasanaethau cymdeithasol yn nhermau arian parod. Rydym hefyd wedi gallu gwarchod gwariant ar wasanaethau cymdeithasol gan awdurdodau lleol rhag eithafion gwaethaf y toriadau a osodwyd gan Lywodraeth y DU.

Fel y dywedaso, Kirsty, rydym wedi datgan yn gyson y byddem yn bartner cyfrifol o ran helpu lleihau'r diffyg. Mae'r gyllideb hon yn tystio i hyn. Credwn yn gryf mai hyrwyddo twf economaidd ac adfywiad

economic renewal is the best way to restore the health of our public finances. This must be our overriding priority.

In response to Nick, Peter and Mark, we have seen how fragile our economy remains with the publication of the recent economic figures, which confirmed that the UK's economy contracted by 0.5 per cent in the last quarter of 2010. Renewed independent concerns have been voiced regarding the scale and speed of the spending cuts. Only last week the National Institute of Economic and Social Research called on the UK Government to delay some spending cuts planned for this year, because of the weak economy. Will the UK coalition Government listen to NIESR? It said that financial markets would tolerate a slower pace of deficit reduction in the short term and that this is a political rather than an economic choice. This is the key point that we must make. To a large extent, the amount of fiscal tightening is a matter of judgment, implying a large degree of policy discretion both in terms of the degree and timing of fiscal tightening that is necessary.

Mark Isherwood *rose*—

The Deputy Presiding Officer: Will you take an intervention?

Jane Hutt: I will, in a moment. Most of the fiscal adjustment will take place on the spending side and this is a policy choice on the part of the UK coalition Government.

Mark Isherwood: You say that this is political; are you therefore accusing the IFS, the International Monetary Fund, the Organisation for Economic Co-operation and Development and the governor of the Bank of England of being political?

Jane Hutt: As I said in my opening remarks, the independent Institute for Fiscal Studies made it quite clear how those policy choices about cutting spending would have the worst impact on children and families. In fact, only last night I met a lone parent with two children who wanted to return to work and who told me that, when they went to the

economiaidd yw'r ffordd orau o adfer iechyd ein cyllid cyhoeddus. Rhaid i hyn fod yn brif flaenoriaeth inni.

Mewn ymateb i Nick, Peter a Mark, rydym wedi gweld pa mor fregus y mae ein heconomi yn parhau i fod gyda chyhoeddi'r ffigurau economaidd diweddar, a oedd yn cadarnhau bod economi'r DU wedi crebachu 0.5 y cant yn ystod chwarter olaf 2010. Mynegwyd pryderon annibynnol o'r newydd ynghylch maint a chyflymder y toriadau gwariant. Wythnos diwethaf, galwodd y National Institute of Economic and Social Research ar Lywodraeth y DU i ohirio rhai toriadau gwariant a gynlluniwyd ar gyfer eleni, oherwydd gwendid yr economi. A fydd Llywodraeth glymblaid y DU yn gwrando ar NIESR? Dywedodd y byddai marchnadoedd ariannol yn goddef arafwch yn lleihau'r diffyg yn y tymor byr a bod hyn yn ddewis gwleidyddol yn hytrach nag un economaidd. Dyma'r pwynt allweddol y mae'n rhaid inni ei wneud. I raddau helaeth, mae maint y tynhau ariannol yn fater o farn, gan awgrymu mesur helaeth o ddisgresiwn polisi o ran graddau ac amseru'r tynhau ariannol sy'n angenrheidiol.

Mark Isherwood *a gododd*—

Y Dirprwy Lywydd: A gymerwch ymyriad?

Jane Hutt: Gwnaf, mewn munud. Bydd y rhan fwyaf o'r addasiad ariannol yn digwydd ar yr ochr gwariant ac mae hwn yn ddewis polisi ar ran Llywodraeth glymblaid y DU.

Mark Isherwood: Rydych yn dweud bod hyn yn wleidyddol; felly, a ydych yn cyhuddo'r IFS, y Gronfa Ariannol Ryngwladol, y Gymdeithas dros Gydweithrediad a Datblygiad Economaidd a llywodraethwr Banc Lloegr o fod yn wleidyddol?

Jane Hutt: Fel y dywedais yn fy sylwadau agoriadol, mae'r Sefydliad Astudiaethau Cyllidol annibynnol wedi ei gwneud yn hollol glir sut y byddai'r dewisiadau polisi hynny yn glŷn â thorri gwariant yn cael yr effaith waethaf ar blant a theuluoedd. Yn wir, dim ond neithiwr y cyfarfûm ag unig riant â dau o blant a oedd yn dymuno dychwelyd i'r

jobcentre, they were told that, as a result of the benefit cuts made in June 2010—in a budget that was not necessary—they would not be able to get the £250 back to work grant and that they would lose 40 per cent of the child tax credit. What incentive does that parent have to return to work? That is because the policy decisions have concentrated on spending cuts. Now, independent institutes like NIESR tell us that the financial markets would tolerate a slower deficit reduction.

Let us look at the current economic facts. The demand for new cars plunged by 20 per cent in January; the demand has stalled since the Government withdrew the scrappage scheme, which the former Labour Government took forward as a response to the recession. Also, in January, the consumer confidence index recorded its biggest fall since the nadir of the recession in the early 1990s. You have to recognise that this is about the impact of the deficit reduction; it is too fast and too deep and it is having an impact on our economic recovery. We have a responsibility in this budget to respond to that.

Andrew R.T. Davies: Thank you for taking an intervention, Minister. I find it amazing that you are suddenly throwing out all of these figures when, in the last quarter, manufacturing saw record growth. Also, for the month of January, there was a 2.25 per cent increase in retail sales. Do you not recognise these figures? Do you not recognise that there are green shoots in the economy?

Jane Hutt: Do you not recognise that the economy is shrinking? With regard to housing, new home loans, not including redemptions and repayments, are at the lowest levels since the banks' records began. Do you not recognise that and the dangers that we face with regard to the fragile economic recovery?

I will move on to the Conservatives' calls to ring-fence—as they call it—NHS funding. With regard to the reaction to budget plans, the Welsh NHS Confederation made it clear

gwaith ac a ddywedodd wrthyf, pan aeth i'r ganolfan waith, dywedwyd wrtho, o ganlyniad i'r toriadau budd-dal a wnaed ym mis Mehefin 2010—mewn cyllideb di-angen—na fyddai'n gallu cael y grant yn ôl i'r gwaith o £250 ac y byddai'n colli 40 y cant o'r credyd treth plant. Pa gymhelliad sydd gan y rhiant hwnnw i ddychwelyd i'r gwaith? Mae hynny oherwydd bod y penderfyniadau polisi wedi canolbwyntio ar doriadau gwariant. Bellach, mae sefydliadau annibynnol fel NIESR yn dweud wrthym y byddai'r marchnadoedd ariannol yn goddef lleihad arafach i'r diffyg.

Gadewch inni edrych ar y ffeithiau economaidd presennol. Suddodd y galw am geir newydd 20 y cant ym mis Ionawr; mae'r galw wedi arafu ers i'r Llywodraeth dynnu'r cynllun sgrapio y cyflwynodd y Llywodraeth Lafur flaenorol fel ymateb i'r dirwasgiad yn ei ôl. Yn ogystal, ym mis Ionawr, bu'r gostyngiad mwyaf ym mynegai hyder cwsmeriaid ers isafbwynt y dirwasgiad yn y 1990au cynnar. Mae'n rhaid ichi gydnabod bod hyn yn ymwneud ag effaith lleihau'r diffyg; mae'n rhy gyflym ac yn rhy ddwfn ac mae'n effeithio ar ein hadferiad economaidd. Mae gennym gyfrifoldeb yn y gyllideb hon i ymateb i hynny.

Andrew R.T. Davies: Diolch ichi am gymryd ymyriad, Weinidog. Rwy'n ei chael hi'n anhygoel eich bod yn sydyn yn taflu allan yr holl ffigurau hyn pan welwyd, yn y chwarter diwethaf, dwf heb ei ail mewn gweithgynhyrchu. Yn ogystal, ar gyfer mis Ionawr, bu cynnydd o 2.25 y cant mewn gwerthiant manwerthu. Onid ydych yn cydnabod y ffigurau hyn? Onid ydych yn cydnabod bod egin adferiad yn yr economi?

Jane Hutt: Onid ydych yn cydnabod bod yr economi yn crebachu? O ran tai, mae benthyciadau cartrefi newydd, heb gynnwys adbryniadau ac ad-daliadau, ar eu lefelau isaf ers i fanciau ddechrau eu cofnodi. Onid ydych yn cydnabod hynny a'r peryglon sy'n ein hwynebu o ran yr adferiad economaidd bregus?

Symudaf ymlaen at alwadau'r Ceidwadwyr i neilltuo—fel y maent yn ei alw—cyllid y GIG. O ran yr ymateb i gynlluniau'r gyllideb, gwnaeth Cydffederasiwn GIG Cymru yn glir

that it is pleased with the protection afforded to health and social services. It is ready to meet the challenge of improving efficiency and effectiveness, Kirsty, to respond to your challenge. The British Medical Association has responded that the Government must take a wider view and deal with the causes of ill health, such as poor housing and education. That is why we protected the Supporting People fund. That is why we have put more and more money into extra care and the social housing grant. That is why we have managed to balance these competing priorities in a coherent set of budget proposals.

Turning to the Liberal Democrats, Peter, I think that you are much closer to us than you would like to admit. Come on, back us today. Come on, Peter, let us face it—[*Interruption.*] Let us face it, in Wales—

Peter Black *rose*—

Jane Hutt: Let me say a few words first and I will then give way. You know full well, Peter, that, as Kirsty said, you welcome Adapt. You know that we are targeting funding for pupils from deprived areas through the deprivation factor I used in the revenue support grant, through Flying Start, the foundation phase and the free primary school breakfast scheme. Peter, it is not new money that is going into the pupil premium. You should talk to your Liberal Democrat council colleagues over the border in England, who know that it is recycled funding. That is what the UK Government is doing in relation to the pupil premium.

Peter Black: First, on that issue, the money going to the pupil premium in England is money that has not come from schools, but elsewhere in the budget. Secondly, you know, Minister, that I would love to be able to support you today, but you have really not come any way towards us in terms of targeting a pupil premium at those who are worse off. For all that you say about the economy, what we need above all is

ei fod yn falch y gwarchodir iechyd a gwasanaethau cymdeithasol. Mae'n barod i wynebu'r her o wella effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd, Kirsty, i ymateb i'ch her. Mae Cymdeithas Feddygol Prydain wedi ymateb bod yn rhaid i'r Llywodraeth gymryd golwg ehangach a mynd i'r afael ag achosion salwch, fel tai gwael ac addysg gwael. Dyna pam rydym wedi gwarchod cronfa Cefnogi Pobl. Dyna pam yr ydym wedi rhoi mwyfwy o arian i mewn i ofal ychwanegol a'r grant tai cymdeithasol. Dyna pam yr ydym wedi llwyddo i sicrhau cydbwysedd rhwng y blaenoriaethau hyn sy'n cystadlu â'i gilydd mewn set gydlynol o gynigion cyllideb.

Gan droi at y Democratiaid Rhyddfrydol, Peter, rwy'n meddwl eich bod yn llawer nes atom nag yr hoffech ei gyfaddef. Dewch ymlaen, cefnogwch ni heddiw. Dewch ymlaen, Peter, gadewch i ni wynebu'r peth—[*Torri ar draws.*] Gadewch i ni ei wynebu, yng Nghymru—

Peter Black *a gododd*—

Jane Hutt: Gadewch imi ddweud ychydig eiriau yn gyntaf ac wedyn byddaf yn ildio. Rydych yn gwybod yn iawn, Peter, fel y dywedodd Kirsty, eich bod yn croesawu'r cynllun Addasu. Rydych yn gwybod ein bod yn targedu cyllid ar gyfer disgyblion o ardaloedd difreintiedig drwy'r ffactor amddifadedd a ddefnyddiais yn y grant cynnal refeniw, trwy Dechrau'n Deg, y cyfnod sylfaen a'r cynllun brechwast am ddim mewn ysgolion cynradd. Peter, nid arian newydd sy'n mynd i mewn i'r premiwm disgyblion. Dylech siarad â'ch cydgynghorwyr yn y Democratiaid Rhyddfrydol dros y ffin yn Lloegr, sy'n gwybod mai arian wedi'i ailgylchu ydyw. Dyna mae Llywodraeth y DU yn ei wneud o ran y premiwm disgyblion.

Peter Black: Yn gyntaf, ar y mater hwnnw, nid yw'r arian sy'n mynd at y premiwm disgyblion yn Lloegr wedi dod o ysgolion, ond o fannau eraill yn y gyllideb. Yn ail, gwyddoch, Weinidog, y byddwn wrth fy modd pe gallwn eich cefnogi heddiw, ond nid ydych mewn gwirionedd wedi closio atom mewn unrhyw ffordd o ran targedu premiwm disgyblion tuag at y sawl sydd yn waeth eu byd. Er gwaethaf yr hyn yr ydych yn ei

investment in new jobs and innovation, and you are not doing that either. If you want to make those changes, we will happily consider supporting you.

ddweud am yr economi, yn fwy na dim, mae arnom angen buddsoddiad mewn swyddi newydd ac arloesedd, ac nid ydych yn gwneud hynny ychwaith. Os ydych am wneud y newidiadau hynny, byddwn yn hapus i ystyried eich cefnogi.

*Daeth y Llywydd i'r Gadair am 5.07 p.m.
The Presiding Officer took the Chair at 5.07 p.m.*

Jane Hutt: To correct you on the pupil premium, it does sit within the schools budget in England, which has been pledged a real-terms increase of only 0.1 per cent. This finally brings me to the point about how we can unite in this Chamber to take forward the One Wales Government commitment to ensure that we deliver on the recommendations of Gerry Holtham's commission. Universally in the Chamber, we backed his recommendations. We recognised the need for fair funding, and we recognised that we needed the Holtham floor. I have been negotiating with Danny Alexander in good faith, and I have engaged with my colleagues from the parties in opposition to ensure that we can influence this Government, because, if we are responsible in politics and if we believe that devolution works, we will be working together. Backing this budget will be a demonstration that we are committed. Please support us when we say that £400 million should not be taken from us in terms of end-of-year flexibility. That means that anything that I do not spend by the end of this year would have to go back to the Treasury. I do not intend for a penny to go to the Treasury at the end of this financial year.

Jane Hutt: I'ch cywiro am y premiwm disgyblion, mae'n perthyn i gyllideb ysgolion yn Lloegr, sydd wedi cael addewid o gynnydd mewn termau real o 0.1 y cant yn unig. Mae hyn yn fy nwyn, o'r diwedd, at y pwynt am sut y gallwn uno yn y Siambr hon i fwrw ymlaen ag ymrwymiad Llywodraeth Cymru'n Un i sicrhau ein bod yn cyflawni argymhellion comisiwn Gerry Holtham. Cefnogwyd ei argymhellion gan bawb yn y Siambr. Gwnaethom gydnabod yr angen am ariannu teg, a gwnaethom gydnabod bod angen llawr Holtham. Rwyf wedi bod yn trafod gyda Danny Alexander gydag ewyllys da, ac rwyf wedi gweithio gyda'm cydweithwyr yn y gwrthbleidiau i sicrhau ein bod yn gallu dylanwadu ar y Llywodraeth hon, oherwydd, os ydym yn gyfrifol mewn gwleidyddiaeth ac os ydym yn credu bod datganoli yn gweithio, byddwn yn gweithio gyda'n gilydd. Bydd cefnogi'r gyllideb hon yn dangos ein hymrwymiad. Cefnogwch ni pan ddywedwn na ddylid cymryd £400 miliwn oddi wrthym mewn hyblygwrydd ar ddiwedd y flwyddyn. Mae hynny'n golygu y byddai'n rhaid i unrhyw beth nad wyf yn ei wario erbyn diwedd y flwyddyn hon fynd yn ôl i'r Trysorlys. Nid wyf yn bwriadu i un dime goch fynd i'r Trysorlys ar ddiwedd y flwyddyn ariannol hon.

Peter, Nick, finally, I think that you are missing the opportunity to come behind the people of Wales today, to back this budget, to build the confidence not only of the people, communities and public services, but of the economy of Wales. Let us take a brave step today and back this budget universally across the Chamber.

Peter a Nick, yn olaf, rwy'n meddwl eich bod yn colli'r cyfle i ddod y tu cefn i bobl Cymru heddiw, i gefnogi'r gyllideb hon, i adeiladu hyder, nid yn unig y bobl, y cymunedau a'r gwasanaethau cyhoeddus, ond economi Cymru. Gadewch i ni gymryd cam dewr heddiw a chefnogi'r gyllideb hon yn unfryd ar draws y Siambr.

Y Llywydd: Y cwestiwn yw ein bod yn cytuno ar y cynnig. A oes gwrthwynebiad? Gwelaf fod. Felly, gohiriaf y bleidlais tan y cyfnod pleidleisio.

The Presiding Officer: The proposal is that we agree the motion. Are there any objections? I see that there are. Therefore, I defer the vote until voting time.

*Gohiriwyd y pleidleisiau tan y cyfnod pleidleisio.
Votes deferred until voting time.*

5.10 p.m.

Cyfnod Pleidleisio Voting Time

*Cynnig NNDM4642: O blaid 54, Ymatal 0, Yn erbyn 0.
Motion NNDM4642: For 54, Abstain 0, Against 0.*

Pleidleisiodd yr Aelodau canlynol o blaid:
The following Members voted for:

Andrews, Leighton
Asghar, Mohammad
Barrett, Lorraine
Bates, Mick
Black, Peter
Burnham, Eleanor
Burns, Angela
Chapman, Christine
Cuthbert, Jeff
Davidson, Jane
Davies, Alun
Davies, Andrew
Davies, Andrew R.T.
Davies, Jocelyn
Davies, Paul
Evans, Nerys
Franks, Chris
German, Veronica
Gibbons, Brian
Graham, William
Gregory, Janice
Griffiths, John
Griffiths, Lesley
Hart, Edwina
Hutt, Jane
Isherwood, Mark
James, Irene
Jenkins, Bethan
Jones, Alun Ffred
Jones, Ann
Jones, Carwyn
Jones, Elin
Jones, Gareth
Jones, Helen Mary
Jones, Ieuan Wyn
Law, Trish
Lewis, Huw
Lloyd, David
Lloyd, Val
Melding, David
Mewies, Sandy
Millar, Darren
Morgan, Jonathan
Morgan, Rhodri
Neagle, Lynne
Ramsay, Nick
Randerson, Jenny
Ryder, Janet
Sargeant, Carl
Thomas, Gwenda

Thomas, Rhodri Glyn
Watson, Joyce
Williams, Kirsty
Wood, Leanne

*Derbyniwyd y cynnig.
Motion agreed.*

*Cynnig NNDM4648: O blaid 54, Ymatal 0, Yn erbyn 1.
Motion NNDM4648: For 54, Abstain 0, Against 1.*

Pleidleisiodd yr Aelodau canlynol o blaid:
The following Members voted for:

Andrews, Leighton
Asghar, Mohammad
Barrett, Lorraine
Bates, Mick
Black, Peter
Bourne, Nick
Burnham, Eleanor
Burns, Angela
Chapman, Christine
Cuthbert, Jeff
Davidson, Jane
Davies, Alun
Davies, Andrew
Davies, Andrew R.T.
Davies, Jocelyn
Davies, Paul
Evans, Nerys
Franks, Chris
German, Veronica
Gibbons, Brian
Graham, William
Gregory, Janice
Griffiths, John
Griffiths, Lesley
Hart, Edwina
Hutt, Jane
Isherwood, Mark
James, Irene
Jenkins, Bethan
Jones, Alun Ffred
Jones, Ann
Jones, Carwyn
Jones, Elin
Jones, Helen Mary
Jones, Ieuan Wyn
Law, Trish
Lewis, Huw
Lloyd, David
Lloyd, Val
Melding, David
Mewies, Sandy
Millar, Darren
Morgan, Jonathan
Morgan, Rhodri
Neagle, Lynne
Ramsay, Nick
Randerson, Jenny
Ryder, Janet
Sargeant, Carl
Thomas, Gwenda
Thomas, Rhodri Glyn
Watson, Joyce

Pleidleisiodd yr Aelod canlynol yn erbyn:
The following Member voted against:

Jones, Gareth

Williams, Kirsty
Wood, Leanne

*Derbyniwyd y cynnig.
Motion agreed.*

*Cynnig NNDM4647: O blaid 17, Ymatal 15, Yn erbyn 23.
Motion NNDM4647: For 17, Abstain 15, Against 23.*

Pleidleisiodd yr Aelodau canlynol o blaid:
The following Members voted for:

Asghar, Mohammad
Bates, Mick
Black, Peter
Bourne, Nick
Burnham, Eleanor
Burns, Angela
Davies, Andrew R.T.
Davies, Paul
German, Veronica
Graham, William
Isherwood, Mark
Melding, David
Millar, Darren
Morgan, Jonathan
Ramsay, Nick
Randerson, Jenny
Williams, Kirsty

Pleidleisiodd yr Aelodau canlynol yn erbyn:
The following Members voted against:

Barrett, Lorraine
Chapman, Christine
Cuthbert, Jeff
Davies, Alun
Davies, Andrew
Evans, Nerys
Franks, Chris
Gibbons, Brian
James, Irene
Jenkins, Bethan
Jones, Ann
Jones, Gareth
Jones, Helen Mary
Law, Trish
Lloyd, David
Lloyd, Val
Mewies, Sandy
Morgan, Rhodri
Neagle, Lynne
Ryder, Janet
Thomas, Rhodri Glyn
Watson, Joyce
Wood, Leanne

Ymataliodd yr Aelodau canlynol:
The following Members abstained:

Andrews, Leighton
Davidson, Jane
Davies, Jocelyn
Gregory, Janice
Griffiths, John
Griffiths, Lesley
Hart, Edwina
Hutt, Jane
Jones, Alun Ffred
Jones, Carwyn
Jones, Elin
Jones, Ieuan Wyn
Lewis, Huw
Sargeant, Carl
Thomas, Gwenda

*Gwrthodwyd y cynnig.
Motion not agreed.*

*Cynnig NDM4654: O blaid 38, Ymatal 6, Yn erbyn 11.
Motion NDM4654: For 38, Abstain 6, Against 11.*

Pleidleisiodd yr Aelodau canlynol o blaid:
The following Members voted for:

Pleidleisiodd yr Aelodau canlynol yn erbyn:
The following Members voted against:

Andrews, Leighton
Barrett, Lorraine
Chapman, Christine
Cuthbert, Jeff
Davidson, Jane
Davies, Alun
Davies, Andrew
Davies, Jocelyn
Evans, Nerys
Franks, Chris
Gibbons, Brian
Gregory, Janice
Griffiths, John
Griffiths, Lesley
Hart, Edwina
Hutt, Jane
James, Irene
Jenkins, Bethan
Jones, Alun Ffred
Jones, Ann
Jones, Carwyn
Jones, Elin
Jones, Gareth
Jones, Helen Mary
Jones, Ieuan Wyn
Law, Trish
Lewis, Huw
Lloyd, David
Lloyd, Val
Mewies, Sandy
Morgan, Rhodri
Neagle, Lynne
Ryder, Janet
Sargeant, Carl
Thomas, Gwenda
Thomas, Rhodri Glyn
Watson, Joyce
Wood, Leanne

Asghar, Mohammad
Bourne, Nick
Burns, Angela
Davies, Andrew R.T.
Davies, Paul
Graham, William
Isherwood, Mark
Melding, David
Millar, Darren
Morgan, Jonathan
Ramsay, Nick

Ymataliodd yr Aelodau canlynol:
The following Members abstained:

Bates, Mick
Black, Peter
Burnham, Eleanor
German, Veronica
Randerson, Jenny
Williams, Kirsty

*Derbyniwyd y cynnig.
Motion agreed.*

Pwynt o Drefn Point of Order

Peter Black: I raise a point of order in relation to the vote on the legislative consent motion on the police and crime panels. Obviously, the Assembly has now rejected that motion, but what are the implications for the Assembly in light of the fact that we have not consented to this primary legislation, and how will it work its way through the process?

Peter Black: Rwy'n codi pwynt o drefn am y bleidlais ar y cynnig cydsyniad deddfwriaethol ar baneli'r heddlu a throseddu. Mae'n amlwg bod y Cynulliad bellach wedi gwrthod y cynnig hwnnw, ond beth yw'r goblygiadau ar gyfer y Cynulliad yn sgîl y ffaith nad ydym wedi cydsynio i'r ddeddfwriaeth sylfaenol, a sut y bydd yn

gweithio'i ffordd drwy'r broses?

The Presiding Officer: I am grateful for that point of order, which enables us to clarify the situation. This obviously has constitutional implications for the Assembly, but also for the United Kingdom Government and Parliament. I believe that this is the first time that such a legislative consent motion has not been agreed to by the National Assembly, and possibly the first time that it has not been agreed to by any other devolved body that has a similar constitution. The position, as far as I understand it, is that the competence resides with the Assembly, and there is a competence also relating to Welsh Ministers, which would have been obtained under this consent motion, had it been passed. However, the competence resides, through the Ministers, with the Assembly. Therefore, it is a matter for the Ministers to convey to the United Kingdom Minister the outcome of this vote, and that will provide an opportunity for the United Kingdom Government to consider its policy further, bearing in mind the decision of the National Assembly for Wales.

Y Llywydd: Rwy'n ddiolchgar am y pwynt o drefn hwnnw, sy'n ein galluogi i egluro'r sefyllfa. Mae'n amlwg bod gan hyn oblygiadau cyfansoddiadol i'r Cynulliad, ond hefyd i Lywodraeth a Senedd y Deyrnas Unedig. Credaf mai dyma'r tro cyntaf i gynnig cydsyniad deddfwriaethol o'r fath beidio â chael ei gytuno gan y Cynulliad Cenedlaethol, ac o bosib y tro cyntaf nad yw wedi cael ei gytuno gan unrhyw gorff datganoledig arall sydd â chyfansoddiad tebyg. Y sefyllfa, fel rwy'n ei deall, yw bod y cymhwysedd yn aros gyda'r Cynulliad, ac mae cymhwysedd hefyd yn ymwneud â Gweinidogion Cymru, a fyddai wedi ei sicrhau o dan y cynnig cydsyniad hwn, pe bai wedi cael ei basio. Fodd bynnag, mae'r cymhwysedd yn aros, drwy'r Gweinidogion, gyda'r Cynulliad. Felly, mae'n fater i'r Gweinidogion i gyfleu canlyniad y bleidlais hon i Weinidog y Deyrnas Unedig, a rhydd hynny gyfle i Lywodraeth y Deyrnas Unedig i ystyried ei pholisi ymhellach, gan gadw penderfyniad Cynulliad Cenedlaethol Cymru mewn cof.

Dyna ddiwedd ein trafodion am heddiw.

That concludes today's proceedings.

*Daeth y cyfarfod i ben am 5.13 p.m.
The meeting ended at 5.13 p.m.*

Aelodau a'u Pleidiau Members and their Parties

Andrews, Leighton (Llafur – Labour)
Asghar, Mohammad (Ceidwadwyr Cymreig – Welsh Conservatives)
Barrett, Lorraine (Llafur – Labour)
Bates, Mick (Democrat Rhyddfrydol Annibynnol – Independent Liberal Democrat)
Black, Peter (Democratiaid Rhyddfrydol Cymru – Welsh Liberal Democrats)
Bourne, Nick (Ceidwadwyr Cymreig – Welsh Conservatives)
Burnham, Eleanor (Democratiaid Rhyddfrydol Cymru – Welsh Liberal Democrats)
Burns, Angela (Ceidwadwyr Cymreig – Welsh Conservatives)
Butler, Rosemary (Llafur – Labour)
Cairns, Alun (Ceidwadwyr Cymreig – Welsh Conservatives)
Chapman, Christine (Llafur – Labour)
Cuthbert, Jeff (Llafur – Labour)
Davidson, Jane (Llafur – Labour)
Davies, Alun (Llafur – Labour)
Davies, Andrew (Llafur – Labour)
Davies, Andrew R.T. (Ceidwadwyr Cymreig – Welsh Conservatives)
Davies, Jocelyn (Plaid Cymru – The Party of Wales)
Davies, Paul (Ceidwadwyr Cymreig – Welsh Conservatives)
Elis-Thomas, Dafydd (Plaid Cymru – The Party of Wales)
Evans, Nerys (Plaid Cymru – The Party of Wales)
Franks, Chris (Plaid Cymru – The Party of Wales)
German, Veronica (Democratiaid Rhyddfrydol Cymru – Welsh Liberal Democrats)
Graham, William (Ceidwadwyr Cymreig – Welsh Conservatives)
Gregory, Janice (Llafur – Labour)

Griffiths, John (Llafur – Labour)
Griffiths, Lesley (Llafur – Labour)
Gibbons, Brian (Llafur – Labour)
Hart, Edwina (Llafur – Labour)
Hutt, Jane (Llafur – Labour)
Isherwood, Mark (Ceidwadwyr Cymreig – Welsh Conservatives)
James, Irene (Llafur – Labour)
Jenkins, Bethan (Plaid Cymru – The Party of Wales)
Jones, Alun Ffred (Plaid Cymru – The Party of Wales)
Jones, Ann (Llafur – Labour)
Jones, Carwyn (Llafur – Labour)
Jones, Elin (Plaid Cymru – The Party of Wales)
Jones, Gareth (Plaid Cymru – The Party of Wales)
Jones, Helen Mary (Plaid Cymru – The Party of Wales)
Jones, Ieuan Wyn (Plaid Cymru – The Party of Wales)
Law, Trish (Annibynnol – Independent)
Lewis, Huw (Llafur – Labour)
Lloyd, David (Plaid Cymru – The Party of Wales)
Lloyd, Val (Llafur – Labour)
Melding, David (Ceidwadwyr Cymreig – Welsh Conservatives)
Mewies, Sandy (Llafur – Labour)
Millar, Darren (Ceidwadwyr Cymreig – Welsh Conservatives)
Morgan, Jonathan (Ceidwadwyr Cymreig – Welsh Conservatives)
Morgan, Rhodri (Llafur – Labour)
Neagle, Lynne (Llafur – Labour)
Ramsay, Nick (Ceidwadwyr Cymreig – Welsh Conservatives)
Randerson, Jenny (Democratiaid Rhyddfrydol Cymru – Welsh Liberal Democrats)
Ryder, Janet (Plaid Cymru – The Party of Wales)
Sargeant, Carl (Llafur – Labour)
Sinclair, Karen (Llafur – Labour)
Thomas, Gwenda (Llafur – Labour)
Thomas, Rhodri Glyn (Plaid Cymru – The Party of Wales)
Watson, Joyce (Llafur – Labour)
Williams, Brynle (Ceidwadwyr Cymreig – Welsh Conservatives)
Williams, Kirsty (Democratiaid Rhyddfrydol Cymru – Welsh Liberal Democrats)
Wood, Leanne (Plaid Cymru – The Party of Wales)